

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Πτυχιακή Μελέτη
Αθανασίου Δήμητρα
Α.Μ. 9861

Τριμελής Επιτροπή:
Θεοδωροπούλου Ε.
Αποστολόπουλος Κ.
Παυλόπουλος Κ.

Αθήνα, 2002

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα μελέτη με τίτλο «Ο Αγροτουρισμός και Οικοτουρισμός στην Κύπρο» αποτελεί πτυχιακή εργασία που έγινε στα πλαίσια του προπτυχιακού προγράμματος του Τμήματος Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου.

Η εργασία αυτή επιχειρεί να παρουσιάσει μία ισορροπημένη προσέγγιση στις βάσεις, τις έννοιες και τα ζητήματα που αφορούν τον αγροτουρισμό και οικοτουρισμό στην Κύπρο, καθώς επίσης και να παρουσιάσει μία μελλοντική πορεία του αγροτουρισμού και οικοτουρισμού μέσα από την αναγνώριση των κυριότερων θεμάτων που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξή και την υποβολή προτάσεων για καλύτερη λειτουργία τους.

Στο σημείο αυτό θεωρώ υποχρέωση μου να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην τριμελή επιτροπή τον κύριο Κ. Αποστολόπουλο, την κυρία Ε. Θεοδοροπούλου και τον κύριο Κ. Παυλόπουλο για τις πολύτιμες συμβουλές τους.

Θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω σε όλα τα πρόσωπα που συνέλαβαν στην ολοκλήρωση της εργασίας μου. Ιδιαίτερα στους υπευθύνους του αγροτουριστικού προγράμματος του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (ΚΟΤ), στους υπαλλήλους του Τμήματος Δασών, στον κύριο Παπασταύρο, Λειτουργό της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, στις υπεύθυνες του Τμήματος Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας και φυσικά στα μέλη της οικογένειάς μου που χωρίς τη βοήθειά τους η ολοκλήρωση της εργασίας μου δεν θα ήταν εφικτή.

Αθανασίου Δήμητρα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
II. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	
1.1. Έννοιες συναφείς με τον αγροτουρισμό	4
1.2. Η έννοια του αγροτουρισμού	6
1.2.1. Μορφές αγροτουρισμού	8
1.3. Το εννοιολογικό πλαίσιο του οικοτουρισμού	10
1.3.1. Δραστηριότητες και Μορφές Οικοτουρισμού	12
1.3.2. Κατηγορίες οικοτουριστών	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	
2.1. Εισαγωγή	14
2.2. Η Ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Κύπρο/ πλαίσιο πολιτικής	17
2.2.1. Αναπτυξιακά έργα	19
2.2.2. Οικονομικό Σχέδιο κινήτρων	19
2.2.3. Ταξινόμηση των αγροτουριστικών καταλυμάτων	20
2.2.4. Μάρκετινγκ	21
2.2.5. Εκπαιδευτική Πολιτική	23
2.2.6. Ευκαιρίες για συντήρηση των φυσικών περιοχών και γενικά της αγροτικής Κύπρου	23
2.3. Φορείς Αγροτουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης	26
2.3.1. Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	26
2.3.2. Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού	27
2.3.3. Τμήμα Αρχαιοτήτων και Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	27
2.3.4. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	29
2.4. Συμπληρωματικά προγράμματα στον Αγροτουρισμό	31
2.4.1. Πρόγραμμα Leonardo da Vinci	31
2.4.2. Σχέδιο Ενθάρρυνσης των Νέων για παραμονής στην Ύπαιθρο	32

2.4.3. Πρόγραμμα LIFE	33
2.5. Αγροτουριστικές εφαρμογές στην Κύπρο	34
2.5.1. Επαρχία Λευκωσίας	34
2.5.2. Επαρχία Λεμεσού	36
2.5.3. Επαρχία Λάρνακας	39
2.5.4. Επαρχία Πάφου	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ	
3.1. Εισαγωγή	46
3.2. Φορείς οικοτουριστικής ανάπτυξης	48
3.2.1. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος	48
3.2.2. Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού	48
3.2.3. Ίδρυμα Λαόνα	48
3.2.4. Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος	48
3.2.5. Γραφείο Οικοτουρισμού/ Περιβαλλοντικό Κέντρο Πλατρών	49
3.2.6. Οικογνωσία	50
3.3. Σχέδια/ Προγράμματα Οικοτουριστικής ανάπτυξης	51
3.3.1. Σχέδιο Λαόνα	51
3.3.2. Σχέδιο αειφορικής ανάπτυξης των Κοιλάδων της Πάφου	52
3.4. Δάση – Εθνικά Δασικά Πάρκα – Μονοπάτια της Φύσης – Βοτανικοί Κήποι	58
3.4.1. Εισαγωγή	58
3.4.2. Δάση και Εθνικά Δασικά Πάρκα της Κύπρου	60
3.4.3. Βοτανικοί Κήποι	66
3.4.4. Μονοπάτια της Φύσης	67
3.5. Ακάμας	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟ 2000-2010	
4.1. Εισαγωγή	85
4.2. Στρατηγική Μάρκετινγκ	86
4.3. Στρατηγική Προϊόντος	89

III. ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΈΡΕΥΝΑ**5.1. Σκοπός της έρευνας**

96

5.2. Μεθοδολογία

96

5.2.1. Διαδικασία εκτέλεσης της έρευνας

96

5.2.2. Μέσα συλλογής δεδομένων

98

5.2.3. Ανάλυση Δεδομένων

99

5.2.4. Πληθυσμός

103

5.2.5. Δείγμα

5.3. Αποτελέσματα

104

5.4. Συσχετίσεις

129

5.5. Συμπεράσματα Έρευνας

143

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ**

6.1. Συμπεράσματα

148

6.2. Προτάσεις

152

V. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

158

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ I: Εικόνες

163

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II: Χάρτες

195

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ III: Έγγραφα του ΚΟΤ – Πολεοδομίας- Διαχείρισης του Ακάμα

221

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV: Στρατηγικό Σχέδιο για τον Αγροτουρισμό και Οικοτουρισμό
2000-2010

248

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: Ερωτηματολόγιο

258

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια η σημαντική αύξηση του τουρισμού οδήγησε στην ταυτόχρονη ανάπτυξη ανάλογου επιστημονικού λόγου που μελετά την πορεία και τα χαρακτηριστικά του φαινομένου αυτού. Κύρια αναζήτηση είναι οι επιπτώσεις του τουρισμού στην ανάπτυξη του τόπου, στο φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον και στον πολιτισμό.

Με τη συνεχή ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, να κατατρώγει τα τελευταία παρθένα τοπία, με τις τουριστικές υπηρεσίες να ομοιογενοποιούνται, προκειμένου να ικανοποιήσουν τη διεθνή τους πελατεία, με τους τόπους να χάνουν τη μοναδικότητα και το χαρακτήρα τους, πολλοί μελετητές φθάνουν στο απαισιόδοξο συμπέρασμα ότι το μέλλον του τουρισμού συνίσταται στη μαζικότητα, στην ομοιομορφία, στην προβλεψιμότητα, στην παροχή εξωτισμού και γραφικότητας σε ελεγχόμενες, καλά συσκευασμένες δόσεις (Κομίλης, 2001).

Ο τουρισμός παγκόσμια αποτελεί μοχλό ανάπτυξης, η γενίκευσή του όμως υπονομεύει ταυτόχρονα και τη βιωσιμότητά του. Καθώς οι τουριστικές επιχειρήσεις θησαυρίζουν, υποβαθμίζονται αισθητικά τοπία, αυξάνεται η ρύπανση της ατμόσφαιρας, του εδάφους, με όλα τα συνεπακόλουθα που έχει αυτή, εξαντλούνται οι φυσικοί πόροι και ρυπαίνονται οι θάλασσες και οι ακτές. Τα παραπάνω είναι μόνο ενδεικτικά για το τι προκαλεί ο μαζικός και ανεξέλεγκτος τουρισμός.

Το ενθαρρυντικό είναι ότι μια άλλη μερίδα επιστημόνων δείχνει αισιοδοξία και μελετά την προοπτική μιας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης μέσω χάραξης εναλλακτικών πολιτικών.

Αντίδοτο καλείται να είναι ο εναλλακτικός τουρισμός. Μέσα από τον εναλλακτικό τουρισμό δίδεται η ευκαιρία στους τόπους να ανακαλύψουν τον πολιτισμό τους, να αναβιώσουν τις παραδόσεις τους, να επενδύσουν σε νέες αντιρρυστικές μεθόδους και να προστατεύσουν το περιβάλλον. Κύριες μορφές εναλλακτικού τουρισμού αποτελούν ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός.

Μετά την Τουρκική εισβολή το 1974 με την απώλεια εδάφους και τουριστικών καταλυμάτων, η νέα κυβέρνηση του μοιρασμένου Κυπριακού κράτους άρχισε να ακολουθεί πολιτική ταχείας τουριστικής ανάπτυξης. Η ταχεία αυτή ανάπτυξη οδήγησε τελικά σε ανεπιθύμητες επιπτώσεις, κυρίως στις παραθαλάσσιες περιοχές του νησιού. Μετά το 1990 η κυβέρνηση λαμβάνει μέτρα να μειώσει τη ραγδαία ανάπτυξη και υιοθετεί μια νέα και πιο οργανωμένη και ενημερωμένη στρατηγική. Δύο είναι τα σύγχρονα σχέδια με βάση τα οποία η κυβέρνηση προσπαθεί να αναμίξει τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης με την τουριστική δραστηριότητα.

Πρώτον ο Αγροτουρισμός που έχει ως κύριο στόχο την απορρόφηση τουριστών στην ύπαιθρο με σκοπό να δώσει νέα οικονομικά κίνητρα στις τοπικές κοινωνίες και να ανακουφίσει τις υπεραναπτυγμένες παραλιακές περιοχές, και δεύτερον ένα νέο αναπτυξιακό πρόγραμμα με σκοπό τη δημιουργία εθνικών πάρκων και προστατευόμενων περιοχών στο νησί προσφέροντας την ευκαιρία στις τοπικές περιοχές να αναγεννηθούν οικονομικά μέσα από τις καλούμενες νέες μορφές ήπιου τουρισμού (Godfrey, 1996).

Είναι γεγονός ότι κατά την τελευταία δεκαετία οι ραγδαίες οικονομικές μεταβολές στην Κύπρο έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές κυρίως στις κοινότητες της υπαίθρου και στην οικονομία τους. Οι νέες ασχολίες των κατοίκων του νησιού έχουν οδηγήσει σε οικονομική ύφεση την ύπαιθρο με σοβαρές επιπτώσεις στη γεωργία και την κτηνοτροφία. Επιπρόσθετα, παρατηρείται εγκατάλειψη των αγροτικών παραδοσιακών οικισμών με σοβαρές συνέπειες στην οικονομική και κοινωνική ζωή των κατοίκων και καταστροφή της παραδοσιακής τους αρχιτεκτονικής, με ερήμωση των κτισμάτων ή λανθασμένες επεμβάσεις.

Η μελέτη αυτή, σκοπό έχει να περιγράψει τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό που έχει αναπτυχθεί στην Κύπρο και να επισημάνει τη σημασία τους για το φυσικό, κοινωνικοοικονομικό και πολιτισμικό περιβάλλον, καθώς επίσης και τη συμβολή τους στην ισόρροπη ανάπτυξη της υπαίθρου. Γίνεται μια προσπάθεια να γίνει κατανοητή η μορφή του αγροτουρισμού και οικοτουρισμού, οι φορείς δραστηριοποίησης σε κάθε τομέα και η σύνδεση τους με τη γεωργία. Επιχειρείται να εξεταστεί κατά πόσο οι δύο αυτές μορφές τουρισμού μπορούν να συνεισφέρουν στη

συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο και κατά πόσο οι απόγονοί τους θα συνεχίσουν να ασχολούνται με το θεσμό αυτό.

Προς επίτευξη του στόχου αυτού διεξήχθη επιτόπια έρευνα που απευθύνεται σε ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων, τα οποία είναι εγκεκριμένα από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού.

Στο *Κεφάλαιο 1* παρουσιάζονται αναλυτικά διάφορες εννοιολογικές προσεγγίσεις του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού. Στο κεφάλαιο αυτό συμπεριλήφθησαν και έννοιες συναφείς με τον οικοτουρισμό και αγροτουρισμό.

Το *Κεφάλαιο 2* αποτελεί την ανάλυση του αγροτουρισμού στην Κύπρο. Περιγράφεται η εξελικτική πορεία του αγροτουριστικού προϊόντος, το πλαίσιο ανάπτυξης του αγροτουριστικού προγράμματος, οι φορείς του αγροτουρισμού και οι αγροτουριστικές εφαρμογές στην Κύπρο.

Η ανάλυση του οικοτουρισμού στην Κύπρο γίνεται στο *Κεφάλαιο 3*. Παρουσιάζονται τα σχέδια οικοτουρισμού και διάφορες οικοτουριστικές εφαρμογές. Σημειώνεται ότι στο κεφάλαιο αυτό γίνεται μια σύντομη παρουσίαση της περιοχής του Ακάμα ως περιοχή οικοτουριστικής ανάπτυξης.

Το *Κεφάλαιο 4* αναλύει το Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό 2000-2010. Στο *Κεφάλαιο 5* παρουσιάζεται η έρευνα που έγινε μέσω ερωτηματολογίου και η οποία απευθύνεται σε ιδιοκτήτες αγροτουριστικών και οικοτουριστικών καταλυμάτων. Τέλος, στο *Κεφάλαιο 6* εξάγονται συμπεράσματα για τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό της Κύπρου και γίνονται προτάσεις για τη βελτίωσή του.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΤΟ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

1.1. Έννοιες συναφείς με τον αγροτουρισμό

Πριν γίνει ανάλυση των διαφόρων ορισμών του αγροτουρισμού κρίνεται αναγκαίο να δοθούν ορισμένοι σύντομοι ορισμοί και εννοιολογικές προσεγγίσεις των εννοιών που συνδέονται άμεσα με τον αγροτουρισμό και τις διάφορες δραστηριότητες που τον πλαισιώνουν. Τέτοιες είναι η έννοια του εναλλακτικού τουρισμού, του ήπιου τουρισμού και της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης ή αειφόρου τουρισμού.

A. Εναλλακτικός και ήπιος τουρισμός είναι το σύνολο των μορφών τουρισμού που προσπαθούν να αντικαταστήσουν τους λιγότερο επιθυμητούς τύπους τουρισμού, οι οποίοι είναι γνωστοί ως οργανωμένος μαζικός τουρισμός. Πρόκειται δηλαδή, για μία ενδεδειγμένη λύση αποφυγής των αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει ο μαζικός τουρισμός στις περιοχές υποδοχής. Αυτό συμβαίνει επειδή τα είδη του εναλλακτικού και ήπιου τουρισμού αναπτύσσονται τοπικά από τους ίδιους τους κατοίκους ή τους φορείς της περιοχής, με αποτέλεσμα η οργάνωση να γίνεται με το σκεπτικό της προστασίας του τοπικού περιβάλλοντος. Αντίθετα, το οικονομικό όφελος διοχετεύεται κυρίως στην τοπική κοινωνία, χωρίς να υφίσταται η ανεπιθύμητη εκμετάλλευση του περιβάλλοντος και των κατοίκων της περιοχής από εξωγενείς οικονομικούς παράγοντες, όπως αυτή παρατηρείται στο μαζικό τουρισμό.

B. Αειφόρος τουρισμός ή βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού

Όπως αναφέρει ο Κομίλης (2001), ως αειφόρος τουρισμός θεωρείται μια θετική και χρήσιμη προσέγγιση, που αποσκοπεί στη μείωση ποικίλων εντάσεων και αντιθέσεων που προκύπτουν από τις σύνθετες αλληλεπιδράσεις μεταξύ της τουριστικής βιομηχανίας των τουριστών/ επισκεπτών, των τοπικών κοινοτήτων και του περιβάλλοντος. Μια προσέγγιση που συνεπάγεται συγκεκριμένες ενέργειες για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και ποιότητα φυσικών και ανθρώπινων πόρων.

Με τον όρο «βιώσιμη» τουριστική ανάπτυξη περιγράφεται ο τύπος της τουριστικής ανάπτυξης που δραστηριοποιείται ισόρροπα στην τοπική, κοινωνική, οικονομική, πολιτισμική και περιβαλλοντική δομή της κάθε τουριστικής περιοχής, διαμορφώνοντας παράλληλα όρους (υπηρεσίες, υποδομές, τεχνογνωσία) για τη συνεχή ανατροφοδότησή της (Κοκκώσης και Τσάρτας, 2001).

Όταν αναφέρεται κανείς στη διαρκή και βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού εννοεί μορφές, τρόπους και στόχους ανάπτυξης τουρισμού, αλλά και μία αναπτυξιακή διαδικασία με τους εξής κοινούς παρονομαστές (Κομίλης, 2001):

1. Κατηγορίες και κλίμακα τουριστικής παραγωγής και κατανάλωσης που είναι προσαρμοσμένες στο τοπικό-περιφερειακό παραγωγικό και χωρικό σύστημα.
2. Ισότητα ως προς τις δυνατότητες προσπέλασης του τουρισμού στα οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά αγαθά και ευκαιρίες, ή ως προς την κατανομή του αναπτυξιακού οφέλους.
3. Αναπτυξιακούς στόχους τουρισμού σε αρμονική συνάρτηση με οικολογικές-περιβαλλοντικές παραμέτρους της περιοχής.
4. Τουριστικές δραστηριότητες και χρήσεις που βασίζονται σε επιστημονικά θεμελιωμένες αρχές ως προς τη χρήση και την ανανέωση των πόρων.
5. Ανταπόκριση σε διεθνή καταναλωτικά πρότυπα-τάσεις και προτιμήσεις της τουριστικής αγοράς.

Έτσι λοιπόν γίνεται φανερό ότι στον αγροτουρισμό και οικοτουρισμό επιδιώκεται αειφορία, μέσα από μια σειρά τουριστικών δραστηριοτήτων που να σέβονται και να προάγουν τη φύση, τις κοινωνικές και πολιτιστικές δομές της περιοχής ούτως ώστε να επιτυγχάνεται το μέγιστο οικονομικό αποτέλεσμα με ταυτόχρονη προστασία των φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

1.2. Η έννοια του αγροτουρισμού

Αγροτουρισμός είναι εκείνη η τουριστική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό, από τους απασχολούμενους κυρίως στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα και ειδικότερα σε οικογενειακής ή συνεταιριστικής μορφής μικρές τουριστικές μονάδες παροχής αγαθών και υπηρεσιών και που στηρίζεται στην αξιοποίηση των φυσικών, πολιτιστικών και ανθρώπινων τοπικών πόρων, ικανοποιεί εξειδικευμένες προσωπικές ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου και αποβλέπει στη συγκράτηση και παλιννόστηση του γηγενή πληθυσμού, στην ενίσχυση του αγροτικού εισοδήματος και της τοπικής οικονομίας και στην άνοδο του βιοτικού και πολιτιστικού επιπέδου (Αποστολόπουλος και Γιάγκου, 1998).

Σύμφωνα με τους Αποστολόπουλο και Θεοδοροπούλου (2000) ο αγροτουρισμός αποτελεί μια νέα μορφή τουρισμού και τουριστικής ανάπτυξης. Αυτή η νέα μορφή τουριστικής ανάπτυξης αναπτύσσεται σε μη αστικό χώρο και αποτελεί δραστηριότητα αυτών που απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα της παραγωγής. Έχει δύο στόχους: αφενός ο τουρίστας να περάσει ήσυχες διακοπές κοντά στη φύση και αφετέρου να ενισχύσει το αγροτικό εισόδημα με την ενοικίαση των αγροτουριστικών καταλυμάτων και με την κατανάλωση εγχώριων προϊόντων της αγροτικής παραγωγής και της τοπικής αγροοικοτεχνίας και αγροβιοτεχνίας.

Η ανάγκη λοιπόν των κατοίκων των μεγαλουπόλεων να έρθουν σε επαφή με την φύση, αλλά και η ανάγκη των κατοίκων της υπαίθρου να εξασφαλίσουν επιπρόσθετο οικογενειακό εισόδημα αποτέλεσαν βασικές συνιστώσες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Μέσα από την ανάλυση των ορισμών του αγροτουρισμού ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στα εξής:

- *Η ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε μη αστικό χώρο.* Ο αγροτουρισμός ως νέα μορφή τουριστικής ανάπτυξης αναπτύσσεται σε χώρο μη αστικό μέσα στα πλαίσια μιας τοπικής κοινωνίας, με σκοπό την ανάπτυξη του τοπικού εισοδήματος και κατά συνέπεια τη συγκράτηση ή ακόμα και παλιννόστηση του πληθυσμού της υπαίθρου.

- *Συμπληρωματικότητα της απασχόλησης και του εισοδήματος.* Στο σημείο αυτό τονίζεται ότι ένας από τους βασικότερους στόχους των αγροτουριστικών προγραμμάτων είναι να δοθεί δυνατότητα συμπληρωματικής απασχόλησης στην κύρια απασχόληση, η οποία πρέπει να παραμένει η γεωργία. Διαπιστώνεται, επίσης, στον αγροτικό χώρο μια λανθάνουσα ανεργία ιδιαίτερα για τα άτομα της αγροτικής οικογένειας (Βαφειάδης κ.ά, 1992). Η απασχόληση σε αγροτουριστικές δραστηριότητες είτε άμεσα είτε με άλλες απασχολήσεις που βοηθούν ή συμπληρώνουν τον αγροτουρισμό βοηθά στην αντιμετώπιση της λανθάνουσας ανεργίας και οδηγούν στο φαινόμενο της πολυαπασχόλησης. Το φαινόμενο της πολυαπασχόλησης ή πολυδραστηριότητας συναντάται ευρύτατα σε χώρες όπου έχουν επικρατήσει μορφές γεωργικής απασχόλησης, όπως PART TIME FARMING δηλαδή μερική απασχόληση στη γεωργία. Η μερική απασχόληση στη γεωργία έχει αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια και στην Κύπρο (Antoniades and Papagiannis, 2001).

Επιπρόσθετα, ο οικονομικός παράγοντας αποτελεί έναν από τους βασικότερους λόγους εγκατάλειψης της κυπριακής υπαίθρου. Η απασχόληση στον αγροτουρισμό προσφέρει συμπληρωματικό εισόδημα στα μέλη της οικογένειας που υποαπασχολούνται και ιδιαίτερα στις γυναίκες.

- *Τοπική παραγωγή και αγροτουριστικά καταλύματα.* Χαρακτηριστικό γνώρισμα της αγροτουριστικής δραστηριότητας είναι το γεγονός ότι αναπτύσσεται σε μορφή μικρών μονάδων, συνήθως οικογενειακής μορφής. Σε αντίθεση με τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες οι οποίες δρουν ανεξάρτητα από την περιοχή στην οποία βρίσκονται, τα αγροτουριστικά καταλύματα είναι οργανικά συνδεδεμένα με την περιοχή στην οποία βρίσκονται.

Τα καταλύματα συνήθως τροφοδοτούνται με προϊόντα που παράγονται τοπικά. Ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα αγροτουρισμού για να είναι επιτυχημένο δεν πρέπει να αντικαθιστά τη γεωργία. Κατά συνέπεια είναι απαραίτητη η τροφοδοσία του από τη γεωργική παραγωγή της περιοχής, αλλά

και ο εξοπλισμός των καταλυμάτων με προϊόντα που παράγονται από εγχώριες βιοτεχνίες και οικοτεχνίες. Αυτό έχει ως επακόλουθο την οργανική διασύνδεση των αγροτουριστικών καταλυμάτων με την τοπική οικονομία και επομένως την ενίσχυσή της και διοχέτευση των οικονομικών οφελών μόνο τοπικά.

Εδώ υπάρχει μια μεγάλη ευκαιρία στη γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ παραγωγού και καταναλωτή για την κατανόηση της αξίας των προϊόντων και της βιολογικής μεθόδου καλλιέργειας. Επίσης, ο τρόπος που προσφέρονται τα γεύματα είναι μια σημαντική πολιτιστική διαδικασία (Φουντή και Μάϊερ, 2002). Το τραπέζι καθρεφτίζει την κοινωνία της υπαίθρου, όπου εξίσου χαίρεται κανείς τα εδέσματα με την καλή παρέα, το τραγούδι και το χορό.

Το οικολογικό σκεπτικό αναγνωρίζει τις γιορτές, όπως προβλέπονται παραδοσιακά, προωθεί την αναβίωση και διατήρησή τους, αποφεύγει όμως μια «φοκλοριστική» εκδοχή της διαδικασίας.

1.2.1. Μορφές αγροτουρισμού

Στην Ευρώπη δεν υπάρχει μια ομοιομορφία ως προς του τύπους και τους τρόπους ανάπτυξης αγροτουρισμού και έχουν κυρίως επικρατήσει οι δύο εξής τύποι (Αποστολόπουλος κ.ά, 2000):

A. *Διακοπές στην Αγροτική Εκμετάλλευση* (Farm House Holidays): η υποδοχή και φιλοξενία των τουριστών γίνεται μέσα στο αγρόκτημα και οι αγροτουρίστες συμμετέχουν στη ζωή των αγροτών και στις αγροτικές δραστηριότητες.

B. *Διανυκτέρευση με πρωινό* (Bed and Breakfast): το σχήμα αυτό περιλαμβάνει τη δημιουργία τουριστικών καταλυμάτων σε μη αστικές περιοχές και φιλοξενία τουριστών προσφέροντας τους διανυκτέρευση και πρωινό. Τα προϊόντα που προσφέρονται είναι κυρίως τοπικής παραγωγής.

Τη μορφή αυτή προσιδιάζει κυρίως ο κυπριακός αγροτουρισμός, αφού δύσκολα θα μπορούσαν να αφομοιωθούν προγράμματα που προσεγγίζουν τον πρώτο τύπο

αγροτουρισμού. Έτσι, όπως προκύπτει από την ίδια τη δομή της κυπριακής υπαίθρου, αγροτουριστική δραστηριότητα αναπτύσσεται από μικρές εκμεταλλεύσεις οι οποίες απασχολούν κυρίως μέλη της οικογένειας.

1.3. Το εννοιολογικό πλαίσιο του οικοτουρισμού

Οικοτουρισμός, τουρισμός στη φύση, πράσινος τουρισμός, τουρισμός χαμηλού-αντίκτυπου, ταξίδι περιπέτειας, εναλλακτικός τουρισμός, περιβαλλοντική συντήρηση, συμβιωτική ανάπτυξη, υπεύθυνος τουρισμός, ήπιος τουρισμός, κατάλληλος τουρισμός, ποιοτικός τουρισμός, νέος τουρισμός, βιώσιμη ανάπτυξη, αειφόρος τουρισμός, αποτελούν όλα παρωνύμια για παρόμοιους τύπους δραστηριοτήτων τουριστών (McIntosh et al, 1995). Από όλους τους όρους, ο οικοτουρισμός και η βιωσιμότητα συναντώνται συχνότερα στην επιστημονική ορολογία. Η αρχή και των δύο είναι να στηρίζει ή ακόμα και να βελτιώνει την ποιότητα και την ελκυστικότητα του φυσικού περιβάλλοντος.

Οι ορισμοί του οικοτουρισμού αφθονούν. Ο εφαρμόσιμος είναι: «υπεύθυνο ταξίδι στις φυσικές περιοχές που προστατεύει το περιβάλλον και στηρίζει την ευημερία των τοπικών ανθρώπων.».

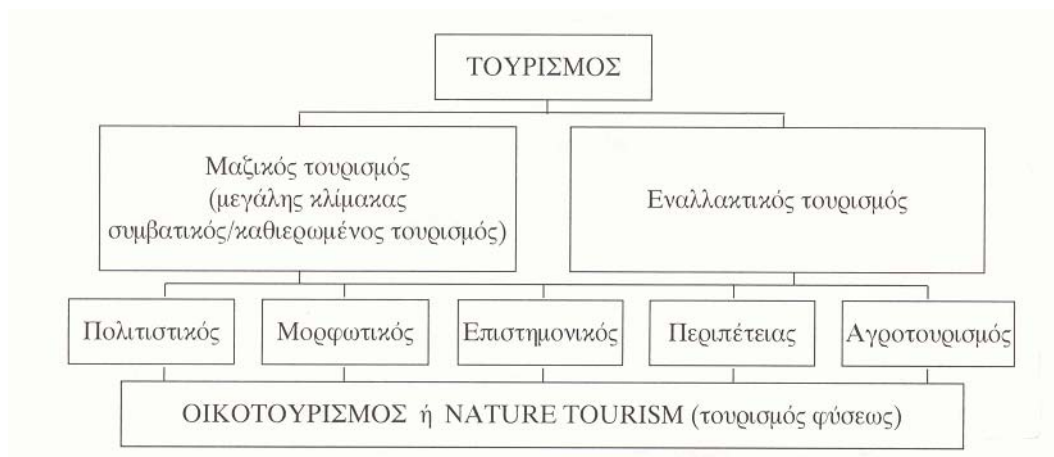
Ένας πιο επεκτατικός ορισμός που δίδεται από τη διεθνή βιβλιογραφία είναι: «σκοπίμο ταξίδι στους φυσικούς βιότοπους με σκοπό την κατανόηση της πολιτιστικής και φυσικής ιστορίας σχετικά με αυτό το περιβάλλον, υπογραμμίζει την προσοχή ώστε να μην αλλάξει η ακεραιότητα του οικοσυστήματος, παράγοντας οικονομικά οφέλη στους τοπικούς ανθρώπους και τις κυβερνήσεις που ενθαρρύνουν τη συντήρηση των έμφυτων στοιχείων συμπεριφοράς του τοπικού περιβάλλοντος αλλά και γενικότερα της φύσης».

Η Dianne Brouse (McIntosh et al, 1995) ορίζει τον οικοτουρισμό ως υπεύθυνο ταξίδι στο οποίο ένας επισκέπτης γνωρίζει και λαμβάνει υπόψη του τα αποτελέσματα των ενεργειών του τόσο στον πολιτισμό όσο και στο περιβάλλον.

Μια άλλη προσέγγιση της έννοιας είναι εκείνη του Ceballos-Lascurain, που δίδει περισσότερη έμφαση στους περιβαλλοντικούς παράγοντες, ορίζοντας τον οικοτουρισμό ως μια περιβαλλοντικά υπεύθυνη ταξιδιωτική δραστηριότητα σε σχετικά άθικτες φυσικές περιοχές με στόχο την απόλαυση και γνωριμία των φυσικών αλλά και των ενταγμένων στο φυσικό περιβάλλον αγαθών. Όντας μια περιορισμένων περιβαλλοντικών επιπτώσεων δραστηριότητα (ή μη καταναλωτική), ο οικοτουρισμός,

εκτός του ότι προσφέρει ευχαρίστηση, απόλαυση και γνώσεις/εμπειρίες στον επισκέπτη, διατηρεί και ενισχύει την ευημερία τοπικών κοινοτήτων, που θεωρούνται αναπόσπαστο τμήμα μιας τέτοιας δραστηριότητας και αναπτυξιακής διαδικασίας.

Ο Mieczkowski (Κομίλης, 2001) υποστηρίζει ότι ο οικοτουρισμός δεν αποτελεί μορφή εναλλακτικού τουρισμού, αλλά συνδυασμό ορισμένων μορφών του. Η άποψή του διατυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 1.1. Ορισμός του οικοτουρισμού. Πηγή: Κομίλης (2001)

Οι Wallace και Pierce (Fennel, 2001) υποστηρίζουν ότι για να θεωρηθεί ο οικοτουρισμός ως αυθεντικός πρέπει να καλύπτει τις εξής αρχές:

1. Να ελαχιστοποιεί τις αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και τους εγχώριους κατοίκους.
2. Να αυξάνει την ενημέρωση και την κατανόηση για τα φυσικά και πολιτιστικά συστήματα μιας περιοχής καθώς και την επακόλουθη ενασχόληση των επισκεπτών σε θέματα που επηρεάζουν τα συστήματα αυτά.
3. Να συμβάλει στην προστασία και τη διαχείριση των νομικά προστατευμένων και άλλων φυσικών περιοχών.
4. Να μεγιστοποιεί την αρχική και μακροπρόθεσμη συμμετοχή των εγχώριων κατοίκων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, η οποία καθορίζει τόσο τον τύπο, όσο και τον όγκο του τουριστικού ρεύματος που υποδέχεται.

5. Να κατευθύνει τα οικονομικά και άλλα οφέλη προς τους εγχώριους κατοίκους, οι οποίοι συμπληρώνουν αντί να αντικαθιστούν ή να εξαλείφουν παραδοσιακές δραστηριότητες (γεωργία, αλιεία).
6. Να προσφέρει ειδικές ευκαιρίες στους εγχώριους κατοίκους και στους ανθρώπους που ασχολούνται με το φυσικό τουρισμό, ώστε να επισκέπτονται φυσικές περιοχές και να μαθαίνουν περισσότερα για τα θαύματα της φύσης που επιθυμούν να δουν οι επισκέπτες.

1.3.1. Δραστηριότητες και Μορφές Οικοτουρισμού

Είναι εμφανές ότι υπάρχουν ποικίλες απόψεις και θέσεις όσον αφορά την έννοια του οικοτουρισμού τόσο ως προς τις δραστηριότητες, τα ενδιαφέροντα αλλά και τις μορφές του, καθώς και τους τύπους των οικοτουριστών.

Οι δραστηριότητες του οικοτουρισμού ποικίλουν ανάλογα με τους περιβαλλοντικούς πόρους που είναι στη διάθεση των οικοτουριστών, καθώς επίσης και με τις εμπειρίες τις οποίες αποκομίζουν οι οικοτουρίστες. Βάσει αυτών των εμπειριών οι δραστηριότητες διαχωρίζονται σε αυτές που ο οικοτουρίστας συμμετέχει άμεσα στα δρώμενα της περιοχής την οποία επισκέπτεται και σε αυτές που ο οικοτουρίστας εμπλέκεται έμμεσα μέσα από δραστηριότητες παρατήρησης ή προβολής των περιβαλλοντικών πόρων (Κομίλης, 2001). Το πλήθος των ενδιαφερόντων που εμπλέκονται στον οικοτουρισμό εκτείνονται από τα φυσικά αποθέματα έως τα Εθνικά Πάρκα, από τις τοπικές τουριστικές οργανώσεις έως τα κυβερνητικά τμήματα και από τους τουριστικούς πράκτορες έως τις ομάδες περιβαλλοντολόγων (Cater, 1994).

Οι μορφές του οικοτουρισμού διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τόπο και το χώρο που λαμβάνουν χώρα οι διάφορες δραστηριότητες και είναι οι εξής:

A. Αναπτύσσονται σε φυσικές περιοχές ή σε απομακρυσμένες, άθικτες και συνήθως ακατοίκητες περιοχές (ορεινές ή νησιώτικες παράκτιες).

B. Αναπτύσσονται σε σχέση με αγροτικούς παραδοσιακούς οικισμούς και στις ασκούμενες δραστηριότητες του τοπικού πληθυσμού.

1.3.2. Κατηγορίες οικοτουριστών

Το προφίλ του οικοτουρίστα έχει ταξινομηθεί κυρίως βάσει τριών παραμέτρων: του περιβάλλοντος, της εμπειρίας και της δυναμικής της ομάδας. Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση είναι αυτή του Kusler (1991) ο οποίος κατέταξε τους οικοτουρίστες σε τρεις ομάδες:

- Οικοτουρίστες “do- it- yourself”. Παρά τη σχετική τους ανωνυμία, η ομάδα αυτή συμπεριλαμβάνει το μεγαλύτερο ποσοστό οικοτουριστών. Οι άνθρωποι αυτοί μένουν σε μία ποικιλία τύπων καταλυμάτων και έχουν τη δυνατότητα μετακίνησης, ώστε να μπορούν να επισκέπτονται πολλά μέρη. Η εμπειρία τους χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο ελαστικότητας.
- Οικοτουρίστες σε γκρουπ. Η ομάδα αυτή αναμένει έναν υψηλό βαθμό οργάνωσης στην περιήγησή της και ταξιδεύει σε εξωτικούς προορισμούς.
- Σχολικές ομάδες ή επιστημονικά γκρουπ. Η ομάδα αυτή ασχολείται συνήθως με την επιστημονική έρευνα εκ μέρους μιας οργανωμένης ομάδας ή μεμονωμένα, παραμένει στην ίδια περιοχή για μεγάλα χρονικά διαστήματα και είναι πρόθυμη να υπομένει τις χειρότερες συνθήκες σε σχέση με τις άλλες δύο ομάδες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ2: Ο ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

2.1. Εισαγωγή

Η Κύπρος, είναι το τρίτο σε έκταση νησί της Μεσογείου. Καλύπτει περίπου 3600 τετραγωνικά μίλια και βρίσκεται 40 μίλια περίπου νότια της Τουρκίας και 60 μίλια δυτικά της Συρίας. Διακρίνεται από τρεις κυρίως σημαντικές γεωγραφικές περιοχές: (1) τα βουνά της Κερύνειας στα Βόρεια, (2) το κάμπο της Μεσαριάς στο μέσο που χαρακτηρίζεται από εύφορες παραλιακές πεδιάδες στα βορειοδυτικά, και τέλος (3) την οροσειρά του Τροόδου στα κεντρικά-νότια του νησιού που καλύπτει ένα σημαντικό μέρος της Κύπρου, με κυρίαρχο την υψηλότερη κορυφή της χώρας τον Όλυμπο (6400 πόδια και 1960 μέτρα). Τα παράλια του νησιού φθάνουν τα 485 μίλια (780 χιλιόμετρα). Είναι κυρίως βραχώδη και ιδιαίτερα στα νότια και νοτιοδυτικά όπου η οροσειρά του Τροόδου φθάνει τα παράλια.

Το κλίμα της είναι καθαρά Μεσογειακό που επηρεάζεται φυσικά από τις ορεινές μάζες. Το καλοκαίρι είναι θερμό και ξηρό, καθώς οι χειμώνες στα ορεινά κυρίως είναι βροχεροί και εύκρατοι γενικότερα. Η ημερήσια θερμοκρασία ανέρχεται η υψηλότερη στους 97° F (36° C) και η μέση χαμηλότερη στους 70° F (21° C). Η βροχόπτωση ποικίλει με την περισσότερη βροχή στα νοτιοδυτικά και οι περιοχές με υψόμετρο πάνω από 3280 πόδια (1000 μέτρα) παρουσιάζουν χιονόπτωση το χειμώνα όπου λειτουργεί χιονοδρομικό κέντρο στην κορυφή του Ολύμπου. Τα ποτάμια του νησιού είναι μικρά και είναι όλα χείμαρροι, που έχουν νερό μόνο κατά τη χειμερινή περίοδο.

Κατοικείται από περίπου 600 000 ανθρώπους στο ελεύθερο κομμάτι του νησιού, αφού μετά την τουρκική εισβολή του 1974 το ένα τρίτο βρίσκεται κάτω από την τουρκική κατοχή. Το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού κατοικεί στις αστικές περιοχές. Ειδικότερα το 68% κατοικεί στη Λευκωσία, που είναι η πρωτεύουσα του νησιού, και στις αστικές παραλιακές πόλεις της Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου. Το υπόλοιπο 32% διαμένει στις περιφερειακές περιοχές της ενδοχώρας.

Τη διαχείριση του τουρισμού και της τουριστικής ανάπτυξης επιβλέπει ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (Κ.Ο.Τ), ο οποίος είναι ημικρατικός οργανισμός που

λειτουργεί υπό την αιγίδα και επίβλεψη του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού με ταυτόχρονη συνεργασία και με τα υπόλοιπα Υπουργεία.

Ο τουρισμός είναι η σημαντικότερη οικονομική δραστηριότητα στην Κύπρο, αφού οι αφίξεις τουριστών το 2001 έφθασαν τις 2 696 732, προσφέρει 1,8 δισεκατομμύρια δολάρια ξένου συναλλάγματος το χρόνο και αποτελεί το 20% του ΑΕΠ του νησιού (Michael, 1998). Διαθέτει 88 302 (στοιχεία 2001) ξενοδοχειακές κλίνες όλων των κατηγοριών που φιλοξενούν περίπου γύρω στα δύο εκατομμύρια τουρίστες ανά έτος. Από αυτούς, το 90% προέρχεται από Ευρωπαϊκές χώρες, ενώ το υπόλοιπο προέρχεται από χώρες των Η. Π. Α, του Ισραήλ και των γειτονικών Αραβικών χωρών.

Η τουριστική ανάπτυξη στην Κύπρο ακολούθησε «εξαναγκασμένη» πολιτική ανάπτυξης αφού μετά την τουρκική εισβολή του 1974 είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να χάσει το μοναδικό της αεροδρόμιο και μαζί με την απώλεια εδάφους προκλήθηκε επίσης απώλεια 65% της δυνατότητας σε ξενοδοχειακές κλίνες. Για να ορθοποδήσει η οικονομία της Κύπρου άρχισαν να χτίζονται νέοι χώροι φιλοξενίας τουριστών με ιδιωτική πρωτοβουλία, αλλά και με την ισχυρή συμπαράσταση του Κ.Ο.Τ και της Κυβέρνησης, χρησιμοποιώντας όλα τα δυνατά μέσα καταφέροντας να αναζωογονήσουν τον τουρισμό. Μέχρι το 1980 οι αφίξεις τουριστών ξεπέρασαν κάθε προσδοκία, ακόμη και τα δεδομένα πριν από τα τραγικά γεγονότα του 1974.

Το οικονομικό αυτό θαύμα, όπως χαρακτηρίστηκε, είχε το τίμημά του. Ο ελλιπής σχεδιασμός και η ελλιπής νομοθεσία είχαν ως αποτέλεσμα την κατάχρηση του περιβάλλοντος και ανεξέλεγκτες ανθρώπινες επεμβάσεις. Περισσότερο επιβαρύνθηκαν οι παραλίες, όπου οι ογκώδεις ξενοδοχειακές μονάδες είχαν ως αποτέλεσμα ακόμα και μειωμένη ορατότητα στη θάλασσα, έλλειψη χώρου στις παραλίες και συνωστισμό. Επιπρόσθετα, προβλήματα δημιουργήθηκαν λόγω ανεπαρκών έργων υποδομής, οδικού δικτύου και δημόσιων έργων. Ακόμη χειρότερη ήταν η μείωση φυσικών πόρων, η λειψυδρία, το ανεπαρκές εργατικό δυναμικό και η απώλεια γεωργικής γης για τουριστικούς σκοπούς. Τέλος, σημειώθηκε εγκατάλειψη της υπαίθρου και αστικοποίηση.

Η κατάσταση έχριζε ιδιαίτερης προσοχής και συστηματικής μελέτης, ώστε να μειωθούν τα αρνητικά αποτελέσματα της ταχείας τουριστικής ανάπτυξης.

Περί τα τέλη του 1989 η κυβέρνηση εξάσκησε μορατόριουμ στην τουριστική ανάπτυξη στις παραλιακές περιοχές, το οποίο είχε διάρκεια 18 μηνών και το 1990 αντικαταστάθηκε από τη νέα πολιτική τουριστικής ανάπτυξης. Οι αρχές της νέας πολιτικής της τουριστικής ανάπτυξης εξασφάλιζαν αφενός μια συγκρατημένη και ελεγχόμενη ανάπτυξη και εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος αφετέρου.

Η νέα πολιτική ανάπτυξης τουριστικού προϊόντος περιλάμβανε (Metaxas, 1998):

- Προστασία και προαγωγή του περιβάλλοντος (φυσικού, πολιτιστικού, κοινωνικού)
- Αυστηρότερο έλεγχο της ανάπτυξης τουρισμού στις παραθαλάσσιες περιοχές σε απόσταση 3km από την παραλία.
- Τα νέα σχέδια και οι προοπτικές ανάπτυξης πρέπει να επιδεικνύουν περιβαλλοντική ποιότητα και να προάγουν τις υπηρεσίες.
- Εναρμόνιση της σύγχρονης ανάπτυξης με τον περιβάλλοντα χώρο και το περιβάλλον γενικότερα.
- Προγράμματα για την προώθηση ανάπτυξης εναλλακτικών μορφών τουρισμού και σε περιοχές έκτος από τα παράλια.

2.2. Η Ανάπτυξη του αγροτουρισμού στην Κύπρο - Πλαίσιο πολιτικής

Το πρόγραμμα αγροτουρισμού στην Κύπρο προωθήθηκε από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού στα τέλη του 1991, μετά από την έγκρισή του από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού. Η ιδέα της εισαγωγής ενός τέτοιου προγράμματος προς όφελος της επαρχίας φάνηκε πολύ ελκυστική στην κυβέρνηση της Κύπρου, στον ΚΟΤ, στις τοπικές αρχές, καθώς επίσης και στους συμμετόχους ιδιωτικού τομέα, όπως τις ενώσεις των αρχιτεκτόνων, τους οικολόγους και διάφορες άλλες Ενώσεις, δεδομένου ότι θα εξυπηρετούσε μία ευρεία σειρά στόχων τόσο κοινωνικοπολιτιστικών όσο και οικονομικών (Saviriades, 2001).

Η κυβέρνηση και οι τοπικές αρχές το θεώρησαν ως μια σειρά μέτρων και σχεδίων κινήτρου που θα συνέβαλλε προς την αναζωογόνηση της υπαίθρου και θα μείωνε τη τάση αστικοποίησης, η οποία άρχισε να γίνεται αρκετά ανοδική στην Κύπρο.

Ο ΚΟΤ επεδίωξε την ανάπτυξη του αγροτουριστικού προγράμματος βάσει μιας πολιτικής διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος, μακριά από τη μέχρι τότε εικόνα «Ήλιου & Θάλασσας» της Κύπρου. Η ανάπτυξη του αγροτουριστικού προϊόντος της Κύπρου κρίθηκε επιθυμητή από την ανωτέρω πολιτική, επειδή διέθετε όλα τα χαρακτηριστικά που θα καθιστούσαν ένα νέο προϊόν ελκυστικό. Κατ' αρχάς, θα βοηθούσε να προβάλει την ύπαιθρο και τον πολιτισμό της Κύπρου στον τουρισμό, παρέχοντας κατά συνέπεια στον ΚΟΤ την ευκαιρία να χρησιμοποιήσει ένα σημαντικότερο βιώσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Κύπρου ως τόπο προορισμού τουριστών και ως μοναδική πρόταση πώλησης: τους ανθρώπους της, την παράδοση φιλοξενίας του νησιού και τον πολιτισμό του. Επιπρόσθετα, ο αγροτουρισμός στην Κύπρο είναι αποτελεί όλων των εποχών προϊόν, και έτσι θα βοηθούσε να μετριάσει το πρόβλημα εποχικότητας του τουρισμού της Κύπρου. Το αγροτουριστικό προϊόν θα μπορούσε να τραβήξει την προσοχή επίσης των τουριστών στην επαρχία, επιτρέποντας μια λιγότερο προκατειλημμένη γεωγραφική κατανομή των τουριστών υπέρ των παράκτιων περιοχών. Και τέλος, η ανάπτυξη ενός τέτοιου προϊόντος συμφωνούσε με την τάση προς την ανάπτυξη των φιλικών προς το περιβάλλον τουριστικών προϊόντων, τα οποία είναι στην υψηλή ζήτηση του σύγχρονου, φιλοσοφημένου, ποιοτικού τουρισμού (δηλ. το είδος τουρισμού που

στοχεύει να προσελκύσει η Κύπρος, σύμφωνα με την πολιτική διαφοροποίησης προϊόντων τουριστών).

Οι ενώσεις των αρχιτεκτόνων, οι οικολόγοι και άλλες τέτοιες ομάδες ενδιαφερομένων για την προβολή και προστασία του πολιτισμού, της παράδοσης και του περιβάλλοντος γενικότερα, υποδέχθηκαν με θέρμη την προσπάθεια για ανάπτυξη ενός αγροτουριστικού προϊόντος, όχι μόνο επειδή θα βοηθούσε να προστατεύσει, να συντηρήσει και να ενθαρρύνει τα ανωτέρω, αλλά και επειδή θα βοηθούσε να βελτιωθεί η δημόσια πληροφόρηση στις ανωτέρω περιοχές. Επιπλέον, ακόμα ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα του προγράμματος που είχε τη γενική έγκριση, ήταν η απόφαση ότι μόνο οι υπάρχουσες παραδοσιακές κατοικίες των κοινοτήτων θα μπορούσαν να ενταχθούν στο πρόγραμμα και να ωφεληθούν από τα κίνητρα. Αυτό αποδεικνύει επιπρόσθετα το σεβασμό και την προστασία, όχι μόνο του φυσικού, αλλά και του κοινωνικού πολιτισμικού περιβάλλοντος της υπαίθρου, αποθαρρύνοντας την κατασκευή των νέων μονάδων στέγασης.

Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι η εισαγωγή του αγροτουριστικού προϊόντος ήταν ένας επιθυμητός στόχος για όλους τους ενδιαφερόμενους, ο ΚΟΤ υπέβαλε στο Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού ένα πρόγραμμα για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού, το οποίο θα παρείχε το πλαίσιο και τα κίνητρα προς την ανάπτυξη του αγροτουριστικού προϊόντος της Κύπρου.

Η μεθοδολογία για την ανάπτυξη ενός αγροτουριστικού προϊόντος όριζε ότι ήταν απαραίτητο να ενθαρρύνει αρχικά τη δημιουργία των κατάλληλων εγκαταστάσεων στέγασης στην ύπαιθρο στις υπάρχουσες παραδοσιακές κατοικίες και στη συνέχεια να προωθήσει τέτοιες δραστηριότητες, ώστε ο επισκέπτης να γνωρίσει την περιοχή, να έρθει σε επαφή με τους ανθρώπους, τη βιοποριστική τους κατάσταση και να συμμετάσχει στις γεωργικές ασχολίες τους. Κατ' αυτό τον τρόπο, ένα πλήρες αγροτουριστικό προϊόν δημιουργείται και είναι διαθέσιμο στον τουρίστα που επιδιώκει να εξοικειωθεί με την επαρχία της Κύπρου και να δοκιμάσει τη γνήσια κυπριακή ζωή και τον πολιτισμό στην ύπαιθρο.

Κατά συνέπεια, για την υλοποίηση του προγράμματος, που εγκρίθηκε από το αρμόδιο Υπουργείο το Δεκέμβριο του 1991, συμπεριλήφθηκαν τα έξι σχέδια δράσης:

2.2.1. Αναπτυξιακά έργα

Το πρόγραμμα αφορά όλες τις κοινότητες της ενδοχώρας της Κύπρου (ο όρος «ενδοχώρα» ορίζεται ως η περιοχή που βρίσκεται έξω από τις παράκτιες περιοχές). Εντούτοις, οι κοινότητες αυτές διαιρέθηκαν σε τρεις κατηγορίες (Α, Β και Γ) αφού προηγουμένως λήφθηκαν υπόψη οι παράγοντες όπως: ο βαθμός ανάπτυξής τους, η αξία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής τους, η φυσική και άλλη έλξη τους και η δυνατότητα πρόσβασής τους. Η κατηγορία Α περιλαμβάνει 52 χωριά, η κατηγορία Β 52, και η κατηγορία Γ τα υπόλοιπα 68 (Παράρτημα ΙΙΙ). Ο ΚΟΤ ανέθεσε μελέτες σε ανεξάρτητους αρχιτέκτονες για την παραδοσιακή αρχιτεκτονική και το χαρακτήρα όλων των κοινοτήτων κατηγορίας Α, και χρηματοδότησε το σχεδιασμό και την εκτέλεση των έργων από πολίτες σε αυτές τις κοινότητες, όπως την αποκατάσταση των πλατειών των χωριών, το στρώσιμο ή την επιδιόρθωση των δρόμων, τη δημιουργία μονοπατιών της φύσης και τον καλλωπισμό των σημείων ενδιαφέροντος που διατηρούν τα στοιχεία της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, με συνολικό κόστος άνω των \$2 εκατομμυρίων.

2.2.2. Οικονομικό σχέδιο κινήτρων (που χορηγείται από τον ΚΟΤ)

Επιτρέπει τη μερική επιδότηση του επιτοκίου στα δάνεια που αναλαμβάνονται από τους μεμονωμένους ιδιοκτήτες για την αποκατάσταση των παραδοσιακών οικιών τους στις κοινότητες και τη μετατροπή τους σε τουριστικά καταλύματα, όπως διαμερίσματα, ταβέρνες, μουσεία, λαϊκά κέντρα τέχνης κ.λ.π., χωρίς να αλλάζει το παραδοσιακό αρχιτεκτονικό ύφος τους. Τέτοια επιδότηση κυμαίνεται από το 1/3 έως το 2/3 του επιτοκίου, ανάλογα με τον τύπο καταλύματος που δημιουργείται και την κατηγορία του χωριού. Πρέπει να σημειωθεί ότι τέτοια κίνητρα είναι περιορισμένα μόνο προς τους κατοίκους των χωριών, οποιουσδήποτε απογόνους τους που δεν μπορούν να διαμένουν μόνιμα στα χωριά, και όλους τους άλλους ιδιοκτήτες των παραδοσιακών οικιών που τις έχουν αγοράσει πριν από το 1989, ανεξάρτητα από το που κατοικούν. Αυτός ο περιορισμός επιβλήθηκε προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα κίνητρα θα ωφελήσουν βασικά τον τοπικό πληθυσμό. Έτσι δεν θα αποτελούσαν μια μόνιμη ευκαιρία επένδυσης για τους επενδυτές, ώστε να συμμετέχουν σε μαζική αποκατάσταση και μετατροπή των παραδοσιακών οικιών σε τουριστικά καταλύματα,

κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε υπερβολική παροχή της στέγασης και επιδείνωσης των προτύπων, με όλες τις δυσάρεστες συνέπειές τους. Το πρόγραμμα προορίστηκε να παρέχει στους ντόπιους ένα κίνητρο για να παραμείνουν στα χωριά τους. Δεν επεδίωξε να τους δελεάσει μακριά από τις γεωργικές δραστηριότητές τους και να τους μετατρέψει σε επιχειρηματίες τουριστών, αλλά μάλλον να τους παρέχει μια συμπληρωματική πηγή εισοδήματος. Στο Παράρτημα ΙΙΙ ταξινομούνται όλα τα σχετικά έγγραφα του σχεδίου οικονομικών κινήτρων του ΚΟΤ.

2.2.3.Ταξινόμηση των Αγροτουριστικών καταλυμάτων

Όπως είναι εμφανές από τα ανωτέρω, από την έναρξη του προγράμματος ο ΚΟΤ έχει αναλάβει έναν κρίσιμο ρόλο στη διοίκησή του και στην οργάνωσή του: να επινοήσει μηχανισμούς και κριτήρια για την ταξινόμηση των αγροτουριστικών εγκαταστάσεων, να ελέγξει το επίπεδο υπηρεσιών, να συντονίσει τις δραστηριότητες μάρκετινγκ των μεμονωμένων ιδιοκτητών, να συντονίσει τις εισερχόμενες κρατήσεις, να προωθήσει την εκπαίδευση των αγροτουριστικών επιχειρηματιών στην παροχή φιλοξενίας και την απόκτηση των δεξιοτήτων ανάπτυξης μικρών επιχειρήσεων και να παρέχει στους βιοτέχνες, στους αρχιτέκτονες και στους σχεδιαστές την υποστήριξη και τις τεχνικές συμβουλές για τους παραδοσιακούς αρχιτεκτονικούς τρόπους και τις τεχνικές αποκατάστασης.

Προς την ταξινόμηση των αγροτουριστικών καταλυμάτων και τη διατήρηση της κατάλληλης παρεχόμενης υπηρεσίας, στο νομικό πλαίσιο παραχωρήθηκε η τροποποίηση του νόμου ξενοδοχείων, ο οποίος επέτρεψε στα παραδοσιακά σπίτια του χωριού να πάρουν την επιχορήγηση του ΚΟΤ και να λειτουργήσουν ως εξουσιοδοτημένα καταλύματα ή χορήγησε άδεια στις ταβέρνες του χωριού. Ο ΚΟΤ αξιολογεί όλες τις αιτήσεις και τα αρχιτεκτονικά σχέδια, ελέγχει την εργασία αποκατάστασης, ταξινομεί τις εγκαταστάσεις, χορηγεί τις άδειες λειτουργίας και επιθεωρεί τακτικά τη λειτουργία των καταλυμάτων, ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι παρεχόμενες υπηρεσίες είναι σύμφωνες με τα πρότυπα.

Όσον αφορά την παροχή τεχνικής βοήθειας, σχετικά με το θέμα της αποκατάστασης, στους τεχνίτες και στους αρχιτέκτονες, ο ΚΟΤ, σε συνδυασμό με τους επαγγελματικούς συνδέσμους των αρχιτεκτόνων, οργάνωσε εκπαιδευτικά σεμινάρια και παρουσιάσεις προς όφελός τους. Στα πλαίσια της ίδιας προσπάθειας, ο ΚΟΤ

εξέδωσε, επίσης, δύο δημοσιεύσεις με πρακτικές οδηγίες τόσο για τους αρχιτέκτονες όσο και για τους σχεδιαστές και το κοινό για τον εφοδιασμό και τον εξοπλισμό των αγροτουριστικών μονάδων, (αυτό εκδόθηκε σε συνδυασμό με το πρόγραμμα Λαόνα), της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής της υπαίθρου και τα προβλήματα που παρουσιάζονται στη συντήρηση και την αποκατάστασή τους (που δημοσιεύονται σε συνεργασία με την Παγκύπρια Ένωση Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς). Επιπλέον, ο ΚΟΤ οργανώνει τακτικά παρουσιάσεις στις κοινότητες, προκειμένου να αυξήσει το ενδιαφέρον των ντόπιων για τον αγροτουρισμό, και να αυξήσει την από κοινού συνειδητοποίηση και εκτίμηση της αξίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ανάγκης να συντηρηθεί και να προαχθεί.

2.2.4. Μάρκετινγκ

Τέλος, δημιουργείται το ερώτημα για το πώς οι μεμονωμένες προσπάθειες μάρκετινγκ θα οργανωθούν καλύτερα. Πώς θα επιτευχθεί ο συντονισμός εισερχόμενων κρατήσεων, η ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των μεμονωμένων ιδιοκτητών καταλυμάτων για το κοινό καλό και η εξασφάλιση ότι τόσο οι παρεχόμενες υπηρεσίες όσο και τα εισοδήματα των αγροτουριστικών επιχειρηματιών (όπως συνδέεται με την τιμή στην οποία το προϊόν τους προσφέρεται) θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα. Μετά από τη μελέτη άλλων αγροτουριστικών προϊόντων σε χώρες με αξιοσέβαστη παράδοση στον αγροτουρισμό, και με συζητήσεις με τους μεμονωμένους ιδιοκτήτες οικιών στην Κύπρο, ο ΚΟΤ αποφάσισε ότι ο καλύτερος τρόπος να εξασφαλιστούν όλα τα ανωτέρω ήταν να προωθηθεί η καθιέρωση μιας μη κερδοσκοπικής Ένωσης των μεμονωμένων ιδιοκτητών οικιών και άλλων αγροτουριστικών επιχειρηματιών σε όλη την Κύπρο. Κατά συνέπεια, στα τέλη του 1995, ιδρύθηκε η Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού και καταχωρήθηκε ως Δημόσια Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης με την εγγύηση χωρίς κεφάλαιο μεριδίου.

Προς την καλύτερη οργάνωση και τη διανομή εισερχόμενων κρατήσεων μεταξύ των οικιών-μελών, και προκειμένου να διατηρηθεί ένας έλεγχος στις τιμές που χρεώνονταν από τους μεμονωμένους ιδιοκτήτες, η επιχείρηση αποφάσισε να ιδρύσει ένα γραφείο κεντρικών κρατήσεων, που εξοπλίστηκε με ένα αυτοματοποιημένο σύστημα κεντρικών κρατήσεων. Επιπλέον, η δημιουργία της αρχικής σελίδας της επιχείρησης στο Διαδίκτυο αποφασίστηκε, προκειμένου να λειτουργήσει ως εργαλείο για την προώθηση και τις κρατήσεις. Στην πραγματικότητα, προκειμένου να δοθεί

στην Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού μια εύκαμπτη οργάνωση που θα χρησιμοποιεί την πιο σύγχρονη τεχνολογία για να ανταγωνιστεί στη σύγχρονη αγορά, το Διοικητικό Συμβούλιο αποφάσισε να δεσμεύσει το Εργαστήριο Έρευνας & Ανάπτυξης πολυμέσων του Πανεπιστημίου της Κύπρου, να προετοιμάσει μια στρατηγική για τη μηχανοργάνωση της επιχείρησης, και να ενεργήσει ως σύμβουλος στην εφαρμογή του. Δυστυχώς κανένα από αυτά τα μέτρα δεν έχει εφαρμοσθεί ακόμη.

Όσον αφορά το μάρκετινγκ και την προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος, η επιχείρηση εξέδωσε έναν οδηγό παραδοσιακών αγροτουριστικών καταλυμάτων με λεπτομέρειες για τις προσφερόμενες δυνατότητες από κάθε μέλος-σπίτι και πληροφορίες για τα γειτονικά χωριά (ο οδηγός εκδόθηκε το 1997 σε 30 000 αντίγραφα και σε 5 διαφορετικές γλώσσες). Τα μέλη της επιχείρησης συνέβαλαν μερικώς οικονομικά προς την παραγωγή των ανωτέρω δημοσιεύσεων, περίπου \$400 το κάθε κατάλυμα, τα σπίτια τους προωθήθηκαν σε έναν οδηγό που κατανεμήθηκε σε όλο τον κόσμο μέσω των γραφείων του ΚΟΤ στο εξωτερικό. Άλλες προσπάθειες μάρκετινγκ περιλαμβάνουν τη συμμετοχή των στελεχών της Εταιρείας στις διάφορες τουριστικές εκθέσεις, τις διοργανώσεις εκπαιδευτικών ταξιδιών για τους ξένους ταξιδιωτικούς πράκτορες, τους δημοσιογράφους κ.λ.π

Εκτός από τη βοήθεια στην Εταιρεία, ο ΚΟΤ διευθύνει επίσης όλη τη γενική διαφήμιση του αγροτουριστικού προϊόντος στο εξωτερικό. Οργανώνει εκπαιδευτικά ταξίδια για τους δημοσιογράφους και τους ταξιδιωτικούς πράκτορες, και παρέχει τις πληροφορίες για τον αγροτουρισμό στην Κύπρο μέσω των δημοσιεύσεών του και των γραφείων πληροφοριών του, τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό.

Γενικότερα, ο ΚΟΤ απεικονίζει ένα αγροτουριστικό προϊόν που θα επιτύχει στην επίτευξη όλων των κοινωνικοοικονομικών και πολιτιστικών στόχων που τέθηκαν και που θα προσελκύσει τον ποιοτικό τουρίστα.

2.2.5. Εκπαιδευτική Πολιτική

Όσον αφορά τις εκπαιδευτικές προσπάθειες, η Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού και ο ΚΟΤ έχουν συνεργασθεί με το Τμήμα Οικιακής Οικονομίας του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, προκειμένου να περιλάβουν στα σεμινάρια που το ανωτέρω τμήμα οργανώνει ετησίως στην επαρχία, θέματα σχετικά με την ανάπτυξη των θεμάτων αγροτουριστικών προϊόντων (Kazeri, 2001). Τα σεμινάρια ασχολούνται με θέματα που αφορούν την παροχή φιλοξενίας, την απόκτηση των δεξιοτήτων ανάπτυξης μικρών επιχειρήσεων, την παραδοσιακή μαγειρική της Κύπρου, την προετοιμασία γλυκών, την οργάνωση μικρών τοπικών επιχειρήσεων, όπως οι οινοποιίες, και τις καθημερινές γεωργικές δραστηριότητες, όπως τη συλλογή σταφυλιού. Τα σεμινάρια αυτά σκοπό έχουν να διευκολυνθούν οι κάτοικοι της υπαίθρου στην οργάνωση και τη συμμετοχή στις αγροτουριστικές ασχολίες. Η επιτυχία των σεμιναρίων αποδεικνύεται από τις μικρές επιχειρήσεις που δημιουργούνται σταδιακά στις κοινότητες και το ενδιαφέρον για την τοπική χειροτεχνία και τις τοπικές τέχνες.

Επιπλέον, στα πλαίσια του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Leonardo da Vinci «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά» με συντονιστή τον ΚΟΤ, οι Κύπριοι και Ιρλανδοί αγροτουριστικοί επιχειρηματίες αντάλλαξαν επισκέψεις για να ωφεληθούν με την απόκτηση εμπειρίας σχετικά με την οργάνωση του αγροτουριστικού προϊόντος στις αντίστοιχες χώρες τους.

2.2.6. Ευκαιρίες για συντήρηση των Φυσικών περιοχών και γενικά της Αγροτικής Κύπρου

Η αποκλειστική χρήση των αναπαλαιωμένων κατοικιών της Λαϊκής Αρχιτεκτονικής ενθαρρύνει τη βιώσιμη ανάπτυξη που εναρμονίζεται με την αυθεντική και ανθρωποποίητη φυσιογνωμία της ενδοχώρας.

Περίπου 80 παραδοσιακές κατοικίες έχουν μετατραπεί προς χρήση τουριστικών δραστηριοτήτων. Οι 60 από αυτές λειτουργούν ως καταλύματα φιλοξενίας τουριστών, ενώ οι υπόλοιπες λειτουργούν ως ταβέρνες, μουσεία, πολιτιστικά κέντρα. Από τα 60 καταλύματα τα 52 είναι μέλη της Κυπριακής Εταιρείας Αγροτουρισμού.

Ο ΚΟΤ ξόδεψε περισσότερα από \$2 εκατομμύρια στα προγράμματα καλλωπισμού στις κοινότητες. Η επιδότηση πληρωμής ενδιαφέροντος από το σχέδιο επιδότησης επιτοκίου ανέρχεται περίπου στα \$100.000 ετησίως για όλες τις ιδιότητες που έχουν επιλέξει να ωφεληθούν από το σχέδιο. Σε αυτό το σημείο πρέπει να σημειωθεί ότι η διαδικασία για να λάβει ο ενδιαφερόμενος όλες τις απαραίτητες άδειες και εγκρίσεις πριν από τις ενάρξεις αποκατάστασης είναι σχετικά μεγάλη. Έτσι, ενώ έχουν υπάρξει περίπου 150 εφαρμογές για τη συμμετοχή σε αυτό το οικονομικό σχέδιο κινήτρων, μόνο μερικές από αυτές έχουν υλοποιηθεί, με αποτέλεσμα η επιδότηση ενδιαφέροντος μέχρι τώρα αφορά μόνο αυτές τις λίγες περιπτώσεις. Στο ποσό αυτό η συμβολή των τοπικών αρχών προς την εκτέλεση τέτοιων έργων πρέπει να προστεθεί, η οποία είναι ίση με αυτή του ΚΟΤ.

Επίσης, περισσότερα από \$4 εκατομμύρια ξοδεύτηκαν από τους μεμονωμένους ιδιοκτήτες καταλυμάτων στις εργασίες αποκατάστασης και μετατροπής των παραδοσιακών κατοικιών τους.

Τέλος, όσον αφορά το επίτευγμα των κοινωνικοοικονομικών και πολιτιστικών στόχων που αναφέρθηκαν αρχικά, δεν μπορεί να ειπωθεί ότι το πρόγραμμα αγροτουρισμού έχει συμβάλει μέχρι τώρα στην ανανέωση της επαρχίας, δεδομένου ότι δεν αναμενόταν να αντιστρέψει την τάση αστικοποίησης από μόνο του. Επιπλέον, περισσότερο ενδιαφέρον για τη συντήρηση και τη μετατροπή των παραδοσιακών κατοικιών δεν εμφανίστηκε τόσο από τους ηλικιωμένους κατοίκους του χωριού (όπου τα οικονομικά μέσα είναι περιορισμένα), αλλά από τους απογόνους τους που ζουν στις πόλεις. Όπως υποστηρίζεται από τον ΚΟΤ, μια θετική παρενέργεια του γεγονότος αυτού, είναι η επικοινωνία των κατοίκων των αστικών περιοχών με τα χωριά από όπου προέρχονται, και γενικά η ενίσχυση των δεσμών τους με αυτά τα χωριά μέσω της αποκατάστασης των παραδοσιακών κατοικιών που κληρονομούν.

Μια άλλη μεγάλη επιτυχία του προγράμματος θεωρήθηκε η ενθάρρυνση της συνειδητοποίησης και το ενδιαφέρον των ντόπιων και των τουριστών για την τοπική αρχιτεκτονική, την παράδοση και τον αγροτικό τρόπο ζωής, πράγμα που αποδεικνύεται από την αυξανόμενη ευαισθησία που παρουσιάζουν οι Κύπριοι σε τέτοια θέματα, και την αυξανόμενη ζήτηση για το αγροτουριστικό προϊόν από τους

τουρίστες. Το αγροτουριστικό προϊόν που θα αφομοιώσει αυτήν την εμπειρία θα γίνει ουσιαστικά το κλειδί για όσους ενδιαφέρονται να ανοίξουν την πόρτα τους στον πολιτισμό της Κύπρου και στην παράδοση.

Στο σημείο αυτό κρίνεται αναγκαίο να σημειωθεί ότι το αγροτουριστικό πρόγραμμα του ΚΟΤ το 1998 βραβεύτηκε με το Παγκόσμιο Βραβείο για τον Αγροτουρισμό. Το βραβείο αυτό απονέμεται από την British Airways και η Κύπρος επιλέχθηκε στις πέντε πρώτες νικήτριες χώρες ανάμεσα σε 43 χώρες από όλο τον κόσμο.

2.3. Φορείς Αγροτουριστικής Πολιτικής και Ανάπτυξης

Το αγροτουριστικό πρόγραμμα της Κύπρου είναι οργανωμένο με βάση το μοντέλο συγκέντρωσης αρμοδιοτήτων (Αποστολόπουλος και Γιάγκου, 1998). Σύμφωνα με αυτό, ο κεντρικός φορέας, δηλαδή ο ΚΟΤ, συγκεντρώνει όλες τις υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού. Σε περιφερειακό επίπεδο, ο κεντρικός φορέας έχει τοπικά γραφεία, που είναι συνδεδεμένα με τον κεντρικό φορέα, καθώς και με τους τοπικούς επιχειρηματίες. Ο κεντρικός φορέας έχει γενικές ευθύνες για το σχεδιασμό και την προώθηση του αγροτουρισμού, ενώ τα τοπικά γραφεία χειρίζονται τα συγκεκριμένα προβλήματα της περιοχής και τα προβλήματα της καθημερινότητας.

Κύριο λόγο στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της αγροτουριστικής πολιτικής, των κατευθύνσεων και των μορφών των αγροτουριστικών έργων έχουν:

- Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού
- Η Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού
- Το Τμήμα Αρχαιοτήτων
- Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
- Το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

2.3.1. Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (ΚΟΤ)

Είναι ο επίσημος φορέας της κρατικής πολιτικής για τον αγροτουρισμό. Η συνεισφορά του στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού ορίζεται στην παροχή οικονομικών κινήτρων για αναπαλαίωση κατοικιών και μετατροπή τους σε αγροτουριστικά καταλύματα, εστιατόρια, πολιτιστικά κέντρα, ξενοδοχεία μικρής κλίμακας και εργαστήρια ειδών λαϊκής τέχνης. Επιπρόσθετα παρέχει προγράμματα για αποκατάσταση του παραδοσιακού χαρακτήρα των οικισμών. Είναι υπεύθυνος για την εμπορία και προώθηση του αγροτουριστικού προϊόντος.

2.3.2. Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού

Ιδρύθηκε με πρωτοβουλία του ΚΟΤ, για να επιτύχει την οργάνωση, κάτω από μία ομπρέλα, όλων των μικρών επιχειρήσεων του αγροτουρισμού που είναι διάσπαρτες στην ενδοχώρα της Κύπρου (ΚΟΤ, 1998a).

Η εταιρεία εγγράφηκε το Νοέμβριο 1995 στον Έφορο Εταιρειών ως Εταιρεία Περιορισμένης Ευθύνης δι' εγγυήσεως χωρίς μετοχικό κεφάλαιο. Το Διοικητικό Συμβούλιο της εταιρείας εργάζεται με συνέπεια και ενεργοποιείται δραστήρια σε διάφορους τομείς ουσιαστικής σημασίας για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

Η επιχείρηση φέρει την ιδιότητα μέλους από την ομάδα των αγροτουριστικών επιχειρηματιών και οργανώνεται από ένα Διοικητικό Συμβούλιο 9 μελών. Ο ΚΟΤ επιχορηγεί τις δραστηριότητες της επιχείρησης και καθοδηγεί τα πρώτα βήματά της, διατηρεί την προεδρία και την αντιπροεδρία της επιχείρησης. Τα άλλα επτά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου εκλέγονται μεταξύ των μελών κάθε δύο έτη.

Τα έσοδα της εταιρείας προέρχονται κατά κύριο λόγο από επιχορηγήσεις του ΚΟΤ, και κατά δεύτερο από ετήσιες συνδρομές, από έκτακτες εισφορές των μελών και κάποιες μικρές χορηγίες από άλλους οργανισμούς π.χ. Ιερά Αρχιεπισκοπή Κύπρου, Τράπεζα Αναπτύξεως κλπ.

Το 1999 προωθήθηκε η δημιουργία του κεντρικού συστήματος κρατήσεων και η δημιουργία ιστοσελίδας, με μερική χρηματοδότηση του όλου έργου από εισφορές των μελών και την υπόλοιπη οικονομική ενίσχυση του ΚΟΤ (ΚΟΤ, 1999). Το σύστημα αναμενόταν να λειτουργήσει το 2000, αλλά δεν έχει ακόμη λειτουργήσει (ΚΟΤ, 2000).

2.3.3. Τμήμα Αρχαιοτήτων και Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως

Είναι υπεύθυνο για την παροχή οικονομικών κινήτρων για αναπαλαίωση παραδοσιακών κτιρίων, όχι μόνο για την χρησιμοποίησή τους ως αγροτουριστικών καταλυμάτων, αλλά και για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της υπαίθρου.

Από τα οικονομικά αυτά κίνητρα έχουν επωφεληθεί πολλοί από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων και γι' αυτό κρίνεται αναγκαίο να γίνει μια σύντομη αναφορά στο σχέδιο αυτό (Υπουργείο Εσωτερικών, 2000).

Κάθε ιδιοκτήτης ακινήτου είναι δυνατό να υποβάλει στα Κεντρικά Γραφεία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως αίτηση για κήρυξη ιδιοκτησίας ως διατηρητέα, ώστε να καταστεί δυνατή η αξιοποίηση της δέσμης χρηματοδοτικών και άλλων κινήτρων που παρέχονται από την Κυβέρνηση. Επίσης, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως είναι δυνατό να υποβάλει αυτεπάγγελτα πρόταση στον Υπουργό Εσωτερικών για κήρυξη οικοδομών ως διατηρητέων. Το έντυπο της αίτησης και τα αναγκαία δικαιολογητικά μελετώνται από τους αρμόδιους Λειτουργούς, οι οποίοι υποβάλλουν σχετική πρόταση στον Υπουργό Εσωτερικών. Ο Υπουργός Εσωτερικών δημοσιεύει Διάταγμα Διατήρησης κάθε τρεις ή τέσσερις μήνες περίπου.

Πριν τη πραγματοποίηση οποιασδήποτε οικοδομικής εργασίας ή αλλαγής χρήσης σε οικοδομή που έχει κηρυχθεί διατηρητέα είναι αναγκαία η εξασφάλιση συναίνεσης από το Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως (Υπουργείο Εσωτερικών, 2000).

Το Σχέδιο Παροχής Επιχορηγήσεων του κόστους ανέγερσης/ επιδιόρθωσης οικοδομών σε περίπτωση που αυτές επηρεάζονται από τους όρους που απαιτούν τη χρήση συγκεκριμένων παραδοσιακών υλικών, εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που επιβάλλονται όροι κατά την έκδοση πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας, ώστε σε οικοδομές που ανεγείρονται ή επιδιορθώνονται μέσα σε ιστορικούς/ παραδοσιακούς πυρήνες ή μέσα σε ευαίσθητο (φυσικό/ αρχαιολογικό) περιβάλλον, να χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα παραδοσιακά υλικά, όπως πέτρα της περιοχής για εξωτερικές τοιχοποιίες και τοίχους αντιστήριξης, ξύλινα κουφώματα και τελειώματα στέγης, και απόκρυψη ντεπόζιτων νερού του ηλιακού θερμοσίφωνα.

Το σχέδιο προβλέπει την εφάπαξ παροχή οικονομικής βοήθειας (επιχορήγησης) στους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες, η οποία θα παρέχεται μια μόνο φορά, μετά τη συμπλήρωση της ανάπτυξης με βάση τα εγκεκριμένα σχέδια. Το σχέδιο περιγράφεται εκτενέστερα στο Παράρτημα ΙΙΙ .

Με βάση το σχέδιο αυτό δίδονται οικονομικά κίνητρα (χρηματοδοτικά κίνητρα και φορολογικά), όπως επιχορηγήσεις ύψους 40% του αναγνωρισμένου κόστους εργασιών συντήρησης/ υποκατάστασης, επιχορηγημένα δάνεια μέσω των δανειστικών επιτροπών, άμεσες επεμβάσεις, φορολογικές απαλλαγές, μεταφορές συντελεστή δόμησης και άλλα κίνητρα.

2.3.4. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

Ο ρόλος του είναι συμπληρωματικός και εξετάζει τον αγροτουρισμό ως μέτρο ανάπτυξης της υπαίθρου και εναλλακτική λύση για το φαινόμενο της εγκατάλειψης της υπαίθρου. Συμμετέχει στην προώθηση του αγροτουρισμού μέσω της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, του Τμήματος Δασών και του Τμήματος Γεωργίας.

Το Τμήμα Γεωργίας μέσω του Προγράμματος Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας (ΑΟΟ) από το 1998 συνεργάζεται με τον ΚΟΤ και προσανατολίζεται σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, που συμπληρώνουν το αγροτουριστικό πρόγραμμα στις κοινότητες που συμπεριλαμβάνονται σε αυτό. Μέσω των προγραμμάτων της Α.Ο.Ο. βοηθούνται, ενθαρρύνονται οι γυναίκες και οι νέοι της Υπαίθρου ώστε να αναπτύξουν γνώσεις και δεξιότητες για να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα και στις απαιτήσεις των αγροτουριστών, προσφέροντας όχι μόνο φιλοξενία αλλά και παραδοσιακά προϊόντα.

Για την εκπλήρωση του στόχου αυτού οργανώνονται εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με θέματα συναφή με τον αγροτουρισμό και με τη βοήθεια του ΚΟΤ παρουσιάζονται σε περιοχές που λειτουργούν αγροτουριστικά καταλύματα. Με τον τρόπο αυτό, οι αγρότισσες ενθαρρύνονται και καθοδηγούνται για την ίδρυση, τον εξοπλισμό, τη λειτουργία και διαχείριση αγροβιοτεχνιών, καθώς επίσης και για την εφαρμογή τεχνολογία στη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

Παράλληλα, εφαρμόζεται και το Σχέδιο Ενθάρρυνσης των Νέων για παραμονή στην Ύπαιθρο, καθώς και προγράμματα αναβίωσης της Κυπριακής παράδοσης και τέχνης. Τα προγράμματα αυτά παρουσιάζονται αναλυτικότερα στη συνέχεια.

Σημαντικός είναι και ο ρόλος της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος που φροντίζει για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την αξιολόγηση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχετικά με τον αγροτουρισμό. Συνεργασία υπάρχει και με το Τμήμα Δασών, το οποίο εκδίδει έντυπα για τα Μονοπάτια μελέτης της Φύσης και την προστασία της χλωρίδας και πανίδας του τόπου.

Σε τοπικό επίπεδο για την υλοποίηση της αγροτουριστικής πολιτικής και ανάπτυξης εμπλέκονται τα Συμβούλια Βελτιώσεως, οι Κοινοτικές Αρχές, οι Τοπικοί Πολιτιστικοί Σύλλογοι και οι Σύνδεσμοι Αποδήμων.

Στον ιδιωτικό τομέα εμπλέκονται οι ιδιοκτήτες κατοικιών, οι ιδιώτες αρχιτέκτονες, ο Σύνδεσμος Πολιτισμικού Τουρισμού και Ειδικών Ενδιαφερόντων και τα τουριστικά γραφεία.

2.4. Συμπληρωματικά προγράμματα στον αγροτουρισμό

2.4.1. Πρόγραμμα Leonardo Da Vinci

Ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού συντονίζει το Δίκτυο «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά» (Cultural Heritage Tourism Network) στα πλαίσια του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης «Leonardo Da Vinci» που άρχισε το 1998 και ολοκληρώθηκε το 2000. Στόχος του δικτύου είναι ο σχεδιασμός και η πιλοτική εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες προσφέρουν υπηρεσίες στον τομέα του τουρισμού. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν εταίροι από την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Ισπανία.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Κοπιάστε- Η εμπειρία της Παραδοσιακής Γαστρονομίας» αναπτύχθηκε από την Κύπρο ως μέρος της συμμετοχής στο Δίκτυο «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά». Για το σκοπό αυτό ο ΚΟΤ εξέδωσε ένα εγχειρίδιο στο οποίο παρουσιάζονται διάφορες πτυχές της παραδοσιακής κουζίνας και της γαστρονομικής εμπειρίας, όπως η αρχιτεκτονική και διακόσμηση του χώρου εστίασης, η υγιεινή των τροφίμων, η γαστρονομική παράδοση και ο πλούτος της παραδοσιακής Κυπριακής κουζίνας (ΚΟΤ, 1998b).

Το Δίκτυο «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά» είναι ένα ευρωπαϊκό σχέδιο κινήτρων που σχεδιάστηκε για την ανάπτυξη επαγγελματικών εκπαιδευτικών πηγών για μικρές επιχειρήσεις που εμπλέκονται με την πολιτιστική κληρονομιά και το βιώσιμο τουρισμό.

Σκοπό έχει να στηρίξει την παράδοση και την πολιτιστική κληρονομιά των ευρωπαϊκών περιοχών μέσω (www.chtn.gr):

- της προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς ως αμέρισου κομματιού της σύγχρονης τουριστικής εμπειρίας,
- της εκπαίδευσης τεχνιτών, μικρών ξενοδόχων κυβερνητικών υπευθύνων γύρω από μεθόδους της βιώσιμης ανάπτυξης της παραδοσιακής κουλτούρας και κληρονομιάς,
- της ανάπτυξης διασυνδέσεων μεταξύ παράδοσης και τουρισμού και εξεύρεσης νέων μεθόδων συνεργασίας,

- της παραχώρησης τεχνικής και εξειδικευμένης υποστήριξης και πληροφόρησης σε όσους ασχολούνται ή πρόκειται να ασχοληθούν στο μέλλον σε αυτό τον τομέα.

Στα πλαίσια των δραστηριοτήτων του προγράμματος αναπτύχθηκαν απ' όλους τους εταίρους προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης για τους Μικρομεσαίους Επιχειρηματίες Πολιτιστικού Τουρισμού σε διάφορους θεματικούς τομείς. Συγκεκριμένα αναπτύχθηκαν τα πιο κάτω προγράμματα: Μάρκετινγκ για Μικρές Επιχειρήσεις Πολιτιστικού Τουρισμού (Κύπρος), Παραδοσιακή Γαστρονομία (Κύπρος), Ανάπτυξη επιχειρησιακών δεξιοτήτων (Ελλάδα), Διοργάνωση Πολιτιστικών Εκδηλώσεων (Ελλάδα), Πολιτιστικός και Παραδοσιακός Τουρισμός (Ιρλανδία), Αγροτουρισμός (Ιρλανδία), Παραδοσιακή Οινολογία (Ισπανία-Τενερίφη), Πολιτιστική Πατριδογνωσία (Ισπανία- Τενερίφη).

Ο προϋπολογισμός του Leonardo ανερχόταν σε 206 776 Ευρώ, 36% από τα οποία αναλογούν στην εργασία που έγινε από πλευράς Κύπρου δηλαδή ποσό 75 186 Ευρώ ή 43 713 Λ.Κ. (ΚΟΤ, 1999)

2.4.2. Σχέδιο Ενθάρρυνσης των Νέων για Παραμονή στην Ύπαιθρο

Άρχισε να εφαρμόζεται από το 1989. Στόχος του σχεδίου είναι η οικονομική αναζωογόνηση της υπαίθρου, κυρίως των φτωχότερων ορεινών και ημιορεινών περιοχών, η συγκράτηση του πληθυσμού στις περιοχές αυτές, η ανύψωση του επιπέδου διαβίωσης και γενικά η βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών.

Το σχέδιο προβλέπει (Τμήμα Γεωργίας, 2001) μεσοπρόθεσμη δανειοδότηση για δημιουργία βιώσιμων εκμεταλλεύσεων σε παραγωγικούς κλάδους της γεωργίας, της κτηνοτροφίας ή της μεταποίησης γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων που ενθαρρύνει το Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και το Τμήμα Γεωργίας, σύμφωνα με την ισχύουσα αγροτική πολιτική. Προβλέπει, επίσης, την παρακολούθηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης.

2.4.3. Πρόγραμμα LIFE

Στα πλαίσια συνεργασίας Κύπρου και Ελλάδας, ο Οργανισμός συμμετείχε στο Πρόγραμμα MEDACT- ΑΦΡΟΔΙΤΗ, το οποίο χρηματοδοτήθηκε μερικώς από το πρόγραμμα LIFE της Ε.Ε. με στόχους (ΚΟΤ, 1999):

- Την εναρμόνιση της Κυπριακής περιβαλλοντικής πολιτικής και νομοθεσίας με την αντίστοιχη πολιτική και νομοθεσία της Ε.Ε. ενόψει των διαδικασιών ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε.
- Την προώθηση της αειφορίας στην εθνική τουριστική πολιτική.
- Την προώθηση μηχανισμών και μέσων περιβαλλοντικού ελέγχου.

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε το Νοέμβριο του 1999 και έχει συνεισφέρει σημαντικά στα ακόλουθα:

- Στην προετοιμασία για εναρμόνιση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της Κύπρου, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Ε.Ε.
- Στον καταρτισμό ολοκληρωμένου σχεδίου δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος στην Κύπρο.
- Στην ετοιμασία ολοκληρωμένης εκτίμησης των απαιτούμενων ενεργειών για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην Κύπρο.
- Στην καλύτερη κατανόηση των εργαλείων ελέγχου για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής προστασίας, καθώς και των μεθοδολογιών για την ενσωμάτωση και εφαρμογή των περιβαλλοντικών εργαλείων στην αναπτυξιακή πολιτική της Κύπρου.

2.5. Αγροτουριστικές εφαρμογές στην Κύπρο

Σήμερα ο αγροτουρισμός αποτελεί βιώσιμο κομμάτι του τουρισμού της Κύπρου και περιλαμβάνει 51 παραδοσιακά καταλύματα ιστορικής αξίας που προσφέρουν μια εναλλακτική πρόταση διακοπών. Τα καταλύματα αυτά ανήκουν στην Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού και είναι ελεγχόμενα από τον ΚΟΤ.

Τα καταλύματα είναι κατανεμημένα στις τέσσερις επαρχίες της Κύπρου. Σε έξι κοινότητες της επαρχίας Λευκωσίας, επτά κοινότητες της επαρχίας Λεμεσού, τέσσερις κοινότητες της επαρχίας Λάρνακας και εννέα της επαρχίας Πάφου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα καταλύματα αναλυτικότερα κατά επαρχία και κατά κατηγορία χωριού όπως διαχωρίστηκαν από τον ΚΟΤ. Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι τα συγκεκριμένα αγροτουριστικά καταλύματα ανήκουν όλα στην Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού και παρουσιάζονται στον οδηγό Αγροτουριστικών καταλυμάτων που εκδίδεται από την εταιρεία και κυκλοφορεί στα γραφεία του ΚΟΤ στην Κύπρο, αλλά και στο εξωτερικό. Στο Παράρτημα Ι υπάρχει φωτογραφικό υλικό με τα αγροτουριστικά καταλύματα κατά επαρχία και επίσης στο Παράρτημα ΙΙ οι χάρτες 1-4.

2.5.1. Επαρχία Λευκωσίας

Χωριά Α΄ Κατηγορίας

Κακοπετριά

Η Κακοπετριά βρίσκεται στην γεωγραφική περιφέρεια της Σολιάς και απέχει 55χλμ σε υψόμετρο 660 μέτρα. Το χωριό είναι χτισμένο στην ανατολική όχθη του ποταμού Καρκώτη, στην κοιλάδα του Καρκώτη. Δεξιά βρίσκεται ο καινούργιος οικισμός και αριστερά ο παλαιός, ο οποίος έχει κηρυχθεί σε αρχαίο μνημείο. Η ιστορία και η πολιτιστική της κληρονομιά είναι πλούσια με κατοικίες με παραδοσιακή κυπριακή αρχιτεκτονική που διαθέτουν ανώγι και ξύλινο μπαλκόνι.

Στην Κακοπετριά λειτουργεί το «Πανδοχείο Ληνός» το οποίο είναι σύμπλεγμα παλαιών κατοικιών που έχουν αναπαλαιωθεί και διαθέτει έξι δωμάτια, ένα στούντιο και μία σουίτα, συνολικά 20 κλίνες, συνδυάζοντας την πολυτέλεια με την παράδοση.

Τσακίστρα

Χτισμένο σε υψόμετρο 790 μέτρων, απέχει από τη Λευκωσία 110χλμ και μόλις 6χλμ από το μοναστήρι της Παναγίας του Κύκκου που δέχεται χιλιάδες επισκέπτες όλο το χρόνο. Στην Τσακίστρα το αγροτουριστικό κατάλυμα «Το Σπίτι της Χριστίνας» είναι μια ισόγεια κατοικία που διαθέτει δύο υπνοδωμάτια, τέσσερις κλίνες με εσωτερική αυλή στρωμένη με πλάκες. Στην αυλή υπάρχει το παλιό πατητήρι για το πάτημα των σταφυλιών. Ωραία ατμόσφαιρα δημιουργούν οι παλιές φωτογραφίες των παππούδων και γενικά ο παραδοσιακός διάκοσμος.

Καλοπαναγιώτης

Βρίσκεται στην κοιλάδα της Μαραθάσας και δυτικά από τη Λευκωσία σε απόσταση 60χλμ. Η κοινότητα είναι χτισμένη μέσα στα δάση με υψόμετρο 700 μέτρα περίπου και διαθέτει πολλές πηγές, μερικές από τις οποίες είναι ιαματικές. Διαθέτει δύο αγροτουριστικά καταλύματα «Το Κατώι» και «Το Σπίτι της Πολυξένης» με συνολικά 24 κλίνες. Είναι δύο πετρόκτιστα κτίσματα τα οποία έχουν αναπαλαιωθεί και διακοσμηθεί με παραδοσιακά αντικείμενα. Το «Κατώι» είναι ένα ανισόπεδο πετρόκτιστο σπίτι με ιστορία άνω των 300 ετών. Το «Σπίτι της Πολυξένης» προσφέρει μια ανέλπιστη θέα, κάθετα προς το φράκτη και την κοιλάδα της Μαραθάσας.

Ασκάς

Ένα γραφικό χωριουδάκι σε υψόμετρο 900μ από τη θάλασσα με υψηλά απότομα βουνά μέσα από τα οποία περνά ο ποταμός Ασκάς με βαθιές κοιλάδες και ρεματιές. Οι κάτοικοι του χωριού ασχολούνται με την καλλιέργεια αμπελιών, λαχανικών, αμυγδαλιών, φρουτόδεντρων, φουντουκιών, καρυδιών, ελαιόδενδρων και όσπριων. «Το Σπίτι της Ευγενίας» είναι ένα αναπαλαιωμένο αρχοντικό με τέσσερα στούντιο, συνολικά οκτώ κλίνες. Το σπίτι είναι ανώι και κατώι με παραδοσιακές πλάκες στο πάτωμα και καλάμια στο ταβάνι. Χαρακτηριστικά είναι τα υπέροχα μπαλκόνια του. Ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται από τον παλιό αργαλειό, καθώς και τα παραδοσιακά κομμάτια που κοσμούν το κατάλυμα.

Χωριά Β΄ Κατηγορίας

Λυθροδόοντας

Απέχει μόνο 25χλμ από την πρωτεύουσα σε υψόμετρο 420 μέτρων περίπου. Αρκετοί από τους κατοίκους ασχολούνται με τις ελαιοκαλλιέργειες, τα εσπεριδοειδή, τα αμπέλια κτλ, αλλά και με την κτηνοτροφία, τη ραπτική και την κεντητική. Διαθέτει, επίσης, σχολή ιππασίας, μονοπάτια της φύσης, πισίνα, καθώς επίσης κέντρο που διοργανώνει μαθήματα χειροτεχνίας και ζωγραφικής. Η «Αυλή Γιωργαλλίδη» είναι ένα εξαιρετικό δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής και διαθέτει πέντε υπνοδωμάτια (14 κλίνες) και το όλο οικοδόμημα, λόγω του αξιόλογου παραδοσιακού του χαρακτήρα, κηρύχθηκε διατηρητέο, ενώ η συντήρηση του έγινε με παραδοσιακές τεχνικές και υλικά.

Χωριά Γ΄ Κατηγορίας

Πολύστυπος

Βρίσκεται στη γεωγραφική περιφέρεια της Πιτσιλιάς, στα 1080 περίπου μέτρα και απέχει από την πρωτεύουσα 52χλμ. Το τοπικό πέτρωμα αποτελεί το κυρίαρχο υλικό των παραδοσιακών κτισμάτων. Το όνομα Πολύστυπος σημαίνει περιοχή με πολλά αμπέλια, τα οποία υπήρχαν στο παρελθόν. Σήμερα η περιοχή χαρακτηρίζεται από πλούσια βλάστηση και καλλιεργούνται φουντούκια, αμύγδαλα, λαχανικά και εσπεριδοειδή. Στο γραφικό Πολύστυπο βρίσκεται το πετρόκτιστο διώροφο «Σπίτι της Ευρυδίκης» που αποτελείται από δύο κατοικίες δύο υπνοδωματίων με συνολικά τέσσερις κλίνες. Προσφέρονται εκτός από διαμονή και παραδοσιακά εδέσματα, τα οποία παρασκευάζονται από την ιδιοκτήτρια από προϊόντα τοπικής παραγωγής.

2.5.2. Επαρχία Λεμεσού

Χωριά Α΄ Κατηγορίας

Άρσος

Στην επαρχία Λεμεσού σε υψόμετρο 800μ βρίσκεται το Άρσος. Χαρακτηριστικό της λαϊκής αρχιτεκτονικής του χωριού είναι η πελεκητή ασβεστόπετρα. Τρία αγροτουριστικά καταλύματα είναι αναπαλαιωμένα: «Το Σπίτι της Ντίας» που διαθέτει δύο υπνοδωμάτια, το «Μούστος» με δύο διαμερίσματα των δύο υπνοδωματίων και η «Οικία Κορνάρο» που διαθέτει ένα υπνοδωμάτιο και δύο στούντιο (συνολικά 18 κλίνες).

Στο Άρσος υφίσταται ένας ιδιαίτερα ελκυστικός για τους τουρίστες «κρασοχώρος». Το χωριό διαθέτει αρκετά αγροτουριστικά καταλύματα και οι κάτοικοί του παρασκευάζουν το δικό τους κρασί, ιδιαίτερα το μαύρο, και το φυλάγουν σε μεγάλα πήλινα πιθάρια. Σε πολλά σπίτια υπάρχουν πολλά πατητήρια για το κρασί καθώς και καζάνια –αποστακτήρες για την παραγωγή της «ζιβανιάς». Αξιοσημείωτο είναι ακόμη ότι το Άρσος προσφέρει και δραστηριότητες «μεζεδοτουρισμού», δεδομένου ότι οι νοικοκυρές της φημίζονται για τα εδέσματά τους που ακούνε σε τοπικές ονομασίες, όπως «παλουζές», «σουτζούκος», «κοφτέρκα» κτλ (Οικοτοπία, 2002).

Βάσα Κελακίου

«Το Πλιθαρένιο» δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής βρίσκεται στην είσοδο του χωριού Βάσα, το οποίο τοποθετείται 19χλμ βορειοδυτικά της Λεμεσού και σε υψόμετρο 400μ. Εδώ ευδοκιμούν οι χαρουπιές, οι αμυγδαλιές, τα οπωροφόρα δέντρα, οι ελιές, τα εσπεριδοειδή και τα λαχανικά. Πολλά από τα σπίτια του χωριού αποτελούν δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής και έχουν αρχίσει τα τελευταία χρόνια να αναπαλαιώνονται. Το «Πλιθαρένιο» συνδυάζει το πλιθάρι με την πέτρα. Ο επισκέπτης μπορεί να απολαύσει την μεγάλη αυλή και να γευθεί τα φρούτα εποχής που υπάρχουν σ' αυτή, χωρίς καμιά επιβάρυνση.

Λεμύθου

Το ορεινό χωριό της Λεμύθου απέχει 45χλμ από τη Λεμεσό, συνδυάζοντας την ομορφιά του βουνού με τα καταπράσινα δάση αφού βρίσκεται στα 1200μ. Ένα από τα ομορφότερα χωριά της περιοχής με μεγάλη ιστορία που χρονολογείται στα Βυζαντινά χρόνια και με αξιόλογη πολιτιστική παράδοση, καθώς στην παλαιά εμπορική σχολή Μιτσή που λειτουργούσε στο χωριό φοίτησαν μεγάλες προσωπικότητες.

Το παραδοσιακό πετρόκτιστο ξενοδοχειακό συγκρότημα «Θέμης» διαθέτει δέκα δωμάτια και μπορεί να προσφέρει στους επισκέπτες πρόσβαση στα μονοπάτια της φύσης, στο χιονοδρομικό κέντρο του Τροόδου αφού απέχει μόλις 12χλμ. Μπορεί κανείς εκεί να επισκεφθεί το Βυζαντινό μοναστήρι του Κύκκου.

Χωριά Β΄ Κατηγορίας

Αψιού

Το χωριό Αψιού είναι μεγάλης ιστορικής σημασίας αφού ανήκε στα χωριά της μεγάλης Κομμανταρίας, το διοικητήριο δηλαδή των σταυροφόρων τον 11^ο αιώνα μ.Χ. Βρίσκεται νότια του δάσους Λεμεσού σε υψόμετρο 410μ. Ιστορικό μνημείο αποτελεί η εκκλησία της Παναγίας που κτίστηκε το 1740 μ.Χ. και το μοναστήρι της Αμιρούς.

Μερικοί από τους κατοίκους ασχολούνται με την καλλιέργεια αμπελιών για την παραγωγή κρασιού, ενώ λιγότερο με τις ελιές, αμυγδαλιές, χαρουπιές και τα σιτηρά.

«Το εξοχικό της Αψιού» είναι μια πετρόκτιστη κατοικία του 1812μ.Χ. που έχει ανακαινισθεί με παραδοσιακό διάκοσμο και με αντικείμενα που ανήκαν στην οικογένεια για περισσότερο από 100 χρόνια. Διαθέτει ένα υπνοδωμάτιο με τέσσερις κλίνες.

Χωριά Γ΄ Κατηγορίας

Ανόγυρα

Στους πρόποδες της οροσειράς του Τροόδου η Ανόγυρα απέχει 29χλμ από τη Λεμεσό σε υψόμετρο 800 μ. Το μικρό αυτό χωριό διακρίνεται από τη μεγάλη πλακόστρωτη πλατεία του, τους μικρούς καφενέδες και τις ταβέρνες, όλα διακοσμημένα με παραδοσιακά αντικείμενα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ένα αξιόλογο κτίσμα του 14^{ου} αιώνα είναι η Βυζαντινή Εκκλησία του Σταυρού. Στο χωριό λειτουργεί επίσης μεγάλο οικογενειακό οινοποιείο, όπου παράγεται τοπικό παραδοσιακό κρασί.

Ο αγροτουρισμός στην περιοχή αυτή αναπτύσσεται στο «Αγροτόσπιτο του Νικόλα και της Μαρίας» στο κέντρο του χωριού, ένα παραδοσιακό πετρόκτιστο σπίτι με πάνω από 300 χρόνια ιστορίας. Αποτελείται από οκτώ στούντιο (16 κλίνες).

Επισκοπή

Βρίσκεται μόλις 14χλμ από τη Λεμεσό κοντά στον ποταμό Κούρη. Το όνομά του συνδέεται με το γεγονός ότι στους πρώτους χριστιανικούς αιώνες αποτέλεσε έδρα επισκόπων, ενώ τα πλούσια αρχαιολογικά ευρήματα συνδέουν το χωριό με την παλαιά πόλη του Κουρίου. Το χωριό έχει πλούσια γεωργία και κτηνοτροφία.

«Το Σπίτι του Αντώνη» διατήρησε τον αρχικό παραδοσιακό του χαρακτήρα με εντυπωσιακές κυπριακές καμάρες έξι μέτρων. Αποτελούσε αρχικά μεγάλο αγρόκτημα με στάβλους για καμήλες. Τώρα το διώροφο κτίσμα με την μεγάλη φιλόξενη αυλή μετατράπηκε σε μικρό αγροτουριστικό ξενοδοχείο με οκτώ δωμάτια και μία σουίτα.

2.5.3. Επαρχία Λάρνακας

Χωριά Α΄ Κατηγορίας

Τόχνη

Χωριό με παραδοσιακή φυσιογνωμία με μικρά δρομάκια και με πολλά πέτρινα σπίτια η Τόχνη. Αποτελεί ένα αρκετά καλά οργανωμένο αγροτουριστικό χωριό. Είναι χτισμένη σε δύο πλαγιές νοτιοδυτικά της επαρχίας Λάρνακας και απέχει 22χλμ από την πόλη της Λάρνακας.

Το όνομά της συνδέεται με την Τέχνη αφού στο χωριό υπήρχαν φημισμένοι τεχνίτες που σκάλιζαν την πέτρα με μοναδικό τρόπο. Η Τόχνη συγκεντρώνει τα πιο πολλά αγροτουριστικά καταλύματα. Συνολικά συγκεντρώνει δέκα καταλύματα από τα οποία τα πέντε είναι ενωμένα σε συγκρότημα με την ονομασία Cyprus Villages, μια μικρή εταιρία που εξειδικεύεται στον αγροτουρισμό και είναι εγκεκριμένη από τον ΚΟΤ.

- «Το Πετρόκτιστο της Αγγέλας» : έξι κατοικίες του ενός υπνοδωματίου (6 διπλές κλίνες). Διαθέτει μεγάλη εσωτερική αυλή με κλιματαριές, λεμονιές, ροδιές και συκιές. Τα μπαλκόνια τους προσφέρουν υπέροχη θέα.
- «Νιόβη» : ένα διαμέρισμα, δύο κλίνες. Το πετρόκτιστο σπίτι της «Νιόβης» μετρά πάνω από 200 χρόνια ζωής. Ο επισκέπτης μπορεί να ζήσει την αυθεντική παραδοσιακή φιλοξενία. Σ' αυτό συμβάλλει η κυρία Νιόβη που μένει δίπλα από το σπίτι.
- «Το Σπίτι του Σωκράτη»: εννέα δωμάτια, (18 κλίνες), κτίστηκε στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και αναπαλαιώθηκε. Χαρακτηριστικό στο εσωτερικό του αποτελεί

ο παλιός μύλος, που θεωρείται αντίκα, και η πλακόστρωτη αυλή. Διαθέτει παραδοσιακή ταβέρνα.

- «Δανάη» : οκτώ διαμερίσματα του ενός υπνοδωματίου (16 κλίνες). Ένα πετρόκτιστο συγκρότημα ανεξάρτητων σπιτιών του ενός υπνοδωματίου με καθιστικό, αυλή, βεράντες και μπαλκόνια.
- «Το Σπίτι του Βασιλόπουλου»: τρία διαμερίσματα του ενός υπνοδωματίου και πέντε στούντιο (18 κλίνες). Η λαϊκή αρχιτεκτονική που διατηρούν εδώ και 300 χρόνια τα σπίτια της οικογένειας Βασιλόπουλου τα κάνει ξεχωριστά.
- Cyprus Villages Traditional Houses Rental Ltd. Είναι ένα συγκρότημα παραδοσιακών καταλυμάτων με ιδιαίτερα στοιχεία το καθένα, που βρίσκονται το καθένα σε διάφορα σημεία στο χωριό. Στην εταιρεία ανήκουν τα εξής πέντε αγροτουριστικά καταλύματα: Άννα, Μέσπιλο Νο1, Μέσπιλο Νο 2, Βασιλικός Νο 1, Βασιλικός Νο 2.

Καλαβασός

Ένα γραφικό χωριό 3 χιλιόμετρα δυτικά της Τόχνης. Λόγω της θέσης της, απέχει από τις τρεις μεγάλες πόλεις Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσός, λεγόταν Καλή βάση – Καλαβασός. Φημίζεται για το φράγμα της και το μεταλλείο του χωριού που σήμερα είναι ανενεργό. Στο χωριό υπάρχουν επτά αγροτουριστικά καταλύματα.

«Το σπίτι του Κοντογιάννη» είναι ένα παραδοσιακό, πέτρινο συγκρότημα με δύο διαμερίσματα στο ισόγειο, δύο διαμερίσματα ανώγεια και εσωτερική αυλή.

«Στράτος»: Διαθέτει μια υπέροχη αυλή που στο βάθος διακρίνονται δύο καμάρες και γύρω-γύρω τρεις πόρτες που οδηγούν στα δωμάτια. Το σπίτι παραμένει αυθεντικό, παραδοσιακό χωρίς να αλλάξει καθόλου τα τελευταία 100 χρόνια.

Cyprus Villages Traditional Houses Rental Ltd . Είναι υπεύθυνο για τα αναπαλαιωμένα σπίτια στην Καλαβασό:

- Τάκης Α΄
- Τάκης Β΄
- Τέντα
- Σωφρόνης
- Ερατώ

Σκαρίνου

Γνωστότερο ως «Σταθμός» της Σκαρίνου αφού βρίσκεται μεταξύ Λευκωσίας και Λεμεσού και παλιότερα αποτελούσε σταθμό για τους ταξιδιώτες. Συνδυάζει την ομορφιά των πετρόκτιστων σπιτιών του με τις κοντινές αποστάσεις απ' όπου μπορούν οι ταξιδιώτες να επισκεφθούν όλα τα κοντινά μοναστήρια, τους αρχαιολογικούς χώρους και όλες τις γραφικές περιοχές που το περιτριγυρίζουν. Μοναδικό αγροτουριστικό κατάλυμα «Το Σπίτι του Κοσμά», που αποτελείται από ένα διαμέρισμα ενός υπνοδωματίου και τέσσερα στούντιο με συνολικά 10 κλίνες.

Χωριά Β΄ ΚατηγορίαςΒάβλα

Το χωριό Βάβλα είναι ένα παραδοσιακό χωριουδάκι δυτικά της επαρχίας Λάρνακας σε υψόμετρο 470μ μέτρα περίπου. Στην περιοχή ευδοκούν ποικιλίες βοτάνων καθώς και αμπέλια, χαρουπιές, αμυγδαλιές και σιτηρά. Αξιόλογο είναι το μοναστήρι του Αγίου Μηνά κοντά στο χωριό και ο νεολιθικός οικισμός της Χοιροκοιτίας.

Μπαίνοντας στο χωριό συναντά κανείς το πέτρινο «Σπίτι Παπαδοπούλου» ένα σπίτι που χρονολογείται πάνω από 200 χρόνια. Είναι κατοικία των τριών υπνοδωματίων (3 διπλές κλίνες), χτισμένη από πέτρα, έχει ανώ και είναι διακοσμημένη εσωτερικά και εξωτερικά με παλιά αντικείμενα του αγρού.

2.5.4. Επαρχία Πάφου**Χωριά Α΄ Κατηγορίας**Χούλου

Η Χούλου είναι χτισμένη σε μέσο υψόμετρο 320 μ., σε απόσταση 22 χλμ από την πόλη της Πάφου. Οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με την καλλιέργεια αμπελιών. Μνημεία του χωριού αποτελούν η εκκλησία που είναι αφιερωμένη στην Παναγία την Παντάνασσα, το ξωκλήσι του Αγίου Γεωργίου και του Αγίου Θεοδώρου.

«Το σπίτι της Ρήγαινας»: Ένα παραδοσιακό δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής 148 χρόνων, μια κατοικία τριών υπνοδωματίων (6 κλίνες).

Παναγιά

Το πετρόκτιστο χωριό Παναγιά βρίσκεται 33 χλμ βορειοανατολικά της Πάφου σε υψόμετρο 850 μ. περίπου. Η μεγαλύτερη έκταση του χωριού καταλαμβάνεται από το καταπράσινο δάσος της Πάφου. Οι κύριες ασχολίες των κατοίκων είναι η καλλιέργεια αμπελιών, η κτηνοτροφία, η πτηνοτροφία και η οινοποιία. Ο επισκέπτης αξίζει να επισκεφθεί το Πολιτιστικό Κέντρο Μακάριος Γ', το πατρικό σπίτι του Εθνάρχη και την οινοποιία του χωριού.

«Το Παλάτι του Ξυλάρη» αποτελείται από τέσσερα διαμερίσματα. Ένα από αυτά αποτελεί μικρογραφία Μυκηναϊκού ανακτόρου που κτίστηκε πριν από 250 χρόνια περίπου με πέτρα του βουνού. Χαρακτηριστική είναι η εστία του χώρου, ένα δωμάτιο με παραδοσιακό διάκοσμο. Υπάρχουν δύο μπαλκόνια με υπέροχη θέα τα βουνά.

«Το σπίτι του Στέλιου»: Μια πετρόκτιστη κατοικία ενός υπνοδωματίου με δύο κλίνες. Χαρακτηριστικό του σπιτιού είναι το τζάκι, η πλακόστρωτη αυλή με τα παραδοσιακά πιθάρια και η κλιματαριά.

«Λιακωτό»: Ένα οικοδόμημα που αποτελείται από ένα διαμέρισμα των δύο υπνοδωματίων και ένα στούντιο στο ανώι της κατοικίας. Στο κάτω μέρος της κατοικίας υπάρχει μεγάλη τραπεζαρία με τζάκι, μπαρ και κουζίνα.

Καλλέπεια

Σε απόσταση 13 χλμ από την Πάφο, στα βορειοανατολικά, βρίσκεται η Καλλέπεια, το όνομα της οποίας οφείλεται στις φυσικές της ομορφιές. Η Καλλέπεια διατηρεί πολλά πετρόκτιστα σπίτια με μεγάλες εσωτερικές αυλές, μεγάλη ποσότητα σταμνών και πιθαριών και πετρόκτιστο πατητήρι.

«Το Αγροτικό»: Το Αγροτικό είναι ένα οικοδόμημα κτισμένο από πέτρα. Περιλαμβάνει δύο διαμερίσματα με δύο υπνοδωμάτια το καθένα. Είναι χαρακτηριστικό πρότυπο του παλιού κυπριακού σπιτιού με μεγάλη αυλή.

Χωριά Β΄ Κατηγορίας

Νικόκλεια

Βρίσκεται στη κοιλάδα του ποταμού Διάριζος, 17 χλμ νοτιοανατολικά της Πάφου. Το όνομά του το χωριό το πήρε από τον τελευταίο βασιλιά της Πάφου, Νικοκλή. Η κοιλάδα του Διάριζου είναι ένας βιότοπος και σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα πουλιά της περιοχής. Δίπλα στο χωριό βρίσκεται το φράγμα του Ασπρόκρεμμου.

Το μοναδικό αγροτουριστικό κατάλυμα «Ο Βασιλιάς Νικοκλής» παλιά λειτουργούσε ως χάνι. Σήμερα, είναι αναπαλαιωμένο, πέτρινο οικοδόμημα με παραδοσιακό εξοπλισμό, εξωτερική και εσωτερική αυλή και ταβέρνα.

Χωριά Γ΄ Κατηγορίας

Κρίτου Τέρα

Το χωριό Κρίτου Τέρα είναι μια πανέμορφη όαση, χτισμένη με πέτρα σε υψόμετρο περίπου 470 μ. Οι ιδιαιτερότητες της φύσης προσελκύουν πολλούς φυσιδίφες και φυσιολάτρες. Στο παλιό σχολείο που αναπαλαιώθηκε, στεγάζεται το Κέντρο Περιβαλλοντικών Μελετών της φύσης. Στο χωριό ο επισκέπτης μπορεί να επισκεφθεί την περίφημη εκκλησία της Χρυσελεύσης, το παλιό καζίνο, την αρχαία φραγκοβυζαντινή εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης, το παλιό πλυσταριό, τον παλιό νερόμυλο και τις πλούσιες πηγές του. Η Κρίτου Τέρα ανήκει στο σχέδιο Λαόνα.

Τα δύο αγροτουριστικά καταλύματα του χωριού συγκεντρώνουν πολλούς αγροτουρίστες καθώς και πολλούς μαθητές που επισκέπτονται το Κέντρο Περιβαλλοντικών Μελετών όλο το χρόνο. « Το Κονάτζι της Κρίτου» είναι ένα διαμέρισμα του ενός υπνοδωματίου και τριών στούντιο με συνολικά οκτώ κλίνες. Είναι χτισμένο εδώ και 200 χρόνια πάνω σε ύψωμα και διαθέτει πλακόστρωτη αυλή. «Το Μακρυνάρι» είναι ένα πετρόκτιστο παραδοσιακό, δυναμικότητας έξι κλινών.

Κάθικας

Ο Κάθικας βρίσκεται στο μέσο της διαδρομής Πάφου και Πόλις της Χρυσοχούς. Το όνομά του οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελούσε σταθμό για τους εμπόρους και τους ταξιδιώτες. Φημίζεται για την ποιότητα των σταφυλιών του.

«Χελιδόνα»: Η Χελιδόνα είναι ένα πετρόκτιστο συγκρότημα τριών διαμερισμάτων του ενός υπνοδωματίου. Πήρε το όνομα του από τις χιλιάδες χελιδονιών που έχουν τις φωλιές τους στην εκκλησία της Παναγίας καθώς και στη μια από τις κατοικίες.

«Το σπίτι της Λωζάντρας»: Περιλαμβάνει τέσσερα διαμερίσματα (8 κλίνες). Προσφέρει αυλή με κήπο, κεντρική θέρμανση, τζάκι και λειτουργεί όλο το χρόνο.

«Τα ανώγεια του Μιχάλη»: Βρίσκονται στο κέντρο του χωριού Κάθικας. Κύρια χαρακτηριστικά του είναι η παραδοσιακή πέτρα, η μεγάλη καμάρα, η ψάθα στο ταβάνι και η πετρόκτιστη ψησταριά στην αυλή.

Κάτω Ακουρδάλια

Βρίσκεται 23 χλμ βορειοανατολικά της Πάφου πάνω σε ένα ύψωμα. Το φυσικό περιβάλλον του χωριού, με την κοιλάδα της Χρυσοχούς από κάτω προσφέρει θέα στα αμπέλια, στις χαρουπιές, στις αμυγδαλιές, στα εσπεριδοειδή, στα σιτηρά.

«Το εξοχικό της Όλγας» είναι μια όμορφη κατοικία 200 χρονών με εσωτερική αυλή. Περιλαμβάνει δύο υπνοδωμάτια (6 κλίνες).

«Αμάρακος» : Χτίστηκε στο τέλος του 18^{ου} αιώνα από πέτρα. Αποτελείται από το κυρίως αρχοντικό, με επτά μακρυνάρια. Ο επισκέπτης μπορεί να γευτεί τα παραδοσιακά φαγητά της κυρίας Αγγέλας, να ακούσει τις ιστορίες της, να πάει στα χωράφια της για να κόψει φρούτα και να συμμετάσχει στο νοικοκυριό.

Αρόδες

Οι Αρόδες είναι ένα αμπελοχώρι. Απέχει 7 χλμ από τη θάλασσα και είναι δίπλα στη χερσόνησο του Ακάμα. Προστατεύεται από την Green Peace. Αξιοσημείωτα είναι τα φαράγγια του Άβακα, της Ειρήνης και του Διπόταμου.

«Το Αγροτόσπιτο Καρυδιά» είναι ένα σπίτι τριών υπνοδωματίων (6 κλίνες). Διαθέτει όμορφη αυλή με καρυδιές και ροδιές και πισίνα.

«Το Αρχοντικό του Μελετίου»: Είναι ένα συγκρότημα κατοικιών (δέκα κλίνες) που μόλις πρόσφατα ανακαινίστηκαν. Αποτελείται από τέσσερα διαμερίσματα, των δύο υπνοδωματίων και δύο του ενός υπνοδωματίου, καθώς και ένα στούντιο με τζάκι.

Γουδί

Βρίσκεται σε απόσταση 3 χλμ από τα Κάτω Ακουρδάλια. Είναι χτισμένο σε μικρό ύψωμα, ένα όμορφο μικρό χωριό. Το όνομα του το οφείλει στον πρώτο κάτοικο του, τον Γουδή.

«Κωσταρής»: Ένα οικοδόμημα τριών ανεξάρτητων παραδοσιακών σπιτιών. Διαθέτει πισίνα, αυλή με κήπο, παραδοσιακό φούρνο και πατητήρι σταφυλιών.

«Το σπίτι του Σπανού»: Το σπίτι είναι αναπαλαιωμένο, βρίσκεται μέσα σε ένα περιβόλι από πορτοκαλιές και διαθέτει πισίνα. Περιλαμβάνει ένα στούντιο και δύο διαμερίσματα του ενός υπνοδωματίου (6 κλίνες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Ο ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

3.1. Εισαγωγή

«Από την κορυφή του όρους Όλυμπος μέχρι τις ακτές, περνώντας ανάμεσα από κυματιστές πεδιάδες, η Κύπρος είναι αδιαμφισβήτητα το νησί της φύσης».

Οι σχέσεις τουρισμού και περιβάλλοντος είναι αμφίδρομες (ΚΟΤ, 1998c). Από την μία, ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που η επιτυχής διεξαγωγή της εξαρτάται πολύ από το περιβάλλον. Από την άλλη είναι μία μορφή βιομηχανίας που έχει σημαντικές επιπτώσεις πάνω στο φυσικό ανθρωποποίητο και κοινωνικό περιβάλλον.

Η ραγδαία τουριστική ανάπτυξη οδήγησε στην καταπόνηση και αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, στη δημιουργία αστικού ιστού χωρίς ταυτότητα και χαρακτήρα μέσα στις τουριστικές περιοχές, και σε μεγάλες πιέσεις στους περιορισμένους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους.

Επιβάλλεται λοιπόν η υιοθέτηση μιας φιλοπεριβαλλοντικής τουριστικής πολιτικής με σκοπό την προστασία, ανάδειξη και καλυτέρευση των ποικίλων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών αξιών και επομένως διατήρηση της ταυτότητας της Κύπρου.

Ο οικοτουρισμός αποτελεί μέσο και αναπτυξιακή διαδικασία που συμβάλει στην προστασία φυσικών περιοχών (Κομίλης, 2001). Αυτό πραγματοποιείται μέσω της δημιουργίας εισοδημάτων, περιβαλλοντικής εκπαίδευσης/ επιμόρφωσης και διεργασιών συμμετοχής τοπικού πληθυσμού στα δρώμενα. Έτσι, ο συνδυασμός αυτών έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη γενικότερα της περιοχής, τη διατήρηση και την προστασία των φυσικών περιοχών και διαχρονικά την επίτευξη αειφορίας.

Ο σχεδιασμός του οικοτουρισμού δεν μπορεί να αποτελέσει ανεξάρτητη διαδικασία από αυτή του τουριστικού σχεδιασμού, ή και γενικότερα από διαδικασίες του περιβαλλοντικού/ χωροταξικού σχεδιασμού και από εκείνες του αγροτικού χώρου (Κομίλης, 2001).

Στην περίπτωση της Κύπρου δεν υπάρχει μια συγκεκριμένη στρατηγική ανάπτυξης οικότουρισμού, αλλά αυτή εντάσσεται και συμπεριλαμβάνεται στην αγροτουριστική πολιτική και στο Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό 2000-2010, μέσω της ανάπτυξης ειδικών προϊόντων που αφορούν τη φύση (το σχέδιο αναλύεται στο κεφάλαιο 5).

Αναπτύσσεται, επίσης, οικότουριστική δραστηριότητα μέσω ιδιωτικής πρωτοβουλίας από ιδρύματα και οργανισμούς οικολογικού ενδιαφέροντος, κέντρων πληροφόρησης κτλ. Η οικότουριστική δράση είναι στενά συνυφασμένη με τον αγροτουρισμό. Στη συνέχεια αναλύονται προγράμματα και σχέδια οικότουριστικής ανάπτυξης.

3.2. Φορείς οικοτουριστικής ανάπτυξης

3.2.1. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος/ Τμήμα Δασών

Ο ρόλος του Τμήματος Δασών είναι να προσαρμόσει τον τουρισμό στις αρχές της προστασίας της φύσης. Για την επίτευξη του στόχου αυτού κατασκεύασε Μονοπάτια της Φύσης, Βοτανικούς Κήπους και κηρύσσει Εθνικά Δασικά Πάρκα, καθώς και περιοχές προστασίας της φύσης.

Εκδίδει επίσης ενημερωτικά φυλλάδια που περιέχουν πληροφορίες για τις παραπάνω ενέργειες και απευθύνονται σε κάθε ενδιαφερόμενο.

3.2.2. Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού

Σε συνεργασία με το Τμήμα Δασών εκδίδει ενημερωτικά φυλλάδια, χάρτες περιοχών οικοτουριστικού ενδιαφέροντος και διάφορους οδηγούς για οικοτουριστικές δραστηριότητες.

3.2.3. Ίδρυμα Λαόνα

Το Ίδρυμα Λαόνα είναι ένας μικρός μη κερδοσκοπικός οργανισμός που προωθεί την βιώσιμη ανάπτυξη. Υπάγεται στο Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος και ασχολείται με θέματα που αφορούν το περιβάλλον, την προστασία του και την προαγωγή του.

3.2.4. Ίδρυμα προστασίας του Περιβάλλοντος

Το Ίδρυμα είναι νομικό πρόσωπο εγγεγραμμένο ως εμπίστευμα (trust) χωρίς οποιαδήποτε πολιτική τοποθέτηση (www.conservation.org.cy/welcome.htm). Εγκρίθηκε ως αγαθοεργό ίδρυμα με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 29.6.1994.

Κύριος σκοπός του Ιδρύματος είναι η προαγωγή της περιβαλλοντικής παιδείας, με στόχο:

- Να καλλιεργήσει στους νέους το σεβασμό για τη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά μας.

- Με εμπειριστατωμένες έρευνες, μελέτες και επιστημονική εργασία να εξασκεί επιρροή στα άτομα που βρίσκονται σήμερα σε θέσεις-κλειδιά, ώστε να δίδεται η αναγκαία σημασία στο περιβάλλον και στην αειφορική ανάπτυξη κατά τη διαμόρφωση αποφάσεων στρατηγικής από το κράτος ή και άλλους οργανισμούς.

Παράλληλα, οι πιο πάνω σκοποί διαπνέονται από την επιθυμία να συμβάλει το Ίδρυμα στην εναρμόνιση της Κύπρου με την Ευρώπη, ειδικά σε ό,τι αφορά τα περιβαλλοντικά θέματα και τον τύπο ανάπτυξης που ακολουθεί η κυπριακή κοινωνία.

Για την εφαρμογή του στόχου αυτού το Ίδρυμα προχώρησε στη δημιουργία και λειτουργία Κέντρου Περιβαλλοντικών Μελετών στο χωριό Κρίτου Τέρα κοντά στη χερσόνησο του Ακάμα. Το Κ.Ι.Π.Περ. διοργανώνει επίσης εξειδικευμένα σεμινάρια/δραστηριότητες για τεχνοκράτες, για τον ιδιωτικό τομέα και τις τοπικές αυτοδιοικήσεις σε θέματα σχετικά με το περιβάλλον και την αειφορική ανάπτυξη. Το Ίδρυμα αξιοποιεί επίσης και εμπειρίες που αποκτήθηκαν από τη λειτουργία του γνωστού Σχεδίου Λαόνας, που μέσω προγράμματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας εργάστηκε για την αναβίωση και την προσεκτική ανάπτυξη των αγροτικών κοινοτήτων στη Λαόνα της Πάφου.

Οι δραστηριότητες του Ιδρύματος χρηματοδοτούνται από Ευρωπαϊκά προγράμματα, από χορηγίες διεθνών οργανισμών, καθώς και από δωρεές του ιδιωτικού τομέα.

3.2.5. Γραφείο Οικοτουρισμού /Περιβαλλοντικό Κέντρο Πλατρών

Λειτουργήσε το 2001 σε συνεργασία με το Σύνδεσμο Ξενοδόχων Ορεινών Θέρετρων, τους ιδιοκτήτες Αγροτουριστικών μονάδων και την Τοπική Αυτοδιοίκηση της περιοχής. Λειτουργεί ως Κέντρο Πληροφόρησης για τις περιοχές της ευρύτερης περιοχής των Πλατρών. Χαρακτηριστικό των περιοχών είναι η αυθεντική κυπριακή παράδοση των κατοίκων. Κομμάτι μιας ευρύτερης προσπάθειας είναι και το Περιβαλλοντικό Κέντρο Πλατρών που λειτουργεί με πρωτοβουλία των νέων της περιοχής (Γραφείο Οικοτουρισμού, 2002).

Το γραφείο Οικοτουρισμού αποτελεί κέντρο ενημέρωσης και πληροφόρησης τόσο των ξένων όσο και των Κυπρίων επισκεπτών για τις ομορφιές της περιοχής του

Τροόδους, παρουσιάζει την πολιτιστική κληρονομιά των χωριών της περιοχής μέσα από μουσεία και τους παραδοσιακούς τεχνίτες που συνεχίζουν την παράδοση και προωθεί τα τοπικά προϊόντα, την παραδοσιακή φιλοξενία των χωριών και την αυθεντική Κυπριακή κουζίνα.

3.2.6. Οικογνωσία-Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Πληροφόρησης

Η Οικογνωσία ιδρύθηκε το 1994 στη Λευκωσία από ομάδα επιστημόνων ως ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός (Οικογνωσία, 2000).

Από τους κύριους στόχους και σκοπούς της Οικογνωσίας είναι η εξάπλωση της πληροφόρησης και η ανύψωση της περιβαλλοντικής συνείδησης, η υποστήριξη στις προσπάθειες επίλυσης προβλημάτων ρύπανσης και προστασίας του περιβάλλοντος, η διάθεση στο κοινό και σε αρμόδιους του ευρύτερου δημόσιου τομέα στοιχείων και πληροφοριών σχετικών με τις περιβαλλοντικές επιστήμες και την ανάλογη τεχνολογία.

Υπάρχει συνεργασία με Ευρωπαϊκούς φορείς. Η Οικογνωσία συμμετέχει στα Ευρωπαϊκά προγράμματα Leonardo, Νεολαία για Ευρώπη III (Μυτιλήνη-Ακάμας), UNOPS, Θράκη – Αιγαίο – Κύπρος. Διαθέτει μια πλούσια βιβλιοθήκη με καινοτόμα έντυπα και σύγχρονο εξοπλισμό. Η Οικογνωσία είναι επίσης συνεκδότης του περιοδικού «Οικοτοπία».

Ασχολείται, επίσης, με τη διοργάνωση οικοτουριστικών δραστηριοτήτων σε περιοχές ιδιαίτερου περιβαλλοντικού κάλλους και ενδιαφέροντος. Αυτές οργανώνονται από τον Πρόεδρο του Ιδρύματος και απευθύνονται κυρίως σε μαθητές, αλλά και άλλους ενδιαφερομένους.

3.3. Σχέδια/ Προγράμματα οικοτουριστικής ανάπτυξης

3.3.1. Σχέδιο Λαόνα

Το πρόγραμμα Λαόνα ξεκίνησε ως πρωτοβουλία του Ένωσης Φύλων της Γης Κύπρου και συνέχισε ως πρόγραμμα του Ιδρύματος για την αναβίωση της περιοχής Λαόνα. Χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (MEDSPA-LIFE Program), το Ίδρυμα Λεβέντη και άλλους υποστηρικτές των επιδιώξεών του. Βασικός στόχος του Ιδρύματος είναι η οικονομική και κοινωνική ενίσχυση των κοινωνιών της Λαόνας με τέτοιο τρόπο που να σέβεται τον παραδοσιακό χαρακτήρα της περιοχής και να αποφεύγει καταστροφικές επεμβάσεις. Είχε διάρκεια πέντε ετών από τον Απρίλη του 1989 έως το Δεκέμβριο του 1994.

Στο πρόγραμμα συμμετείχαν πέντε χωριά ο Κάθικας, η Κρίτου Τέρα, η Μιλιού, τα Πάνω Ακουρδάλια και τα Κάτω Ακουρδάλια (Παράρτημα Ι). Το σχέδιο προσέφερε επιχορηγήσεις, χαμηλότοκα δάνεια και τεχνική βοήθεια στους κατοίκους, ώστε να αναπαλαιώσουν τις ιδιοκτησίες τους διατηρώντας τη φυσιογνωμία της περιοχής. Επιπρόσθετα, συνείσφερε στη δημιουργία έργων ειδικού ενδιαφέροντος, όπως ένα Βοτανικό Κήπο, κέντρα επισκεπτών, δύο παραδοσιακές ταβέρνες και ένα Κέντρο Περιβαλλοντικών Ερευνών. Βοήθησε επίσης στην αποκατάσταση Βυζαντινών Εκκλησιών της περιοχής, των πηγαδιών ενός νερόμυλου και ενός παλαιού ελαιοτριβείου.

Στη διάρκεια πέντε ετών λειτουργίας του το σχέδιο Λαόνα χρηματοδότησε την ολική ή μερική αποκατάσταση και αναπαλαίωση 26 κτιρίων ή άλλων εγκαταστάσεων. Κατά τη διάρκεια της δράσης του το Ίδρυμα Λαόνα εκπόνησε μελέτη για την οικολογική διαχείριση απορριμμάτων της περιοχής. Ενθάρρυνε τους ντόπιους χειροτέχνες και εξέδωσε οδηγούς τεχνικής υποστήριξης για την αναπαλαίωση και αποκατάσταση κατοικιών. Την περιοχή επισκέφθηκαν 14 294 επισκέπτες μέχρι και τα τέλη του έτους 1994, που διαρκούσε το πρόγραμμα (βασίζεται σε στοιχεία που κρατούσε το Κέντρο Πληροφοριών στον Κάθικα).

Εξέδωσε επίσης οδηγούς φιλοξενίας και οδηγούς για τους επισκέπτες. Εξέδωσε τρία βιβλία: “Birds of Cyprus”, “Walks and Strolls in Laona” και το «Ακάμας Μύθοι και Θρύλοι» σε τέσσερις γλώσσες.

3.3.2. Σχέδιο αειφορικής ανάπτυξης των Κοιλάδων της Ανατολικής Πάφου

Στα πλαίσια του Σχεδίου Κοιλάδες με χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Life '99, σε συνεργασία με τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού και την Επιτροπή Ανάπτυξης Παραποτάμιων Κοινοτήτων, επιτεύχθηκε διμερής συνεργασία με στόχο την αειφορική ανάπτυξη και τον οικολογικό τουρισμό ανάμεσα στις κοιλάδες των ποταμών Έζουσα, Ξερού και Διαρίζου της Ανατολικής Πάφου (Κύπρος) και την ορεινή περιοχή της Σητείας Κρήτης. Φορείς πρότασης και υλοποίησης ήταν η Οικολογική Ομάδα Σητείας για την Κρήτη και το Ίδρυμα Λαόνα για την Κύπρο (www.pafos-sitia.gr).

Το έργο είχε ως αφετηρία τις ομοιότητες ανάμεσα στο φυσικό και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον των περιοχών της Ανατολικής Πάφου στην Κύπρο και της ορεινής περιοχής της επαρχίας της Σητείας στην Κρήτη.

Στόχος είναι η δημιουργία των βασικών κατευθύνσεων και ο σχεδιασμός των υποδομών στο πλαίσιο ενός κοινού μοντέλου αειφορικής ανάπτυξης των δύο περιοχών, η διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος, η βιώσιμη διαχείριση των πόρων σε τοπικό επίπεδο, και η δημιουργία εισοδημάτων και θέσεων εργασίας στις δύο περιοχές, μέσα από την ανάπτυξη του οικολογικού τουρισμού, ειδικών καλλιεργητικών πρακτικών (βιολογικές καλλιέργειες, παραδοσιακά προϊόντα) και άλλων ήπιων δραστηριοτήτων.

Η περιοχή της Ανατολικής Πάφου, που ορίζεται από τις κοιλάδες των ποταμών Έζουσα, Ξερός και Διάριζος, χαρακτηρίστηκε από τη Δήλωση Πολιτικής για την Ύπαιθρο το 1996 ως «Περιοχή Εξαιρετικής Φυσικής Καλλονής». Στην περιοχή περιλαμβάνονται βιότοποι που έχουν ήδη χαρακτηρισθεί ως Τόποι Κοινοτικής Σημασίας σύμφωνα με την Οδηγία 92/43/EK για τους οικοτόπους, στα πλαίσια της προ-ενταξιακής διαδικασίας της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η περιοχή αυτή παρόλο που βρίσκεται γεωγραφικά κοντά στην τουριστικά αναπτυγμένη παράκτια ζώνη της Πάφου, παρουσιάζει έντονα το φαινόμενο εγκατάλειψης και μαρασμού, αφού το ενδιαφέρον των κατοίκων προσανατολίζεται προς την παράκτια ζώνη. Αποτέλεσμα είναι η εγκατάλειψη τόσο των οικισμών όσο και των παραδοσιακών αγροτικών δραστηριοτήτων που συνέβαλαν στη διαμόρφωση

και συντήρηση του τοπίου. Η περιοχή συγκεντρώνει οικισμούς αντιπροσωπευτικούς της τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής, ενώ αντίστοιχα οι παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες παρουσιάζουν δυνατότητα προσαρμογής στη βιώσιμη χρήση των πόρων (νερό, βλάστηση, χώρος, βιοποικιλότητα) και στη διατήρηση του τοπίου.

Το Ίδρυμα Λαόνα έχει αναλάβει με την οικονομική υποστήριξη του προγράμματος LIFE-3ες χώρες του 1999 και του Ιδρύματος Λεβέντη την εκπόνηση προγράμματος Σχεδίου Βιώσιμης Ανάπτυξης της περιοχής. Στα πλαίσια της μελέτης αυτής, έχει γίνει καταγραφή της κατάστασης και έχουν παραχθεί βασικές κατευθύνσεις για την ανάπτυξη τομέων όπως: οικισμοί και σπίτια, βιοποικιλότητα, υδατικοί πόροι, γεωλογία και εδαφολογία, τοπίο, ανανεώσιμοι ενεργειακοί πόροι, κοινωνικοοικονομικά δεδομένα, πολιτιστικό απόθεμα, στοιχεία βασικά για να προχωρήσει η διαδικασία αειφορικής ανάπτυξης της περιοχής.

Επτά από τις κοινότητες της περιοχής συμμετέχουν στην Επιτροπή Ανάπτυξης Παραποτάμιων Κοινοτήτων και συνεργάζονται με το Ίδρυμα Λαόνα για την αναβίωση και προστασία της Κυπριακής υπαίθρου. Το πρόγραμμα αποτελεί κοινή προσπάθεια για την αναζωογόνηση και βιώσιμη διαχείριση των περιοχών. Οι κοινότητες αυτές είναι: η Επισκοπή (Πάφου), η Νατά, το Ελεδιώ, η Αμαργέτη, η Αγία Μαρίνα, τα Κελοκέδαρα και η Σαλαμιού (Παράρτημα II, χάρτης 5).

Από κάθε χωριό ξεκινούν χωματόδρομοι που προσφέρονται για περαιτέρω εξερεύνηση και διαδρομές με εναλλασσόμενες θέες, με βασικά χαρακτηριστικά την αρμονία της φύσης και την ηρεμία της αγροτικής ζωής. Περιγράφεται στη συνέχεια συνοπτικά κάθε κοινότητα που συμμετέχει στο πρόγραμμα.

Επισκοπή

Η κοινότητα είναι χτισμένη στα δυτικά της κοιλάδας του ποταμού της Έζουσας, 11χλμ βορειοανατολικά της Πάφου. Ο οικισμός που είναι χτισμένος σε μία απότομη πλαγιά, προσφέρει μια εκπληκτική θέα προς την κοιλάδα του ποταμού, ενώ στο τοπίο δεσπόζει ο επιβλητικός απότομος βράχος με το εκκλησάκι του Αγίου Ιλαρίωνα. Κατά την παράδοση ο Άγιος έζησε και ασκήτευε σε βραχώδη τοποθεσία του χωριού, όπου σήμερα σώζεται η σπηλιά που έζησε και πέθανε το 371 μ.Χ.

Ο παραδοσιακός ιστός του χωριού παραμένει αναλλοίωτος, αφού τα περισσότερα σπίτια είναι χτισμένα από την πέτρα του τόπου, τον ασβεστόλιθο. Στο χωριό σώζεται η παλιά πέτρινη βρύση με την καμάρα.

Σε πολύ μικρή απόσταση βόρεια του οικισμού βρίσκεται ο εκδρομικός χώρος, που διαμορφώθηκε με πρωτοβουλία της κοινότητας και των αποδήμων, μια ειδυλλιακή τοποθεσία στις όχθες του ποταμού της Έζουσας με πυκνό πράσινο (τα περισσότερα σκλύνδροι).

Νατά

Το χωριό βρίσκεται 22χλμ ανατολικά της Πάφου, χτισμένο σε ένα ύψωμα με θέα προς το Ξερό ποταμό. Η παλιά παραδοσιακή γειτονιά είναι στη νότια πλευρά του οικισμού αφού μετά το σεισμό του 1953 εγκαταλείφθηκε. Πολλά από τα σπίτια είναι εγκαταλελειμμένα και καταστράφηκαν σταδιακά. Ο νέος οικισμός χτίστηκε στο βόρειο κομμάτι του χωριού.

Στην πλατεία του χωριού είναι συγκεντρωμένα τα καφενεία, το πολιτιστικό κέντρο και το υπαίθριο αμφιθέατρο. Δίπλα είναι χτισμένη η εκκλησία του Αγίου Νικολάου. Προς τον Ξεροπόταμο και 3χλμ βορειοανατολικά της Νατάς βρίσκεται το μισογκρεμισμένο ξωκλήσι της Παναγίας ΚυραΕλεούσας, ενώ πιο κάτω η «λίμνη» της Αγίας Σοφίας και ο βιότοπος Όρος. Προχωρώντας με τον ποταμό και σε απόσταση περίπου 7χλμ βρίσκεται το Μοναστήρι του Σίντη και στην απέναντι όχθη κοντά στο εγκαταλελειμμένο παλιό χωριό Χολέτρια το εκκλησάκι του Αγίου Παντελεήμονα.

Κύρια απασχόληση των κατοίκων είναι η κτηνοτροφία και η παραγωγή φημισμένων γαλακτοκομικών προϊόντων, όπως το χαλούμι, η αναρή και το τυρί.

Ελεδιώ

Ο νέος οικισμός είναι χτισμένος στην κορυφογραμμή του οροπεδίου μεταξύ ξεροπόταμου και ποταμού της Έζουσας, όπου μεταφέρθηκε μετά το σεισμό του 1953. Βρίσκεται 24χλμ βορειοανατολικά της Πάφου. Όλα τα σπίτια, σχεδόν, έχουν τη χαρακτηριστική όψη των αποικιακών προκατασκευασμένων αντισεισμικών κατοικιών.

Κύριο χαρακτηριστικό του χωριού είναι η εκκλησία της Αγίας Ειρήνης χτισμένη στην κορυφή του λόφου που προσφέρει μια πανοραμική θέα προς την κοιλάδα του ποταμού της Έζουσας. Η παλιά εκκλησία του Μοναστηριού της Αγίας Ειρήνης βρίσκεται σε απόσταση 1,5χλμ βόρεια του οικισμού μέσα στους αμπελώνες, δίπλα από το γκρεμισμένο παλιό οικισμό. Κοντά στα ερείπια βρίσκεται η παλιά βρύση με την καμάρα, η λεγόμενη «πυκρόβρυση». Στο παλιό σχολείο που ανακαινίσθηκε ως πολιτιστικό κέντρο λειτουργεί καφενείο και παραδοσιακή ταβέρνα.

Αμαργέτη

Είναι χτισμένη στην κορυφογραμμή του οροπεδίου μεταξύ των δύο ποταμών του Ξερού και της Έζουσας, σε απόσταση 27χλμ βορειοανατολικά της Πάφου.

Ο οικισμός είναι χτισμένος μέσα στα δέντρα και η πλατεία του χωριού με τα καφενεία και το συνεργατικό παντοπωλείο αποτελεί πνεύμονα πρασίνου για την κοινότητα. Πολύ κοντά από εκεί βρίσκεται και η εκκλησία της Ζωοδόχου Πηγής και απέναντι ο πέτρινος ελιόμυλος και ένα πιεστήριο.

Τα παλιότερα σπίτια του χωριού είναι κτισμένα με την άσπρη πέτρα της περιοχής και τα δωμάτια τους είναι τοποθετημένα γύρω από μια εσωτερική λιθόστρωτη αυλή.

Στην περιοχή μπορεί να επισκεφθεί κανείς τα Λουτρά της Ρήγαινας, όπου σώζονται ρωμαϊκά και πρωτοβυζαντινά κατάλοιπα, και την περιοχή «Πέτρος Άνθρωπος», όπου παλιότερα έγιναν ανασκαφές και βρέθηκαν αγγεία, ειδώλια, αγάλματα και μαρμάρινες επιγραφές αφιερωμένες στο θεό Απόλλωνα Μελάνθιο, κατά την περίοδο τον 3^{ος} π.Χ.- 3^{ος} μ.Χ. αι.

Αγία Μαρίνα

Βρίσκεται 32χλμ από την Πάφο και είναι χτισμένη πάνω σε ένα ύψωμα με θέα την κοιλάδα του Ξεροπόταμου. Ο οικισμός διακρίνεται από έντονα στοιχεία παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και τα δρομάκια του χωριού δίδουν ένα έντονο γραφικό χαρακτήρα. Στην πλατεία του χωριού, όπως και σε όλα τα παραδοσιακά χωριά της Κύπρου, βρίσκονται τα καφενεία, η εκκλησία της Αγίας Μαρίνας και το παλιό σχολείο που έχει αναπαλαιωθεί και έχει μετατραπεί σε πολιτιστικό κέντρο.

Όπως πιστεύεται η εκκλησία της Αγίας Μαρίνας έχει χτιστεί από τον ίδιο μάστορα που έκτισε την Παναγία του Σίντη, αφού το ξυλόγλυπτο τέμπλο είναι πανομοιότυπο και στις δύο εκκλησίες.

Τα σπίτια του χωριού είναι χτισμένα με ασβεστόπετρα και τα περισσότερα από αυτά είναι εγκαταλελειμμένα. Διατηρούνται επίσης στο χωριό δύο μυλόπετρες ελιόμυλου και αρκετά καζάνια για την παρασκευή της ζιβανίας. Τα αιωνόβια δέντρα του χωριού αποτελούν σημαντικό αξιοθέατο, αφού υπάρχουν δύο τρέμιθοι 500 χρονών και τρεις αιωνόβιες ελιές.

Σε απόσταση 1,5χλμ μέσα στο δάσος του Ζυριπιλλή βρίσκεται το ερειπωμένο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου. Επίσης, σε απόσταση 3,5χλμ βρίσκεται το μοναστήρι της Παναγίας του Σίντη, το οποίο έχει συντηρηθεί και βραβευθεί με τιμητικό δίπλωμα της Europa Nostra.

Κελοκέδαρα

Το χωριό βρίσκεται 30χλμ από την Πάφο και είναι αμφιθεατρικά χτισμένο πάνω σε μια πλαγιά στα ανατολικά του Ξεροπόταμου. Στην είσοδο του χωριού μια σειρά από ευκαλύπτους καλωσορίζει τους επισκέπτες.

Τα Κελοκέδαρα κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και Αγγλοκρατίας αποτελούσαν διοικητικό κέντρο, γεγονός που το φανερώνουν ο παλιός αστυνομικός σταθμός και το δικαστήριο.

Στο χωριό παράγεται ζιβανία, γαλακτοκομικά προϊόντα, ενώ οι περίφημες υφάντρες του χωριού κατασκευάζουν παραδοσιακά χαλιά, τα «πέφτζια» όπως είναι γνωστά στην κυπριακή διάλεκτο.

Προς τα δυτικά και κατηφορίζοντας προς το ποτάμι υπάρχουν πολλά περιβόλια, δύο παλιοί νερόμυλοι για το άλεσμα του σιταριού και κοντά στην κοίτη του ποταμού συναντάται άγρια βλάστηση και διάφορα είδη πουλιών.

Σαλαμιού

Ο οικισμός έχει θέα προς την κοιλάδα του Διαρίζου και βρίσκεται 54χλμ από την Πάφο. Η μεγάλη εκκλησία της Αγίας Βαρβάρας που χτίστηκε στις αρχές του 20^{ού} αιώνα βρίσκεται στον κεντρικό δρόμο του χωριού.

Οι κάτοικοι ασχολούνται με την αμπελοκαλλιέργεια. Στο χωριό λειτουργεί το οινοποιείο «Λακριά» και κάθε χρόνο γίνεται η γιορτή του παλουζέ (γλυκό που φτιάχνεται με λιωμένα σταφύλια).

Σε απόσταση 1,5χλμ προς τα ανατολικά του χωριού σώζεται το μοναστήρι της Παναγίας της Ελεούσας ή Σαλαμιώτισσας.

Στο υψηλότερο σημείο της περιοχής, όταν ο καιρός είναι ευνοϊκός, γίνονται πτήσεις με ανεμόπτερα. Το σημείο αυτό προσφέρει πανοραμική θέα στην κοιλάδα του Ξεροπόταμου και του Κύκκου.

3.4. Δάση – Εθνικά Δασικά Πάρκα – Μονοπάτια της Φύσης – Βοτανικοί Κήποι

3.4.1. Εισαγωγή

Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού επικεντρώνεται κυρίως σε αγροτικές περιοχές και συναρτάται με τα δίκτυα πάρκων (Εθνικών και Περιφερειακών), τις φυσικές περιοχές προστασίας και τον εσωτερικό τουρισμό. Λόγω της έλλξης των περιβαλλοντικών πόρων (άφθαρτη φύση, γαλήνια τοπία, χωρίς συνωστισμό περιοχές), τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια αυξανόμενη αλλοδαπή ζήτηση για περιβαλλοντικά φιλικό τουρισμό και οικοτουρισμό. Τα Εθνικά Πάρκα και οι Προστατευόμενες Φυσικές Περιοχές, ως δημόσιες οντότητες, αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του οικοτουρισμού (Fennel, 2001).

Με βάση την υιοθετούμενη εννοιολογική και λειτουργική προσέγγιση οικοτουρισμού κρίνεται σκόπιμο να επισημανθεί ότι στη διαμόρφωση του συνολικού πνεύματος των περιοχών οικοτουρισμού και στη συγκρότηση επιμέρους προϊόντων οικοτουρισμού εντάσσονται, εκτός από τις γνωστές φυσικές περιοχές, και οι ακόλουθοι πόροι τουριστικής έλλξης (Κομίλης, 2001):

- Το δίκτυο ορεινών καταφυγίων, που περιλαμβάνει κέντρα διαμονής ορειβατών/ περιπατητών που ενδιαφέρονται για ορεινές περιηγήσεις, υπαίθρια αναψυχή/ άθληση και απόλαυση.
- Ορισμένοι τόποι ή περιοχές που διακρίνονται ως προς το ελκυστικό φυσικό τοπίο (πανίδα και χλωρίδα), ειδικές περιοχές στις οποίες συγκεντρώνονται σπάνια πουλιά ή ζώα (π.χ. παραλία όπου η πράσινη χελώνα γεννά τα αυγά της), καθώς και ως προς συγκεκριμένες δραστηριότητες.

Ειδικότερα, στην περίπτωση της Κύπρου, εντάσσονται: παράκτιες ζώνες ιδιαίτερης φυσικής έλλξης, όπως ζώνες όπου συχνάζουν σπάνια είδη πουλιών και ερπετών, ορισμένοι τόποι με χαρακτηριστική ελκυστική πανίδα και χλωρίδα κλπ. Τέτοιες περιοχές συναντά κανείς σε πολλά μέρη του νησιού. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της περιοχής του Ακάμα.

Στην Κύπρο έχει παρατηρηθεί αυξημένο ενδιαφέρον για διακοπές με επίκεντρο τη φύση και γίνεται προσπάθεια από μέρους του ΚΟΤ, σε συνεργασία με το Τμήμα

Δασών, για την προσαρμογή του τουρισμού στις αρχές προστασίας της φύσης. Για εξυπηρέτηση του σκοπού αυτού έχουν κατασκευασθεί Μονοπάτια της Φύσης και Βοτανικοί Κήποι. Κηρύχθηκαν, επίσης, εννέα Εθνικά Δασικά Πάρκα και τέσσερις περιοχές προστασίας της φύσης (Τμήμα Δασών, 2002). Στόχος είναι οι περιοχές αυτές να εξυπηρετούν ειδικά ενδιαφέροντα τουρισμού με βασική μέριμνα την προστασία και προαγωγή του φυσικού περιβάλλοντος.

Τα Εθνικά Δασικά Πάρκα είναι:

- Παιδαγωγική Ακαδημία, έκταση 45 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1994
- Λιοπετρίου, έκταση 89 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1984
- Αθαλάσσας, έκταση 840,2 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1995
- Τροόδους, έκταση 9147 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1999
- Κάβο Γκρέκο, έκταση 384,9 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1993
- Πολεμίδα, έκταση 125,4 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1996
- Ριζοελιά, έκταση 97 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1998
- Άγιος Νίκανδρος, έκταση 25,92 εκτάρια, κηρύχθηκε το 2000
- Πέτρα του Ρωμιού, έκταση 34,92 εκτάρια, κηρύχθηκε το 2001

Και τέσσερις περιοχές Προστασίας της Φύσης.

- Τρίπυλος, έκταση 823 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1984
- Τρόδος, έκταση 220 εκτάρια, κηρύχθηκε το 1992
- Μαδαρή, έκταση 1187,8 εκτάρια, κηρύχθηκε το 2000
- Μαύροι Κρεμμοί, έκταση 2557,6 εκτάρια, κηρύχθηκε το 2000

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα από τα Εθνικά Δασικά Πάρκα, τα Δάση, τα Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης και η περιοχή του Ακάμα που αποτελούν πόλο έλξης επισκεπτών και τουριστών και παρουσιάζουν ιδιαίτερο οικότουριστικό ενδιαφέρον.

3.4.2. Δάση και Εθνικά Δασικά Πάρκα της Κύπρου

Η έννοια των πάρκων συνδέεται άρρηκτα με τον πολιτισμό (Smith, 1990). Τα πάρκα και οι προστατευόμενες περιοχές (με τον όρο αυτό εννοούνται οι δημόσιες εκτάσεις που συντηρούνται και προστατεύονται με σκοπό την τουριστική/ ψυχαγωγική, και προστατευτική/ συντήρηση, και των οποίων την επιστάση έχει κάποιος δημόσιος φορέας) προκαλούν την αίσθηση του μυστηρίου στους ταξιδιώτες εκείνους, που ενδιαφέρονται να γνωρίσουν τα πλέον αντιπροσωπευτικά δείγματα της φύσης (Fennel, 2001).

Ο κυριότερος στόχος τους είναι η εξισορρόπηση της ψυχαγωγικής χρήσης με την προστασία των μοναδικών αυτών φυσικών περιοχών. Υπάρχει ανάγκη ανάπτυξης και ειδικής πρόνοιας στη συντήρηση και διαχείριση των πάρκων και των προστατευόμενων περιοχών. Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι οι χώροι αυτοί δεν υπάρχουν μόνο ως οικολογικές οάσεις, αλλά θα πρέπει να διοικηθούν σύμφωνα με τις ισχύουσες περιβαλλοντικές διατάξεις μέσα και έξω από τα όριά τους.

Στην περίπτωση της Κύπρου, καθώς αυξάνεται διαρκώς το σύστημα των προστατευόμενων περιοχών και των Εθνικών Δασικών Πάρκων, βελτιώνεται ταυτόχρονα και η όλη φιλοσοφία της διαχείρισής τους, δηλαδή η διοίκησή τους σύμφωνα με τις οικολογικές και ανθρώπινες συνθήκες.

Εθνικό Δασικό Πάρκο Κάβο Γκρέκο

Κηρύχθηκε Εθνικό Δασικό Πάρκο το 1993 (Τμήμα Δασών, 2001a). Το Κάβο Γκρέκο βρίσκεται στο νοτιοανατολικότερο άκρο του νησιού, 7χλμ ανατολικά της κωμόπολης της Αγίας Νάπας, 20χλμ νοτιοανατολικά της τουρκοκρατούμενης πόλης της Αμμοχώστου και 50χλμ ανατολικά της πόλης της Λάρνακας. Έχει έκταση 384,9 εκτάρια (Παράρτημα II, χάρτης 6).

Βρίσκεται κάτω από τη διοίκηση και διαχείριση του Τμήματος Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος και διαμορφώθηκε μέσα στα πλαίσια της υφιστάμενης κυβερνητικής πολιτικής, με βασικό σκοπό την

προστασία του φυσικού χαρακτήρα της περιοχής και την προαγωγή της αναψυχής και του τουρισμού με προγραμματισμένη παροχή διευκολύνσεων.

Μέσα στην έκταση του δάσους υπάρχει περιορισμένος αριθμός δρόμων για τη διευκόλυνση της διαχείρισής του και για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών. Διαθέτει δίκτυο μονοπατιών μελέτης της φύσης μήκους 16χλμ και ποδηλατοδρόμους που δίδουν την ευκαιρία στους επισκέπτες να εξερευνήσουν και να γνωρίσουν την περιοχή.

Η φυτοκοινωνία της περιοχής ανήκει στη διάπλαση των σκληρόφυλλων αείφυλλων, γνωστή σαν μακκία βλάστηση, με κύριο είδος τον αόρατο (*Juniperus phoenicea*). Υπάρχουν πάνω από 400 είδη φυτών από τα οποία τα 14 είναι ενδημικά και άλλα 14 θεωρούνται σπάνια. Συναντά κανείς διάφορα θηλαστικά, όπως αλεπού, λαγός, σκαντζόχοιρος, πολλά είδη ερπετών και πεταλούδων. Εντοπίστηκαν και καταγράφηκαν επίσης πάνω από 80 είδη πουλιών.

Εθνικό Δασικό Πάρκο Αθαλάσσας

Έχει συνολική έκταση 840,2 εκτάρια και κηρύχθηκε ως εθνικό πάρκο το 1995. Βρίσκεται στα νότια της Λευκωσίας και περιβάλλεται στα βόρεια από το προάστιο Αγλατζίας, στα δυτικά από το Στρόβολο, στα νοτιοδυτικά από τα Λατσία και στα νοτιοανατολικά από την κοινότητα Γερίου (Παράρτημα II, Χάρτης 7).

Αποτελεί σημαντικό χώρο πρασίνου για την πρωτεύουσα και σκοπό έχει να προσφέρει αναψυχή, περιβαλλοντική εκπαίδευση και προσέλκυση τουριστών με ειδικά ενδιαφέροντα και οικοτουρίστες.

Στο Εθνικό Πάρκο Αθαλάσσας περιλαμβάνονται (Τμήμα Δασών, 2001b):

- Το Πάρκο Αγίου Γεωργίου έκτασης περίπου 105 εκταρίων
- Το Πάρκο των Εθνών, έκτασης περίπου τριών εκταρίων στο οποίο γίνεται φύτευση δέντρων από επίσημους επισκέπτες, όπως αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων
- Εκδρομικό χώρο νοτιοδυτικής εισόδου
- Δασοβοτανικός Κήπος περίπου 4,5 εκτάρια

- Ποδηλατοδρόμοι, πεζόδρομοι
- Μονοπάτια της φύσης
- Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης

Εθνικό Δασικό Πάρκο Τροόδους

Έχει έκταση 110 τ.χλμ. και καλύπτει τμήματα των επαρχιών Λεμεσού και Λευκωσίας σε υπερθαλάσσιο ύψος 350 μέτρα (Κατύδατα) μέχρι 1950 μέτρα (Χιονίστρα). Ανατολικά επεκτείνεται μέχρι τα χωριά Καλιάνα, Γαλάτα, Κακοπετριά, Κάτω Αμίαντο, στα νότια μέχρι το Πελένδρι, το Σαϊτά και το Μονιάτη, στα δυτικά μέχρι τις Πλάτρες, το Φοινί, τον Άγιο Δημήτριο, την Τρικουκιά και τον Πρόδρομο. Στα βόρεια επεκτείνεται μέχρι τον Πεδουλά, το Μουτουλά, τον Οίκο, τον Ορκόντα και τα Κατύδατα (Παράρτημα II, Χάρτης 8).

Το μεγαλύτερο μέρος του δάσους Τροόδους έχει κηρυχθεί σε Εθνικό Δασικό Πάρκο το 1991 και έχει αναθεωρηθεί το 1999 σε έκταση 9147 εκτάρια (Τμήμα Δασών, 2002). Σκοπός της κήρυξής του είναι η προστασία και η ορθή αξιοποίηση των τουριστικών, αισθητικών, οικολογικών, προστατευτικών, υδρολογικών και επιστημονικών του αξιών (Τμήμα Δασών, 1997).

Αποτελεί σημαντικό πόλο έλξης πολλών ξένων και ντόπιων περιηγητών που αποζητούν υπαίθρια αναψυχή, δασοτουρισμό και οικοτουρισμό. Για το λόγο αυτό έχει αναπτυχθεί αριθμός διευκολύνσεων, όπως δέκα εκδρομικοί χώροι, τρεις κατασκηνωτικοί χώροι και δέκα Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης. Αρμοδιότητα για τη διοίκηση και διαχείριση του δάσους έχει το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Είναι κατά το μεγαλύτερο του μέρος φυσικό δάσος το οποίο αναγεννιέται από μόνο του χωρίς ανθρώπινη επέμβαση. Στα χαμηλά υψόμετρα επικρατεί το κοινό πεύκο, δηλαδή η τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*), καθώς και ένας μεγάλος αριθμός μικρότερων δένδρων και θάμνων ανάλογα με τις υψομετρικές ζώνες, τη γεωλογία και την υγρασία. Στα ποτάμια συναντιέται πυκνή βλάστηση πλατάνου (*Platanus orientalis*), σκλήδρου (*Alnus orientalis*), δάφνης (*Laurus nobilis*), βάτων (*Rubus sanctus*) και μερσινιών (*Myrtus communis*). Στα χαμηλότερα υψόμετρα ευδοκιμεί η αγριοελιά

(*Olea europaea*), η αντροκλιά (*Arbutus andrachne*), το ρούδι (*Rhus coriaria*) και η ενδημική λατζιά (*Quercus alnifolia*). Όλα τα είδη φυτών του Δάσους ξεπερνούν τα 750, ανάμεσα τους 65 ενδημικά της Κύπρου από τα οποία τα 21 ζουν αποκλειστικά στο Τροόδος και θεωρείται σαν ένας βοτανικός παράδεισος και από τους σημαντικότερους ορεινούς βιότοπους στην Ευρώπη.

Η πανίδα του δάσους είναι εξίσου ενδιαφέρουσα και από αυτά ξεχωρίζουν αρκετά είδη σπάνιων νυχτερίδων. Από τα πουλιά ξεχωρίζουν οι σπάνιοι και προστατευόμενοι αετοί (*Aquila heliaca* και *Hieraetus fasciatus*), ο κλόκκαρος, ο γύπας, ο λοξίας κ.α. Από τα ερπετά η σαύρα και από τα έντομα αναφέρονται αρκετά ενδημικά κολεόπτερα και πεταλούδες.

Σημαντικό είναι να γίνει αναφορά στα πολλά ποτάμια που πηγάζουν από εδώ όπως είναι ο Κούρρης, ο Κρυός, το Χάποταμι, ο Διαρίζος, ο Καρκώτης και ο ποταμός της Μαραθάσας, καθώς επίσης και 50 πηγές.

Δάσος Πάφου

Το κρατικό Δάσος Πάφου καταλαμβάνει κυρίως τις βορειοδυτικές πλαγιές της οροσειράς του Τροόδους. Έχει έκταση γύρω στα 70000 εκτάρια και καλύπτει τμήματα των επαρχιών Λεμεσού, Λευκωσίας και Πάφου. Έχει υψόμετρα 1352 μέτρα (Τρίπυλος). Επεκτείνεται στα βόρεια μέχρι τις κοινότητες Πωμός, Πηγαίνεια, Πάνω Πύργος Τυλληρίας και τη κατεχόμενη κοινότητα Βαρίσια, στα ανατολικά μέχρι τις κοινότητες Γερακιές, Λεμύθου, Τρεις Ελιές, Καμινάρια και Φοινί, νότια μέχρι τα χωριά Άγιος Νικόλαος, Παναγιά και Κανναβιού και στα δυτικά μέχρι τις κοινότητες Λυσός, Κινούσα, Αργάκα και Γιαλιά (Παράρτημα II, Χάρτης 9).

Το ενδοδασικό περιβάλλον δίδει την ευκαιρία στους επισκέπτες να μελετήσουν και να απολαύσουν μονοπάτια μελέτης της φύσης, εκδρομικούς και κατασκηνωτικούς χώρους (Τμήμα Δασών, 2000).

Το Δάσος Πάφου είναι φυσικό δάσος και αναγεννιέται από μόνο του. Σε όλη του την έκταση επικρατεί η τραχεία πεύκη (*Pinus brutia*), καθώς επίσης και τα περισσότερα από τα δένδρα και θάμνους του Δάσους Τροόδους. Ξεχωριστή θέση στη χλωρίδα

τους Δάσους Πάφου κατέχει το ενδημικό κυπριακό κέδρο (*Cedrus brevifolia*) που σχηματίζει ένα φυσικό δάσος, γνωστό διεθνώς ως Κυλάδα των Κέδρων. Τα είδη των φυτών που απαντώνται υπολογίζεται ότι ξεπερνούν τα 600 από τα οποία τα 50 είναι ενδημικά και τα τέσσερα από αυτά συμπεριλαμβάνονται στη σύμβαση της Βέρνης και 11 στον κατάλογο της Διεθνούς Ένωσης για Διατήρηση του Περιβάλλοντος.

Σκόπιμο είναι να αναφερθεί το Κυπριακό αγρινό (*Ovis gmelini orphion*) που είναι το μεγαλύτερο ζώο της άγριας κυπριακής πανίδας και βρίσκεται μόνο στο δάσος της Πάφου. Το κυπριακό αγρινό συγκεντρώνει ξένους και κύπριους επισκέπτες. Σήμερα υπολογίζεται ότι υπάρχουν πέρα των 2000 αγρινών στο Δάσος Πάφου (Τμήμα Δασών, 2001c) (Παράρτημα II, χάρτης 23 και Παράρτημα I, φωτ. σελ 194).

Χώροι αναψυχής του Δάσους Πάφου είναι εννέα εκδρομικοί χώροι από τους οποίους ο σημαντικότερος είναι ο Σταυρός της Ψώκας, όπου εκεί μπορεί να συναντήσει κανείς τη περιφραγμένη περιοχή των κυπριακών αγρινών. Λειτουργεί επίσης ένας κατασκηνωτικός χώρος και τρία μονοπάτια Μελέτης της Φύσης.

Δάσος Μαχαιρά

Το Δάσος Μαχαιρά έχει έκταση 6057 εκτάρια. Είναι κύριο κρατικό δάσος και αποτελείται από δύο κύριες μεγάλες συμπαγείς δασικές εκτάσεις, αυτή του Μαχαιρά και της Αετομούτης και ένα μικρό δασύλλιο του Λυθροδόνα. Καλύπτει τμήματα των επαρχιών Λευκωσίας και Λάρνακας και αρχίζει από ένα υψόμετρο 300 μέτρων και φθάνει μέχρι τα 1423 μέτρα (Κιόνια) (Παράρτημα II, Χάρτης 10).

Τα δροσερά καλοκαίρια, οι φυσικές ομορφιές αποτελούν τρόπους υπαίθριας αναψυχής με τρεις εκδρομικούς χώρους και έξι μονοπάτια Μελέτης της Φύσης. Ενδιαφέροντα αξιοθέατα είναι το ξακουστό μοναστήρι της Παναγίας του Μαχαιρά, το μοναστήρι του Προφήτη Ηλία και το εξωκλήσι του Αγίου Ονουφρίου. Στη διαδρομή προς τα Κιόνια ξεχωριστή ιδιαιτερότητα αποτελούν οι δύο βουνοκορφές που φέρουν το τοπωνύμιο «Δύο Μούττες» γιατί είναι καλυμμένες με το ενδημικό είδος λανζιά (Τμήμα Δασών, 2001d).

Δάσος Αδελφοί

Έχει έκταση 12 885 εκτάρια. Είναι κρατικό δασικό πάρκο και αποτελείται από μια κύρια συμπαγή έκταση και έξι μικρά δασύλλια. Στα δυτικά συνορεύει με τα χωριά Κυπερούντα, Κακοπετριά και Σινά Όρος. Στα νότια φτάνει μέχρι τα χωριά Πλατανιστάσσα, Άγιος Επιφάνιος και Καλό χωριό της Κλήρου. Στα ανατολικά μέχρι το Μιτσερό, Ξιλιάτο, Άγιο Γεώργιο Καφκάλλου και Νικητάρι. Στα βόρεια μέχρι τον Άγιο Θεόδωρο Σολιάς και Ευρύχου. Περιτριγυρισμένα εντελώς από το Δάσος Αδελφοί είναι τα χωριά Σπήλια, Καννάβια, Αγία Ειρήνη, Λαγουδερά και Σαράντι. Υψηλότερή του κορυφή είναι η κορυφή Μαδαρή με υψόμετρο που φθάνει τα 1600 μέτρα (Παράρτημα II, Χάρτης 11).

Στις κοινότητες αυτές μπορεί κανείς να επισκεφθεί τα πάμπολλα εκκλησάκια που είναι προστατευμένα από το νόμο περί αρχαιοτήτων. Οι υδατοφράκτες αποτελούν ένα άλλο σημαντικό στοιχείο των τοπίων του δάσους. Ο κυριότερος υδατοφράκτης είναι του Ξιλιάτου, δίπλα από ένα δασικό εκδρομικό χώρο, ο υδατοφράκτης Βυζακιάς, η εξωποτάμια υδατοδεξαμενή Λαγουδερών, ο μικρός υδατοφράκτης Καλού χωριού Κλήρου και ο υδατοφράκτης Φαρμακά ή Παλαιχωρίου. Σώζονται επίσης αιωνόβια δένδρα με γιγάντιες διαστάσεις. Λειτουργούν τρεις εκδρομικοί χώροι και έξι μονοπάτια Μελέτης της Φύσης (Τμήμα Δασών, 1999).

3.4.3. Βοτανικοί Κήποι

Δασοβοτανικοί Κήποι Αθαλάσσας Α΄ και Β΄

Ο δασοβοτανικός κήπος Αθαλάσσας αποτελεί τμήμα του Εθνικού Δασικού Πάρκου Αθαλάσσας στη Λευκωσία. Καταλαμβάνει περίπου έκταση 4,5 εκταρίων και βρίσκεται σε υψόμετρο 170 μέτρων. Σχεδιάστηκε και εγκαταστάθηκε από τον Κλάδο Ερευνών του Τμήματος Δασών. Λειτουργεί σε δύο φάσεις: στο Δασοβοτανικό Κήπο Α΄ και στο Δασοβοτανικό Κήπο Β΄ (Τμήμα Δασών, 2001ε) (Παράρτημα ΙΙ, χάρτης 12)

- Δασοβοτανικός Κήπος Α΄: έχουν φυτευτεί γύρω στα 1000 φυτά, δενδρώδη και θαμνώδη, τα οποία είναι κυρίως ξενικά. Αντιπροσωπεύουν 173 διαφορετικά είδη, υποείδη και υβρίδια που ανήκουν σε 130 γένη και 36 οικογένειες.
- Δασοβοτανικός Κήπος Β΄: Αποτελεί έκταση του Δασοβοτανικού Κήπου Α΄ και η εγκατάστασή του άρχισε το 1994. Περιλαμβάνει 600 φυτά που αντιπροσωπεύουν 290 διαφορετικά είδη και υποείδη που ανήκουν σε 167 γένη και 79 οικογένειες. Τα φυτά αυτά προέρχονται κυρίως από την κυπριακή χλωρίδα.

Βασικοί σκοποί των Δασοβοτανικών Κήπων είναι η συγκέντρωση και η γνωριμία ενός μεγάλου αριθμού φυτικών ειδών με τους επισκέπτες και επομένως καλλιέργεια ευαισθησίας απέναντι στο πράσινο. Επιπρόσθετα, προσφέρει σε ερευνητές, φυσιολάτρες και οικοτουρίστες δυνατότητες για επιστημονική έρευνα, εκπαίδευση και επιμόρφωση σε θέματα χλωρίδας.

3.4.4. Μονοπάτια της Φύσης

Το Τμήμα Δασών με την οικονομική βοήθεια του ΚΟΤ κατασκεύασε 48 μονοπάτια μελέτης της φύσης σε διάφορες περιοχές του νησιού ξεκινώντας από το Κάβο Γκρέκο στο νοτιοανατολικότερο άκρο του νησιού μέχρι τη χερσόνησο του Ακάμα στα δυτικά, συνολικού μήκους περίπου 200 χιλιόμετρα. Διέρχονται από περιοχές με πλούσια φυσική βλάστηση, ελκυστικό φυσικό τοπίο, φέρουν κατάλληλες σηματοδοτήσεις και πληροφορίες για τη χλωρίδα και πανίδα της περιοχής. Τα περισσότερα από αυτά είναι δικτυωμένα και ομαδοποιημένα κατά περιοχές (Παράρτημα II, χάρτης 13).

Πάφος/ Ακάμας(Παράρτημα II, χάρτης 14)

1. Αφροδίτη (κυκλικό)

Αφετηρία: Λουτρά της Αφροδίτης. Το τμήμα από τα Λουτρά της Αφροδίτης μέχρι τον Πύργο της Ρήγαινας είναι κοινό με το μονοπάτι του Άδωνη.

Μήκος: 7,5 χλμ.

Χρόνος: 3 ώρες

Βαθμός δυσκολίας: Το μονοπάτι ακολουθεί ανηφορική πορεία προς το ύψωμα γνωστό σαν Μούττη της Σωτήρας (370μ.) κάνοντας το περπάτημα αρκετά κοπιαστικό, ιδιαίτερα κατά το καλοκαίρι. Σε δύο σημεία του μονοπατιού υπάρχουν βρύσες με πόσιμο νερό.

Σημεία ενδιαφέροντος: Τα Λουτρά της Αφροδίτης, όπου σύμφωνα με την παράδοση λουζόταν η θεά του Έρωτα. Τα ερείπια του Πύργου της Ρήγαινας τα οποία πιστεύεται ότι ανήκουν σε μεσαιωνικό μοναστήρι. Αναφορά αξίζει να γίνει και σε μία πελώρια υπεραιώνobia δρυ που βρίσκεται μέσα στον εκδρομικό χώρο που διαθέτει πόσιμο νερό. Κατά μήκος του μονοπατιού υπάρχουν σημεία θέας προς την Πόλη της Χρυσοχούς και το δάσος της Πάφου.

2. Άδωνης (κυκλικό)

Αφετηρία: Λουτρά της Αφροδίτης

Μήκος: 7,5 χλμ.

Χρόνος: 3 ώρες

Βαθμός δυσκολίας: Ο ίδιος με το Μονοπάτι Αφροδίτης. Δύο βρύσες με πόσιμο νερό βρίσκονται στον Πύργο της Ρήγαινας και στα Κεφαλοβρύσια.

Σημεία ενδιαφέροντος: Από το δυτικό τμήμα του φαίνονται οι ακρογιαλιές του Ακάμα, όπως ο Κόλπος της Λάρας, το Τζιόνι, οι Καραβόπετρες κλπ.

3. Σμιγιές (κυκλικό)

Αφετηρία: Εκδρομικός Χώρος Σμιγιών, 2,5 χλμ από το Νέο Χωριό.

Μήκος: (α) Σύντομη διαδρομή 2,5 χλμ. (β) Μακρινή διαδρομή 5 χλμ.

Χρόνος: (α) Σύντομη διαδρομή 1 ώρα. (β) Μακρινή διαδρομή 2 ώρες.

Σημεία ενδιαφέροντος: Σημεία θέας, στο ανατολικό τμήμα Κόλπος της Πόλης, Λατσί, Παχύαμμος και το δάσος Πάφου και στο δυτικό τμήμα Κόλπος της Λάρας, Τζιόνι, Καραβόπετρες κλπ

4. Πισσουρόμουττη (κυκλικό)

Αφετηρία: Εκδρομικός Χώρος Σμιγιών

Μήκος: 3 χλμ.

Χρόνος: 1 ½ ώρα.

Σημεία ενδιαφέροντος: Πλούσια βλάστηση πεύκου αοράτου, σχινιάς, ξυσταριάς κλπ.

Σημεία θέας προς τον Κόλπο της Πόλης στα βορειοανατολικά και προς τις ακρογιαλιές του Ακάμα στα δυτικά.

5. Κάθικας (κυκλικό)

Αφετηρία: 1 χλμ από τον Κάθικα προς Πέγεια, κοντά στο εστιατόριο «Κυπάρισσος».

Μήκος: 2 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: 800 μέτρα από την αφετηρία υπάρχει πετρόκτιστη βρύση.

Στην περιοχή υπάρχει εκκλησιά της Αγίας Μαρίνας.

Τρόοδος / Πιτσυλιά(Παράρτημα II, χάρτης 15)

Ορεινή περιοχή ανατολικά του Τροόδους, με σημαντικότερα χωριά το Παλαιχώρι, τον Αγρό, την Άλωνα, τον Ασκά, τον Πολύστυπο, την Πλατανιστάσα, την Κυπερούντα, το Πελένδρι, τα Χανδριά, τις Δύμες, τα Αγρίδια και τον Κάτω Μύλο. Διαθέτει σπάνιες φυσικές ομορφιές και μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων και τοπίων.

Τα φυσικά δάση της τραχείας πεύκης (*Pinus brutia*) μαζί με τους θαμνώνες της ενδημικής λατζιάς, καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις. Στην Πιτσυλιά παράγονται κατά κύριο λόγο μήλα, αχλάδια, κεράσια, ροδάκινα, σταφύλια, καθώς επίσης και εποχιακά λαχανικά.

Υπάρχουν τρεις πολύ αξιόλογες Βυζαντινές Εκκλησίες που ανήκουν στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο. Στην περιοχή έχουν κατασκευασθεί τα εξής οκτώ μονοπάτια:

1. Δόξασοι ο Θεός - Πυροφυλάκιο Μαδαρής

Αφετηρία: Περιοχή «Δόξασοι ο Θεός» σε απόσταση 2 χλμ. από την Κυπερούντα και 5 χλμ. από τα Σπήλια.

Μήκος: 3,75 χλμ

Χρόνος: 2 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: πανοραμική θέα προς όλες τις κατευθύνσεις από υψόμετρο γύρω στα 1600 μ.

2. Τεισιά της Μαδαρής

Αφετηρία: Αρχίζει από το σημείο στο οποίο καταλήγει το προηγούμενο μονοπάτι.

Ακολουθεί πορεία γύρω από την κορυφή της Μαδαρής όπου βρίσκεται πυροφυλάκιο του Τμήματος Δασών και καταλήγει στο δρόμο που οδηγεί σ' αυτό. Χρησιμοποιώντας το δρόμο είναι δυνατή η επιστροφή στο σημείο εκκίνησης.

Μήκος: 3 χλμ.

Χρόνος: 1 ½ ώρες.

Σημεία ενδιαφέροντος: Πανύψηλοι και εντυπωσιακοί γκρεμοί κατά μήκος του μονοπατιού προκαλούν δέος. Ο επισκέπτης έχει επίσης τη δυνατότητα να ανέβει στη υψηλότερη κορυφή της Μαδαρής, 1613 μ.

3. Λαγουδερά - Αγρός

Αφετηρία: Αρχίζει από αγροτικό δρόμο στα Λαγουδερά κάτω από το καφεστιατόριο «Κουκίδη», περνά από το σταυροδρόμι Πολύστου - Λαγουδερών - Μαδαρής, συνεχίζει σε χωματόδρομο για 2,6 χλμ και φθάνει στην κορυφογραμμή Μαδαρής - Παπούτσας. Από το σημείο αυτό το μονοπάτι διακλαδίζεται. Το ένα τμήμα του (ι) κατηφορίζει προς την υδατοδεξαμενή του Αγρού και καταλήγει στο χωριό. Το άλλο

(ιι) ακολουθεί πορεία κατά μήκος της κορυφογραμμής και μετά σε υφιστάμενο δρόμο που οδηγεί στο Πυροφυλάκιο της Μαδαρής.

Μήκος: (ι) 6 χλμ. Χρόνος: (ι) 2 ½ ώρες

Μήκος: (ιι) 6,7 χλμ. Χρόνος: (ιι) 3 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Ακολουθεί πορεία μέσα από αμπελώνες και καλλιέργειες οπωροφόρων δένδρων όπως μηλιές, κερασιές αχλαδιές. Το πρώτο τμήμα του ακολουθεί πορεία παράλληλη με τον ποταμό των Λαγουδερών, τον οποίο διασταυρώνει σε δύο σημεία του.

Στην κορυφογραμμή Μαδαρής - Παπούτσας προσφέρεται πανοραμική θέα προς όλες τις κατευθύνσεις.

4. Παναγία του Άρακα (Λαγουδερά) - Σταυρός του Αγιασμάτι

Αφετηρία: Λαγουδερά ή Σταυρός του Αγιασμάτι, 3 χλμ από την Πλατανιστάσα.

Μήκος: 7 χλμ.

Χρόνος: 3 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Εκκλησίες Παναγία του Άρακα (1192 μ.Χ) και Σταυρός του Αγιασμάτι (1494 μ.Χ) που διαθέτουν εξαιρετικές τοιχογραφίες και ανήκουν στις εννέα Βυζαντινές εκκλησίες του Τροόδους, που περιλαμβάνονται στον Κατάλογο της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο. Το μονοπάτι περνά μέσα από δάσος τραχείας πεύκης, αμπελώνες, αμυγδαλιές και παλιές πετρόκτισες δομές.

Ανατολικά του μονοπατιού φαίνονται τα Κιόνια, βόρεια η πεδιάδα της Μόρφου, ο Πενταδάχτυλος, ο υδατοφράχτης του Ξυλιάτου, δυτικά ο Όλυμπος και νότια η Μαδαρή.

5. Αγρός - Κάτω Μύλος (Κυκλικό)

Αφετηρία: Κοντά στο ξενοδοχείο «Το Ρόδον» στον Αγρό.

Μήκος: 5 χλμ.

Χρόνος: 2 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Συναντά κανείς φυτείες με μηλιές, κερασιές, αχλαδιές, αμπέλια και τριανταφυλλιές, από τις οποίες παράγεται το φημισμένο ροδόσταγμα του Αγρού.

6. Μονοπάτι «Πέτρου Βανέζη» στην Άλωνα (Κυκλικό)

Αφετηρία: Σημείο του κεντρικού δρόμου του χωριού Άλωνα κοντά στο Κέντρο

Νεότητας.

Μήκος: 1,5 χλμ.

Χρόνος: 1 ½ ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Η Άλωνα είναι ένα από τα πιο όμορφα χωριά της Πιτσυλιάς, με πετρόκτιστα σπίτια που πνίγονται κυριολεκτικά στο πράσινο. Το μονοπάτι περνά μέσα από πυκνές φυτείες φουντουκιάς, φθάνοντας μέχρι τον ποταμό.

7. Αγία Ειρήνη - Σπηλιές του Διγενή

Αφετηρία: Το χωριό Αγία Ειρήνη

Μήκος: 3,2 χλμ.

Χρόνος: 1 ½ ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Το μονοπάτι καταλήγει στις Σπηλιές του Διγενή οι οποίες κατά τη διάρκεια του απελευθερωτικού αγώνα (1955-59) χρησιμοποιούνταν σαν κρησφύγετα από τους αντάρτες. Αυτές έχουν αναπαλαιωθεί και δέχονται μεγάλο αριθμό επισκεπτών.

8. Ασίνου - Άγιος Θεόδωρος

Αφετηρία: Το εκκλησάκι της Ασίνου. Μέσω μονοπατιών και αγροτικών δρόμων καταλήγει στον Άγιο Θεόδωρο.

Μήκος: 4 χλμ.

Χρόνος: 2 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Το εκκλησάκι της Παναγίας της Ασίνου με τις περίφημες τοιχογραφίες έχει κηρυχθεί από την Ουνέσκο σε Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Λευκωσία / Αθαλάσσα (Παράρτημα II, χάρτης 16)

Εθνικό Δασικό Πάρκο Αθαλάσσας

1. Άγιος Γεώργιος (Κυκλικό)

Αφετηρία: Δύο χώροι στάθμευσης. Το μονοπάτι κάνει κυκλική διαδρομή γύρω από τις όχθες του μικρού ομώνυμου υδατοφράκτη.

Μήκος: 2 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Εκδρομικός χώρος και υδατοφράκτης.

2. Άγιος Γεώργιος - Δασοβοτανικός Κήπος

Αφετηρία: Σημείο στη νότια πλευρά του υδατοφράχτη του Αγίου Γεωργίου.

Μήκος: 2,5 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Διαδρομή μέσα από πεύκα, ευκαλύπτους, κυπαρίσσια και ακακίες. Εκδρομικός χώρος δίπλα από τον υδατοφράχτη της Αθαλάσσας .

3. Δασοβοτανικός Κήπος - Εκδρομικός χώρος ΝΔ Εισόδου

Αφετηρία: Δασοβοτανικός Κήπος

Μήκος: 2,2 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Διαδρομή μέσα από πεύκα, ευκαλύπτους, κυπαρίσσια και ακακίες. Εκδρομικός χώρος δίπλα από τον υδατοφράχτη της Αθαλάσσας.

4. Υδατοφράχτης Αθαλάσσας (Κυκλικό)

Αφετηρία: Εκδρομικός χώρος ΝΔ εισόδου

Μήκος: 2,2 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Πορεία γύρω από τον υδατοφράχτη. Παρατηρητήριο υδρόβιων πουλιών.

5. Εκδρομικός χώρος ΝΔ εισόδου - Πάρκο των Εθνών

Αφετηρία: Εκδρομικός χώρος ΝΔ εισόδου (4 διαφορετικές διαδρομές).

Μήκος: 2,5 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Πάρκο των Εθνών, στο οποίο ηγέτες ξένων χωρών που επισκέπτονται την Κύπρο, φυτεύουν δένδρα σε ανάμνηση της επίσκεψής τους.

6. Πάρκο των Εθνών - Άγιος Γεώργιος

Αφετηρία: Πάρκο των Εθνών.

Μήκος: 2,5 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Τα έξι μονοπάτια που έχουν περιγραφεί πιο πάνω, αποτελούν τμήματα ενός κυκλικού, με αφετηρία είτε τον εκδρομικό χώρο του Αγίου Γεωργίου, είτε αυτόν της

ΝΑ εισόδου κοντά στα Λατσιά.

Μήκος: 10,5 χλμ.

Χρόνος: 4 ώρες

7. Εκδρομικός χώρος ΝΑ Εισόδου - Άγιος Γεώργιος

Αφετηρία: Εκδρομικός Χώρος ΝΑ Εισόδου.

Οι δυο εκδρομικοί χώροι συνδέονται και μέσω μιας τρίτης διαδρομής που περνά δίπλα από τον υδατοφράχτη της Αθαλάσσας και από την είσοδο αρ. 1.

Μήκος: 4 χλμ.

Χρόνος: 2 ώρες

Τρόδος / Τρόδος (Παράρτημα II, χάρτης 17)

1. Άρτεμη

Αφετηρία: 300 μ από το σημείο σύνδεσης του δρόμου προς χιονίστρα με το δρόμο

Τροόδους-Προδρόμου σε υψόμετρο 1850 μ.

Μήκος: 5,5 χλμ.

Χρόνος 2,5 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Το δάσος της μαύρης πεύκης, σπάνια είδη χλωρίδας και πετρώματα της περιοχής. Ιστορικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν «Τα τεισιά της παλιάς χώρας», τα οποία είναι ερείπια πρόχειρων οχυρωματικών έργων που χτίστηκαν κατά τον τελευταίο χρόνο της Ενετικής κατοχής της Κύπρου (1571 μ.Χ.) από ομάδα Ενετών στρατηγών που αποφάσισαν να αμυνθούν εκεί κατά των Τούρκων.

Καταλήγει σε σημείο του μοναστηριού στο μονοπάτι Αταλάντη.

2. Αταλάντη (Κυκλικό)

Αφετηρία: Πλατεία του Τροόδους

Μήκος: 12 χλμ.

Χρόνος: 5 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Το μονοπάτι ακολουθεί πορεία γύρω από τη Χιονίστρα σε υψόμετρο 1700-1750 μ. και διέρχεται μέσα από πυκνές συστάδες μαύρης πεύκης και αοράτου του Τροόδους. Εκεί βρίσκεται ένα από τα μεγαλύτερα δένδρα ηλικίας 800 χρόνων. Προσφέρει εξαιρετική θέα προς όλες γενικά τις περιοχές του νησιού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει είσοδος γαλαρίας για την εξόρυξη χρωμίου, η

οποία βρίσκεται εκτός λειτουργίας από το 1982. Σε απόσταση 3 χλμ. από την Πλατεία υπάρχει βρύση με πόσιμο νερό.

3. Περσεφόνη

Αφετηρία: 150μ. νότια της Πλατείας Τροόδους.

Μήκος: 3 χλμ.

Χρόνος: 1,5 ώρες για επιστροφή στο σημείο αφετηρίας.

Σημεία ενδιαφέροντος: Πλούσια βλάστηση και εξαιρετική θέα από την τοποθεσία Μακριά Κοντάρκα.

4. Κάμπος του Λιβαδιού (Κυκλικό)

Αφετηρία: Δασικός δρόμος που οδηγεί στον εκδρομικό χώρο «Κάμπος του Λιβαδιού» που βρίσκεται 3χλμ από την Πλατεία Τροόδους και 9 χλμ. από τον Καρβουνά.

Μήκος: 3χλμ

Χρόνος: 1,5 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Σημαντικός αριθμός αιωνόβιων δένδρων μαύρης πεύκης.

Συνδέεται με τον εκδρομικό χώρο «Κάμπος του Λιβαδιού».

5. Καληδόνια

Αφετηρία: Περίπου 700 μ. από τον τουριστικό δρόμο Πλατείας Τροόδους – Πλατρών κοντά στη θερινή Προεδρική κατοικία. Η πρόσβαση γίνεται επίσης μέσω δασικού δρόμου που αρχίζει από τον τουριστικό δρόμο σε απόσταση 2 χλμ. από την Πλατεία.

Μήκος: 3 χλμ.

Χρόνος : 1,5 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Το μονοπάτι ακολουθεί πορεία κατά μήκος του Κρύου Ποταμού, που έχει μόνιμα τρεχούμενο νερό. Περνά από τον Καταρράκτη των Καληδονιών και καταλήγει στο Ψηλό Δένδρο, στις Πάνω Πλάτρες.

6. Ψηλό Δένδρο - Πουζιάρης

Αφετηρία: Σημείο σύνδεσης του δασικού δρόμου Πλατρών - Μέσα Ποταμού με τον τουριστικό δρόμο Μονιάτη - Πλατρών - Τροόδους κοντά στο Ψηλό Δένδρο.

Τρεις διαφορετικές διαδρομές έχουν κοινό το πιο πάνω σημείο εκκίνησης.

α) Η πρώτη διαδρομή είναι κυκλική. Οδηγεί μέσα από πυκνές συστάδες πεύκης, στην

κορυφή του Πουζιάρη, από εκεί στο αργάκι των Καμινουδικιών, συνεχίζει στην τοποθεσία Βρύσες και επιστρέφει στο αρχικό σημείο, που είναι το Ψηλό Δένδρο.

Μήκος: 8 χλμ Χρόνος: 3 ώρες

β) Η δεύτερη διαδρομή ακολουθεί ανηφορική πορεία προς τον Πουζιάρη και καταλήγει σε σημείο του μονοπατιού Πλατείας Τρόοδους - Μακριών Κονταρκών (Περσεφόνης) (ι) , μέσω του οποίου μπορεί κάποιος να καταλήξει στην Πλατεία του Τρόοδους (ιι) .

Μήκος: ι) 7 χλμ. ιι) 9,5 χλμ Χρόνος: ι) 3 ώρες ιι) 4 ώρες

γ) Η τρίτη διαδρομή που ακολουθεί στα αρχικά της στάδια την ίδια πορεία με το προηγούμενο ανεβαίνοντας προς τον Πουζιάρη, μέσω υφιστάμενου δασικού δρόμου καταλήγει στον Κρύο Ποταμό, στο σημείο εκκίνησης του μονοπατιού των Καληδονιών.

Μήκος : ι) Ψηλό Δένδρο - Κρύος Ποταμός 5 χλμ. Χρόνος: ι) 2 ώρες

Μήκος: ι) Ψηλό Δένδρο - Κρύος Ποταμός - Καταρράκτης Καληδονιών - Ψηλό Δένδρο 8 χλμ

Χρόνος: ιι) 3 ώρες

7. Καταρράκτης Μυλλομέρη

Αφετηρία: Απέναντι από την εκκλησία των Πλατρών.

Μήκος: 1,2 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Το μονοπάτι οδηγεί στον καταρράκτη του Μυλλομέρη.

8. Καλοπαναγιώτης - Οίκος

Αφετηρία: Μέσα στο χωριό Καλοπαναγιώτης

Μήκος 1,5 χλμ.

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Στην πορεία ο περιπατητής συναντά το νερόμυλο του Κύκκου, τις ιαματικές πηγές του Καλοπαναγιώτη και το μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη του Λαμπαδιστή που ανήκει στον κατάλογο Πολιτιστικής Κληρονομιάς της Ουνέσκο και την πηγή του Φάραγγα.

9. Κάμπος του Λειβαδιού - Μνήματα Πισκπόπων - Άγιος Νικόλαος - Κακοπετριά

Αφετηρία: Κάμπος του Λειβαδιού, λίγο πριν την «Ξυλόβρυση»

Μήκος: 8 χλμ.

Χρόνος: 3,5 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Περνά από συστάδες Μαύρης Πεύκης, ακολουθεί διαδρομή κοντά στο χείλος γκρεμών με θέα προς τον Ποταμό του Χρωμίου και την κοιλάδα της Σολιάς. Το μονοπάτι καταλήγει στο δασικό δρόμο Πλατάνια - Αποθέρι - Άγιος Νικόλαος απ' όπου ο περπατητής μπορεί να επιλέξει μεταξύ τριών διαδρομών που καταλήγουν στον Άγιο Νικόλαο της Στέγης, στο χωριό Κακοπετριά και στα Πλατάνια.

10. Γερακιές (Κυκλικό)

Το γραφικό χωριό Γερακιές βρίσκεται στην πολύ όμορφη κοιλάδα της Μαραθάσας 65 χλμ. από τη Λευκωσία. Είναι χτισμένο σε μια βουνοπλαγιά, μέσα σε πλούσια φυσική βλάστηση, στις παρυφές του δάσους Πάφου.

Αφετηρία: Ξενοδοχείο Top Trees

Μήκος: 4 χλμ.

Χρόνος: 2 ώρες

Σημείο ενδιαφέροντος: Το μονοπάτι ακολουθεί ανηφορική πορεία μέχρι το πυροφυλάκιο. Η πορεία του συνεχίζεται ομαλά κατά μήκος της κορυφογραμμής και ακολούθως κατηφορίζει και τερματίζει μέσα στο κέντρο του χωριού.

Τρόδος / Μαχαιράς (Παράρτημα II, χάρτης 18)

1. Κιόνια - Προφήτης Ηλίας

Αφετηρία: Εκδρομικός χώρος Κιονιών. Η πρόσβαση γίνεται από τη Βαβατσινιά ή από το δρόμο της Μονής Μαχαιρά που οδηγεί στα Κιόνια.

Μήκος: 7 χλμ

Χρόνος: 3 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Το μονοπάτι κατηφορίζει στο Μοναστήρι Προφήτη Ηλία όπου υπάρχει βρύση με πόσιμο νερό.

2. Βαβατσινιά (Σπηλιά της Αθασιάς)

Αφετηρία: Αγροτικός χωματόδρομος που αρχίζει από το δασικό δρόμο Βαβατσινιάς - Κιονιών, 3 χλμ. έξω από τη Βαβατσινιά.

Μήκος : 2 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: "Σπηλιά της Αθασιάς". Πιστεύεται ότι ανοίχθηκε για εξεύρεση μεταλλευμάτων.

3. Λεύκαρα - Εκκλησιάκι Μεταμορφώσεως του Σωτήρος (Κυκλικό)

Αφετηρία: Βρίσκεται μέσα στα Λεύκαρα, στο δρόμο που οδηγεί προς τη Βαβατσινιά. Στα αρχικά του στάδια ακολουθεί ανηφορική πορεία που οδηγεί στο εκκλησιάκι του Σωτήρος. Το μονοπάτι καταλήγει πάλι μέσα στο χωριό.

Μήκος: 3 χλμ

Χρόνος : 11/2 ώρες.

Σημεία ενδιαφέροντος: Το εκκλησιάκι της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος κτισμένο στην κορυφή του υψώματος πάνω από τα Λεύκαρα (727 μ.). Πανοραμική θέα προς Πάνω και Κάτω Λεύκαρα, Κάτω Δρυ, Μονή του Αγίου Μηνά.

4. Λεύκαρα - Κάτω Δρυς

Αφετηρία: Η ίδια με το μονοπάτι Λεύκαρα -Εκκλησιάκι Μεταμορφώσεως του Σωτήρος με το μονοπάτι αρ. 3. Μετά το εκκλησιάκι της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, διακλαδίζεται και κατηφορίζει προς τον Κάτω Δρυ.

Μήκος: 2,5 χλμ

Χρόνος : 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Κοντά στον Κάτω Δρυ βρίσκεται η γνωστή Μονή του Αγίου Μηνά.

Αμμόχωστος / Κάβο Γκρέκο (Παράρτημα II, χάρτης 19)

1. Κόννοι - Σπηλιά Κύκλωπα

Αφετηρία: Παραλία των Κόννων

Μήκος: 2,4 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Πορεία κατά μήκος της ακτής που οδηγεί σε φυσικές σπηλιές, πιο γνωστή από τις οποίες είναι αυτή του Κύκλωπα.

2. Κόννοι - Άγιοι Ανάργυροι

Αφετηρία: Παραλία των Κόννων

Μήκος: 1,4 χλμ

Χρόνος: 1/2 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Πορεία κατά μήκος της ακτής που τερματίζεται στο εκκλησάκι των Αγίων Αναργύρων, χτισμένο πάνω από μια θαλάσσια σπηλιά, όπου σύμφωνα με την παράδοση έζησαν οι Άγιοι Κοσμάς και Δαμιανός.

3. Άγιοι Ανάργυροι - Κυκλικό

Αφετηρία: Παραλία των Κόννων

Μήκος : 2, 3 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Πυκνή βλάστηση και ο εκδρομικός χώρος.

4. Άγιοι Ανάργυροι - Θαλασσινές Σπηλιές

Αφετηρία: Εκκλησία Αγίων Αναργύρων

Μήκος: 4χλμ

Χρόνος: 2 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Ακολουθεί πορεία κατά μήκος της ακτής. Η περιοχή στις θαλάσσιες σπηλιές, που είναι προσιτή μόνο από τη θάλασσα, προσφέρεται για καταδύσεις.

5. Θαλασσινές Σπηλιές (Κυκλικό)

Αφετηρία: Σημείο δρόμου Αγίας Νάπας - Κάβο Γκρέκο

Μήκος: 3,6χλμ

Χρόνος: 2 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Πορεία κατά μήκος των ακτών, που σε αρκετά σημεία είναι απόκρημνες.

6. Κάβος

Αφετηρία: Παλιό λατομείο, χώρος στάθμευσης

Μήκος: 2,5 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Παλιό λατομείο, ύπαρξη μεγάλου αριθμού απολιθωμάτων από θαλάσσιους οργανισμούς και σημείο θέας από την κορυφή του Κάβου, απ' όπου κάποιος μπορεί να δει μακριά μέχρι το Μοναστήρι του Σταυροβουνίου. Με πολύ καλή ορατότητα φαίνονται τα υψώματα πάνω από τη Χάιφα του Ισραήλ. Οι

εντυπωσιακοί γκρεμοί προσφέρονται για αναρριχήσεις.

Περιοχή Πρωταρά

Η περιοχή Πρωταρά, εκτός από τις ωραιότερες παραλίες της, διαθέτει και άλλα αξιοθέατα όπως οι γραφικοί ανεμόμυλοι. Στην περιοχή αυτή έχουν κατασκευαστεί τρία μονοπάτια.

7. Προφήτης Ηλίας - Παραλία Κόννων

Αφετηρία: Εκκλησιάκι Προφήτη Ηλία. Πρόσβαση υπάρχει από το δρόμο Κάβο Γκρέκο - Παραλιμνίου. Το μονοπάτι καταλήγει στην παραλία των Κόννων.

Μήκος: 8,5 χλμ

Χρόνος: 3 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος; Θέα από το εκκλησιάκι του Προφήτη Ηλία. Εκκλησιάκια Αγίων Σαράντα και Αγίου Ιωάννη.

8. Παναγία - Άγιοι Σαράντα

Αφετηρία: Εκκλησία της Παναγίας (300 μέτρα στα αριστερά του δρόμου Κάβο Γκρέκο - Πρωταρά) μέχρι το εκκλησιάκι των Αγίων Σαράντα.

Μήκος 2,5 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

9. Παναγία - Άγιος Ιωάννης

Αφετηρία: Εκκλησία της Παναγίας (300 μέτρα αριστερά του δρόμου Κάβο Γκρέκο - Παραλιμνίου) μέχρι το εκκλησιάκι του Αγίου Ιωάννη.

Μήκος: 2,8 χλμ

Χρόνος : 1 ώρα

Πάφος / Σταύρος της Ψώκας (Παράρτημα II, χάρτης 20)

1. Χορτερή (Κυκλικό)

Αφετηρία: Τοποθεσία "Πλατανούδκια", περίπου στο μέσο του δρόμου που ενώνει το Σταυρό της Ψώκας και το Σελλάδι του Σταυρού. Αρχικά ακολουθεί ανηφορική πορεία και το περπάτημα είναι κουραστικό, ιδιαίτερα το καλοκαίρι.

Μήκος: 5 χλμ

Χρόνος: 2 ώρες

Σημεία ενδιαφέροντος: Εξαιρετική θέα προς την κοιλάδα του Σταυρού και το Δασικό Σταθμό.

2. Σελλάδι του Σταυρού (Κυκλικό)

Αφετηρία: "Σελλάδι του Σταυρού"

Μήκος: 2,6 χλμ

Χρόνος : 1 ώρα

3. Σελλάδι του Σταυρού - Ελικοδρόμιο

Αφετηρία: "Σελλάδι του Σταυρού"

Μήκος : 1, 9 χλμ

Χρόνος: 1 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Η θέα είναι εξαιρετική προς την κοιλάδα του Σταυρού.

Για πολύωρο περπάτημα προτείνεται η διαδρομή από το Δασικό Σταθμό μέχρι το Σελλάδι του Σταυρού, από τον υφιστάμενο δασικό δρόμο, μετά από το μονοπάτι προς το Αεροδρόμιο και επιστροφή μέσω του δασικού δρόμου στο Σταυρό. Μήκος διαδρομής 5 χλμ, χρόνος περπατήματος 2,5 ώρες.

Λεμεσός / Γερμασόγεια (Παράρτημα II, χάρτης 21)

1. Κυπαρισσιά - Υδατοφράκτης Γερμασόγειας

Αφετηρία: Μούττη της Κυπαρισσιάς. Η πρόσβαση έγινε μέσω δασικών δρόμων κοντά στο χωριό Φοινικάρια.

Μήκος: Δύο διαδρομές: Η πρώτη είναι κυκλική με μήκος 3,7 χλμ. Η δεύτερη καταλήγει στον υδατοφράκτη της Γερμασόγειας μέσω δασικού δρόμου με μήκος 3,8 χλμ.

Χρόνος: 2 ώρες για κάθε διαδρομή

Σημεία ενδιαφέροντος: Πανοραμική θέα στην αφετηρία. Κοντά στην αφετηρία υπάρχει κατάλληλος χώρος απογείωσης για το άθλημα του αιωροπτερισμού. Το μονοπάτι ακολουθεί πορεία παράλληλη με τον ποταμό της Κυπαρισσιάς.

2. Υδατοφράκτης Γερμασόγειας

Αφετηρία: Χωμοτάδρομος που οδηγεί στο Πρασείο, μέσω Φοινικαριών στην

ανατολική πλευρά του υδατοφράκτη της Γερμασόγειας.

Μήκος: 1, 35 χλμ

Χρόνος: 1/2 ώρα

Σημεία ενδιαφέροντος: Πορεία γύρω από μια μικρή χερσόνησο μέσα στον υδατοφράκτη που έχει εμπλουτισθεί με διάφορα είδη ψαριών. Επιτρέπεται το ψάρεμα μόνο με άδεια από το Τμήμα Αλιείας.

3.5. Ακάμας

Η χερσόνησος του Ακάμα βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο της Κύπρου στην Επαρχία Πάφου και είναι γνωστή και ως Κάβο Αρναούτη. Η χερσόνησος τελειώνει με τη Λάρα στα νοτιοδυτικά και το Λατσί στα βορειοανατολικά (Παράρτημα II, χάρτης 3 και 22).

Η σημασία της φυσικής περιοχής του Ακάμα έγκειται στο γεγονός ότι πρόκειται για το ανατολικότερο όριο όπου ευδοκιμούν είδη του ευρωπαϊκού χώρου. Εδώ συναντά κανείς περί τα 600 είδη αυτοφυών φυτών από τα οποία 35 είναι ενδημικά. Έχουν παρατηρηθεί 168 είδη πουλιών, 12 θηλαστικών, 20 ερπετών και πεταλούδων μεταξύ των οποίων και η ενδημική πεταλούδα (*Glaucopsyche raphos*), που είναι ίσως το σύμβολο της περιοχής (www.visitcyprus.org.cy). Πολύ γνωστές είναι και οι θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta* και ακόμα πιο η σπάνια πράσινη χελώνα ή *Chelonia mydas*. Η μοναδικής και απαράμιλλης ομορφιάς της περιοχής οφείλεται στην παρουσία σε αυτήν όλων των γεωλογικών σχηματισμών της Κύπρου (Παράρτημα I, φωτογραφίες σελ 189-193).

Υπάρχουν αρκετές εκδοχές για την προέλευση της ονομασίας «Ακάμας». Κατά μια εκδοχή το όνομά του συνδέεται μυθολογικά με τον Ακάμα, γιο του Θησέα και της Φαίδρας που ήρθε στην Κύπρο μετά τον Τρωικό πόλεμο και ίδρυσε στην περιοχή την πόλη ή το βασίλειο του και το ονόμασε Ακαμαντίδα (The Laona Project, 1996). Η πόλη δεν έχει ακόμη ανακαλυφθεί. Η χερσόνησος είναι, επίσης, στενά συνδεδεμένη με τη θεά Αφροδίτη ή Κύπρις, όπως την αποκαλούν οι ντόπιοι, που πιστεύεται ότι συναντούσε τον εραστή της Άδωνη στην περιοχή αυτή. Συνδέεται επίσης με την Ρήγαινα (Βασίλισσα) και το Διγενή και με την Παναγία.

Η γεωλογία του Ακάμα είναι αρκετά πολύπλοκη αφού τα είδη των πετρωμάτων ποικίλουν (Karouzis and Karouzis, 1998). Η ποικιλομορφία αυτή έχει επηρεάσει την μορφολογία της περιοχής και της προσφέρει μια ξεχωριστή ομορφιά.

Το θέμα του Ακάμα είναι μια ιστορία ενός Εθνικού Πάρκου που δεν έγινε ποτέ. Όπως υποστηρίζει το Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος (www.conservation.org.cy/welcome.htm) οι αναποφάσιστες κυβερνήσεις και οι άπληστοι ξενοδόχοι που εκμεταλλεύτηκαν και παραπλάνησαν τους ντόπιους,

κατάφεραν να παρεμποδίσουν τη μόνιμη θεσπισμένη προστασία της περιοχής. Το κίνημα ήδη προσπαθεί να σταματήσει τη δημιουργία ξενοδοχείου στην περιοχή που έχει επιτραπεί από την κυβέρνηση.

Τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια υπάρχει μια έντονη διαμάχη όσον αφορά το μέλλον του Ακάμα. Οι περιβαλλοντιστές επιμένουν στην κήρυξη Εθνικού Πάρκου στο δάσος του Ακάμα και των γειτονικών περιοχών, ενώ οι ντόπιοι υπογραμμίζουν ότι ο αληθινός Ακάμας είναι το δάσος και δεν φέρουν καμιά ένσταση για προστασία της περιοχής. Παρόλα αυτά υποδεικνύουν ότι οι παραλίες έξω από το δάσος μπορούν να εκμεταλλευθούν με κατασκευή μερικών μικρών ξενοδοχειακών μονάδων, ώστε να αναζωογονηθεί οικονομικά η περιοχή. Η ιδέα του οικότουρισμού δεν φαίνεται να τους έχει τραβήξει ακόμη το ενδιαφέρον λόγω έλλειψης συντονισμένης και οργανωμένης προσπάθειας εκ μέρους της κυβέρνησης.

Το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση του με αρ.51.344 και ημερομηνία 1.3.2000 ενέκρινε τις αρχές πολιτικής για να κατευθύνουν τις προσπάθειες για εξεύρεση συναινετικής λύσης για την ορθολογική διαχείριση της χερσονήσου του Ακάμα. Οι κατευθύνσεις αυτές επαναβεβαιώθηκαν με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 52.292 και ημερομηνία 30.8.2000 με την οποία και ανατέθηκε στην αρμόδια Υπουργική Επιτροπή (Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος- Πρόεδρος, Υπουργός Οικονομικών, Υπουργός Εσωτερικών, Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και ο Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων- Μέλη), να συνεχίσει το διάλογο με τους ενδιαφερομένους φορείς και να υποβάλει Έκθεση – Πρόταση στο Συμβούλιο σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Με την απόφαση αυτή (Παράρτημα ΙΙΙ) η κυβέρνηση παραθέτει απαγορεύσεις και προτάσεις σχετικά με τη διαχείριση του Ακάμα και ορισμένων περιοχών του με ιδιαίτερα φυσικά χαρακτηριστικά και μεγάλης περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Στην απόφαση αυτή απαντά η Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων, η οποία υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις και τονίζει την απουσία ενός γενικού πλαισίου οικολογικής διαχείρισης και ανάπτυξης των κοινοτήτων με περιβαλλοντικά κριτήρια (Παράρτημα ΙΙΙ). Τέλος, τονίζεται η ανάγκη εφαρμογής ενός τελικού διαχειριστικού σχεδίου, το οποίο να

προστατεύει το περιβάλλον και ταυτόχρονα να δίδει δυνατότητες ανάπτυξης στις τοπικές κοινότητες.

3.5.1. Οικοτουρισμός στον Ακάμα

Οι κάτοικοι των χωριών του Ακάμα ασχολούνται κυρίως με την κτηνοτροφία και το μέσο γεωργικό εισόδημα ανά νοικοκυριό για 669 νοικοκυριά υπολογίστηκε στις 1562 λίρες Κύπρου το 1990 (Psillakis, 1998). Το ποσό αυτό κατατάσσει τους κατοίκους του Ακάμα ανάμεσα στους φτωχότερους ολόκληρης της Κύπρου.

Η ευημερία της περιοχής εξαρτάται από την επιτυχημένη διαχείριση του Ακάμα είτε αυτή κηρυχθεί ως Εθνικό Πάρκο, είτε ως περιοχή εφαρμογής εναλλακτικών μορφών τουρισμού και κυρίως οικοτουρισμού.

Ο οικοτουρισμός στον Ακάμα, και γενικότερα στην Κύπρο, αναπτύσσεται κυρίως μέσω ιδιωτικών πρωτοβουλιών ή από διάφορους περιβαλλοντικούς οργανισμούς όπως είναι το Ίδρυμα Λαόνα και η Οικογνωσία. Η έλλειψη πρωτοβουλίας από μέρους του κράτους για την εφαρμογή σχεδίου οικοτουρισμού έχει ως αποτέλεσμα την αντιμετώπιση του θεσμού με προκατάληψη από μέρους των ντόπιων.

Κρίνεται λοιπόν ορθή η δημιουργία ενός οικοτουριστικού προγράμματος που θα έχει σκοπό την προαγωγή του περιβάλλοντος και του πολιτισμού, τη συγκράτηση του πληθυσμού στα χωριά και φυσικά την οικονομική τους αναζωογόνηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟ 2000-2010

4.1. Εισαγωγή

Μέσα στα πλαίσια των ηφαιστειογενών αλλαγών που συμβαίνουν στον πλανήτη μας, της παγκοσμιοποίησης, του έντονου ανταγωνισμού και της ωρίμανσης της τουριστικής αγοράς ο Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού κλίθηκε να συμβάλει στη βελτίωση του τουρισμού της Κύπρου. Έτσι, προχώρησε στη σύσταση ενός στρατηγικού σχεδίου για τον τουρισμό 2000-2010.

Η Κύπρος επανατοποθετείται στον τουριστικό χάρτη αναδεικνύοντας το κυριότερο ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα που είναι η ποικιλομορφία. «Ένα μωσαϊκό φύσης και πολιτισμού, ένας ολόκληρος μαγευτικός κόσμος συγκεντρωμένος σ' ένα μικρό, ζεστό και φιλόξενο νησί της Μεσογείου στο σταυροδρόμι τριών ηπείρων, μεταξύ δύσης και ανατολής που προσφέρει μια πολυδιάστατη ποιοτική τουριστική εμπειρία».

Το Στρατηγικό σχέδιο της επόμενης δεκαετίας καθοδηγείται από το εξής όραμα: «Κύπρος: ένας ποιοτικός τουριστικός προορισμός που να ικανοποιεί τον επισκέπτη με ποικίλα ενδιαφέροντα και αναζητήσεις και να διασφαλίζει τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας ζωής για τον ντόπιο».

Η επίτευξη του οράματος της στρατηγικής θα διασφαλιστεί μέσα από μια στρατηγική, η οποία έχει κεντρικό σημείο αναφοράς την αειφορία. Η αειφόρα τουριστική ανάπτυξη στοχεύει :

- Στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων.
- Στην προσφορά εμπειρίας υψηλού επιπέδου ποιότητας στον επισκέπτη.
- Στη διατήρηση ποιότητας του περιβάλλοντος.

Το στρατηγικό σχέδιο για τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό εντάσσεται και αλληλοσυσχετίζεται με το στρατηγικό σχέδιο για τον τουρισμό 2000-2010. Η στρατηγική πορεία του 2010 υποστηρίζεται από τρεις επιμέρους στρατηγικές: Στρατηγική Μάρκετινγκ, Προϊόντος, Ποιότητας και Πρόσθετης Αξίας.

4.2. Στρατηγική Μάρκετινγκ

Η στρατηγική κατεύθυνση που καλείται να ακολουθήσει ο τομέας του Μάρκετινγκ του τουριστικού προϊόντος είναι επικεντρωμένη και επιθετική με κεντρικό στόχο την ανάπτυξη αγορών και τμημάτων αγορών που είναι πιο αποδοτικά. Θα υποστηρίξει την επανατοποθέτηση της τουριστικής Κύπρου με έμφαση τη μοναδικότητά της, στοχεύοντας στην προσέλκυση μιας πιο αποδοτικής πελατείας σε επιλεγμένες χώρες πηγές. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω μίας πιο επιλεκτικής προσέγγισης σε τμήματα αγοράς και της ιεραρχημένης αξιοποίησης των ευκαιριών. Επιπρόσθετα, οι ενέργειες μάρκετινγκ θα επανασχεδιαστούν για να αναπτύξουν τις στοχευόμενες αγορές και τα τμήματά τους.

Α. Τμηματοποίηση και Ιεράρχηση αγορών:

Τμήματα Αγοράς Βάσει Κινήτρου

- Ήλιος και Θάλασσα συν
- Πολιτισμός
- Συνέδρια και Ταξίδια Κινήτρων
- Φύση
- Περπάτημα
- Ποδηλασία
- Θαλάσσια Αθλήματα
- Αθλητικός Τουρισμός
- Γαμήλιες Τελετές και Μήνας του Μέλιτος
- Κρουαζιέρες
- Εκδηλώσεις μεγάλης Εμβέλειας
- Yachting

Διαχωρίστηκαν περαιτέρω σε τρεις ομάδες:

Ομάδα 1: Ήλιος και Θάλασσα συν, Πολιτισμός, Συνέδρια και Ταξίδια Κινήτρων

Ομάδα 2 : Φύση, Περπάτημα, Ποδηλασία, Αθλητικός Τουρισμός, Κρουαζιέρες

Ομάδα 3: Γαμήλιες τελετές και Μήνας του Μέλιτος, Εκδηλώσεις μεγάλης Εμβέλειας, Θαλάσσια Αθλήματα, Yachting.

Γεωγραφικές Αγορές

Τρεις κατηγορίες αγορών προτεραιότητας.

1. Ψηλής Προτεραιότητας

- Ηνωμένο Βασίλειο
- Γερμανία
- Ρωσία
- Ελλάδα
- Ηνωμένες Πολιτείες

2. Μεσαίας Προτεραιότητας

- Ελβετία
- Ολλανδία
- Αυστρία
- Σουηδία
- Βέλγιο
- Ισραήλ
- Πολωνία
- Ιρλανδία
- Γαλλία
- Φινλανδία

3. Χαμηλότερης Προτεραιότητας

- Νορβηγία
- Ιταλία
- Αραβικές χώρες
- Δανία
- Τσεχία
- Ουγγαρία
- Ιαπωνία

Δημογραφικά Τμήματα

Στόχος είναι ζευγάρια (νεαρά και μεσήλικες), οικογένειες και ηλικιωμένοι ψηλής εισοδηματικής τάξης, μέσου έως ανώτερου μορφωτικού επιπέδου.

B. Επικοινωνία

Η στρατηγική επικοινωνίας καλείται να γεφυρώσει το χάσμα στην εικόνα που προβάλλεται από τον ΚΟΤ και της εικόνας που προβάλλεται από τον ιδιωτικό τομέα με τη συστηματική προβολή μιας ενιαίας και μοναδικής εικόνας βάσει της επανατοποθέτησης.

Σημαντικό εργαλείο τόσο για την ενημέρωση για τον προορισμό όσο και για την δημιουργία εικόνας αποτελεί η διαφήμιση. Ωστόσο, λόγω υψηλού κόστους και περιορισμένων πόρων πρέπει να γίνουν επιλογές και σε ορισμένες αγορές να περιοριστούν τα έξοδα σε διαφήμιση συντήρησης. Προβολή του νέου τουριστικού προϊόντος μπορεί να γίνει με:

- Στοχευμένη διαφήμιση
- Διαφήμιση τακτικής
- Διαφήμιση σε συνεργασία με άλλους φορείς
- Διαφήμιση σε συνεργασία με τουριστικούς επαγγελματίες εξωτερικού
- Διαφήμιση από φορείς του εξωτερικού
- Διεθνή μέσα
- Συνεργασία με διαφημιστικούς οίκους
- Προβολή και δημόσιες σχέσεις
- Εκδηλώσεις προβολής και δημοσίων σχέσεων
- Επισκέψεις πωλήσεων
- Φιλοξενία
- Συνεργασία με οίκους δημοσίων σχέσεων
- Επιχορηγήσεις καταλόγων οργανωτών ταξιδιών
- Τουριστικές εκθέσεις
- Μέσα προβολής
- Ίντερνετ
- Εμπορία
- Παροχή τουριστικών πληροφοριών

Γ. Στρατηγική Πληροφόρησης/ Έρευνα

Η επιτυχής εφαρμογή της στρατηγικής προϋποθέτει ένα σύστημα συλλογής, επεξεργασίας, αξιοποίησης και διοχέτευσης πληροφοριών παρακολούθησης και αξιολόγησης τους.

Δ. Διανομή

Επιλεκτική επέκταση της συνεργασίας για να καλύψει νέους τομείς όπως εξειδικευμένα προγράμματα και την επέκτασή τους.

4.3. Στρατηγική προϊόντος

Η στρατηγική προϊόντος με γνώμονα την αειφορία του τουριστικού τομέα χτίζει στο συγκριτικό πλεονέκτημα της Κύπρου. Οι δύο βασικοί άξονες, οι οποίοι θα βοηθήσουν την τουριστική Κύπρο να αναδείξει την ταυτότητά της και να αποκτήσει μοναδικότητα, είναι το φυσικό περιβάλλον και ο πολιτισμός.

Α. Πολιτισμός

Ο πολιτισμός είναι ευρύτατη έννοια και συναποτελείται από πολλά στοιχεία και παραμέτρους περιλαμβανομένων και των εκδηλώσεων της καθημερινής ζωής του προορισμού.

Στόχοι και Τομείς παρέμβασης που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό

Λαϊκή Παραδοσιακή Τέχνη:

Η παραδοσιακή τέχνη γενικά πρέπει να συντηρηθεί, να υπάρξει κίνητρο ώστε να περάσει σε νεότερους δημιουργούς. Οι παραδοσιακοί τεχνίτες, χειροτέχνες, καλλιτέχνες και δημιουργοί να βοηθηθούν/ ενθαρρυνθούν αξιοποιώντας την τέχνη τους, συμβάλλοντας στην τουριστική εμπειρία και αντλώντας οικονομικά οφέλη από τον τουρισμό.

Παραδοσιακή Κουζίνα:

Το φαγητό αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της τουριστικής εμπειρίας και μπορεί να αποτελέσει συγκριτικό πλεονέκτημα και στοιχείο μοναδικότητας.

Προτείνεται ο εντοπισμός και η καταγραφή παραδοσιακών συνταγών, η διάδοση του παραδοσιακού φαγητού με την οργάνωση εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων, την εισαγωγή διακριτικών σημάτων και βραβείων καθώς και άλλων κινήτρων, η ένταξη του τοπικού φαγητού ως βασικού στοιχείου στις εκστρατείες τουριστικής προβολής, η ειδική διακόσμηση ταβερνών που προσφέρουν παραδοσιακή κουζίνα.

B. Περιβάλλον

Το περιβάλλον είναι βασικός πλουτοπαραγωγικός πόρος για τον τουρισμό, καθώς και σημαντικός πόλος έλξης και στοιχείο μοναδικότητας για τον προορισμό. Στην Κύπρο η ραγδαία τουριστική ανάπτυξη που προηγήθηκε, οδήγησε στη σοβαρή καταπόνηση και αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος σε ορισμένες περιοχές, στη δημιουργία τουριστικών θερέτρων χωρίς ταυτότητα και χαρακτήρα και έντονες πιέσεις στους περιορισμένους πόρους. Το γεγονός αυτό καθιστά αναγκαία τη λήψη άμεσων, δυναμικών και αποτελεσματικών μέτρων για την προστασία, τη βελτίωση και τη ανάδειξη του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος.

Στόχοι και τομείς παρέμβασης που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό.

Εντοπισμός, πλήρης καταγραφή και αυστηρή οριοθέτηση όλων των χώρων φυσικού κάλλους, αξιόλογων τοπίων, «τοπίων πολιτιστικής κληρονομιάς» π.χ. ξηρολιθιές, μονοπάτια κ.α., «Εθνικών πάρκων», «δασικών πάρκων», βιοτόπων, αλυκών, μνημείων της φύσης κλπ.

Εκσυγχρονισμός της τουριστικής νομοθεσίας και συμπερίληψη αισθητικών, περιβαλλοντικών και ποιοτικών κριτηρίων.

Γ. Τουριστική Στρατηγική, Πολιτικές, Σχέδια

Η στρατηγική τουρισμού μέχρι το 2010 και οι πολιτικές και τα σχέδια που θα πηγάσουν θα πρέπει να έχουν βασικό άξονα την προστασία, βελτίωση και ανάδειξη του περιβάλλοντος. Ειδικά προϊόντα που κρίθηκαν ιδιαίτερα φιλικά προς το περιβάλλον θα προωθηθούν κατά προτεραιότητα π.χ. μονοπάτια της φύσης, αγροτουρισμός, πάρκα κλπ. Παράλληλα θα προωθηθεί ο σχεδιασμός και η εφαρμογή συστημάτων, μηχανισμών και προγραμμάτων για περιβαλλοντική διαχείριση και ποιότητα.

Δ. Ειδικά προϊόντα

Τα ειδικά προϊόντα είναι «προϊόντα», τα οποία θα λειτουργήσουν σαν προσελκυστικά/ εμπλουτιστικά στοιχεία και ταυτόχρονα θα προσφέρουν ευκαιρίες για δραστηριότητες και ψυχαγωγίες.

Η στρατηγική επικεντρώνεται στη δημιουργία προϊόντων που μπορούν να αναδείξουν τη μοναδικότητα του προορισμού, βάσει της επανατοποθέτησης και περιστρέφονται κυρίως γύρω από τους δύο βασικούς άξονες πολιτισμός και περιβάλλον.

Προτεινόμενα Ειδικά Προϊόντα κατά Τμήμα Αγοράς που σχετίζονται με τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό

Πολιτιστικός Τουρισμός:

- Εργαστήρια παρουσίασης βιοτεχνιών και παραδοσιακών επαγγελμάτων
- Πρακτική συμμετοχή
- Εκδηλώσεις πολιτιστικές μικρής εμβέλειας
- Κέντρα πληροφόρησης
- Αγροτουρισμός

Φύση:

- Κέντρα πληροφόρησης
- Μονοπάτια μελέτης
- Εκθέσεις βοτανικοί κήποι
- Εθνικά Δασικά Πάρκα
- Θαλάσσια πάρκα

Περιπατητές:

- Μονοπάτια μελέτης της φύσης
- Αγροτικοί δρόμοι
-

Ποδηλάτες:

- Ποδηλατοδρόμοι
- Αγροτικοί δρόμοι

Συνέδρια:

- Διαδρομές σύνθετες

Τα προτεινόμενα ειδικά προϊόντα ομαδοποιούνται σε τρεις κατηγορίες μέγιστης, υψηλής και μέσης προτεραιότητας. Σημειώνονται τα προϊόντα που θα δημιουργηθούν για πρώτη φορά στην Κύπρο (NEA) και εκείνα που ήδη υπάρχουν και χρήζουν αναβάθμισης, επέκτασης, εμπλουτισμού κλπ (Υφιστάμενα).

Στην κατηγορία μέγιστης προτεραιότητας κατατάσσονται ο Αγροτουρισμός που χαρακτηρίζεται ως υφιστάμενο και νέο προϊόν, τα Εθνικά Δασικά Πάρκα και τα Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης που χαρακτηρίζονται ως υφιστάμενα προϊόντα.

Τα Κέντρα Πληροφόρησης και οι ποδηλατόδρομοι κατατάσσονται στην κατηγορία υψηλής προτεραιότητας και χαρακτηρίζονται ως νέο προϊόν και στην κατηγορία μέσης προτεραιότητας κατατάσσονται οι Εκθέσεις, οι Βοτανικοί Κήποι (NEO) και τα Θεματικά Πάρκα.

Ε. Διαμονή

Η διαμονή είναι μια βασική πτυχή του τουριστικού προϊόντος. Η δημιουργία και λειτουργία τουριστικών καταλυμάτων ρυθμίζεται από τη Νομοθεσία περί ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων και τις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου που εκδίδονται με βάση σχετική πρόνοια της νομοθεσίας για τη ρύθμιση της ανάπτυξης.

Στρατηγικές Κατευθύνσεις/ Τομείς Παρέμβασης που σχετίζονται με τον Αγροτουρισμό και τον Οικοτουρισμό

- Για την εξυπηρέτηση των επιλεγμένων τμημάτων της αγοράς υπάρχει ανάγκη περιορισμένου αριθμού συγκροτημάτων του τύπου καταλύματος που προσφέρει ποικιλία διευκολύνσεων για ψυχαγωγία, αναψυχή και δραστηριότητες πάνω σε οργανωμένη βάση και ένα τουλάχιστον παρεμφερές τουριστικό έργο όπως θεματικό πάρκο, βοτανικούς κήπους κλπ.

Τονίζεται στο σημείο αυτό ότι λόγω της μεγάλης κλίμακας ανάπτυξης συγκροτημάτων και των σοβαρών επιπτώσεών τους στο περιβάλλον και τη χρήση των πόρων πρέπει να χωροθετηθούν σε προσεκτικά επιλεγμένες περιοχές εκτός ζωνών προστασίας και θα πρέπει απαραίτητα να συνδυάζονται με τη δημιουργία και τη λειτουργία παρεμφερών εμπλουτιστικών έργων.

- Για κάποια επιλεγμένα τμήματα της αγοράς διαπιστώνεται, επίσης, η ανάγκη ενθάρρυνσης της ανάπτυξης μικρών μονάδων με χαρακτήρα οποιασδήποτε κατηγορίας και τάξης, οι οποίες:
 1. Δεν θα υπερβαίνουν συγκεκριμένη δυναμικότητα σε αριθμό δωματίων και κλινών.
 2. Θα προσφέρουν προσωπική φροντίδα και εξυπηρέτηση και θα υφίσταται στενή σχέση προσωπικού και πελατείας.
 3. Θα ξεχωρίζουν για την ποιότητα του φαγητού και την προσφορά αυθεντικής κυπριακής κουζίνας.
 4. Θα έχουν τοπικό χαρακτήρα σε ό,τι αφορά τόσο τη μορφή των κτιρίων και την εσωτερική διακόσμηση όσο και την προσφορά υπηρεσιών και εξυπηρέτησης.
 5. Τα καταλύματα αυτά μπορούν να αναπτυχθούν στα χωριά στην ύπαιθρο και μπορούν να είναι νέες αναπτύξεις ή υφιστάμενες ή συνδυασμός υφισταμένων και νέων. Θα ενθαρρύνεται η αξιοποίηση διατηρητέων ή παραδοσιακών οικισμών.

- Για τα καταλύματα που δημιουργούνται στα πλαίσια του προγράμματος του αγροτουρισμού, τα οποία εντοπίσθηκε ότι εξυπηρετούν επιλεγμένα τμήματα της αγοράς και τους στόχους και κριτήρια της στρατηγικής θα πρέπει να γίνει ειδική/ ξεχωριστή κατηγορία και η ταξινόμησή τους μέσα στην κατηγορία αυτή θα πρέπει να γίνεται με βάση κυρίως το επίπεδο και την ποιότητα τόσο των κτιριακών εγκαταστάσεων όσο και της εξυπηρέτησης. Για τα καταλύματα αυτά θα πρέπει να επιτρέπονται και περιορισμένης κλίμακας επεκτάσεις όσον αφορά τα δωμάτια.

Στ. Γενική Υποδομή

Οδικό Δίκτυο:

Το οδικό δίκτυο που συνδέει τις τουριστικές περιοχές με την ενδοχώρα, τα χωριά και τα αξιοθέατα χρειάζεται βελτίωση. Ειδική πολιτική χρειάζεται για τη βελτίωση των δρόμων της υπαίθρου, η οποία πρέπει μεν να διασφαλίζει ασφαλή και εύκολη πρόσβαση, δεν θα πρέπει όμως να καταστρέφει το φυσικό περιβάλλον ή να αλλοιώνει το χαρακτήρα της περιοχής. Η καθαριότητα, η συντήρηση και η σήμανση των δρόμων αυτών πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα.

Η ανάπτυξη προϊόντων όπως οι θεματικές και σύνθετες διαδρομές, ο αγροτουρισμός, ο ποδηλατικός και περιπατηκός τουρισμός, προϋποθέτει το κατάλληλο οδικό δίκτυο και ειδική σήμανση.

Οι ανάγκες του τουρισμού θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο σχεδιασμό του οδικού δικτύου από τους αρμόδιους φορείς και μέσω κατάλληλων δομών και μηχανισμών να διασφαλίζεται η αλληλοενημέρωση και η συνεργασία στον τομέα της ανάπτυξης του οδικού δικτύου.

Στο Παράρτημα IV σελ. 248 παρουσιάζονται αναλυτικοί πίνακες από το Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό 2000-2010 που συνδέονται με τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό.

Στο σημείο αυτό ολοκληρώθηκε η καταγραφή όλων αυτών των στοιχείων που πλαισιώνουν τον αγροτουρισμό και τον οικοτουρισμό που αναπτύσσεται στην Κύπρο. Στη συνέχεια κρίνεται αναγκαίο να διαπιστωθεί εάν ο αγροτουρισμός έχει συμβάλει ή μπορεί να συμβάλει στην επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει σήμερα η κυπριακή ύπαιθρος, όπως είναι η εγκατάλειψη, η ερήμωση, η αλλοίωση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της και η εγκατάλειψη του γεωργικού και κτηνοτροφικού επαγγέλματος. Επιπλέον, επιδιώκεται να διαπιστωθεί κατά πόσο ο αγροτουρισμός έχει συμβάλει στην ισόρροπη ανάπτυξη της υπαίθρου.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της επιτόπιας έρευνας που ακολουθεί και απευθύνεται στους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων που είναι εγκεκριμένα από τον ΚΟΤ. Στόχος της έρευνας είναι να διερευνηθεί η υφιστάμενη κατάσταση, τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού στην Κύπρο, η βιωσιμότητά του και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ: ΕΡΕΥΝΑ ΠΕΔΙΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΕΡΕΥΝΑ

5.1. Σκοπός της έρευνας

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να διερευνηθεί η υφιστάμενη κατάσταση, τα χαρακτηριστικά του αγροτουρισμού στην Κύπρο, η βιωσιμότητά του και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει.

5.2. Μεθοδολογία

5.2.1. Διαδικασία εκτέλεσης της έρευνας

Για τη διερεύνηση των στοιχείων που αναφέρθηκαν, θεωρήθηκε σκόπιμος ο καταρτισμός ενός ερωτηματολογίου που να απευθύνεται στους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων εγκεκριμένων από τον ΚΟΤ.

Στο πρώτο στάδιο επελέγησαν όλα τα αγροτουριστικά καταλύματα που ανήκουν στην Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού με τη βοήθεια του εντύπου «Οδηγός Αγροτουριστικών Καταλυμάτων». Στη συνέχεια στάλθηκαν τα ερωτηματολόγια με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Επειδή η ανταπόκριση ήταν μηδαμινή (απαντήθηκαν δύο ερωτηματολόγια) κρίθηκε σκόπιμη η προσωπική επαφή με τους ιδιοκτήτες των καταλυμάτων.

Η ερευνήτρια επισκέφθηκε αρχικά την κοινότητα Τόχνη της Επαρχίας Λάρνακας. Εκεί συνάντησε τους ιδιοκτήτες των καταλυμάτων «Το Σπίτι του Σωκράτη», «Το Σπίτι του Βασιλόπουλου», και τον ιδιοκτήτη της ιδιωτικής εταιρείας Cyprus Villages που διευθύνει συνολικά 10 καταλύματα (5 στην Τόχνη και 5 στην Καλαβασό). Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε μετάβαση στη γειτονική κοινότητα της Καλαβασού και επίσκεψη στο κατάλυμα «Κοντογιάννης». Οι ιδιοκτήτες των καταλυμάτων της Σκαρίνου και της Βάβλας δεν διέμεναν στις συγκεκριμένες κοινότητες έτσι το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε τηλεφωνικά.

Συνέχεια της έρευνας αποτέλεσε η Επαρχία Λευκωσίας. Πρώτος σταθμός υπήρξε η κοινότητα Λυθροδόντα στο κατάλυμα «Αυλή του Γιωργαλλίδη» και ακολούθησαν οι κοινότητες Καλοπαναγίωτης («Το Κατώ»), Κοκοπετριά (Πανδοχείο Ληνός),

Ασκάς («Το Σπίτι της Ευγενίας») και τέλος η κοινότητα Πολύστυπος («Το Σπίτι της Ευρυδίκης»). Οι ιδιοκτήτες του καταλύματος «Το Σπίτι της Χριστίνας» στην κοινότητα Τσακίστρας δεν ήταν δυνατό να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο.

Ακολούθως η έρευνα επεκτάθηκε στην Επαρχία Λεμεσού. Ο ιδιοκτήτης του καταλύματος «Το Σπίτι του Αντώνη» στην κοινότητα Επισκοπή απάντησε το πρώτο ερωτηματολόγιο και ακολούθησαν οι ορεινές κοινότητες Άρσος, όπου απαντήθηκαν δύο ερωτηματολόγια από τους ιδιοκτήτες των καταλυμάτων «Το Σπίτι της Ντίας» και «Οικία Κορνάρο» αντίστοιχα, η κοινότητα Λεμήθου, όπου απαντήθηκε ένα ερωτηματολόγιο από την ιδιοκτήτρια του αγροτουριστικού καταλύματος «Θέμης». Στην κοινότητα Σαϊτά το ερωτηματολόγιο που απαντήθηκε από τον ενοικιαστή του αγροτουριστικού καταλύματος «Οκέλλα» θεωρήθηκε άκυρο, αφού κρίθηκε, από την επίσκεψη σε αυτό, ότι δεν ανταποκρίνεται στις αρχές του αγροτουρισμού. Οι ιδιοκτήτες, «Του Αγροτόσπιτου Μαρίας και Νικόλα» στην κοινότητα Ανόγυρων απάντησαν τηλεφωνικά.

Τελευταίο σταθμό της έρευνας, αλλά με τη μεγαλύτερη αγροτουριστική και οικοτουριστική δραστηριότητα, αποτέλεσε η Επαρχία Πάφου. Η ερευνήτρια επισκέφθηκε όλα τα χωριά με αγροτουριστική δραστηριότητα καθώς και τα πλείστα αγροτουριστικά καταλύματα. Ο Κάθικας ήταν η πρώτη κοινότητα που προσεγγίστηκε με σταθμό την παραδοσιακή ταβέρνα «Αραούζος» και στη συνέχεια τα καταλύματα «Τα Ανώγια του Μιχάλη», και «Το σπίτι της Λωζάντρας». Επόμενος σταθμός οι Αρόδες και το «Αγροτόσπιτο Καρυδιά», του οποίου οι ιδιοκτήτες δεν διαμένουν στην κοινότητα και απάντησαν το ερωτηματολόγιο τηλεφωνικά. Στην Κρίτου Τέρα ο ιδιοκτήτης του καταλύματος «Το Κονάτζι της Κρίτου» διέμενε στη Λευκωσία και απάντησε τηλεφωνικά το ερωτηματολόγιο. Στην κοινότητα Χούλου ο ιδιοκτήτης του «Το Σπίτι της Ρήγαινας» απάντησε προσωπικά το ερωτηματολόγιο, καθώς επίσης και ο ιδιοκτήτης του «Βασιλίας Νικοκλής» στη Νικόκλεια. Από την κοινότητα Παναγιά απαντήθηκαν προσωπικά τα ερωτηματολόγια από τους ιδιοκτήτες του «Λιακωτού» και του «Αρχοντικού του Μελετίου». Από την επίσκεψη της ερευνήτριας στα Κάτω Ακουρδάλια δεν απαντήθηκε κανένα ερωτηματολόγιο προσωπικά, αφού οι ιδιοκτήτες διέμεναν εκτός Πάφου και η ιδιοκτήτρια του «Το Εξοχικό της Όλγας» καθώς και ο ιδιοκτήτης του «Αμάρακος» απάντησε τηλεφωνικά. Το ίδιο αποτέλεσμα είχε και η

επίσκεψη στην κοινότητα Καλλέπεια με το αγροτουριστικό κατάλυμα «Το Αγροτικό».

5.2.2. Μέσα συλλογής δεδομένων

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, για τη συλλογή των απαραίτητων δεδομένων για τη διεκπεραίωση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο συμπληρώθηκε από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων με τη βοήθεια του ερευνητή. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε για την εξέταση της λειτουργίας του αγροτουρισμού στην Κύπρο και σχηματισμός μιας γενικότερης εικόνας για την μορφή του αγροτουρισμού στην Κύπρο.

Σε ένα πρώτο στάδιο συγκροτήθηκε ένα ερωτηματολόγιο του οποίου όμως η μορφή αναθεωρήθηκε λόγω του ότι κάποιες από τις ερωτήσεις δεν λειτουργούσαν στα δεδομένα του Κυπριακού Αγροτουρισμού. Το ερωτηματολόγιο τροποποιήθηκε από την υπεύθυνη καθηγήτρια κυρία Θεοδωροπούλου και εγκρίθηκε από τους επιβλέποντες καθηγητές κύριο Αποστολόπουλο και τον κύριο Παυλόπουλο. Οι αποφάσεις σχετικά με το περιεχόμενο των ερωτήσεων πάρθηκαν έπειτα από τη δημιουργία ποικιλίας ερωτήσεων σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας και επιλέχθηκαν αυτές που θεωρήθηκαν ότι θα βοηθούσαν στην ικανοποιητικότερη και επαρκέστερη εξαγωγή συμπερασμάτων.

Συγκεκριμένα:

Οι ερωτήσεις 1 έως 9 αποσκοπούν στη συλλογή προσωπικών στοιχείων από τον ερωτώμενο, όπως φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, τόπος κατοικίας και καταγωγής, επίπεδο εκπαίδευσης, κύρια απασχόληση, ετήσιο συνολικό εισόδημα. Σημειώνεται ότι κρίθηκε σκόπιμο στις ερωτήσεις 4 και 5 να ερωτηθεί τόσο η καταγωγή αλλά και ο τόπος κατοικίας των ιδιοκτητών. Επιπρόσθετα, η ερώτηση 8.α. «Ασχολείστε με την γεωργία;» θεωρήθηκε αναγκαία, καθώς η γεωργία είναι στενά συνδεδεμένη με τον αγροτουρισμό.

Το ερωτηματολόγιο έχει μικτή μορφή, καθώς υπάρχουν ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής αλλά και ανοικτές ερωτήσεις, όπως είναι οι ερωτήσεις 4, 5, 14, 18, 19 και 28. Οι υπόλοιπες ερωτήσεις είναι πολλαπλής επιλογής και στις περισσότερες

παρέχεται η δυνατότητα στον ερωτώμενο να επιλέξει περισσότερες από μία απάντηση.

Σε γενικές γραμμές το ερωτηματολόγιο είναι χωρισμένο σε θεματικές ενότητες. Αρχικά, παραθέτονται προσωπικές ερωτήσεις (1-9), στη συνέχεια ερωτήσεις που αφορούν την αγροτουριστική δραστηριότητα όπως στοιχεία που σχετίζονται με τη λειτουργία των αγροτουριστικών μονάδων (ερωτήσεις 11-19). Ενώ ακολούθως παραθέτονται ερωτήσεις που στοχεύουν στην συλλογή πληροφοριών για την φιλοξενία τουριστών, την εθνικότητά τους, τις χώρες προέλευσής τους και την ηλικία τους (20-26). Μια τρίτη θεματική ενότητα του ερωτηματολογίου είναι οι ερωτήσεις 27-34 που στόχο έχουν να συλλέξουν στοιχεία για τις αγροτουριστικές δραστηριότητες και την πιθανή επιβάρυνση τους στο περιβάλλον. Στην τέταρτη θεματική ενότητα εξετάζεται η συμμετοχή των ιδιοκτητών σε αγροτουριστικά και οικοτουριστικά προγράμματα και ζητείται από αυτούς να τα αξιολογήσουν (33-35). Τέλος, οι ερωτήσεις 36-38 εξετάζουν το «μέλλον» του αγροτουρισμού, δηλαδή κατά πόσο οι απόγονοί τους θα συνεχίσουν την αγροτουριστική δραστηριότητα.

5.3. Ανάλυση Δεδομένων

Τα δεδομένα του ερωτηματολογίου για να μπορούν να αναλυθούν στατιστικά κωδικοποιήθηκαν σε μεταβλητές και παρουσιάζονται στον πίνακα 5.1.

Πίνακας 5.1: Δεδομένα ερωτηματολογίου

ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ
Q	Αύξων αριθμός ερωτηματολογίου
SEX	Φύλο ερωτώμενου
AGE	Ηλικία ερωτώμενου
X3	Οικογενειακή κατάσταση
X4	Αγροτουριστικά καταλύματα κατά Επαρχία
X5	Διαμονή ή όχι των ιδιοκτητών στην κοινότητα
X6	Επίπεδο εκπαίδευσης
X7	Ποια είναι η κύρια απασχόλησή σας
X8a	Ασχολείστε με την γεωργία;

X8b	Αν ναι τι καλλιεργείται;
X8bA	Εσπεριδοειδή
X8bB	Σιτηρά
X8bC	Πατάτες
X8bD	Μπανάνες
X8bE	Αμπέλια
X8bF	Ελιές
X8bG	Κηπευτικά
X8bH	Άλλα
X8c	Συνολικό εισόδημα από την γεωργία
X9	Συνολικό εισόδημα
X10	Συνολικό ετήσιο εισόδημα από τον αγροτουρισμό
X11	Τι γνωρίζεται για τον αγροτουρισμό;
X11A	Ήπια Μορφή Τουρισμού
X11B	Αντίθετο Μαζικού Τουρισμού
X11C	Μέτρο ανάπτυξης της Υπαίθρου
X12	Γιατί ασχοληθήκατε με τον αγροτουρισμό/ οικοτουρισμό;
X12A	Μου άρεσε
X12B	Ενίσχυση του εισοδήματος
X12C	Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου
X12D	Επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών
X12E	Λόγω οικονομικών κινήτρων που δόθηκαν
X13	Πήρατε επιδοτήσεις
X13a	Αν ναι από πού;
X13b	Ήταν αρκετό;
X14	Θετική ή αρνητική αντιμετώπισης της Κυπριακής Εταιρείας Αγροτουρισμού.
X15	Η επιχείρηση είναι οικογενειακή;
X20	Ποιο στοιχείο της περιοχής σας θεωρείτε θετικό για την ανάπτυξή της;
X20A	Ιστορία
X 20B	Πολιτισμός

X20C	Πολιτισμός
X20D	Τουριστικές Δραστηριότητες
X20E	Άλλο
X21	Τι είδους φιλοξενία προσφέρετε;
X22	Ποιας ηλικίας είναι συνήθως οι τουρίστες;
X23	Ποια εποχή του χρόνου παρατηρείται αυξημένη προσέλευση;
X23A	Χειμώνα
X23B	Φθινόπωρο
X23C	Άνοιξη
X23D	Καλοκαίρι
X23E	Όλο το χρόνο
X24	Από ποιες χώρες δέχεστε συχνότερα αγροτουρίστες/ οικοτουρίστες;
X24A	Ηνωμένο Βασίλειο
X24B	Γαλλία
X24C	Γερμανία
X24D	Αυστρία
X24E	Ιταλία
X24F	Ολλανδία
X24G	Ελβετία
X24H	Ισραήλ
X24I	Άλλες χώρες εκτός Ευρώπης
X25	Φιλοξενείτε Κύπριους Αγροτουρίστες/ Οικοτουρίστες;
X26	Ποια κυρίως εποχή του χρόνου;
X26A	Χειμώνα
X26B	Φθινόπωρο
X26C	Άνοιξη
X26D	Καλοκαίρι
X26E	Όλο το χρόνο
X26F	Γιορτές
X27	Οργανώνετε κάποιες άλλες ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα;

X29	Φροντίζετε ώστε η επιχείρησή σας να μην ρυπαίνει το περιβάλλον;
X30	Ποια είναι η μορφή των αποβλήτων της μονάδας σας;
X31	Κάνετε ανακύκλωση;
X32	Χρησιμοποιείτε οικολογικά προϊόντα;
X33	Συμμετέχετε σε προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος; Αν ναι σε ποια;
X34	Συμμετείχατε στο πρόγραμμα LEONARDO DA VINCI : «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά»;
X35	Πώς θα χαρακτηρίζατε αυτή σας την εμπειρία;
X36	Τα παιδιά σας θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό/οικοτουρισμό;
X37	Αν ναι γιατί;
X38	Αν όχι γιατί;

Για την ανάλυση των δεδομένων οι ερωτήσεις κωδικοποιήθηκαν, ανάλογα με την κατηγορία, με αριθμούς και μεταβλητές. Κάθε ερωτηματολόγιο κωδικοποιήθηκε από το Q1 μέχρι το Q127. Οι ερωτήσεις με δύο επιλογές πήραν τις τιμές 0 και 1, π.χ. στην ερώτηση για το φύλο του ερωτώμενου όσοι δήλωσαν «Ανδρας» έλαβαν την τιμή «0» ενώ όσοι δήλωσαν «Γυναίκα» έλαβαν την τιμή «1». Για τις αντίστοιχες ερωτήσεις με πολλαπλές επιλογές χρησιμοποιήθηκαν αριθμοί από το 1 και εξής. Στις περιπτώσεις που ο ερωτώμενος μπορούσε να απαντήσει με περισσότερες από μια επιλογές (για τις επιλογές αυτές χρησιμοποιήθηκαν ξεχωριστές μεταβλητές), οι απαντήσεις πάλι κωδικοποιήθηκαν με τις τιμές 0 και 1.

Οι ερωτήσεις 8β, 8γ, 13β, 16, 17β, 17γ, 18,19, 26 και 35 αναλύθηκαν ξεχωριστά αφού απαντήθηκαν ανάλογα με το αν υπήρξε θετική η απάντηση στην αντίστοιχη ερώτηση που προηγήθηκε. Επιπρόσθετα οι ερωτήσεις 14 και 28 είναι ανοιχτές ερωτήσεις και σχολιάζονται ξεχωριστά.

Το επόμενο στάδιο της έρευνας είναι η στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων, η οποία έγινε με την βοήθεια του στατιστικού προγράμματος

Statgraphics Plus, ενώ τα διαγράμματα έγιναν με τη βοήθεια του προγράμματος Microsoft Excel. Στη συνέχεια αναλύθηκαν τα αποτελέσματα αυτά και διατυπώθηκαν με βάση αυτά διάφορα συμπεράσματα.

Στο σημείο αυτό, πριν γίνει η ανάλυση των αποτελεσμάτων της έρευνας, κρίνεται σκόπιμο να γίνει μια μικρή αναφορά στη στατιστική θεώρηση. Μέσο της στατιστικής ανάλυσης μπορούμε να εξάγουμε λογικά συμπεράσματα βάση συγκεκριμένων δεδομένων που συλλέγονται σε πρώτο στάδιο της στατιστικής ανάλυσης. Τα δεδομένα συλλέγονται από ένα σύνολο ατόμων τα οποία μελετώνται και λέγεται πληθυσμός. Από τον πληθυσμό αυτό επιλέγεται ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα. Στην παρούσα μελέτη έγινε τυχαία δειγματοληψία από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων.

Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήθηκε περιγραφική στατιστική που περιγράφει τα γενικά χαρακτηριστικά ενός συνόλου δεδομένων. Παρουσιάζονται τα δεδομένα που συλλέχθηκαν με την βοήθεια ποσοστών, διαγραμμάτων και πινάκων. Γίνονται επίσης συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών με την δοκιμασία χ^2 (Επαγωγική Στατιστική).

5.2.4. Πληθυσμός

Τον πληθυσμό της έρευνας αποτέλεσαν όλοι οι ιδιοκτήτες των αγροτουριστικών καταλυμάτων που ανήκουν στην Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού και είναι εγκεκριμένα από τον ΚΟΤ (συνολικά 51).

5.2.5. Δείγμα

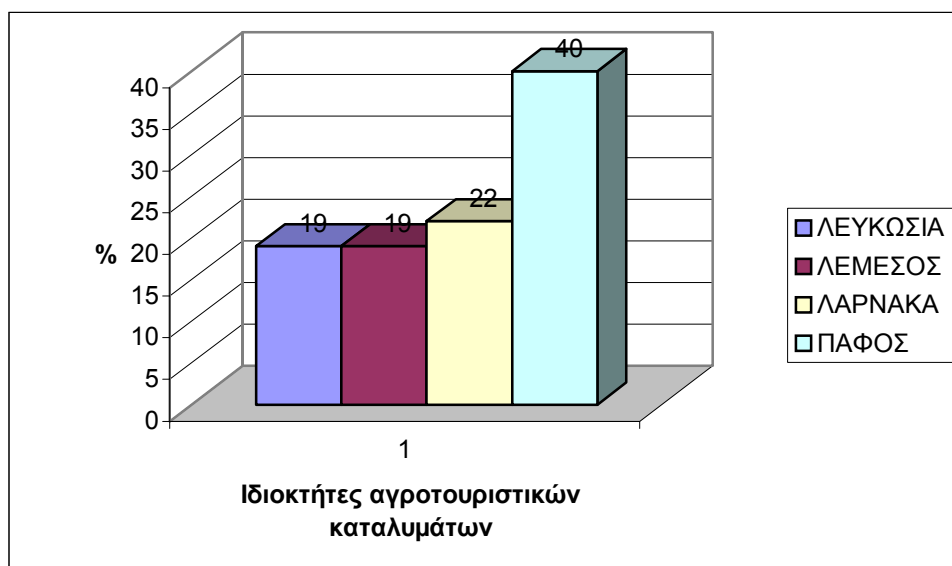
Το δείγμα αποτέλεσαν 27 αγροτουριστικά καταλύματα. Επελέγη τουλάχιστον ένα κατάλυμα από κάθε κοινότητα κάθε επαρχίας. Από τους 27 ιδιοκτήτες που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας, ο ένας διευθύνει 10 αγροτουριστικά καταλύματα. Επομένως, από τους 42 ιδιοκτήτες απάντησαν πέραν του 50%.

5.3. Αποτελέσματα

Για την ανάλυση των δεδομένων και την εξαγωγή αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν το στατιστικό πακέτο STATGRAPHICS Plus, ενώ για τη διαγραμματική τους παρουσίαση το πρόγραμμα Microsoft Excel. Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας.

1. Καταλύματα κατά Επαρχία

Ερωτήθηκαν συνολικά 27 ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων. Από κάθε επαρχία απαντήθηκαν: το 19% από την επαρχία Λευκωσίας (5 ερωτηματολόγια), το 19% από τη Λεμεσό επίσης 5 ερωτηματολόγια, από τη Λάρνακα το 22% 6 ερωτηματολόγια και το 40% από την Πάφο (11).

Διάγραμμα 1: Ποσοστά ερωτηματολογίων που απαντήθηκαν κατά επαρχία.

Πίνακας 1

Επαρχία	Καταλύματα κατά επαρχία		Ερωτηματολόγια που απαντήθηκαν	
	Αριθμός	%	Αριθμός	%
Λευκωσία	7	14	5	71
Λεμεσός	9	18	5	56
Λάρνακα	18	35	6	33
Πάφος	17	33	11	65
Σύνολο	51	100	27	52

2. Ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων που διαμένουν στην κοινότητα του αγροτουριστικού τους καταλύματος

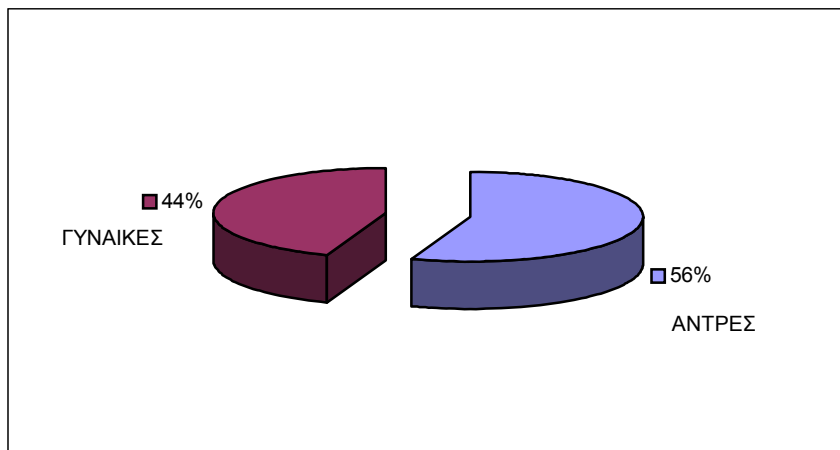
Από αυτούς μόνο το 30% (8 ιδιοκτήτες) διαμένουν στην κοινότητα όπου βρίσκεται το αγροτουριστικό τους κατάλυμα ενώ οι υπόλοιποι το 70% (19 ιδιοκτήτες) διαμένουν σε πόλεις όπου βρίσκεται και η κύρια απασχόληση τους. Το ποσοστό αυτό είναι σημαντικό για την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη μορφή του αγροτουρισμού στην Κύπρο.

Διάγραμμα 2: Ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων που διαμένουν ή όχι στην κοινότητα.

3. Φύλο

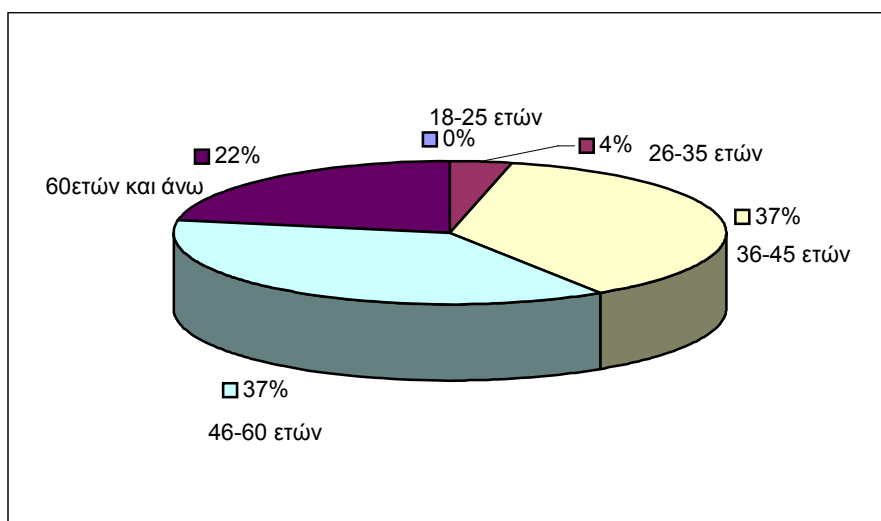
Από τους 27 ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων οι 15 είναι άντρες (56%) και οι 14 γυναίκες (44%).

Διάγραμμα 3: Ποσοστά φύλου ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων

4. Ηλικία

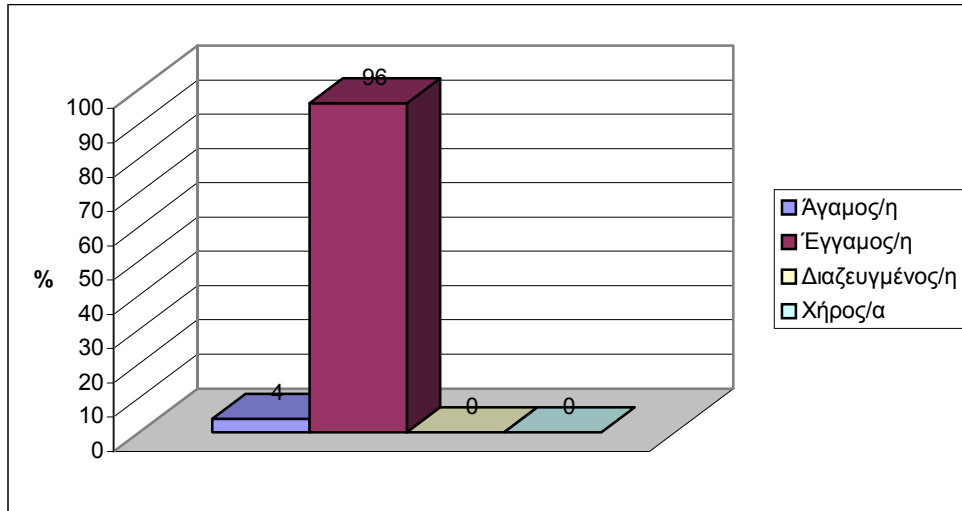
Οι ηλικίες κατηγοριοποιήθηκαν ως εξής: 18-25 ετών με ποσοστό 0%, 26-35 ετών με ποσοστό 4%, 36-45 ετών με ποσοστό 37%, 46-60 ετών με ποσοστό 37% και 60 ετών και άνω με ποσοστό 22%. Παρατηρείται λοιπόν ότι οι περισσότεροι ιδιοκτήτες είναι μεταξύ 36 έως 60 ετών.

Διάγραμμα 4: Ποσοστά ηλικιών

5. Οικογενειακή κατάσταση

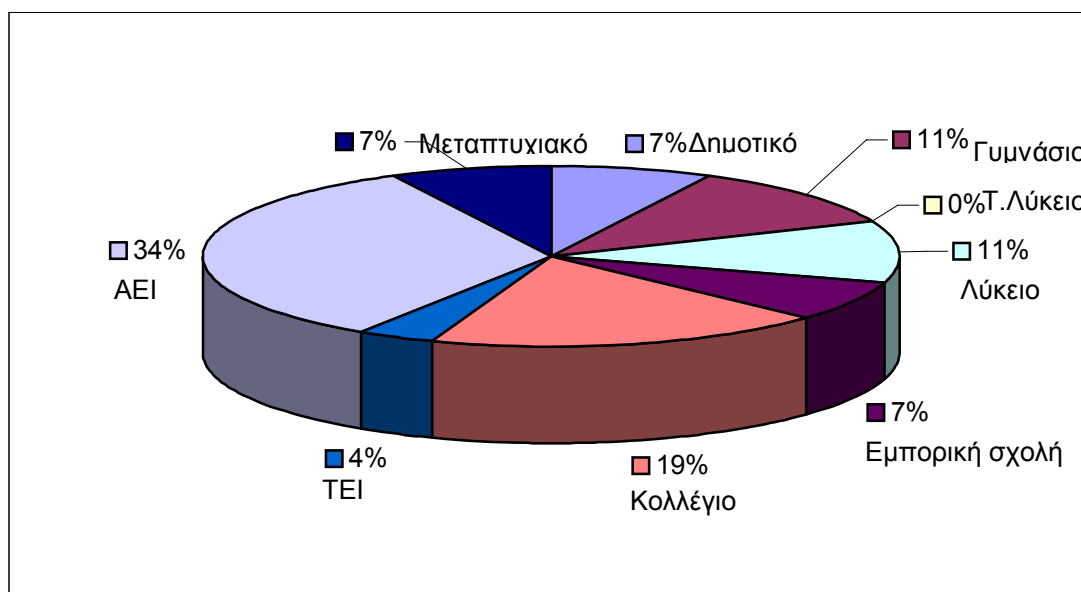
Όπως παρατηρείται στο Διάγραμμα 5, από τους 27 ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων οι 26 δηλαδή ποσοστό 96% είναι έγγαμοι, ενώ μόνο ένα άτομο, μόνο το 4%, είναι άγαμο.

Διάγραμμα 5: Ποσοστό οικογενειακής κατάστασης των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων.

6. Επίπεδο εκπαίδευσης

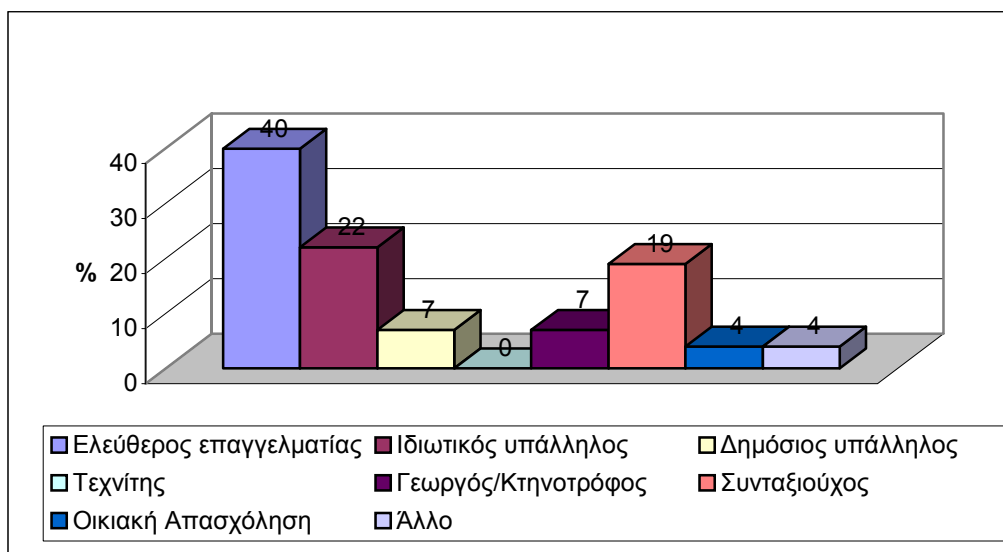
Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ανήκει στην ανώτερη εκπαίδευση σε ποσοστό 34%, ακολουθούν το επίπεδο Κολλεγίου με 19%, το Γυμνάσιο και το Λύκειο σε ποσοστό 11%, το Δημοτικό, η Εμπορική Σχολή και το Μεταπτυχιακό Επίπεδο σε ποσοστό 7% αντίστοιχα και τέλος τα ΤΕΙ με ποσοστό 4%.

Διάγραμμα 6: Ποσοστό επιπέδου εκπαίδευσης

7. Απασχόληση

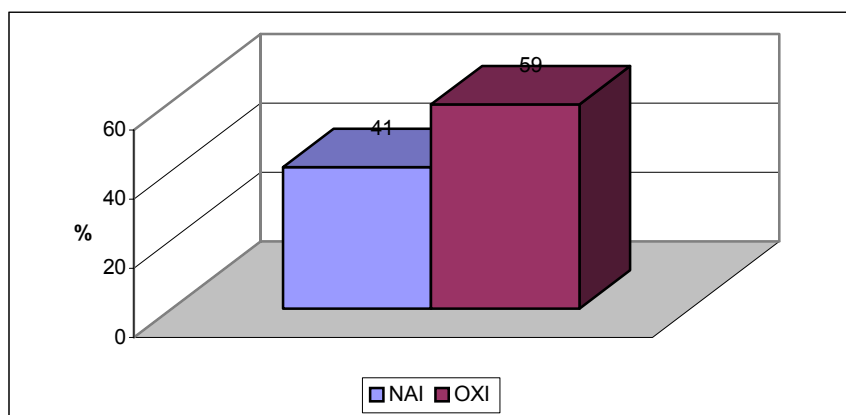
Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων το 40% είναι ελεύθεροι επαγγελματίες (11 άτομα), ακολουθούν οι Ιδιωτικοί υπάλληλοι σε ποσοστό 22% με 6 άτομα, οι Συνταξιούχοι 19% που είναι συνολικά 5. Με την γεωργία ως κύρια απασχόληση ασχολούνται μόνο 7% (2 ερωτηθέντες) ενώ μόνο ένας είναι Δημόσιος Υπάλληλος (4%). Οικιακή Απασχόληση έχει μόνο ένα άτομο (4%), ένα άτομο απασχολείται με κάτι άλλο και κανένας δεν είναι Τεχνίτης.

Διάγραμμα 7: Κύρια απασχόληση

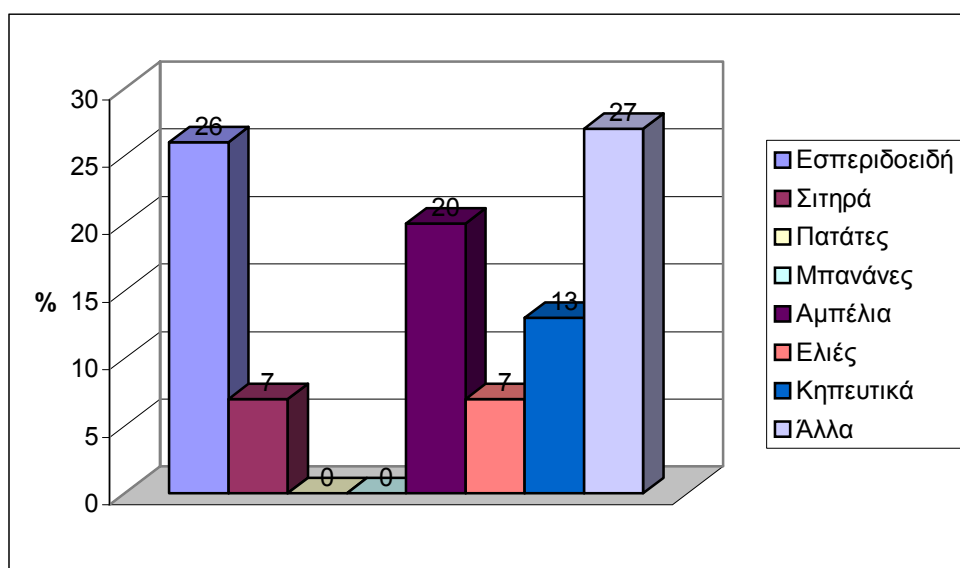
8. Ενασχόληση με τη γεωργία -είδη καλλιέργειών- εισόδημα από τη γεωργία

Από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων, το 41% (11 ιδιοκτήτες) ασχολούνται με τη γεωργία, για δύο από αυτούς η γεωργία αποτελεί την κύρια απασχόληση τους και για τους υπόλοιπους εννέα δευτερεύουσα ενώ οι υπόλοιποι 16 δηλαδή το 59% δεν έχουν καμία σχέση με την γεωργία.

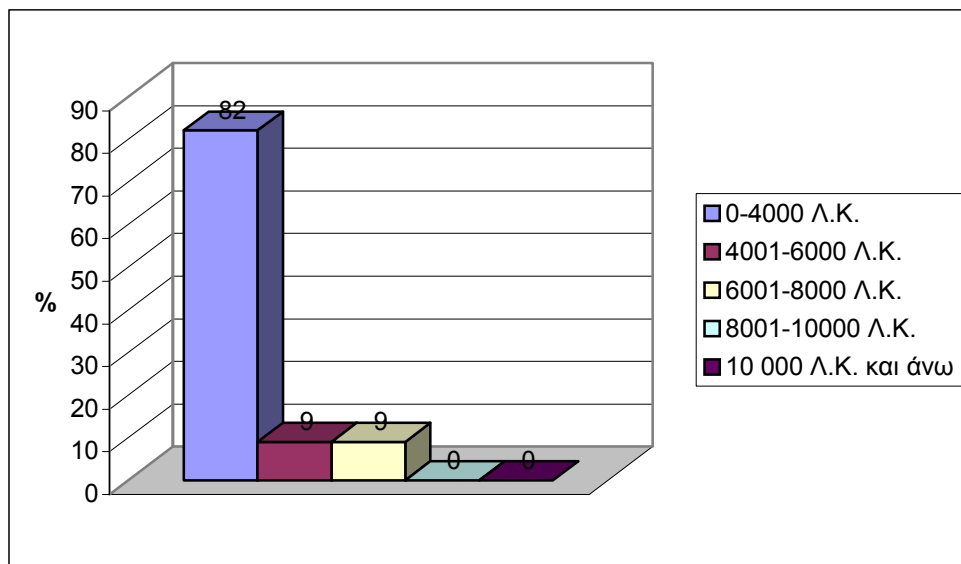
Διάγραμμα 8: Ποσοστό ενασχόλησης των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων με τη γεωργία

Στο διάγραμμα 9 φαίνονται συνοπτικά τα είδη καλλιέργειας των έντεκα ιδιοκτητών που ασχολούνται με τη γεωργία. Από αυτούς το μεγαλύτερο ποσοστό 26% καλλιεργεί εσπεριδοειδή και επίσης το 27% άλλες καλλιέργειες ενώ σημαντικό ποσοστό 20% ασχολείται με τις αμπελοκαλλιέργειες.

Διάγραμμα 9: Ποσοστό καλλιέργειών που αναπτύσσονται από όσους ασχολούνται με τη γεωργία.

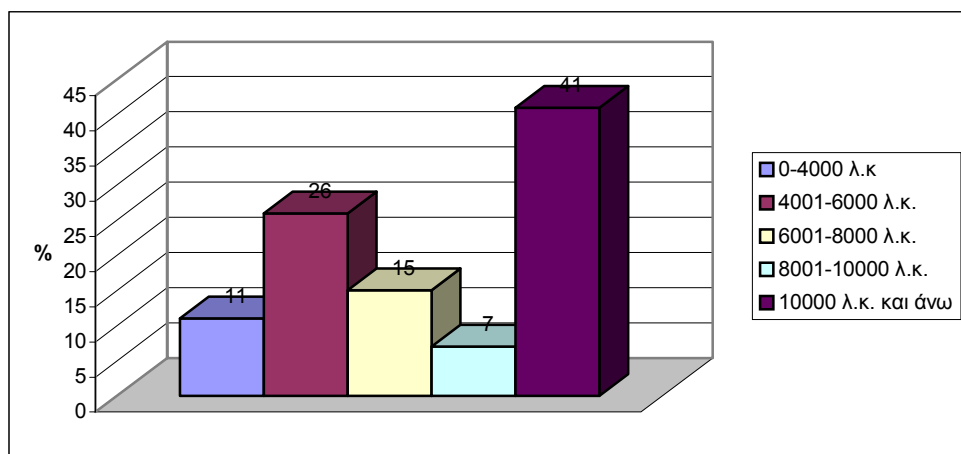
Το συνολικό ετήσιο εισόδημα από τη γεωργία για τους 11 ιδιοκτήτες είναι πολύ μικρό αφού ο μεγαλύτερος αριθμός, εννέα στο σύνολο, και σε ποσοστό 82% έχει δηλώσει ότι το εισόδημά του κυμαίνεται από 0-4 000 λίρες Κύπρου.

Διάγραμμα 10: Συνολικό ετήσιο εισόδημα από τη γεωργία

9. Συνολικό Ετήσιο Εισόδημα

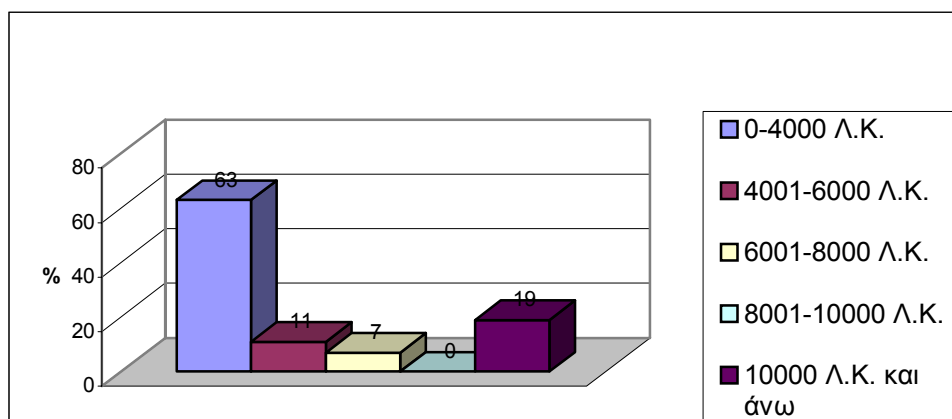
Ένα σημαντικό ποσοστό ιδιοκτητών είναι υψηλόμισθο αφού το 41% (11 από αυτούς) έχουν συνολικό ετήσιο εισόδημα άνω των 10 000 λιρών Κύπρου. Το 26% (7 από αυτούς) δηλώνουν ετήσιο συνολικό εισόδημα γύρω στις 4 001-6 000 λίρες Κύπρου, το 15% (4) έχουν εισόδημα 6 001-8 000 λίρες Κύπρου, το 11% (3) 0-4 000 λίρες Κύπρου και το 7% (2) 8 001-10 000 λίρες Κύπρου.

Διάγραμμα 11: Συνολικό ετήσιο εισόδημα

10. Συνολικό Ετήσιο Εισόδημα από τον Αγροτουρισμό

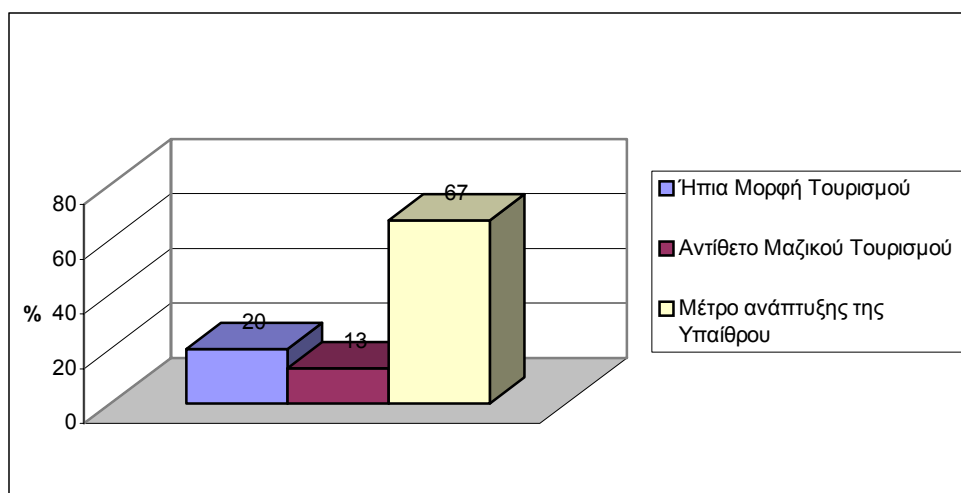
Σημαντικό ποσοστό 63% (17 ερωτηθέντες) δήλωσε ότι το εισόδημα του από τον αγροτουρισμό είναι πολύ χαμηλό μεταξύ 0-4 000 λίρες Κύπρου ενώ το 19% (5) δηλώνουν ότι το εισόδημα τους ξεπερνά τις 10 000 λίρες Κύπρου. Το 11% (3 άτομα) δηλώνουν εισόδημα μεταξύ 4 001-6 000 λίρες Κύπρου, το 7% (2) εισόδημα 6 001-8000 λίρες και 0% 8 001- 10 000 λίρες.

Διάγραμμα 12: Συνολικό ετήσιο εισόδημα από τον αγροτουρισμό

11. Τι γνωρίζουν οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων για των αγροτουρισμό

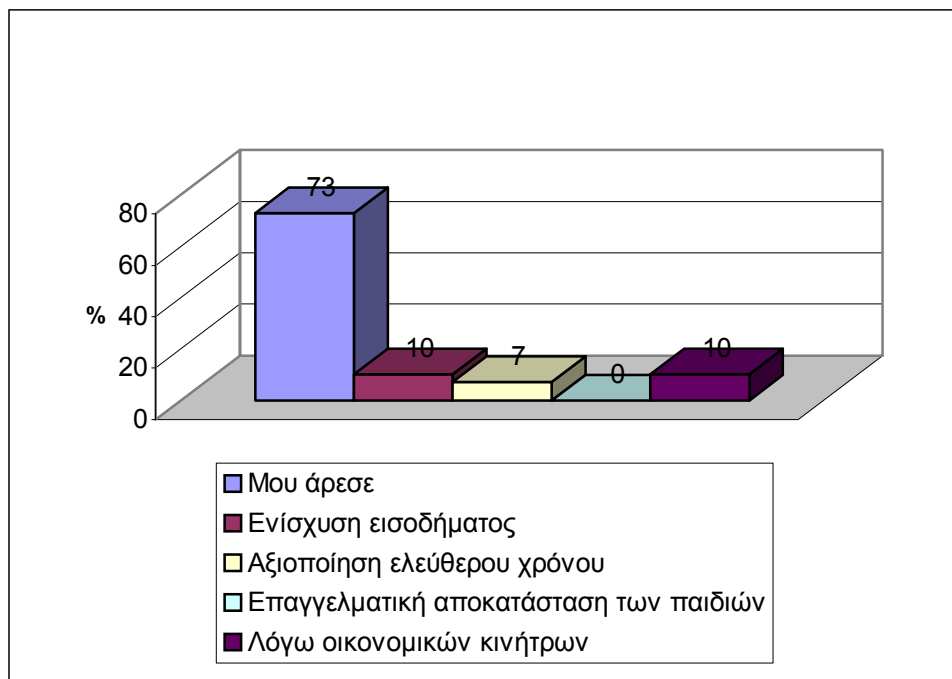
Στην ερώτηση αυτή οι ερωτηθέντες είχαν τη δυνατότητα να επιλέξουν περισσότερο από μια απαντήσεις. Από τους 27 οι 20 (67%) απάντησαν ότι ο αγροτουρισμός είναι μέτρο ανάπτυξης της υπαίθρου, έξι (20%) πιστεύουν ότι είναι Ήπια Μορφή Τουρισμού και τέσσερις (13%) ότι είναι αντίθετο του Μαζικού Τουρισμού.

Διάγραμμα 13: Τι γνωρίζουν οι ιδιοκτήτες για τον αγροτουρισμό

12. Οι λόγοι για τους οποίους ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό

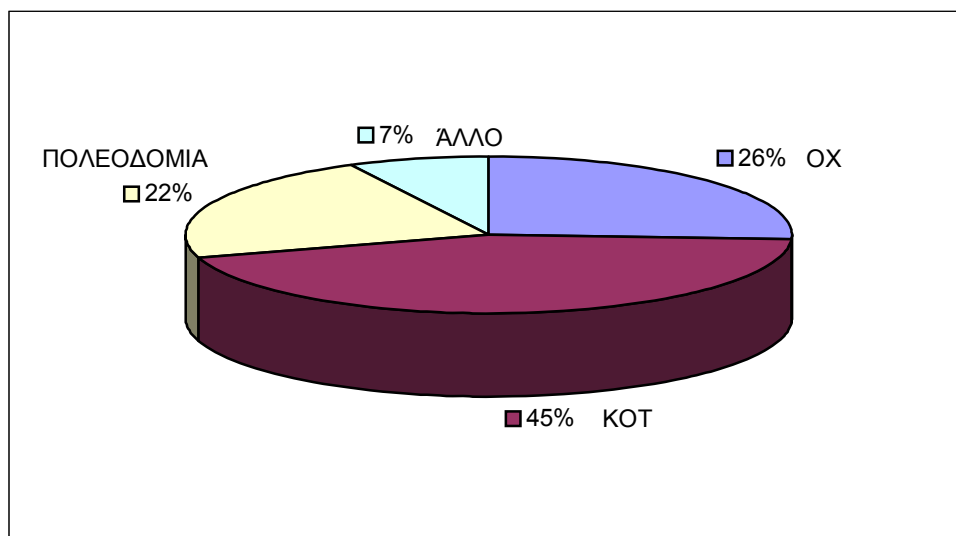
Μεγάλο ποσοστό το 73% απάντησε ότι ασχολήθηκε με τον Αγροτουρισμό γιατί του άρεσε (από τους 27 οι 21). Αντίθετα μικρότερα ποσοστά, 10%, απάντησαν για ενίσχυση του εισοδήματος (μόνο 3), 7% για αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, 10% (3 άτομα) δήλωσαν ότι ασχολήθηκαν λόγω των οικονομικών κινήτρων που δόθηκαν ενώ κανένας για την επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών.

Διάγραμμα 14: Ποσοστά λόγων για τους οποίους οι ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό

13. Επιδοτήσεις

Το 45% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων έχει επωφεληθεί από το σχέδιο των οικονομικών κινήτρων του ΚΟΤ, το 22% από το σχέδιο παροχής επιχορηγήσεων του κόστους ανέγερσης/ επιδιόρθωσης διατηρητέων οικοδομών, ενώ το 7% έχει επιδοτηθεί από άλλους φορείς π.χ. το Ίδρυμα Λεβέντη ή από Ε.Ε. Ένα σημαντικό ποσοστό (22%) δεν έχει λάβει καμία επιδότηση.

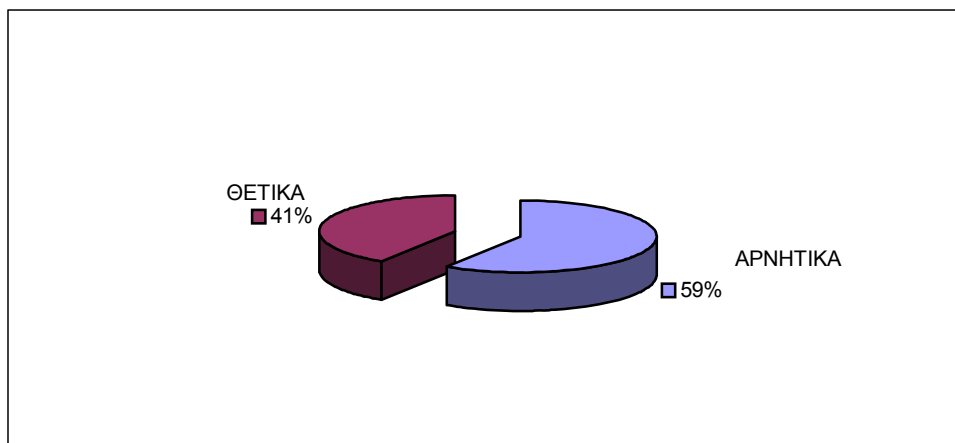

Διάγραμμα 15: Ποσοστό ιδιοκτητών που πήραν επιδοτήσεις και από πού.

14. Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού

Σε ανοικτή ερώτηση ζητήθηκε η γνώμη των μελών της εταιρείας Αγροτουρισμού για την εταιρεία και αρκετοί από αυτούς εξέφρασαν τη δυσαρέσκειά τους. Ποσοστό 59% βλέπει αρνητικά την Εταιρεία και ποσοστό 41% θετικά. Πολλοί από τους ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων απάντησαν ότι η δυσαρέσκεια τους οφείλεται στο γεγονός ότι το κεντρικό σύστημα κρατήσεων δεν έχει λειτουργήσει μετά από πάροδο 5 χρόνων παρά την προσωπική τους οικονομική συνεισφορά. Επιπρόσθετα, όπως χαρακτηριστικά απάντησαν κάποιοι, παρατηρείται έλλειψη συνεννόησης μεταξύ του Διοικητικού Συμβουλίου και των μελών.

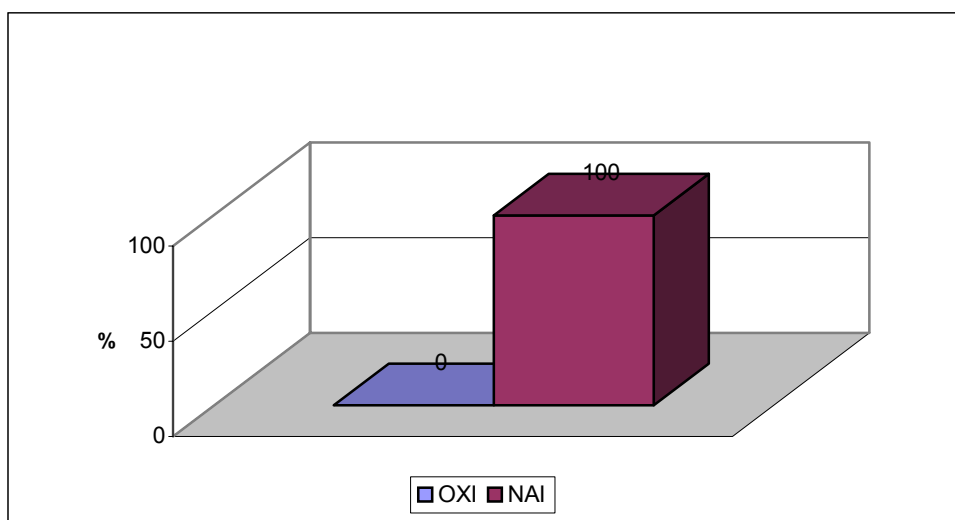
Οι θετικές απόψεις στηρίζονται στο γεγονός ότι η εταιρεία έχει βοηθήσει στην εφαρμογή του αγροτουριστικού προγράμματος και στο ότι έχει εκδώσει τον οδηγό αγροτουριστικών καταλυμάτων, ο οποίος κυκλοφορεί παγκόσμια σε όλα τα γραφεία του ΚΟΤ.

Διάγραμμα 16: Ποσοστό των ερωτηθέντων που έχει θετική ή αρνητική στάση απέναντι στην Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού

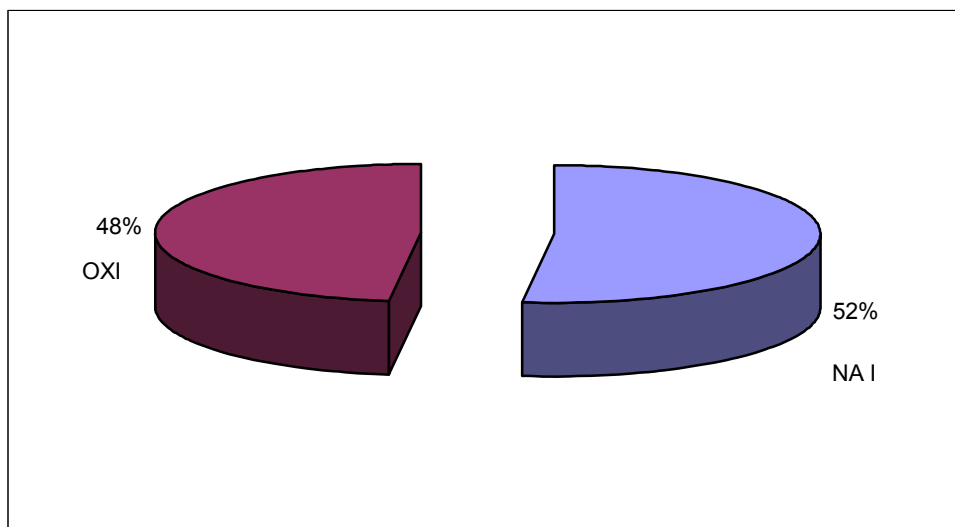
15. Οικογενειακές μονάδες- Εργοδότηση ατόμων εκτός της οικογένειας

Οι αγροτουριστικές μονάδες είναι όλες οικογενειακές.

Διάγραμμα 17: Ποσοστό οικογενειακών επιχειρήσεων

Το 52% δήλωσε ότι χρησιμοποιεί εργατικό προσωπικό εκτός οικογένειας για την λειτουργία του αγροτουριστικού τους καταλύματος ενώ το 48% όχι.

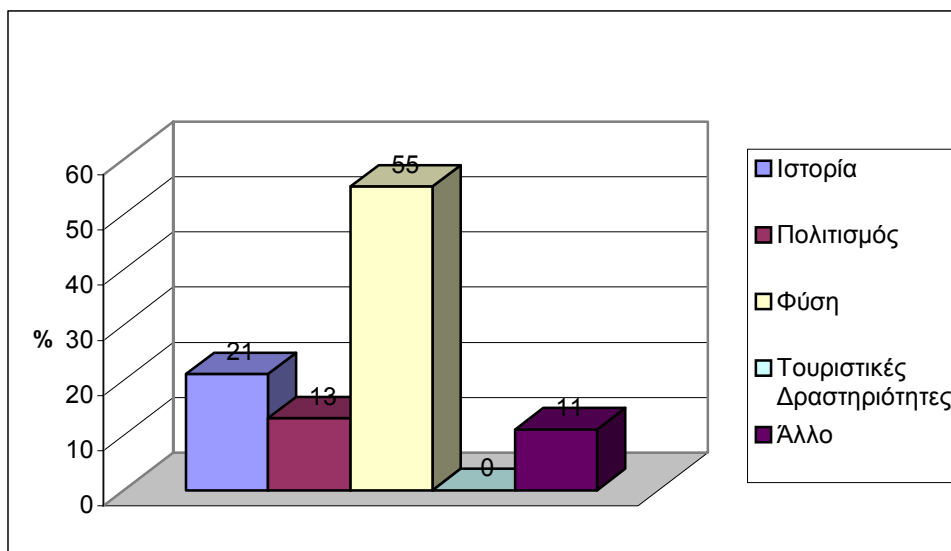

Διάγραμμα 18: Ποσοστό που εργοδοτεί άτομα εκτός της οικογένειας

16. Στοιχεία ανάπτυξης της περιοχής

Μεταξύ πέντε προκαθορισμένων επιλογών για το ποια είναι τα στοιχεία αυτά που πιστεύεται ότι είναι θετικά για την ανάπτυξη της περιοχής αγροτουριστικής/οικοτουριστικής δραστηριότητας υπήρχε δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία κατηγορία.

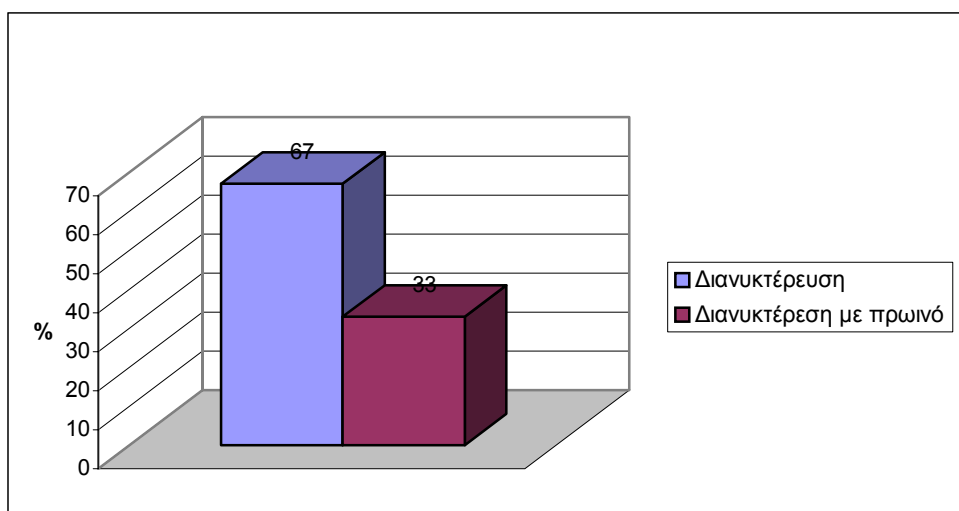
Από τους συνολικά 27 ερωτηθέντες, οι 21 ποσοστό 55% πιστεύουν ότι θετικό για την ανάπτυξη της περιοχής τους είναι η Φύση, το 21% (8) υποστηρίζουν ότι είναι η Ιστορία που αποτελεί πόλο έλξης αγροτουριστών, το 13% (5) έχει επιλέξει τον πολιτισμό και το 11% (4) την κατηγορία Άλλο. Κανένας δεν επέλεξε τις Τουριστικές Δραστηριότητες.

Διάγραμμα 19: Στοιχεία που θεωρήθηκαν ως θετικά για την ανάπτυξη της περιοχής

17. Φιλοξενία

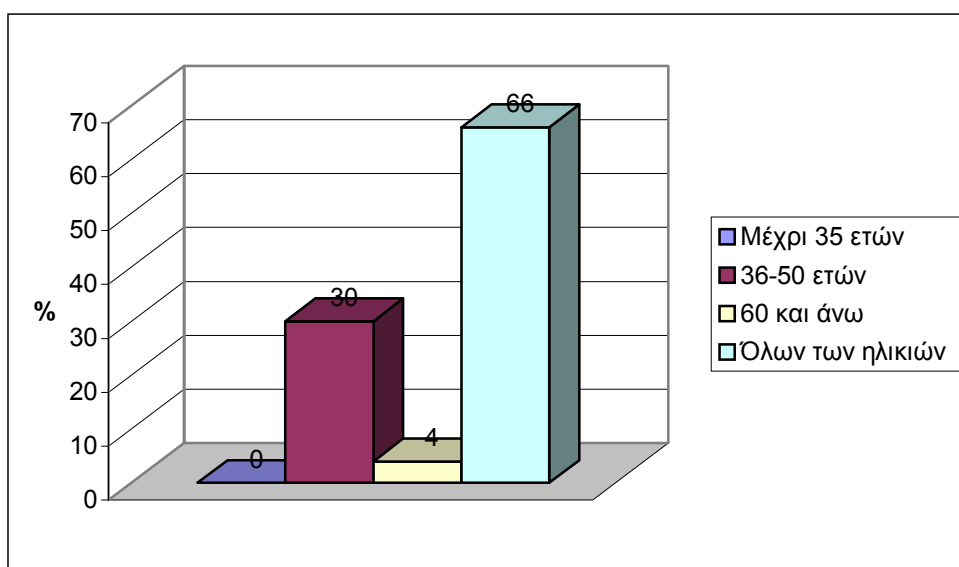
Στην ερώτηση 21 ζητήθηκε να καθοριστεί το είδος φιλοξενίας που προσφέρεται μεταξύ δύο κατηγοριών: διανυκτέρευση ή διανυκτέρευση με πρωινό. Το 67% (18) απάντησαν ότι προσφέρουν μόνο διανυκτέρευση και το 33% (9) άτομα ότι προσφέρουν διανυκτέρευση με πρωινό. Σημαντικό είναι να αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι τα εννέα άτομα δήλωσαν ότι το πρωινό που προσφέρεται είναι από προϊόντα τοπικής παραγωγής ή προσφέρεται από ταβέρνες της περιοχής.

Διάγραμμα 20: Ποσοστό είδους φιλοξενίας που προσφέρεται

18. Στοιχεία Τουριστών

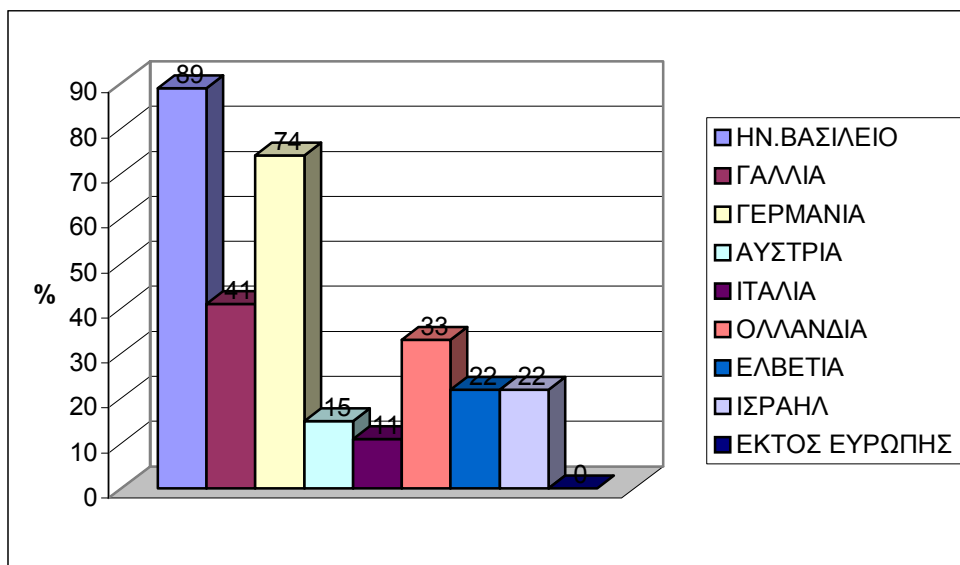
Μεγάλος αριθμός, ποσοστό 66% (18 ιδιοκτήτες από τους 27), δήλωσε ότι οι τουρίστες που φιλοξενούν είναι όλων των ηλικιών. Αντίθετα σε ποσοστό 30% (8 άτομα) φιλοξενούνται, συνήθως, τουρίστες ηλικίας 36-50 ετών, ενώ σ' ένα μόνο αγροτουριστικό κατάλυμα (4%) φιλοξενούνται τουρίστες ηλικίας 60 ετών και άνω.

Διάγραμμα 21: Ποσοστά ηλικιών των τουριστών

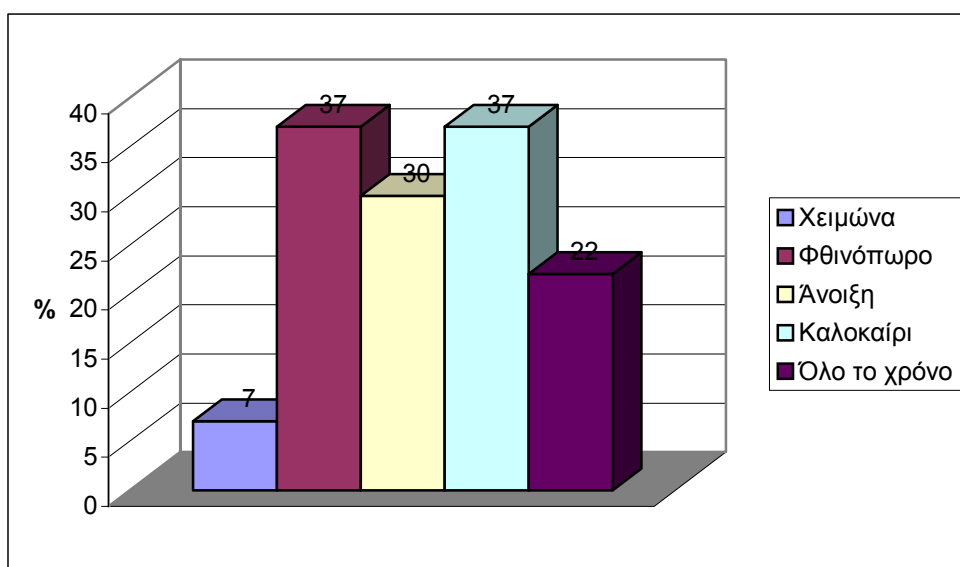
Αφού πρώτα εξετάστηκαν από στοιχεία του ΚΟΤ οι χώρες προέλευσης των τουριστών που επισκέπτονται συχνότερα την Κύπρο επιλέγηκαν εννέα περιπτώσεις χωρών. Οι περισσότεροι ιδιοκτήτες σε ποσοστό 89% (24) δήλωσαν ότι οι τουρίστες τους προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι έντεκα ιδιοκτήτες απάντησαν ότι οι τουρίστες προέρχονται σε ποσοστό 41% από τη Γαλλία, οι 20 σε ποσοστό 74% από τη Γερμανία, το 15% (4) από την Αυστρία, το 11% (3) από την Ιταλία, το 33% (9) από την Ολλανδία, το 22% (6) από την Ελβετία, από το Ισραήλ επίσης 22% (6) και τέλος κανένας δεν δήλωσε ότι φιλοξενεί τουρίστες από χώρες εκτός Ευρώπης.

Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι οι αγροτουρίστες προέρχονται κυρίως από το Ην. Βασίλειο, τη Γερμανία και τη Γαλλία.

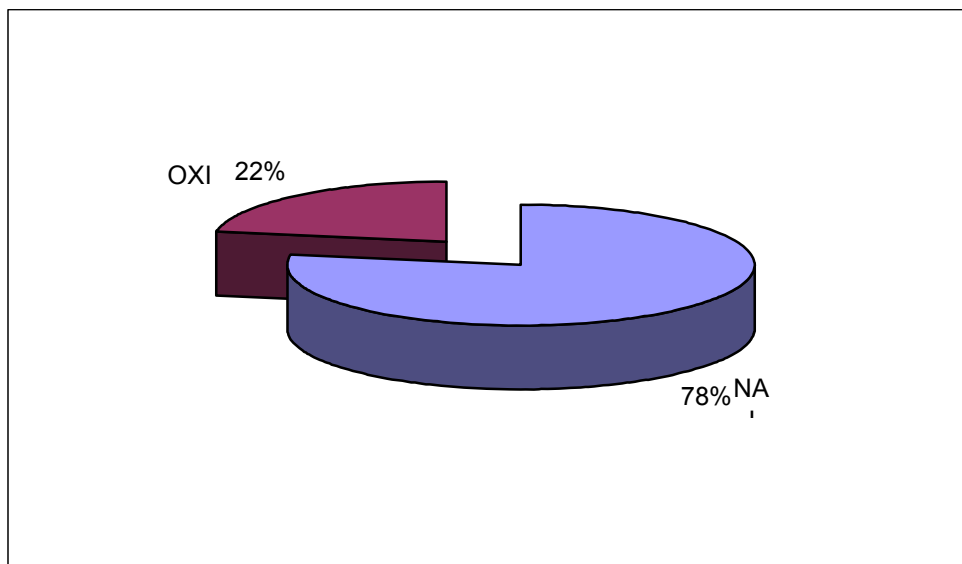
Διάγραμμα 22: Ποσοστά χωρών προέλευσης αγροτουριστών

Αυξημένη προσέλευση αγροτουριστών, όπως φαίνεται και στο Διάγραμμα 23, παρατηρείται κυρίως το Φθινόπωρο αφού δηλώθηκε σε ποσοστό 37% και το Καλοκαίρι αφού δηλώθηκε σε επίσης ποσοστό 37%. Αυξημένη προσέλευση την Άνοιξη έχουν δηλώσει 8 άτομα, ποσοστό 30% ενώ 6, ποσοστό 22% όλο το χρόνο. Μειωμένη προσέλευση παρατηρείται το Χειμώνα αφού δηλώθηκε μόνο από δύο ιδιοκτήτες σε ποσοστό 7%.

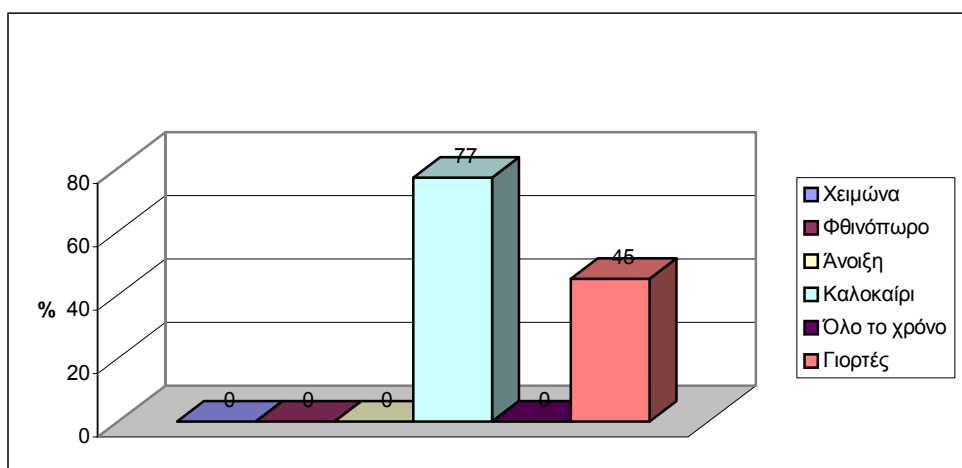
Διάγραμμα 23: Εποχές του χρόνου κατά τις οποίες παρατηρείται αυξημένη προσέλευση τουριστών

Ρωτήθηκε, επίσης, εάν τα αγροτουριστικά καταλύματα φιλοξενούν και Κύπριους αγροτουρίστες. Μεγάλο ποσοστό, το 78%, (22 ιδιοκτήτες) απάντησε θετικά ενώ μόλις το 22% αρνητικά.

Διάγραμμα 24: Ποσοστό ιδιοκτητών που φιλοξενεί Κύπριους Αγροτουρίστες

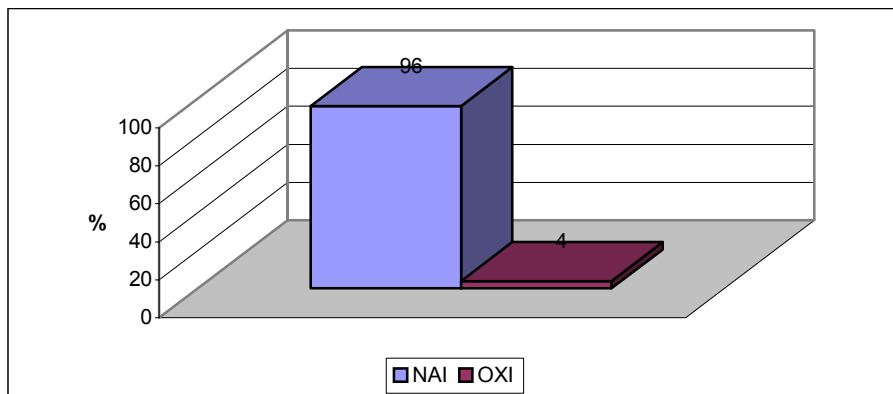
Από αυτούς τους 22 ιδιοκτήτες που φιλοξενούν Κύπριους αγροτουρίστες το 77% απάντησε ότι αυξημένη προσέλευση παρατηρείται το καλοκαίρι και 45% τις Γιορτές.

Διάγραμμα 25: Εποχές του χρόνου που παρατηρείται αυξημένη προσέλευση Κύπριων αγροτουριστών.

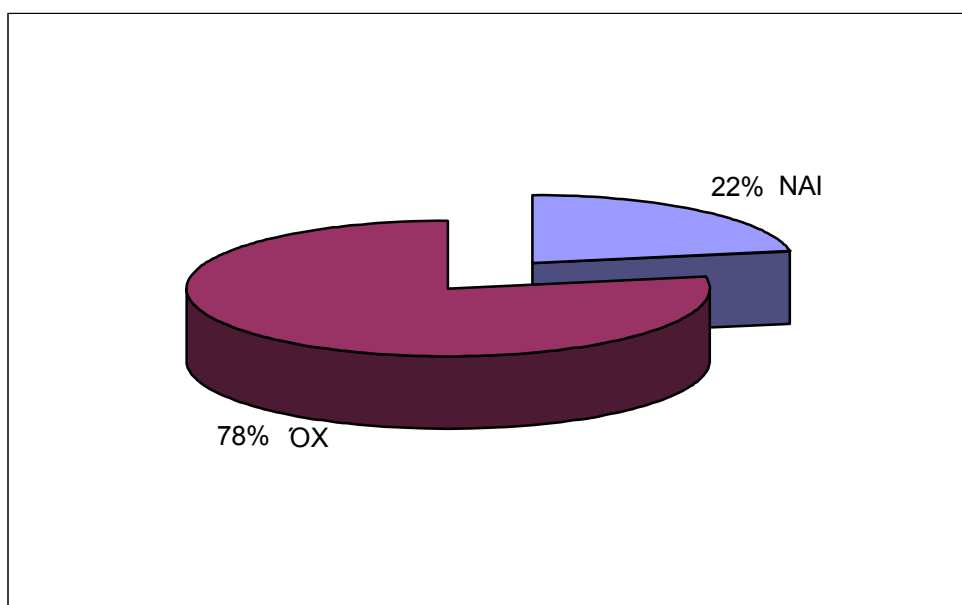
19. Αγροτουριστικές Μονάδες και Περιβάλλον

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (26 θετικές απαντήσεις) ποσοστό 96% δήλωσαν ότι φροντίζει ώστε η μονάδα τους να μην ρυπαίνει το περιβάλλον.

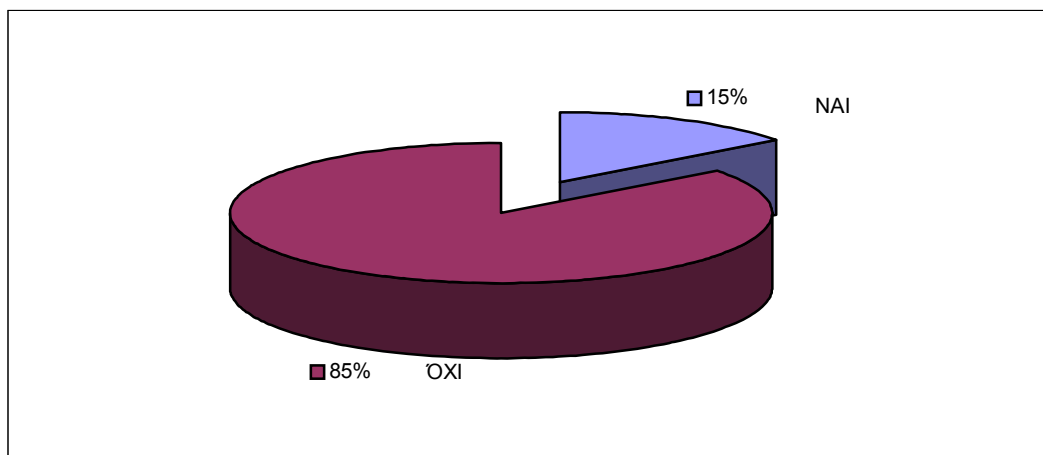
Διάγραμμα 26: Ποσοστό των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων που φροντίζει ώστε η επιχείρησή του να μην ρυπαίνει το περιβάλλον

Το 78% δήλωσε ότι δεν κάνει ανακύκλωση.

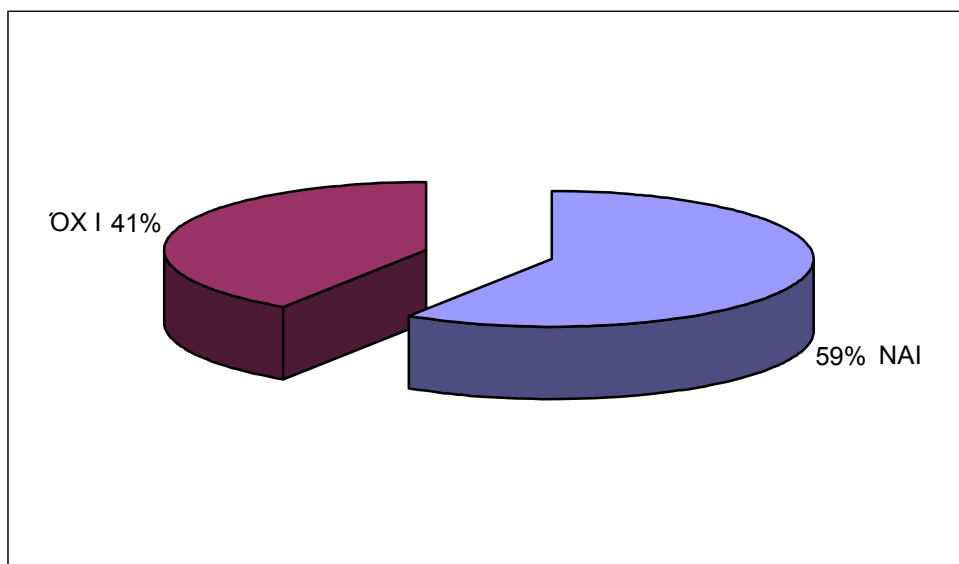
Διάγραμμα 27: Ποσοστό ιδιοκτητών που κάνει ανακύκλωση

Επίσης μεγάλο ποσοστό (85%) απάντησε αρνητικά στην ερώτηση συμμετοχής σε Προγράμματα Προστασίας του Περιβάλλοντος.

Διάγραμμα 28: Ποσοστό συμμετοχής σε προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος

Το 59% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων χρησιμοποιεί οικολογικά προϊόντα αντίθετα με το 41%, το οποίο δεν κάνει χρήση τέτοιου είδους προϊόντων.

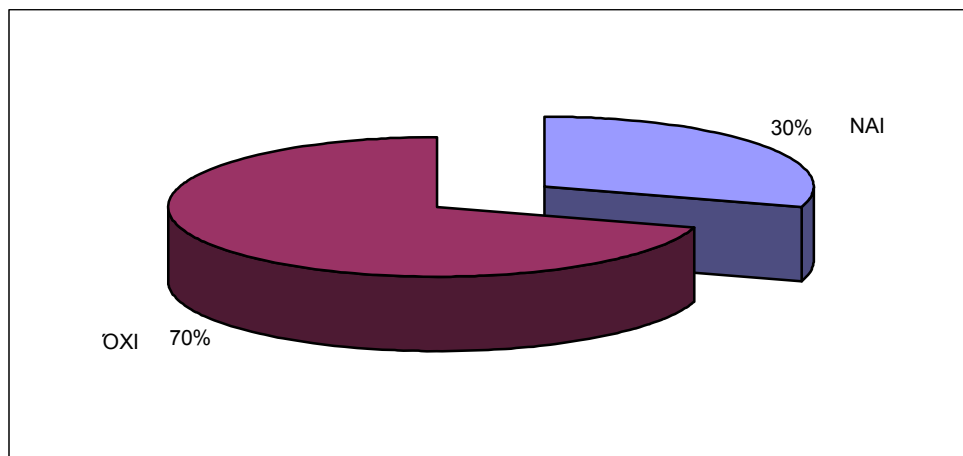

Διάγραμμα 29: Ποσοστό χρήσης οικολογικών προϊόντων

20. Αγροτικές Ασχολίες

Το 70% των ερωτηθέντων απάντησε ότι δεν οργανώνει ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα ενώ το 30% οργανώνει.

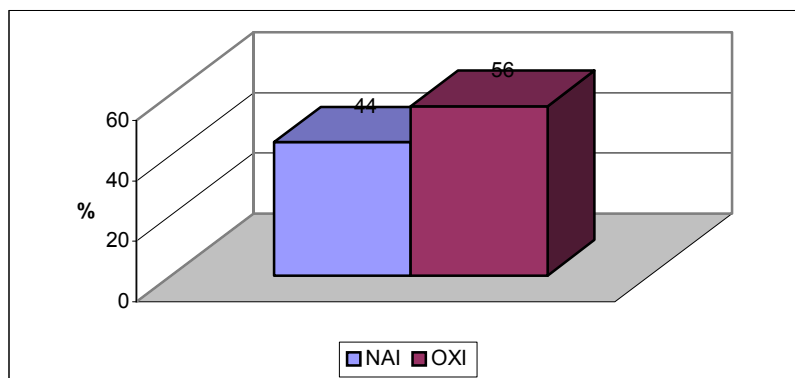
Οι ασχολίες που οργανώνονται από αυτούς που απάντησαν θετικά, είναι κυρίως συμμετοχή ή παρακολούθηση γεωργικών ασχολιών, όπως συγκομιδή, καθοδήγηση στα κοντινά μονοπάτια της Φύσης, ποδηλασία, ιππασία κλπ. (η ερώτηση 27 είναι ανοικτή και αναλύεται στη συνέχεια).

Διάγραμμα 30: Ποσοστό οργάνωσης ασχολιών αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα

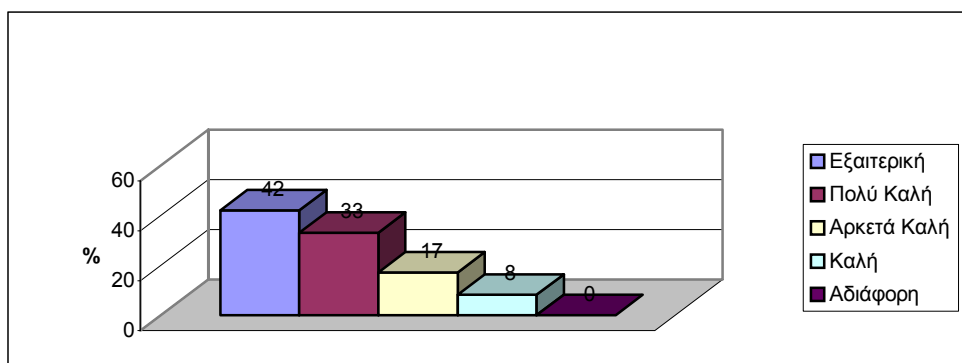
21. Πρόγραμμα Leonardo da Vinci

Συνολικά το 44% (12) των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων συμμετείχε στο πρόγραμμα αυτό με θέμα «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά».

Διάγραμμα 31: Ποσοστό συμμετοχής στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci

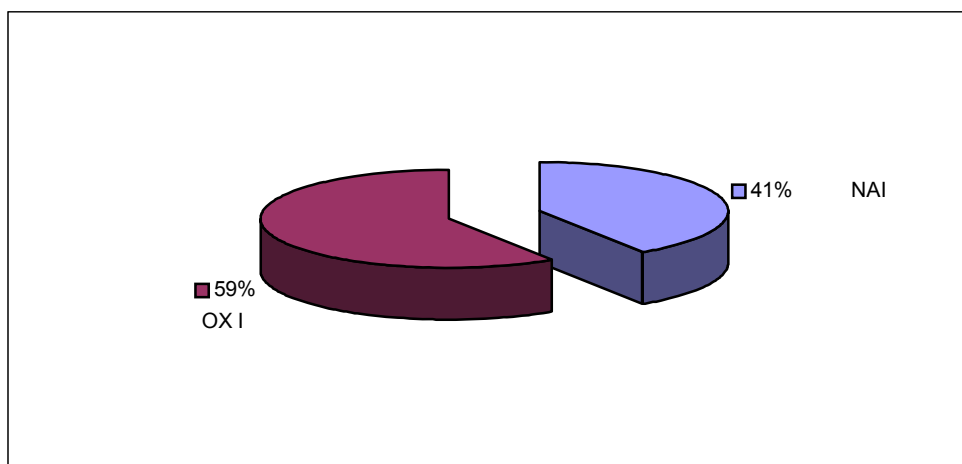
Οι 12 ιδιοκτήτες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci χαρακτήρισαν οι περισσότεροι την εμπειρία τους ως Εξαιρετική ποσοστό 42%, συνολικά 5 άτομα. Το 33% (4) δήλωσε ότι η εμπειρία ήταν Πολύ Καλή, 17 % Αρκετά καλή και 8% (ένα άτομα) μόνο Καλή.

Διάγραμμα 32: Χαρακτηρισμός της συμμετοχής στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci

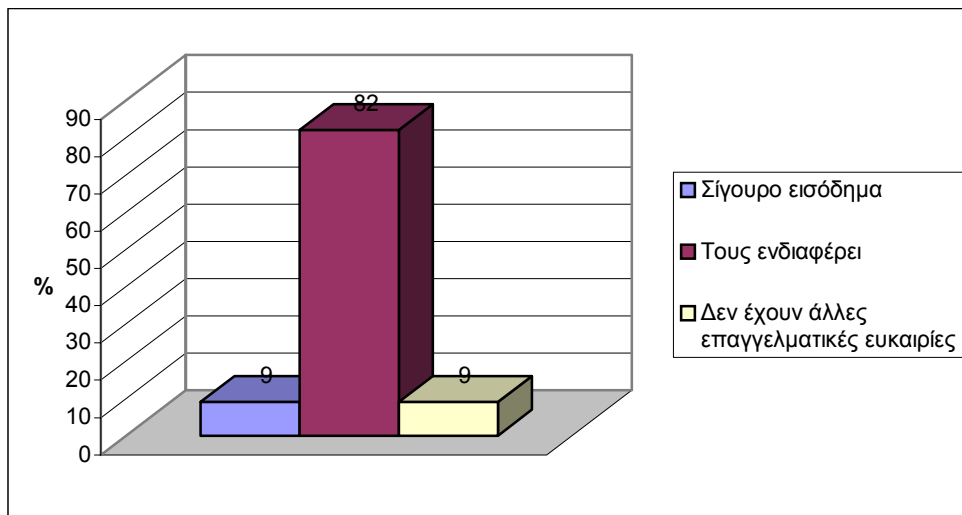
22. Το «μέλλον» του αγροτουρισμού

Το 59% των παιδιών των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων δεν θα ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό, σε αντίθεση με το 41%.

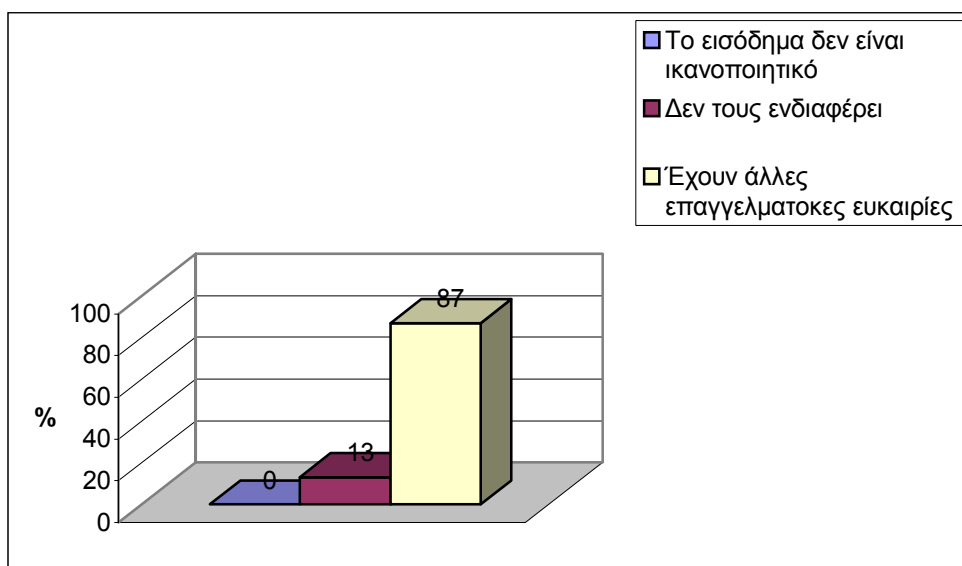
Διάγραμμα 33: Ποσοστό των παιδιών των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων που θα ασχοληθεί με τον αγροτουρισμό

Τα 11 παιδιά που θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό θα ασχοληθούν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους 82% γιατί τους ενδιαφέρει.

Διάγραμμα 34: Λόγοι για τους οποίους τα παιδιά θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό

Αντίθετα, τα παιδιά ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων που δεν πρόκειται να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό, στο μεγαλύτερο ποσοστό δήλωσαν ότι έχουν άλλες επαγγελματικές ασχολίες.

Διάγραμμα 35: Λόγοι για τους οποίους τα παιδιά δεν θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό

23. Ανάλυση των ανοικτών ερωτήσεων

Ερώτηση 14: *Είστε μέλος της Κυπριακής Εταιρείας Αγροτουρισμού. Ποια η γνώμη σας για την Εταιρεία;*

Όπως αναλύθηκε και προηγουμένως, το 59% των ερωτηθέντων βλέπει αρνητικά την εταιρεία και 41% θετικά. Στη συνέχεια, παραθέτονται κάποιες χαρακτηριστικές δηλώσεις που σκιαγραφούν την εικόνα των μελών για την εταιρεία.

Αρνητικά:

- «Δεν έχει βοηθήσει καθόλου και το κεντρικό σύστημα κρατήσεων έχει καθυστερήσει»
- «Κάνει μεσάνυχτα»
- «Καθόλου καλή οργάνωση»
- «Είναι ανοργάνωτη και χρειάζεται ακόμη δουλειά»
- «Δεν έχει κάνει τίποτα»
- «Το κεντρικό σύστημα κρατήσεων δεν έχει λειτουργήσει»
- «Έλλειψη συνεννόησης»
- «Πολλές ελλείψεις»
- «Δεν υπάρχουν πόροι, αναπτύσσεται με πολύ αργούς ρυθμούς»
- «Χρειάζεται να δραστηριοποιηθεί περισσότερο και τα μέλη να συμμετέχουν πιο ενεργά. Επίσης το κεντρικό σύστημα κρατήσεων πρέπει να γίνει»
- «Μπορεί να κάνει περισσότερα, δεν προωθείται σωστά από τον ΚΟΤ»
- «Χρειάζεται περισσότερη στήριξη και πρέπει να βελτιωθεί ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσει τα μέλη της»
- «Δεν είμαι καθόλου ευχαριστημένη, δεν μπορεί να βοηθήσει αφού το κεντρικό σύστημα κρατήσεων δεν έχει λειτουργήσει ακόμη»
- «Ενώ εδώ και πέντε χρόνια έχουμε συνεισφέρει οικονομικά για τη δημιουργία κεντρικού συστήματος κρατήσεων δεν έχει λειτουργήσει ακόμη»

Θετικά:

- «Έχει βοηθήσει»
- «Καλή προσπάθεια»

- «Έχει βοηθήσει με τους οδηγούς που εκδίδει»
- «Αρκετά καλή»
- «Έχει βοηθήσει σημαντικά»
- «Καλή»
- «Πολύ καλός θεσμός, θέλει όμως πολύ δρόμο»

Απ' όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω προκύπτει το συμπέρασμα ότι η αρνητική κριτική απέναντι στη Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού οφείλεται κατα κύριο λόγο στην καθυστέρηση δημιουργίας του κεντρικού συστήματος κρατήσεων. Πολλοί από τους ιδιοκτήτες υποδεικνύουν την έλλειψη οργάνωσης αλλά και συνεννόησης ως σημαντικό μειονέκτημα.

Τα θετικά σχόλια προσανατολίζονται κυρίως στη βοήθεια που έχει προσφέρει η εταιρεία μέχρι στιγμής και είναι αρκετά συγκρατημένα σε σχέση με τις αρνητικές δηλώσεις.

Ερώτηση 27-28: *Οργανώνετε κάποιες ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα;*
Αν ναι, ποιες είναι αυτές:

Το 70% δεν οργανώνει τέτοιου είδους ασχολίες. Το υπόλοιπο 30% οργανώνει τις εξής ασχολίες:

- Συμμετοχή στις αγροτικές ασχολίες
- Ιππασία
- Επισκέψεις ή καθοδήγηση στα μονοπάτια μελέτης της φύσης
- Ποδηλασία
- Καθοδήγηση στα μνημεία της περιοχής
- Επισκέψεις στους ελαιώνες
- Διδασκαλία ζωγραφικής
- Συγκομιδή καρπών
- Μελέτη πουλιών
- Ψάρεμα στα φράγματα

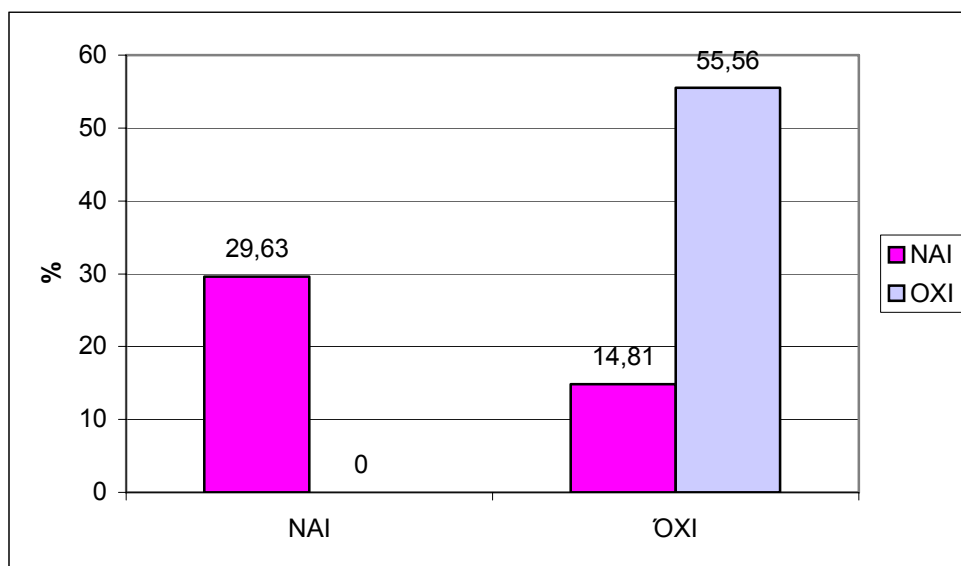
Είναι φανερό ότι οι δραστηριότητες αυτές προσεγγίζουν την έννοια του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού. Κρίνεται στο σημείο αυτό σημαντικό να αναφερθεί ότι όσοι ιδιοκτήτες οργανώνουν τέτοιου είδους δραστηριότητες επενδύουν πολύ στην προσωπική επαφή με τον τουρίστα. Πολλοί είναι αυτοί που διατηρούν επαφές με τους επισκέπτες τους και μετά την αποχώρηση των τελευταίων.

5.4. Συσχετίσεις

Μετά την ανάλυση του ερωτηματολογίου έγιναν οι παρακάτω συσχετίσεις, καθώς και οι έλεγχοι υποθέσεων χ^2 (chi-square) μεταξύ των μεταβλητών του ερωτηματολογίου. Σημαντικές συσχετίσεις βρέθηκαν για τις παρακάτω μεταβλητές.

5.4.1. Συσχέτιση της μεταβλητής X5: διαμένουν ή όχι στην κοινότητα και της X8a: ασχολούνται ή όχι με τη γεωργία.

Από τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων με βάση το κριτήριο χ^2 βρέθηκε ότι όσοι μένουν στις κοινότητες ασχολούνται με την γεωργία. Το p-value είναι ίσο με 0,0002 επομένως είναι μικρότερο από 0,01 σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Συμπεραίνουμε ότι η τιμή της μεταβλητής X5 που εξετάζεται συσχετίζεται με την τιμή της X8a. Η συσχέτιση αυτή είναι θετική, καθώς υπολογίστηκε ο συντελεστής Pearson και βρέθηκε 0,7255. Αυτό σημαίνει ότι όσο αυξάνεται ο αριθμός όσων μένουν στην κοινότητα αυξάνεται και το ποσοστό όσων ασχολούνται με την γεωργία.

Διάγραμμα 5.4.1: Συσχέτιση του ποσοστού των ιδιοκτητών που διαμένει ή όχι στην κοινότητα με τον αν ασχολούνται ή όχι με τη γεωργία.

Στο πιο κάτω πίνακα συχνοτήτων φαίνεται πόσες φορές οι δύο τιμές της μεταβλητής X5 (0:ΝΑΙ και 1: ΟΧΙ) εμφανίζονται ταυτόχρονα με τις δύο τιμές (0:ΝΑΙ και 1: ΟΧΙ) της μεταβλητής X8a. Για παράδειγμα, 8 άτομα που μένουν στο χωριό ταυτόχρονα

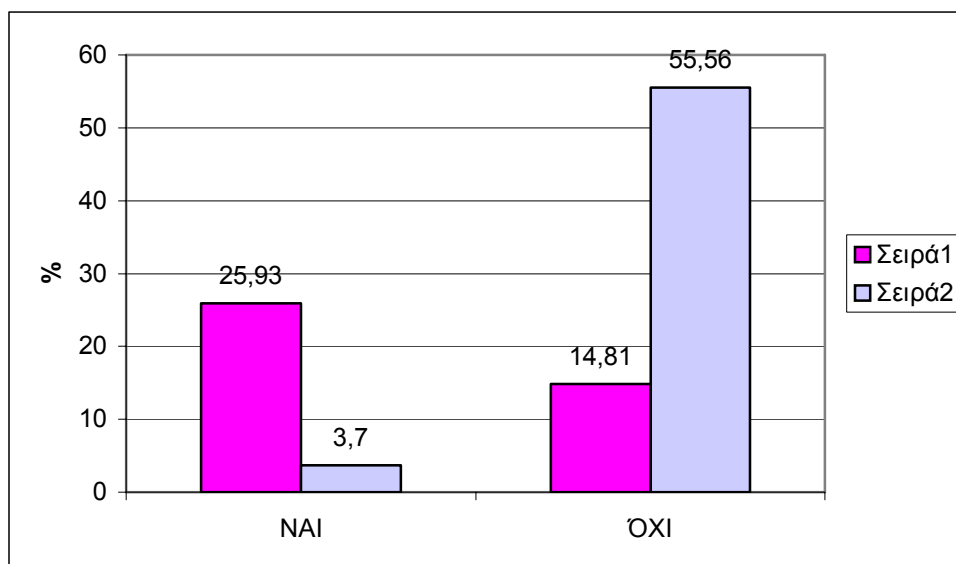
ασχολούνται με τη γεωργία ποσοστό 29,63% ενώ κανένα άτομο που μένει στο χωριό δεν ασχολείται με την γεωργία.

Πίνακας 5.4.1: Πίνακας Συχνοτήτων της X5 για την X8a

	NAI	OXI	Σύνολο
NAI	8 29,63%	0 0,00%	8 29,63%
OXI	4 14,81%	15 55,56%	19 70,37%
Σύνολο	12 44,44%	15 55,56%	27 100,00%

5.4.2. Συσχέτιση της μεταβλητής X5 : διαμένουν ή όχι στην κοινότητα με την μεταβλητή X36: Τα παιδιά θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό.

Από τη στατιστική επεξεργασία προκύπτει ότι υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών αφού το p-value είναι μικρότερο από 0,01 ισούται με 0,0013 σε επίπεδο σημαντικότητας 99%. Μάλιστα η συσχέτιση αυτή είναι θετική αφού ο συντελεστής Pearson βρέθηκε 0,6175. επομένως όσο αυξάνεται ο αριθμός όσων διαμένουν στην κοινότητα αυξάνεται και το ποσοστό των παιδιών που θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό.

Διάγραμμα 5.4.2: Συσχέτιση του ποσοστού των ιδιοκτητών που διαμένει ή όχι στην κοινότητα με το ποσοστό των παιδιών που θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό.

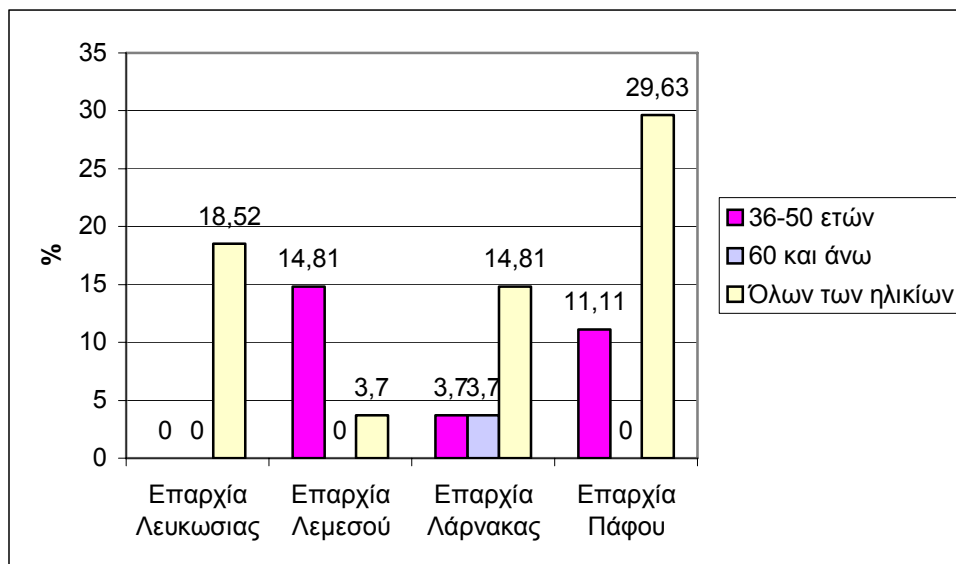
Στη συνέχεια βλέπουμε πόσες φορές η περίπτωση κάποιος να μένει στο χωριό και τα παιδιά του θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό εμφανίζεται 7 φορές ποσοστό 25,93%. 1 μόνο άτομο που μένει στο χωριό τα παιδιά του δεν θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό και 4 άτομα δεν μένουν στο χωριό και τα παιδιά τους θα διαμένουν στην κοινότητα.

Πίνακας 5.4.2: Πίνακας Συχνοτήτων της X5 και της X36

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Σύνολο
ΝΑΙ	7 25,93%	1 3,70%	8 29,63%
ΟΧΙ	4 14,81%	15 55,56%	19 70,37%
Σύνολο	11 40,74%	16 59,26%	27 100,00%

5.4.3. Συσχέτιση της μεταβλητής X4: Επαρχία που βρίσκεται το αγροτουριστικό κατάλυμα και με την μεταβλητή X22: Ηλικία των τουριστών.

Συσχέτιση υπάρχει σε αυτή την περίπτωση αφού το P-Value =0,0587 και είναι μικρότερο από 0,10 σε επίπεδο σημαντικότητας 90% . Η συσχέτιση αυτή είναι αρνητική, καθώς υπολογίσθηκε ο συντελεστής Pearson και βρέθηκε −0,0185.

Διάγραμμα 5.4.3: Συσχέτιση της επαρχίας στην οποία βρίσκεται το αγροτουριστικό κατάλυμα και της ηλικίας των τουριστών.

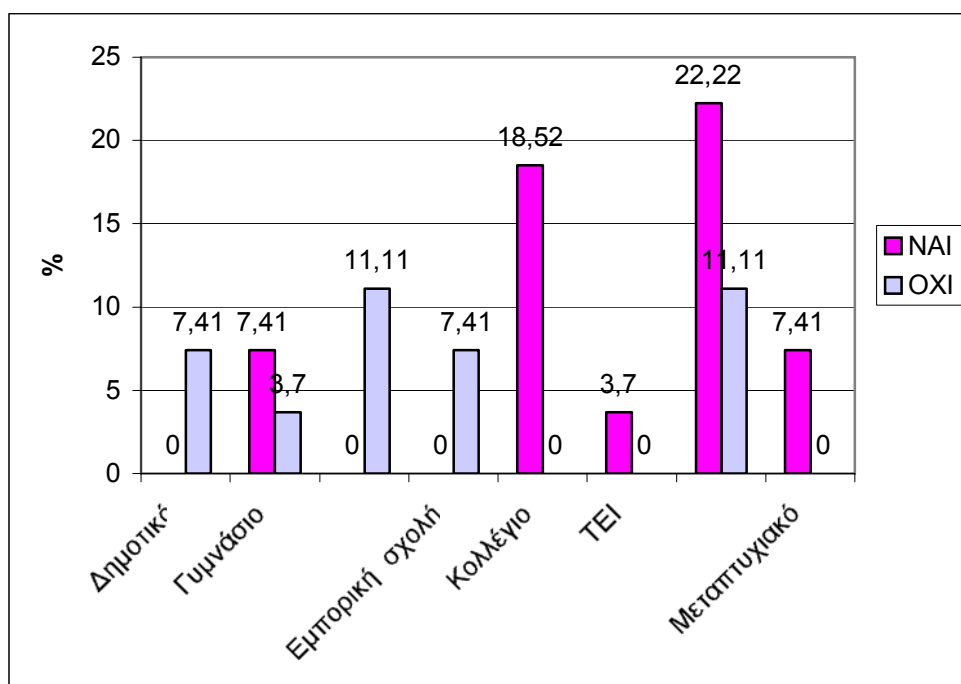
Στην περίπτωση αυτή έχουμε συσχέτιση των μεταβλητών X4 και X22 δηλαδή πόσες φορές οι τιμές της κάθε μεταβλητής θα συνυπάρξει με τις τιμές της άλλης. Παρατηρούμε ότι στην Επαρχία Λευκωσίας(1) κανένας ιδιοκτήτης φιλοξενεί τουρίστες που έχουν ηλικίες από 36-50 ετών(2) επίσης κανένας 60 και άνω(2) και 5 δηλώνουν ότι οι τουρίστες είναι όλων των ηλικιών(3). Για την Επαρχία Λεμεσού(2) 4 άτομα δηλώνουν ότι οι τουρίστες τους προέρχονται από τις ηλικίες 36-50 ετών(2), κανένας τις ηλικίες 60 και άνω(2) και 1 άτομο δηλώνει ότι οι τουρίστες είναι όλων των ηλικιών. Η Επαρχία Λάρνακας(3) συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων,14,81%, στην επιλογή 4 της μεταβλητής X22 δηλαδή ότι οι τουρίστες είναι όλων των ηλικιών. Το ίδιο και με την Επαρχία Πάφου(4). Το 26,63% από το 40,74% δηλώνει ότι οι τουρίστες είναι όλων των ηλικιών ενώ μόνο 3 άτομα δηλώνουν ότι οι τουρίστες έχουν ηλικίες από 36-50 ετών.

Πίνακας 5.4.3: Πίνακας συχνοτήτων για την X4 και την X22

	36-50 ετών	60 και άνω	Όλων των ηλικιών	Σύνολο
1.Επαρχία Λευκωσίας	0 0,00%	0 0,00%	5 18,52%	5 18,52%
2.Επαρχία Λεμεσού	4 14,81%	0 0,00%	1 3,70%	5 18,52%
3.Επαρχία Λάρνακας	1 3,70%	1 3,71%	4 14,81%	6 22,22%
4.Επαρχία Πάφου	3 11,11%	0 0,00%	8 29,63%	11 40,74%
Σύνολο	8 29,63%	1 3,70%	18 66,67%	27 100,00%

5.4.4. Συσχέτιση της μεταβλητής X6: Επίπεδο εκπαίδευσης με την μεταβλητή X32: Χρήση οικολογικών προϊόντων.

Από τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων και με βάση το κριτήριο χ^2 συσχέτιση υπάρχει σε αυτή την περίπτωση αφού το P-Value =0,0255 και είναι μικρότερο από 0,10 σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Η συσχέτιση σε αυτή την περίπτωση είναι αρνητική, αφού ο συντελεστής Pearson ισούται με -0,4244.

Διάγραμμα 5.4.4: Συσχέτιση του επιπέδου εκπαίδευσης με την χρήσης οικολογικών προϊόντων.

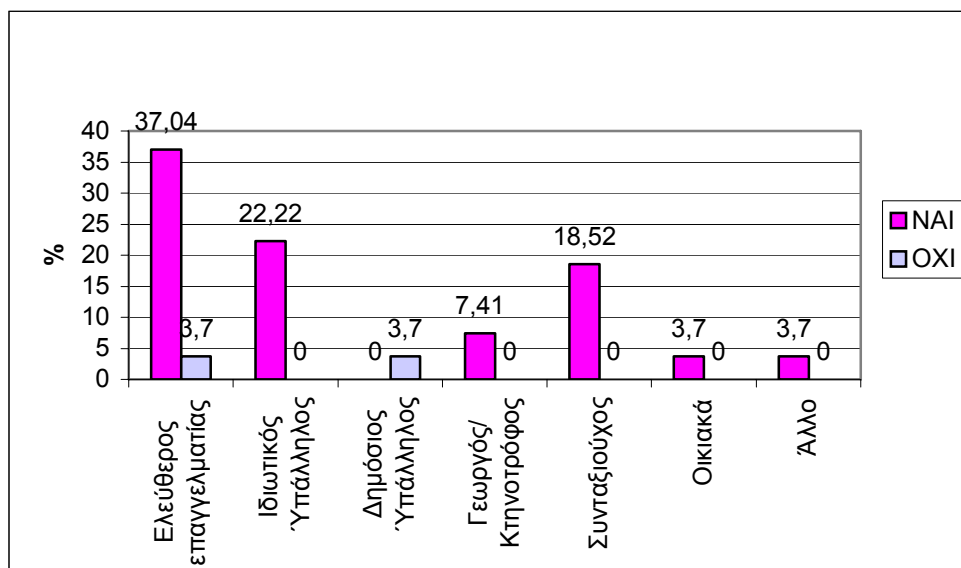
Βλέπουμε ότι όσο ανεβαίνει το επίπεδο εκπαίδευσης αυξάνονται και οι θετικές απαντήσεις για την χρήσης οικολογικών προϊόντων (0:NAI, 1:OXI). Τα επίπεδα Δημοτικό(1), Γυμνάσιο(2), Λύκειο(4) και Εμπορική Σχολή(5), δεν χρησιμοποιεί οικολογικά προϊόντα ενώ τα επίπεδα Κολλέγιο(6), ΤΕΙ(7), ΑΕΙ(8) και μεταπτυχιακό χρησιμοποιούν σε μεγαλύτερο ποσοστό οικολογικά προϊόντα.

Πίνακας 5.4.4: Πίνακας Συχνοτήτων για την X6 και την X32

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Σύνολο
1.Δημοτικό	0 0,00%	2 7,41%	2 7,41%
2.Γυμνάσιο	2 7,41%	1 3,70%	3 11,11%
4.Λύκειο	0 0,00%	3 11,11%	3 11,11%
5.Εμπορική Σχολή	0 0,00%	2 7,41%	2 7,41%
6.Κολλέγιο	5 18,52%	0 0,00%	5 18,52%
7.ΤΕΙ	1 3,70%	0 0,00%	1 3,70%
8.ΑΕΙ	6 22,22%	3 11,11%	9 33,33%
9.Μεταπτυχιακό	2 7,41%	0 0,00%	2 7,41%
Σύνολο	16 59,26%	11 40,74%	27 100,00%

5.4.5. Συσχέτιση της μεταβλητής X7: Κύρια απασχόληση και μεταβλητής X12C: Ασχολία με τον αγροτουρισμό για αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.

Υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών αφού το p-value είναι μικρότερο από 0,05 ισούται με 0,0326 σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Η συσχέτιση αυτή είναι αρνητική αφού ο συντελεστής Pearson ισούται με $-0,1225$.

Διάγραμμα 5.4.5

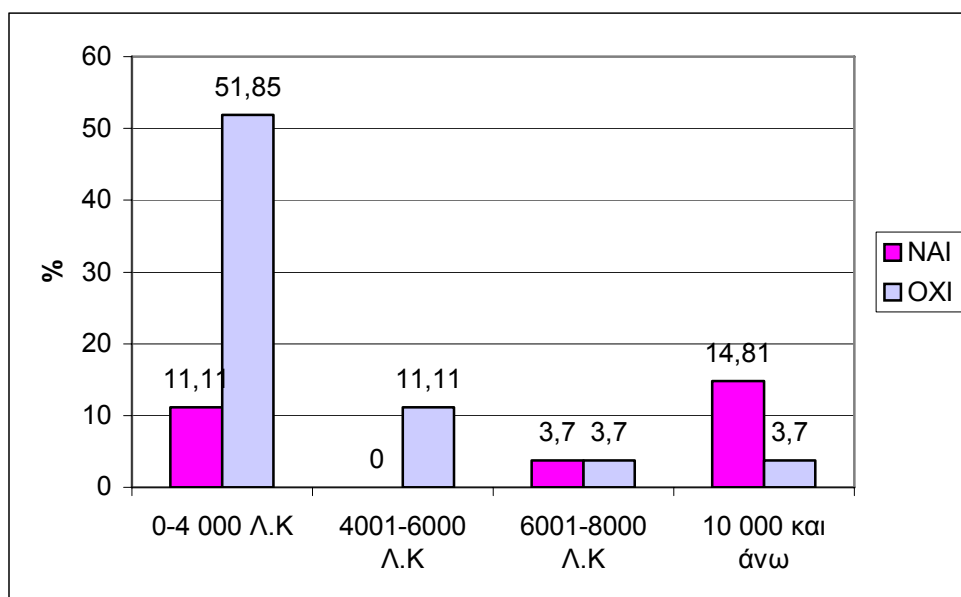
Ο πίνακας συχνοτήτων που ακολουθεί παρουσιάζει για ποιες από τις τιμές της μεταβλητής X7 που αντιπροσωπεύει την Κύρια απασχόληση οι ερωτηθέντες έδωσαν θετικές(0) ή αρνητικές (1) απαντήσεις για το εάν ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό για αξιοποίηση του ελεύθερου τους χρόνου. Σημαντικό είναι το ποσοστό των ελεύθερων επαγγελματιών, 10 από τους 11, που απάντησαν θετικά.

Πίνακας 5.4.5: Πίνακας Συχνοτήτων της X7 και της X12C

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Σύνολο
1.Ελεύθερος επαγγελματίας	10 37,04%	1 3,70%	11 40,74%
2.Ιδιωτικός Υπάλληλος	6 22,22%	0 0,00%	6 22,22%
3.Δημόσιος Υπάλληλος	0 0,00%	1 3,70%	1 3,70%
5.Γεωργός/Κτηνοτρόφος	2 7,41%	0 0,00%	2 7,41%
6.Συνταξιούχος	5 18,52%	0 0,00%	5 18,52%
7.Οικιακή Απασχόληση	1 3,70%	0 0,00%	1 3,70%
8.Άλλο	1 3,70%	0 0,00%	1 3,70%
Σύνολο	25 92,59%	2 7,41%	27 100,00%

5.4.6. Συσχέτιση της μεταβλητής X10: Συνολικό ετήσιο εισόδημα από τον αγροτουρισμό με την μεταβλητή X27: Οργάνωση κάποιων άλλων ασχολιών αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα.

Εφόσον το P-Value είναι ίσο με 0,0304 και είναι μικρότερο από 0,05 σε επίπεδο σημαντικότητας 95% οι δύο μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες. Σε αυτή την περίπτωση η συσχέτιση είναι αρνητική αφού ο συντελεστής Pearson βρέθηκε – 0,5268.

Διάγραμμα 5.4.6: Συσχέτιση του συνολικού εισοδήματος από τον αγροτουρισμό και την οργάνωση αγροτικών ασχολιών

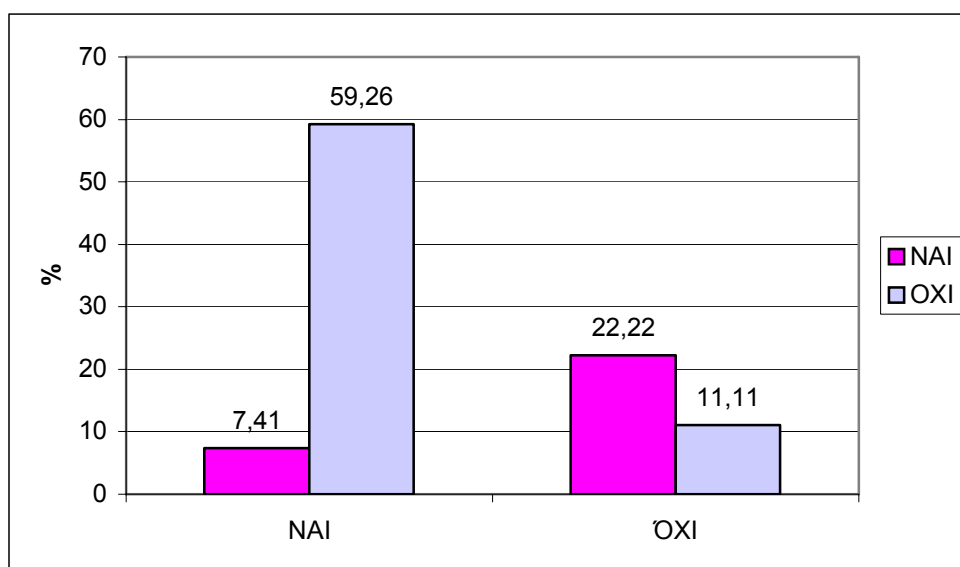
Σημαντική είναι και η συσχέτιση του συνολικού εισοδήματος και την οργάνωση αγροτικών ή οικολογικών δραστηριοτήτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό έχουν χαμηλό εισόδημα από τον αγροτουρισμό, 0-4000 Α.Κ.(1), δεν οργανώνει ασχολίες αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα (από τους 17 οι 14). Η πλειοψηφία των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων που έχει εισόδημα 10 000 Α.Κ.(5) και άνω διοργανώνει ασχολίες αγροτικού και οικολογικού εισοδήματος.

Πίνακας 5.4.6: Πινάκας Συχνοτήτων της X10 και της X27

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Σύνολο
1. 0-4000Α.Κ	3 11,11%	14 51,85%	17 62,96%
2. 4001-6000Α.Κ	0 0,00%	3 11,11%	3 11,11%
3. 6001-8000Α.Κ	1 3,70%	1 3,70%	2 7,41%
4. 10 000 και άνω	4 14,81%	1 3,70%	5 18,52%
Σύνολο	8 29,63%	19 70,37%	27 100,00%

5.4.7. Συσχέτιση της X21: Φιλοξενία που προσφέρεται με την μεταβλητή X27: Οργάνωση κάποιων άλλων ασχολιών αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα.

Συσχέτιση υπάρχει αφού το P-Value=0,0029 και είναι μικρότερο από 0,05 σε επίπεδο σημαντικότητας 95%.

Διάγραμμα 5.4.7: Συσχέτιση της Φιλοξενίας που προσφέρεται και της οργάνωσης ασχολιών αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα.

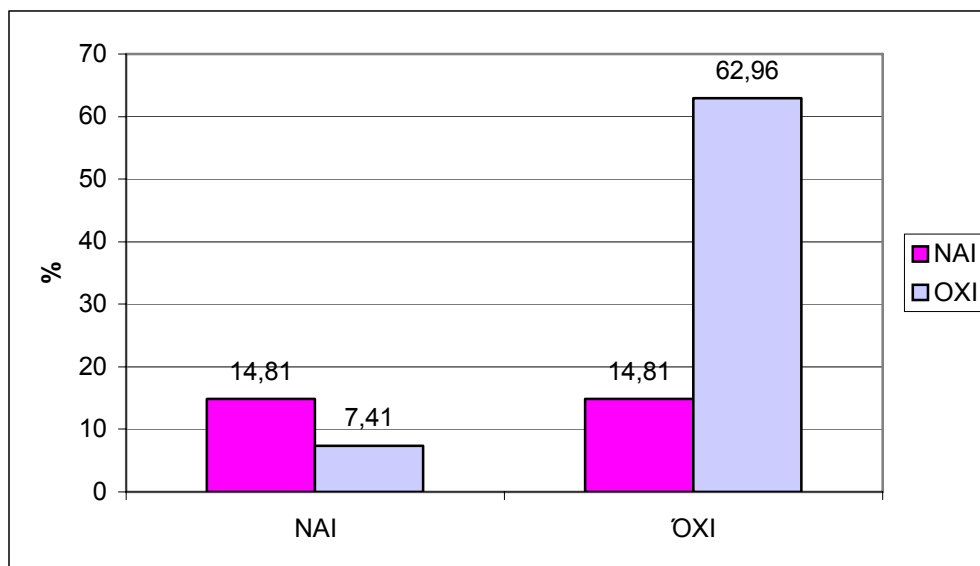
Συγκρίνοντας τις δύο μεταβλητές και παρατηρώντας τον ακόλουθο πίνακα συχνοτήτων 5.4.7 προκύπτει ότι όσοι προσφέρουν μόνο Διανυκτέρευση(0) στην πλειοψηφία του δεν οργανώνουν ασχολίες αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα. Από τους 9 συνολικά που προσφέρουν Διανυκτέρευση με πρωινό(1) οι 6 οργανώνουν ασχολίες αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα.

Πίνακας 5.4.7: Πίνακας Συχνοτήτων της X21 και της X27

	NAI	OXI	Σύνολο
NAI	2 7,41%	16 59,26%	18 66,673%
OXI	6 22,22%	3 11,11%	9 33,333%
Σύνολο	8 29,63%	19 70,37%	27 100,00%

5.4.8. Συσχέτιση της μεταβλητής X20C: Η Φύση θεωρήθηκε ως στοιχείο θετικό για την ανάπτυξη της περιοχής με την μεταβλητή X27: Οργάνωση κάποιων άλλων ασχολιών αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα.

Από τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων προκύπτει ότι το P- Value = 0,0243 < 0,05 σε επίπεδο σημαντικότητας 95% επομένως οι δύο μεταβλητές συσχετίζονται.

Διάγραμμα 5.4.8: Συσχέτιση του θετικού στοιχείου Φύση με την οργάνωση ασχολιών αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα.

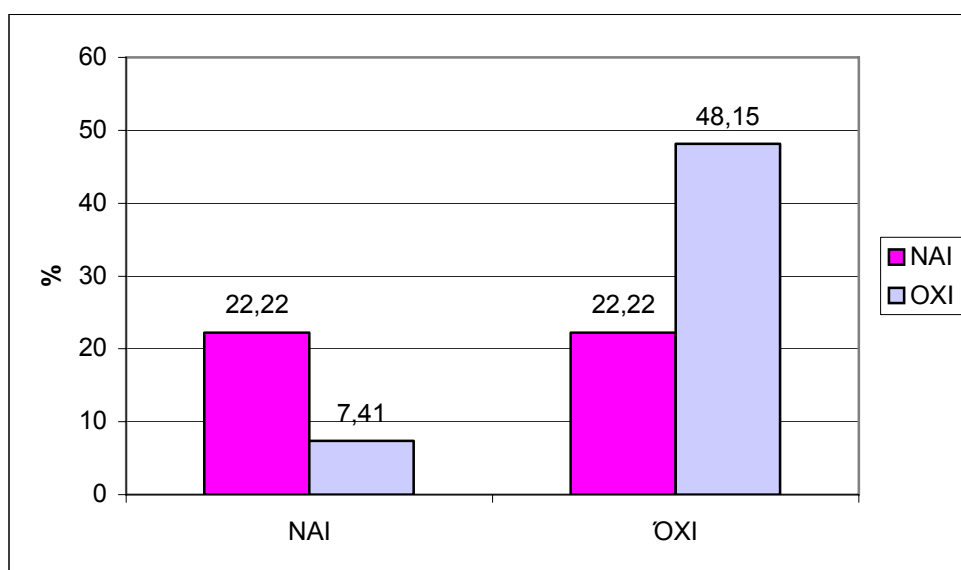
Εξετάζοντας τις μεταβλητές αυτές όσοι επέλεξαν τη φύσης ως στοιχείο θετικό για την ανάπτυξη της περιοχής(0) οι 4 οργανώνουν άλλες ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα(0).

Πίνακας 5.4.8: Πίνακας Συχνοτήτων για την X20C και την X27

	NAI	OXI	Σύνολο
NAI	4 14,81%	2 7,41%	6 22,22%
OXI	4 14,81%	17 62,96%	21 77,78%
Σύνολο	8 29,63%	19 70,37%	27 100,00%

5.4.9. Συσχέτιση της μεταβλητής X27: Οργάνωση κάποιων άλλων ασχολιών αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα με την μεταβλητή X34: Συμμετοχή στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci: «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά».

Συσχέτιση υπάρχει αφού το P-Value= 0,0381 και είναι μικρότερο από 0,10 σε επίπεδο σημαντικότητας 90%. Η συσχέτιση αυτή είναι θετική αφού ο συντελεστής Pearson ισούται με 0,3990.

Διάγραμμα 5.4.9: Συσχέτιση την οργάνωσης ασχολιών αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα και της συμμετοχής στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci: «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά».

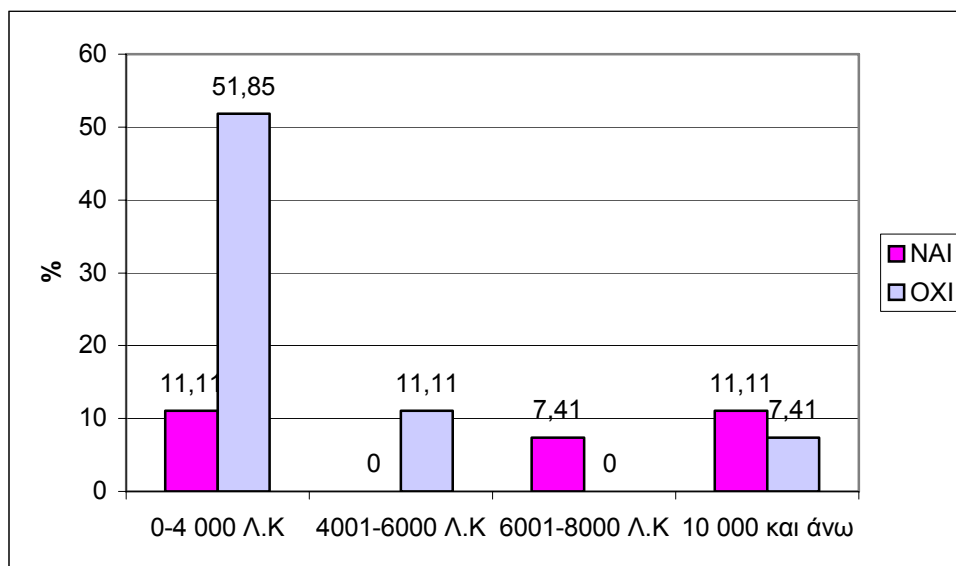
Ο ακόλουθος πίνακας συχνοτήτων 5.4.9 δείχνει τα εξής: από τους 8 που οργανώνουν κάποιες ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα οι έξι συμμετείχαν στο πρόγραμμα ενώ από τους 19 που δεν οργανώνουν αγροτικές ή οικολογικές ασχολίες μόνο οι 6 συμμετείχαν στο πρόγραμμα.

Πίνακας 5.4.9: Πίνακας Συχνοτήτων για τη X27 και την X34

	NAI	OXI	Σύνολο
NAI	6 22,22%	2 7,41%	8 29,63%
OXI	6 22,22%	13 48,15%	19 70,37%
Σύνολο	12 44,44%	15 55,56%	27 100,00%

5.4.10. Συσχέτιση της μεταβλητής X10: Συνολικό ετήσιο εισόδημα από τον αγροτουρισμό με την μεταβλητή X5: διαμένουν ή όχι στην κοινότητα.

Αφού το P- Value=0,0245 και είναι μικρότερο από 0,05 σε επίπεδο σημαντικότητας 95% υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο μεταβλητών. Η συσχέτιση αυτή είναι αρνητική αφού ο συντελεστής Pearson υπολογίσθηκε και βρέθηκε -0,4215.

Διάγραμμα 5.4.10: Συσχέτιση του συνολικού ετήσιου εισοδήματος από τον αγροτουρισμό και του ποσοστού των ιδιοκτητών που διαμένουν ή όχι στην κοινότητα

Από τη σύγκριση αυτή προκύπτει ότι όσοι έχουν συνολικό εισόδημα από τον αγροτουρισμό 0-4000 Λ.Κ. οι 3 μένουν στο χωριό(0) και οι 14 όχι(1). Εισόδημα 4001-6000Λ.Κ. έχουν 3 ιδιοκτήτες οι οποίοι δεν μένουν στο χωριό. Δύο ιδιοκτήτες έχουν εισόδημα 60001-8000 Λ.Κ. και όλοι μένουν στο χωριό. Τέλος 5 άτομα έχουν εισόδημα από 10 000 και άνω από αυτούς οι 3 μένουν στο χωριό.

Πίνακας 5.4.10: Πίνακας Συχνοτήτων για την X10 και την X5

	ΝΑΙ	ΟΧΙ	Σύνολο
1. 0-4000Λ.Κ	3 11,11%	14 51,85%	17 62,96%
2. 4001-6000Λ.Κ	0 0,00%	3 11,11%	3 11,11%
3. 6001-8000Λ.Κ	2 7,41%	0 0,00%	2 7,41%
4. 10 000 και άνω	3 11,11%	2 7,41%	5 18,52%
Σύνολο	12 44,44%	19 70,37%	27 100,00%

5.5. Συμπεράσματα της Έρευνας

Με την ολοκλήρωση της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας παρουσιάζονται στο σημείο αυτό τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει.

Τα περισσότερα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν στη Επαρχία Πάφου (40%), αφού εκεί βρίσκονται και τα περισσότερα αγροτουριστικά καταλύματα. Σημαντικό πόρισμα της έρευνας είναι το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό το 70% από τους ιδιοκτήτες που απάντησαν στα ερωτηματολόγια δεν διαμένει στην κοινότητα στην οποία διατηρεί το αγροτουριστικό κατάλυμα.

Αναλύοντας τα προσωπικά χαρακτηριστικά των ερωτηθέντων, παρατηρείται ότι οι ηλικίες των ερωτηθέντων ανήκουν κυρίως στις κατηγορίες 36-45 ετών (37%) και 46-60 ετών (37%) και σχεδόν όλοι είναι έγγαμοι (96%) εκτός από μια περίπτωση. Αξιοπρόσεκτο είναι και το γεγονός ότι το μεγαλύτερο ποσοστό έχει αποφοιτήσει από Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (34%) και ένα σημαντικό ποσοστό από Κολλέγιο (19%). Το 40% των ιδιοκτητών έχουν δηλώσει ότι είναι ελεύθεροι επαγγελματίες και μόλις δύο άτομα έχουν την γεωργία ως κύρια απασχόληση.

Επίσης, παρατηρείται ότι στη γεωργία απασχολούνται συμπληρωματικά ή από απλό ενδιαφέρον το 59%. Από τους ερωτηθέντες αυτούς, οι περισσότεροι καλλιεργούν εσπεριδοειδή και διάφορα άλλα είδη και το συνολικό εισόδημα από τη γεωργία ανέρχεται κυρίως στις 0-4000 λίρες Κύπρου.

Αντίθετα όσον αφορά το συνολικό ετήσιο εισόδημα των ερωτηθέντων, το μεγαλύτερο ποσοστό (41%) έχει δηλώσει εισόδημα από 10 000 λίρες Κύπρου και άνω. Λιγότερο ικανοποιητικό είναι το εισόδημα που προέρχεται από τον αγροτουρισμό, αφού μεγάλη μερίδα (63%) των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων έχει εισόδημα από 0-4000 λίρες Κύπρου.

Στην ερώτηση «τι γνωρίζετε για τον αγροτουρισμό» οι περισσότεροι από αυτούς (67%) επέλεξαν ότι ο αγροτουρισμός αποτελεί μέτρο ανάπτυξης της υπαίθρου. Η απάντησή τους όμως δεν εξηγεί το γεγονός ότι οι περισσότεροι από αυτούς δε μένουν στην ύπαιθρο αλλά στις πόλεις όπου και εργάζονται. Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι οι περισσότεροι (73%) ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό γιατί τους ενδιέφερε.

Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι επιδοτήσεις στην ανάπτυξη του αγροτουρισμού καθώς αποτελούν σοβαρό κίνητρο για όσους ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό. Ο μεγαλύτερος αριθμός των ιδιοκτητών επωφελήθηκε από ορισμένα οικονομικά κίνητρα και η πλειοψηφία (45%) επιδοτήθηκε από τον ΚΟΤ.

Η Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού συγκέντρωσε αρκετά αρνητικά σχόλια από τα μέλη της (59%). Βασικότερη αιτία δυσαρέσκειας είναι η καθυστέρηση της λειτουργίας του κεντρικού συστήματος κρατήσεων. Υπήρξαν βέβαια και αρκετά θετικά σχόλια, τα περισσότερα των οποίων όμως συγκρατημένα.

Οι αγροτουριστικές μονάδες είναι οικογενειακές, αλλά το 52% των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων απασχολεί και άτομα εκτός της οικογένειας. Στο σημείο αυτό σημειώνεται, επίσης, ότι οι περισσότερες αγροτουριστικές μονάδες προσφέρουν μόνο διανυκτέρευση, αφού οι ιδιοκτήτες διαμένουν εκτός της περιοχής και δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν τους τουρίστες.

Ως σημαντικότερο στοιχείο ανάπτυξης της περιοχής θεωρήθηκε η Φύση, γεγονός που φανερώνει εν μέρει και τα ενδιαφέροντα των όσων επισκέπτονται τα αγροτουριστικά καταλύματα.

Οι τουρίστες που επισκέπτονται τα αγροτουριστικά καταλύματα είναι συνήθως όλων των ηλικιών και προέρχονται κυρίως από τη Μεγάλη Βρετανία (80%) και τη Γερμανία (74%), όπως συμβαίνει εξάλλου και με τον τουρισμό που επισκέπτεται ολόκληρη την Κύπρο. Σε ό,τι αφορά την εποχή του χρόνου κατά την οποία παρατηρείται αυξημένη προσέλευση τουριστών δεν υπήρξαν μεγάλες διακυμάνσεις. Αυτό είναι αρκετά σημαντικό συμπέρασμα και μπορεί να υποστηριχθεί ότι ο αγροτουρισμός δεν παρουσιάζει εποχικότητα. Τα καταλύματα επισκέπτονται και Κύπριοι αγροτουρίστες σε μεγάλο ποσοστό (78%), κυρίως όμως το καλοκαίρι (77%), και κυρίως τον Αύγουστο, καθώς και κατά τη διάρκεια των εορτών των Χριστουγέννων και του Πάσχα (45%).

Άμεσα με τον αγροτουρισμό συνδέεται και η προστασία του περιβάλλοντος. Διαπιστώθηκε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων (96%) φροντίζει ώστε η αγροτουριστική του μονάδα να μην ρυπαίνει το περιβάλλον. Ωστόσο, μικρό ποσοστό (22%) κάνει ανακύκλωση και ακόμη μικρότερο (15%) συμμετέχει σε προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος. Αυτό ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει σωστή ενημέρωση και οργάνωση από μέρους της κυβέρνησης, αλλά ούτε και ιδιωτική πρωτοβουλία. Είναι αξιοσημείωτο ότι μεγάλο ποσοστό (59%) χρησιμοποιεί οικολογικά προϊόντα.

Ξεχωριστός λόγος πρέπει να γίνει και για την οργάνωση αγροτικών ασχολιών. Πολύ μικρός αριθμός (30%) οργανώνει ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα. Ο μικρός αριθμός όμως όσων οργανώνουν τέτοιου είδους δραστηριότητες φαίνεται ότι είναι σε καλό δρόμο. Βασικό στοιχείο για όσους οργανώνουν αγροτικές και οικολογικές ασχολίες είναι η προσωπική επαφή με τους αγροτουρίστες, όπως δηλώνουν χαρακτηριστικά. Οι πιο αντιπροσωπευτικές δραστηριότητες που οργανώνονται είναι: η συμμετοχή στις αγροτικές ασχολίες, η ιππασία, οι επισκέψεις στα μονοπάτια της φύσης, στους αρχαιολογικούς χώρους, η μελέτη πουλιών κ.ά.

Στο θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας εργασίας ξεχωριστός λόγος έγινε και για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα Leonardo da Vinci «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά». Το πρόγραμμα αυτό έχει συνεισφέρει σημαντικά, ώστε το αγροτουριστικό πρόγραμμα να πλαισιωθεί ορθά και να διατηρήσει την παραδοσιακή του μορφή. Στο πρόγραμμα αυτό συμμετείχε το 44% των ιδιοκτητών και το 42% αξιολόγησε την εμπειρία του ως Εξαιρετική.

Όπως προαναφέρθηκε, μικρή ήταν και η ανταπόκριση των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων για στη συμμετοχή σε προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος όχι όμως και το ενδιαφέρον. Πολλοί δήλωσαν ότι θα επιθυμούσαν να συμμετέχουν σε τέτοιου είδους προγράμματα, αρκεί να ήταν ορθά ενημερωμένοι.

Αισιόδοξο είναι ότι ένα αξιοσημείωτο ποσοστό 41% δηλώνει ότι τα παιδιά του θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό. Μάλιστα όσα από αυτά θα ασχοληθούν θα το κάνουν γιατί τους ενδιαφέρει.

Είναι απαραίτητο στο σημείο αυτό να γίνει αναφορά και στα αποτελέσματα των συσχετίσεων ορισμένων μεταβλητών. Είναι γεγονός ότι όσοι διαμένουν στην κοινότητα όπου βρίσκονται τα αγροτουριστικά τους καταλύματα ασχολούνται παράλληλα και με τη γεωργία. Επιπλέον, τα παιδιά όσων διαμένουν στις κοινότητες πρόκειται να ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό κάτι που φανερώνει ότι ο αγροτουρισμός μπορεί να συνεισφέρει στην συμπλήρωση του οικογενειακού εισοδήματος και να συγκρατήσει τον πληθυσμό στην ύπαιθρο.

Με το συσχετισμό της επαρχίας στην οποία βρίσκεται το αγροτουριστικό κατάλυμα και της ηλικίας των τουριστών προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό στις Επαρχίες Λευκωσίας, Λάρνακας και Πάφου απάντησε ότι ο τουρισμός προέρχεται απ' όλες τις ηλικίες. Αντίθετα στην Επαρχία Λεμεσού ο τουρισμός προέρχεται από τις ηλικίες 36-50 ετών.

Συσχετίστηκε, επίσης, το επίπεδο εκπαίδευσης των ιδιοκτητών αγροτουριστικών καταλυμάτων με τη χρήση οικολογικών προϊόντων. Όπως ήταν αναμενόμενο, οι ιδιοκτήτες με υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης χρησιμοποιούν οικολογικά προϊόντα.

Η κύρια απασχόληση των ερωτηθέντων ήταν καθοριστική για το λόγο που ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό. Όλοι σχεδόν οι ελεύθεροι επαγγελματίες ασχολήθηκαν με τον αγροτουρισμό για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου τους.

Η οργάνωση αγροτικών ή οικολογικών ασχολιών αξίζει, επίσης, ιδιαίτερης προσοχής. Στο συσχετισμό με το συνολικό ετήσιο εισόδημα από τον αγροτουρισμό προέκυψε ότι όσοι απολαμβάνουν υψηλά εισοδήματα από τον αγροτουρισμό οργανώνουν και ασχολίες αγροτικού και οικολογικού χαρακτήρα, γεγονός, που δεν συμβαίνει με τους χαμηλότερους εισοδηματίες. Θετική συσχέτιση βρέθηκε, επίσης, και με το είδος φιλοξενίας που προσφέρεται. Παρατηρήθηκε ότι όσα αγροτουριστικά καταλύματα προσφέρουν διανυκτέρευση με πρωινό οργανώνουν και τέτοιου είδους ασχολίες. Επιπρόσθετα, η Φύση ως θετικό στοιχείο για την ανάπτυξη της περιοχής παρουσίασε θετική συσχέτιση με την οργάνωση συμπληρωματικών ασχολιών με τη συμμετοχή στο πρόγραμμα Leonardo da Vinci.

Τέλος, όσοι ιδιοκτήτες έχουν υψηλό εισόδημα από τον αγροτουρισμό είναι αυτοί που διαμένουν στην περιοχή όπου βρίσκονται τα αγροτουριστικά καταλύματά τους. Συμπεραίνεται ότι ο αγροτουρισμός μπορεί να συνεισφέρει στη συμπλήρωση του εισοδήματος, εφόσον οι ιδιοκτήτες των καταλυμάτων διαμένουν στα χωριά και οργανώνουν συμπληρωματικές ασχολίες προς τον αγροτουρισμό. Είναι φανερό ότι οι τουρίστες θα προτιμήσουν αυτού του είδους τα καταλύματα, καθώς αναζητούν και την προσωπική επαφή με τους ντόπιους και τη συμμετοχή τους σε ασχολίες της αγροτικής ζωής. Δυστυχώς, όμως, κάτι τέτοιο γίνεται μόνο από ένα μικρό αριθμό αγροτουριστικών καταλυμάτων.

ΜΕΡΟΣ IV: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

6.1. Συμπεράσματα

Η τουριστική ανάπτυξη στην Κύπρο έχει αναγορευθεί σε μυθικό πρόσωπο με ανυπέρβλητες δυνατότητες (Παπασταύρος, 1989). Κι όμως, η εισβολή των τουριστών, πέρα των δύο εκατομμυρίων που πραγματοποιείται τα τελευταία χρόνια, έχει σημαντικές επιπτώσεις, λόγω της επιβολής διαφορετικού τρόπου ζωής πάνω στους κατοίκους, λόγω της πίεσης στα φυσικά οικοσυστήματα, αλλά και λόγω της ανάγκης αποφοράς γρήγορων κερδών από την τουριστική βιομηχανία. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι αυξάνεται προσθετικά η περιβαλλοντική πίεση και ότι αγνοείται το περιβαλλοντικό κόστος.

Έχει υποστηριχθεί ότι πολλές από τις αλλαγές που έχουν γίνει στον κυπριακό τουρισμό, από την άποψη του σχεδιασμού και της ανάπτυξης, αντιπροσωπεύουν ένα ενδιαφέρον παράδειγμα σχεδιασμού μελλοντικών στρατηγικών ανάπτυξης για βιώσιμο τουρισμό. Παρόλ' αυτά τέτοιες ενέργειες, όπως είναι η προώθηση του αγροτουρισμού, είναι περιβαλλοντικά και κοινωνικά ευαίσθητες στην προσέγγισή τους. Στην περίπτωση της Κύπρου μπορούν να θεωρηθούν ως εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος ή ως ποιοτική προαγωγή του.

Μέσα από την προσπάθεια μελέτης του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού της Κύπρου, καθώς και μέσα από τη διαδικασία της έρευνας προκύπτουν σημαντικά συμπεράσματα όσον αφορά το αγροτουριστικό και οικοτουριστικό προϊόν της Κύπρου.

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι η μορφή αγροτουρισμού που αναπτύσσεται στην Κύπρο διαφέρει αρκετά από αυτή που συναντάται στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. Στην Κύπρο η αγροτουριστική δραστηριότητα δεν αναπτύσσεται μόνο από γεωργούς ή κτηνοτρόφους ή από άτομα που απασχολούνται μερικώς στη γεωργία. Όπως προκύπτει από την έρευνα, ο αγροτουρισμός αναπτύσσεται από άτομα που εξασκούν διάφορα επαγγέλματα, ενώ μικρός αριθμός ασχολείται με τη γεωργία

ως δεύτερη απασχόληση ή από απλό ενδιαφέρον. Μάλιστα η πλειοψηφία των ιδιοκτητών αυτών μένει εκτός του χωριού στο οποίο αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός. Δύο μόνο ιδιοκτήτες αγροτουριστικών καταλυμάτων απασχολούνται στη γεωργία και στη μία περίπτωση ο αγροτουρισμός τείνει να υποκαταστήσει τη γεωργία, αφού το εισόδημα από τον αγροτουρισμό είναι υψηλότερο από αυτό της γεωργίας.

Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το 70% των ιδιοκτητών δεν διαμένει στην κοινότητα όπου λαμβάνει χώρα η αγροτουριστική δραστηριότητα και μάλιστα αρκετοί από αυτούς διαμένουν και σε διαφορετική επαρχία. Στο σημείο αυτό θα μπορούσε κάποιος να αμφισβητήσει την αυθεντικότητα του κυπριακού αγροτουριστικού προϊόντος γιατί ναι μεν αναπτύσσεται τοπικά αλλά όχι από κατοίκους της περιοχής. Θα ήταν βέβαια παράληψη να μη αναφερθεί ότι μέσα από τη διαδικασία του αγροτουρισμού ενισχύονται οι δεσμοί των κατοίκων με τα χωριά τους και ενισχύεται η πιθανότητα για παλιννόστησή τους σε αυτά.

Ενθαρρυντικό είναι ότι από τους οκτώ που μένουν στις κοινότητες οι επτά δήλωσαν ότι τα παιδιά τους θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό. Επομένως, υπάρχει προοπτική συγκράτησης του πληθυσμού στην ύπαιθρο.

Αναμφισβήτητα, το αγροτουριστικό πρόγραμμα του ΚΟΤ συνέβαλε καθοριστικά στην αναζωογόνηση της υπαίθρου, στη διατήρηση της λαϊκής αρχιτεκτονικής και επομένως και της πολιτιστικής κληρονομιάς, στην ενίσχυση του τοπικού εισοδήματος και βέβαια στην προστασία του περιβάλλοντος. Είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι αυτά συμπεραίνονται μέσα από ένα θεωρητικό πλαίσιο αφού το πρόγραμμα αυτό δεν έχει μέχρι στιγμής αξιολογηθεί ή εξεταστεί.

Τα οικονομικά κίνητρα που δόθηκαν από τον ΚΟΤ, αλλά και από την Πολεοδομία ήταν ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση και αναβίωση των παραδοσιακών οικισμών. Τα περισσότερα από τα αγροτουριστικά καταλύματα έχουν αναπαλαιωθεί με αγάπη και αποτελούν ζωντανά παραδείγματα της ιστορίας και παράδοσης της κυπριακής υπαίθρου.

Αξιοσημείωτη είναι και η στάση των μελών της Κυπριακής Εταιρείας Αγροτουρισμού. Θα ήταν καλό να μη λειτουργούσε μόνο ως εκτελεστικό όργανο

αλλά και ως συντονιστής με ενεργή συμβολή των μελών στη λήψη αποφάσεων αλλά και στην προβολή προτάσεων. Είναι επιτακτική βέβαια η ανάγκη να αποπερατωθεί και το κεντρικό σύστημα κρατήσεων που θα αποτελέσει λύση στο πρόβλημα πληρότητας των καταλυμάτων.

Μέσα από τα ερωτηματολόγια και τις προσωπικές συνεντεύξεις με τους ιδιοκτήτες των αγροτουριστικών καταλυμάτων προκύπτει, επίσης, ότι το εισόδημα από τον αγροτουρισμό δεν είναι αρκετά ικανοποιητικό σε σχέση με τις επενδύσεις που έχουν γίνει για την αναπαλαίωση των αγροτουριστικών καταλυμάτων.

Σημαντικό πλήγμα για τον αγροτουρισμό της Κύπρου θα αποτελέσει και ο τερματισμός της λειτουργίας της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικιακής Οικονομίας του Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Οι υπεύθυνες της Διεύθυνσης, παρά τις διαμαρτυρίες τους, δεν κατάφεραν να εισακουστούν κα, όπως αυτές το χαρακτηριστικά δήλωσαν, επικράτησαν τα ανώτερα συμφέροντα. Η Διεύθυνση αυτή θα μπορούσε να συνεχίσει να συμβάλει καθοριστικά στην επιτυχημένη συνέχιση του αγροτουριστικού προγράμματος.

Πραγματικότητα αποτελεί και το γεγονός ότι ο οικοτουρισμός στην Κύπρο αναπτύσσεται ακόμη σε νηπιακή φάση και βρίσκεται σε στάδιο πολιτικής σκέψης και πρωτοβουλίας. Για να μπορέσει να συνεχιστεί η όλη προσπάθεια, απαιτείται περαιτέρω πολιτικός και κοινωνικοοικονομικός συντονισμός.

Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι η ανάπτυξη πολιτικών διαδικασιών για την ανάπτυξη ειδικών προϊόντων τουρισμού με επίκεντρο τη φύση, ξεκίνησε ως αποτέλεσμα της διαφωνίας που υπάρχει σχετικά με την τύχη της περιοχής του Ακάμα. Θα ήταν βέβαια παραπλανητικό να δημιουργηθεί η εικόνα ότι ο Ακάμας αποτελεί τη μοναδική περιοχή στην οποία μπορούν να αναπτυχθούν μορφές οικοτουρισμού.

Μία ολοκληρωμένη προσέγγιση της οικοτουριστικής εικόνας είναι ιδιαίτερα δύσκολη λόγω έλλειψης ή περιορισμένων σχετικών πληροφοριακών στοιχείων. Ειδικότερα και σχετικά με τον οικοτουρισμό, ένα από τα βασικά συμπεράσματα που προέκυψαν είναι ότι στην Κύπρο παρουσιάζεται αδυναμία στη διαμόρφωση ενός συνολικού πλέγματος περιοχών οικοτουρισμού. Το Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό 2000-

2010 κάνει μια πρώτη προσπάθεια για συγκρότηση των επιμέρους προϊόντων οικοτουρισμού.

Τέλος, δεν πρέπει να λησμονηθεί ότι η ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι καθοριστικής σημασίας για τα σύγχρονα δεδομένα του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού. Ήδη η συμμετοχή περιοχών της Κύπρου σε ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως το Leonardo da Vinci και το Life, αποδεικνύει σε πρώτο στάδιο τη θεμελίωση μιας νέας αντίληψης για την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη.

6.2. Προτάσεις

Χαρακτηριστικό της νέας εικοσαετίας είναι οι συστηματικές προσπάθειες διερεύνησης των προϋποθέσεων εφαρμογής νέων προτύπων τουριστικής ανάπτυξης τα οποία θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες κοινωνικές απαιτήσεις για καθαρό περιβάλλον, σεβασμό στις τοπικές ιδιομορφίες, αποκέντρωση και συμμετοχή των κατοίκων στις αναπτυξιακές διαδικασίες (Τσάρτας, 1996).

Τέτοια προσπάθεια καλείται να καταβάλει και το Κυπριακό τουριστικό προϊόν που αντιμετωπίζει συσσωρευμένα προβλήματα και αδυναμίες, όπως είναι η καταπόνηση του φυσικού περιβάλλοντος και της πολιτιστικής ταυτότητας του νησιού, η εποχικότητα, η ανεπάρκεια έργων υποδομής κτλ.

Στην αντιμετώπιση αυτής της αρνητικής εξέλιξης μπορεί ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός να αποτελέσουν ένα αξιόλογο πεδίο δράσης. Αυτό που αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη διαμόρφωση και υλοποίηση αναπτυξιακών προγραμμάτων και σχεδίων αγροτουρισμού και οικοτουρισμού είναι η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων.

Στην περίπτωση του αγροτουρισμού, παρόλο που υπάρχει ένα συγκεκριμένο αγροτουριστικό πρόγραμμα από μέρους της κυβέρνησης, κάποιοι παράγοντες αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξη και στον εμπλουτισμό του αγροτουριστικού προϊόντος.

Η απουσία Αγροτουριστικών Συνεταιρισμών μπορεί να θεωρηθεί ένας από αυτούς τους παράγοντες. Η δημιουργία τέτοιων συνεταιρισμών θα έχει ως αποτέλεσμα τον επιτυχημένο συντονισμό των εργασιών των καταλυμάτων, την προσφορά βοήθειας μεταξύ των συνεταίρων, την ευκολότερη οργάνωση αγροτουριστικών δραστηριοτήτων με οφέλη τόσο για τους ιδιοκτήτες όσο και για τους φιλοξενούμενους τουρίστες και την καλύτερη συνεννόηση με τους κεντρικούς φορείς.

Προτείνεται, επίσης, η οργάνωση αρτιότερων προγραμμάτων επιμόρφωσης τόσο σε απλά θέματα αλλά και σε πιο εξειδικευμένα για όσους ενδιαφέρονται. Ειδικά προγράμματα μπορούν να αναπτυχθούν και για την επιμόρφωση των γυναικών. Τα προγράμματα αυτά θα πρέπει να οργανώνονται από επιστήμονες που γνωρίζουν και έχουν αντιληφθεί σωστά την ιδεολογία του αγροτουρισμού και να είναι βασισμένα σε Ευρωπαϊκά πρότυπα.

Ας σημειωθεί ακόμη ότι πρέπει να τηρηθούν αυστηρότερα κριτήρια για όσους επωφελούνται οικονομικά από τις αγροτουριστικές δραστηριότητες. Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού πρέπει να είναι η διαμονή στην περιοχή της αγροτουριστικής δραστηριότητας. Δεν νοείται αγροτουρισμός εάν αυτός δεν αναπτύσσεται τοπικά και φυσικά τα οικονομικά οφέλη δεν παραμένουν στην τοπική κοινωνία. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί και στην αναγκαιότητα της ενίσχυσης των άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων των κατοίκων, όπως η γεωργία και η κτηνοτροφία, για αποφυγή της εξάρτησης των κατοίκων από τον τουρισμό ακόμη και εάν αυτός είναι ήπιας μορφής.

Ιδιαίτερη προσοχή μπορεί να δοθεί και στις αγροτουριστικές δραστηριότητες. Ουσιαστική είναι η σημασία δημιουργίας, στα αγροτουριστικά χωριά, κοινών χώρων αναψυχής, πολιτιστικών κέντρων, κέντρων πληροφόρησης των επισκεπτών και των τουριστών, παραδοσιακών μουσείων κτλ.

Αναντίρρητα, ο οικοτουρισμός μπορεί να γίνει μια επίσης βιώσιμη και σχετικά απλή εναλλακτική λύση. Υπόσχεται απασχόληση και επιπρόσθετο εισόδημα στις τοπικές κοινωνίες καθώς και το αναγκαίο ξένο συνάλλαγμα στις κυβερνήσεις, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζει την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Για την ακρίβεια, η ύπαρξη του οικοτουρισμού βασίζεται στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος (Whelan, 1991). Για το λόγο αυτό μπορεί να αποτελέσει κίνητρο για τις τοπικές κοινωνίες να προστατεύσουν τις φυσικές ομορφιές του τόπου τους και μέσα από αυτές να καταφέρουν να προωθήσουν τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Συμπεραίνεται λοιπόν ότι ο οικοτουρισμός έχει όλες τις προοπτικές για να μεγιστοποιήσει τα οικονομικά οφέλη μιας κοινωνίας και να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις του τουρισμού στο περιβάλλον. Μία λανθασμένη διαχείρισή του μπορεί

να έχει καταστρεπτικές συνέπειες τόσο στο περιβάλλον όσο και στις τοπικές κοινωνίες. Γεννάται στο σημείο αυτό το ερώτημα: Πως μπορεί ο οικοτουρισμός να σχεδιαστεί έτσι, ώστε να μεγιστοποιήσει τα οικονομικά οφέλη και να ελαχιστοποιήσει τις ζημιές για το περιβάλλον;

Στην περίπτωση της Κύπρου το ερώτημα αυτό απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή και εκτενέστερη ανάλυση λόγω της απουσίας ουσιαστικής πολιτικής εκ μέρους του κράτους με εξαίρεση βέβαια το Στρατηγικό Σχέδιο για τον Τουρισμό 2000-2010. Όπως επανειλημμένα τονίσθηκε, υπάρχει ανάγκη δημιουργίας ενός συγκεκριμένου πλαισίου σχεδιασμού, ανάπτυξης και διαχείρισης του οικοτουρισμού από μέρους του κράτους καθώς και ανάγκη συντονισμού των φορέων.

Ο σωστός σχεδιασμός, ανάπτυξη και διαχείριση του οικοτουριστικού προϊόντος της Κύπρου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τη μεγιστοποίηση των πλεονεκτημάτων από τον οικοτουρισμό, αρκεί να υπάρχει συντονισμένη προσπάθεια με ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών. Στη συνέχεια παρουσιάζονται προτάσεις προς τους αρμόδιους κρατικούς φορείς και προς τις τοπικές κοινωνίες.

Προτάσεις προς τους αρμόδιους κρατικούς φορείς:

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού

- Κατανομή μερίδας προϋπολογισμού για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού.
- Συνεργασία με άλλους αρμόδιους κρατικούς φορείς για τη δημιουργία ενός λογικού κόμιστρου για την είσοδο στα Εθνικά Πάρκα. Το ποσό αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη σωστή λειτουργία και διατήρηση του Πάρκου.
- Αλλαγή του τουριστικού κώδικα, ώστε να συμπεριληφθεί σε αυτόν η προστασία περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους.
- Εκπόνηση ερευνών και υιοθέτηση μηχανισμών μέτρησης για τη συλλογή στατιστικών πληροφοριών της υπάρχουσας κατάστασης του τουρισμού.
- Συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα για τη δημιουργία κατάλληλης τουριστικής δομής. Στον τομέα αυτό πρέπει να συμπεριληφθεί και η προσπάθεια προώθησης των τοπικών προϊόντων.

- Συνεργασία με όλους τους φορείς για τη δημιουργία εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων για το προσωπικό των Εθνικών Πάρκων, των ξεναγών κλπ. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να είναι βασισμένα στην οικολογική επιμόρφωση των ενδιαφερομένων, αλλά και στις βασικές αρχές του οικοτουρισμού.
- Υιοθέτηση στρατηγικών μάρκετινγκ ανάλογα με τη ζήτηση κάθε περιοχής και για κάθε εποχή του χρόνου.
- Συχνός έλεγχος των οικοτουριστικών υπηρεσιών που προσφέρονται, για να αποφεύγεται η εκμετάλλευση του κοινού αλλά και των τοπικών κοινωνιών.
- Προώθηση προγραμμάτων προστασίας του περιβάλλοντος και ενθάρρυνση της συμμετοχής σε αυτά των τοπικών κοινωνιών. Τα προγράμματα αυτά μπορεί να αποτελούν κρατική και ιδιωτική πρωτοβουλία, καθώς επίσης και Ευρωπαϊκά προγράμματα.

Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

- Διαχωρισμός των περιοχών στις οποίες θα αναπτυχθεί ο οικοτουρισμός.
- Δημιουργία σχεδίων διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής μέσα στα οποία θα συμπεριλαμβάνεται και η ανάπτυξη του οικοτουρισμού.
- Προσαρμογή της νομοθεσίας για τις προστατευόμενες περιοχές και εφαρμογή αυστηρότερων κανόνων για τον τουρισμό.
- Εκπόνηση ερευνών για τον καθορισμό ανώτατου ορίου επισκεπτών που μπορεί να ανεχτεί μία περιοχή για την αποφυγή καταστροφής της.
- Συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού για τη δημιουργία Περιβαλλοντικών Κέντρων Ερευνών και την κατάρτισή τους με κατάλληλο προσωπικό. Δημιουργία, επίσης, ενημερωτικού υλικού για τους οικοτουρίστες.
- Έλεγχος για την ορθή διεξαγωγή των οικοτουριστικών δραστηριοτήτων μέσα στις περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές και επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

- Δημιουργία επιμορφωτικών προγραμμάτων για τους νέους της υπαίθρου που εμπλέκονται στην οικοτουριστική δραστηριότητα για θέματα όπως η Ιστορία του τόπου, ο πολιτισμός, το περιβάλλον, και βασικές γνώσεις ξένων γλωσσών.

- Δημιουργία ενημερωτικού και επιμορφωτικού υλικού για τους τουρίστες και τους επισκέπτες αλλά και για τα σχολεία των κοινοτήτων που ασκούν οικοτουριστική δραστηριότητα.

Προτάσεις προς τις τοπικές κοινωνίες

- Καθορισμός του μέτρου συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών στην οικοτουριστική ανάπτυξη και διαχείριση.
- Δημιουργία οικοτουριστικών συνεταιρισμών και εκλογή εκπροσώπων. Ενθάρρυνση της συμμετοχής στους συνεταιρισμούς των νέων. Με αυτό τον τρόπο μπορεί να εξασφαλιστεί η συμμετοχή στην τουριστική δραστηριότητα, η συνολική προώθηση των τοπικών προϊόντων και γενικότερα η μεγιστοποίηση των οικονομικών ωφελειών από τον οικοτουρισμό.
- Εξασφάλιση οικονομικής και τεχνικής βοήθειας από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού, την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους Οργανισμούς Προστασίας του Περιβάλλοντος.
- Οργάνωση οικοτουριστικών δραστηριοτήτων με επίκεντρο τον πολιτισμό και το φυσικό περιβάλλον.
- Δημιουργία Πολιτιστικών Κέντρων και Γραφείων Οικοτουρισμού με σκοπό την Ενημέρωση. Συμμετοχή σε αυτά των νέων ως συμπληρωματική απασχόληση.

Συνοψίζοντας, ένα ορθό οικοτουριστικό πρόγραμμα πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία:

- Καθορισμό συγκεκριμένων περιοχών για οικοτουριστική ανάπτυξη έπειτα από συνεργασία του κράτους με τις τοπικές κοινωνίες.
- Καταγραφή των οικοτουριστικών ενδιαφερόντων.
- Καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης των περιοχών οικοτουριστικού ενδιαφέροντος και προσπάθεια βελτίωσης ή διατήρησης των χαρακτηριστικών της.
- Καθιέρωση μιας αναπτυξιακής πολιτικής που να εξισορροπεί τους φυσικούς πόρους, τα πολιτιστικά και κοινωνικά στοιχεία, τον ανθρώπινο παράγοντα και τα οικονομικά οφέλη.

- Θέσπιση περιβαλλοντικών και ρυθμιστικών ελέγχων σε όσους ασχολούνται με τον οικοτουρισμό.
- Ανάπτυξη οικοτουρισμού από ντόπιους κατοίκους.
- Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχέση με τις ανάγκες των ανθρώπων κάθε περιοχής.
- Συνεργασία μεταξύ κρατικού και ιδιωτικού τομέα ώστε ο ένας να συμπληρώνει και να διορθώνει τις αδυναμίες του άλλου.
- Χρήση εγκαταστάσεων εξοπλισμένων με εξαιρετικό πληροφοριακό υλικό σε έντυπα και οπτικό-ακουστικά μέσα που να προωθούν την κατανόηση και την ευαισθητοποίηση των επισκεπτών για το περιβάλλον της περιοχής.
- Τα Εθνικά Πάρκα, ως στοιχεία που αποδεικνύουν την εξέλιξη της προστασίας να συνεχίσουν να λειτουργούν ως χώροι εξισορρόπησης της σχέσης χρήσης και διατήρησης του περιβάλλοντος.

Ειδικότερα στην περίπτωση του Ακάμα θα ήταν έγκλημα να συνεχιστεί οποιαδήποτε ενέργεια ανάπτυξης μαζικού τουρισμού. Η εισαγωγή του οικοτουρισμού στην περιοχή μπορεί να αποτελέσει οικονομική ενίσχυση των τοπικών κοινωνιών, μέτρο διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών πόρων και τροχοπέδη στην εγκατάλειψη και ερήμωση των περιοχών αυτών. Για να γίνει αποδεκτό από τους ντόπιους ένα τέτοιο πρόγραμμα χρειάζεται χρόνος και χειροπιαστές αποδείξεις έτσι ώστε να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη τους προς το κράτος.

Συνοψίζοντας, τονίζεται ότι ο βιώσιμος τουρισμός πρέπει να λάβει ηγετική θέση στη μελλοντική ανάπτυξη και διαχείριση της τουριστικής βιομηχανίας. Η Κύπρος διαθέτει τόσο τα φυσικά αποθέματα όσο και τον πολιτισμό για την ανάπτυξη τέτοιων μορφών τουρισμού, όπως είναι ο αγροτουρισμός και ο οικοτουρισμός.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αποστολόπουλος, Κ.Δ., & Γιάγκου, Δ. (1998). *Ήπιες Μορφές Τουρισμού*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, Αθήνα.

Αποστολόπουλος, Κ.Δ., & Θεοδοροπούλου, Ε. (2000). *Ήπιες μορφές τουρισμού*, Πανεπιστημιακές σημειώσεις Χαροκόπειου Πανεπιστημίου, Αθήνα.

Αποστολόπουλος, Κ. Δ., Θεοδοροπούλου, Ε., & Τσακατούρα, Α. (2000). *Εναλλακτικές μορφές τουρισμού υπαίθρου*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τεχνικά Επαγγελματικά Εκπαιδευτήρια, Τομέας Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος.

Βαφειάδης, Γ., Κοντογεώργος, Χ., & Παπακωνσταντινίδης, Λ. Α. (1992). *Μελέτες για την Αγροτική Οικονομία 45: Αγροτουρισμός και Ισόρροπη Ανάπτυξη*, Αθήνα: Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού.

Γραφείο Οικοτουρισμού, (2002). Ενημερωτικό Φυλλάδιο.

Κοκκώσης, Χ., & Τσάρτας, Π. (2001). *Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

Κομίλης, Π. (2001). *Οικοτουρισμός: Η εναλλακτική προοπτική της αειφόρου τουριστικής ανάπτυξης*. Αθήνα: Εκδόσεις Προπομπός.

ΚΟΤ, (1998a). Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού, Στόχοι- Δραστηριότητες- Προγραμματισμός, Cyprus Agrotourism Company Profile.doc, Λευκωσία.

ΚΟΤ, (1998b). Πρόγραμμα Leonardo Da Vinci, «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά», Κοπιάστε: Η εμπειρία της παραδοσιακής γαστρονομίας.

ΚΟΤ, (1998c). Κώδικας περιβαλλοντικής Συμπεριφοράς για τον τουρισμό, Λευκωσία, σελ 3.

ΚΟΤ, (1999). Ετήσια Έκθεση 1999.

ΚΟΤ, (2000). Ετήσια Έκθεση 2000.

ΚΟΤ (2001). Οδηγός Αγροτουριστικών Καταλυμάτων.

Οικογνωσία, (2000). Κέντρο Περιβαλλοντικής Έρευνας και Πληροφόρησης, Ετήσιες Εκθέσεις Δραστηριοτήτων, 1994-2000.

Παπασταύρος, Κ. (1989), *Κύπρια Περιβαλλοντικά, Οικολογική Κίνηση Κύπρου*, Κύπρος: Έκδοση Κ. Επιφανίου.

Τμήμα Γεωργίας, (2001). Σχέδιο Ενθάρρυνσης των Νέων για Παραμονή στην Ύπαιθρο (Ενημερωτικό Φυλλάδιο), Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (1997). Το Δάσος Τροόδους, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (1999). Το Δάσος Αδελφοί, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (2000). Το Δάσος Παφου, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (2001a). Εθνικό Δασικό Πάρκο Κάβο Γκρέκο, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (2001b). Εθνικό Δασικό Πάρκο Αθαλάσσας, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (2001c). Το Κυπριακό Αγρινό, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

Τμήμα Δασών, (2001d). Το Δάσος Μαχαιρά, Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (2001e), Δασοβοτανικός Κήπος Αθαλάσσας Ενημερωτικό Φυλλάδιο, Λευκωσία: Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος.

Τμήμα Δασών, (2002). Ετήσια Έκθεση του Τμήματος Δασών.

Υπουργείο Εσωτερικών, (2000). *Ο Χάρτης του Πολίτη και το Πολεοδομικό Σύστημα*, Λευκωσία: Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Fennel, D. (2001). *Οικοτουρισμός*. (Στ. Καραγιάννης, επιμ.εκδ. και Α. Αποστολόπουλου, μετάφραση). Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Φουντή, Φ. & Μαϊερ, Π. (2002, Απρίλιος-Μάιος- Ιούνιος). Η χρονιά του οικοτουρισμού. *Οικοτοπία*, σελ 24.

2002: Έτος οικοτουρισμού και βουνών, *Οικοτοπία*, Ιανουάριος- Φεβρουάριος – Μάρτιος 2002.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Antoniades, A., & Papagiannis, Chr. (2001). *Agricultural Economics Report 40: Part-time Farming in Cyprus*, Nicosia: Agricultural Research Institute, Ministry of Agriculture, Natural Resources and the Environment.

Cater, E., & Lowman, G. (1994). *Ecotourism: A Sustainable Option?*. Canada: John Wiley & Sons Ltd.

Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, Ecotourism and Protected Areas*, IUCN (World Conservation Union)

Godfrey, K.B.(1996). *Towards Sustainability: Tourism in the Republic of Cyprus*. Edited by Harrison, L.C, & Husbands W. Practicing Responsible Tourism, International Case studies in Tourism Planning, Policy, and Development (pp. 58-75). Canada: John Wiley & Sons, Inc.

Karouzis, G. & Karouzis, G. C., (1998). *Touring Guide of Polis- Laona- Akamas*, Nicosia: Selas Ltd.

Kazepi, M. (2001). Cyprus Agrotourism, The New Challenge of Women's Role in Rural Europe, Proceedings of an International Conference, Nicosia, Cyprus, 4-8 October 2001, pp 196

Kusler, J. A. (1991), "*Ecotourism and resource conservation: introduction to issues*", από το έργο του Ecotourism and resource conservation: a collection of Papers , Volume 1. Madison, WI: Omnipress.

McIntosh, R. W., Goeldner, C. R., Ritchie, B. (1995). *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*, U.S.A. : John Wiley & Sons, Inc

Metaxas, A. *Tourism Development and Environmental Issues in Cyprus*, International Conference, Sustainable Tourism in small island developing states and other islands, Lanzarote, Canary Islands, Spain, 25-28 October 1998.

Michael, Phr. (1998). Cyprus experience in the promotion of Cultural and Special Interest Tourism within the framework of sustainable development, First International Scientific Congress on Tourism and Culture for Sustainable Development, Athens 19-21 May 1998.

Psillakis, L. (1998). The Management of Akamas Biotope- Socio- Economic, Political and Environmental Issues, Dissertation presented in part- fulfillment of the degree of Master of Sciences, University_ of East Anglia, 1998, pp 24.

Saviriades, A. (2001). Deneloping the Agrotourism (Rural Tourism) Product: The Cyprus Experience, International Conference on the Development of Ecotourism, Thesaloniki, Greece 2-4 Nov. 2001.

Smith, S. L. J. (1990), *Dictionary of Concepts in Recreation and Leisure Studies*, New York: Greenwood Press.

The Laona Project, (1996). Akamas- Laona: Tradition- Myths_ History- Archeology- Monuments. Nicosia: Zavallis Litho Ltd.

Whelan, T. (1991), *Nature Tourism Managing for the Environment*, Washington D.C.: Island Press.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΤΟ INTERNET

www.chtn.gr

www.conservation.org.cy/welcome.htm

www.pafos-sitia.gr

www.visitcyprus.org.cy

www.conservation.org.cy/welcome.htm

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΕΙΚΟΝΕΣ

1. Επαρχία Λευκωσίας

Φωτογραφία 1.1: Κακοπετριά- «Πανδοχείο Ληνός», Η παραδοσιακή ταβέρνα (πηγή: διαφημιστικό φυλλάδιο)

Φωτογραφία 1.2: Κακοπετριά- «Πανδοχείο Ληνός», Ένα από τα δωμάτια με παραδοσιακό κρεβάτι (πηγή: διαφημιστικό φυλλάδιο).

Φωτογραφία 1.3: Λυθροδόντας- «Αυλή Γιωργαλλίδη», το σαλόνι του παραδοσιακού σπιτιού, διακρίνουμε τα παραδοσιακά «πεύτζια» (χαλιά) και την καμάρα(πηγή:διαφημιστικό φυλλάδιο).

Φωτογραφία 1.4: Λυθροδόντας- «Αυλή Γιωργαλλίδη», Διδασκαλία ζωγραφικής στους αγροτουρίστες από τον ιδιοκτήτη(πηγή:οδηγός αγροτουριστικών καταλυμάτων).

Φωτογραφία 1.5: Λυθροδόντας- «Αυλή Γιωργαλλίδη», Παραδοσιακό δωμάτιο (πηγή: Τμήμα Γεωργία, Ο αγροτουρισμός στην Κύπρο, 1999) .

Φωτογραφία 1.6: Καλοπαναγιώτης- «Το Σπίτι της Πολυζένης», Η εξωτερική όψη του πέτρινου κτίσματος (πηγή: Τμήμα Γεωργία, Ο αγροτουρισμός στην Κύπρο, 1999).

Φωτογραφία 1.6: Καλοπαναγιώτης- «Το Κατόλι», το καθιστικό με το τζάκι είναι διακοσμημένο με χαρακτηριστικά παραδοσιακά αντικείμενα(πηγή:οδηγός αγροτουριστικών καταλυμάτων).

2. Επαρχία Λεμεσού

Φωτογραφία 2.1: Επισκοπή- «Το Σπίτι του Αντώνη», το εστιατόριο του καταλύματος (πηγή: προσωπικό αρχείο).

Φωτογραφία 2.2: Επισκοπή- «Το Σπίτι του Αντώνη», παραδοσιακή καμάρα στην είσοδο υποδοχής (πηγή: προσωπικό αρχείο).

Φωτογραφία 2.3: Μονιάτης/ Σαϊττάς- «Οκέλλα», Η εξωτερική άποψη (πηγή: προσωπικό αρχείο).

Φωτογραφία 2.4: Άρσος- «Μούστος», Η εσωτερική διακόσμηση του κοινόχρηστου μουσειακού χώρου (πηγή: προσωπικό αρχείο).

3. Επαρχία Λάρνακας

Φωτογραφία 3.1: Τόχνη- «Το Σπίτι του Βασιλόπουλου», στην αναμνηστική κάρτα φαίνονται η είσοδος και ένα από τα δωμάτια του καταλύματος και η εκκλησία του χωριού Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης.

Φωτογραφία 3.2: Τόχνη- «Το Σπίτι του Σωκράτη», Η εσωτερική αυλή (πηγή: διαφημιστικό φυλλάδιο).

Φωτογραφία 3.3: Τόχνη- «Το Σπίτι του Σωκράτη», Ο παλιός μύλος που διακοσμεί το εσωτερικό της παραδοσιακής ταβέρνας(πηγή: διαφημιστικό φυλλάδιο).

Φωτογραφία 3.4: Βαβλα- «Σπίτι Παπαδόπουλου», Το σαλόνι που είναι διακοσμημένο με αυθεντικά παλιά αντικείμενα του αγρού(πηγή: διαφημιστικό φυλλάδιο).

Φωτογραφία 3.5: Καλαβασός- «Κοντογιάννης», Η είσοδος του πέτρινου συγκροτήματος(πηγή:οδηγός αγροτουριστικών καταλυμάτων).

4. Επαρχία Πάφου

Οι ακόλουθες φωτογραφίες προέρχονται από προσωπικό αρχείο.

Φωτογραφία 4.1: Αρόδες – «Το Αγροτόσπιτο Καρυδιά», Παραδοσιακό πετροκτιστο πηγάδι»

Φωτογραφία 4.2: Αρόδες – «Το Αγροτόσπιτο Καρυδιά». Πισίνα στην εξωτερική αυλή

Φωτογραφία 4.3 Αρόδες – «Το Αγροτόσπιτο Καρυδιά», Η είσοδος του αγροτόσπιτου.

Φωτογραφία 4.4: Κάθικας- «Το Σπίτι της Λωζάντρας», Εξωτερική όψη

Φωτογραφία 4.5: Κάθικας- «Το Σπίτι της Λωζάντρας», Η εσωτερική αυλή και χαρακτηριστικό παραδοσιακό ξύλινο μπαλκόνι.

Φωτογραφία 4.6: Κάθικας- «Το Σπίτι της Λωζάντρας», Το τζάκι στο σαλόνι του πρώτου διαμερίσματος

Φωτογραφία 4.7: Κάθικας- «Το Σπίτι της Λωζάντρας», Παραδοσιακή διπλή καμάρα με παραδοσιακές «κουζες» (στάμνες).

Φωτογραφία 4.7: Κάθικας- «Το Σπίτι της Λωζάντρας», Η κρεβατοκάμαρα, στον τοίχο διπλή παραδοσιακή καμάρα και στο εσωτερικό «νεροκολότζια» (κολοκύθες που μετά από ειδική επεξεργασία χρησίμευαν για αποθήκευση του νερού).

Φωτογραφία 4.8: Κάθικας- «Τα Ανώγια του Μιχάλη», Εξωτερική όψη του σπιτιού, χαρακτηριστικό το ανώι.

Φωτογραφία 4.9: Κάθικας-«Χελιδόνα», Η είσοδος.

Φωτογραφία 4.10: Κάθικας- Πληροφοριακό Κέντρο Ακάμα-Λαόνας.

Φωτογραφία 4.11: Κάθικας-Παραδοσιακή Ταβέρνα Αραούζος

Φωτογραφία 4.12: Κρίτου Τέρα- «Το Κονάτζι της Κρίτου», Η εσωτερική αυλή.

Φωτογραφία 4.13: Κρίτου Τέρα- «Το Κονάτζι της Κρίτου», μικρός αγροτουρίστας στο πέτρινο αναπαλαιωμένο πηγάδι της αυλής.

Φωτογραφία 4.14: Κρίτου Τέρα- «Το Κονάτζι της Κρίτου», υπνοδωμάτιο

Φωτογραφία 4.15: Κρίτου Τέρα- «Το Κονάτζι της Κρίτου», υπνοδωμάτιο

Φωτογραφία 4.16: Κρίτου Τέρα- Κέντρο Περιβαλλοντικών Ερευνών

Φωτογραφία 4.17: Νικόκλεια- «Βασιλιάς Νικοκλής», Η εσωτερική αυλή.

Φωτογραφία 4.18: Νικόκλεια- «Βασιλιάς Νικοκλής», Η εσωτερική αυλή.

Φωτογραφία 4.19: Νικόκλεια- «Βασιλιάς Νικοκλής», Η παραδοσιακή ταβερνούλα του καταλύματος.

Φωτογραφία 4.20: Νικόκλεια- «Βασιλιάς Νικοκλής», τα υπνοδωμάτια στο ανώι.

Φωτογραφία 4.21: Νικόκλεια- «Βασιλιάς Νικοκλής», ένα από τα υπνοδωμάτια στο ανώι.

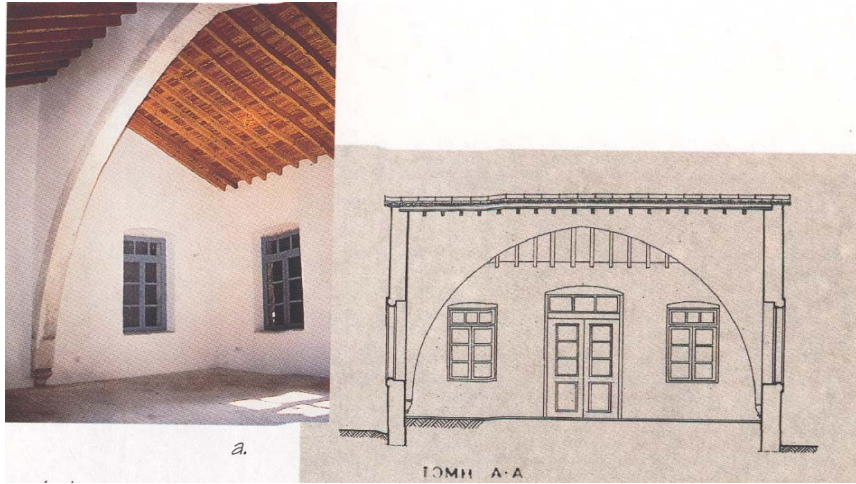
5. Λαόνα

Φωτογραφία 5.1: Το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής στα Κάτω Ακουρδάλια, 15^{ος} / 16^{ος} αιώνας (πηγή: *The Laona Project*, (1996)).

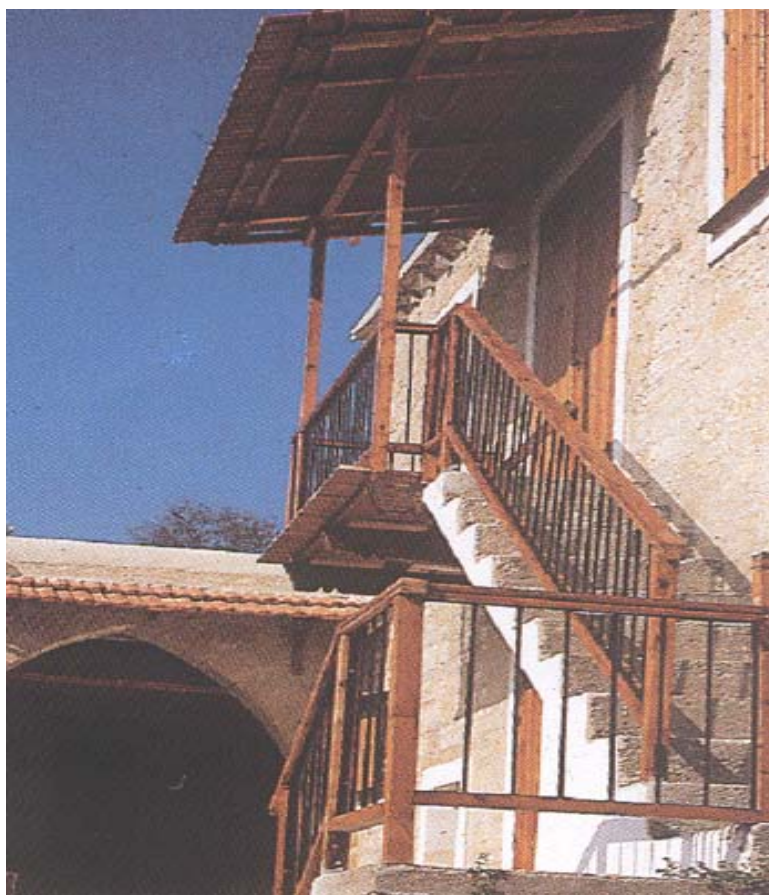
Φωτογραφία 5.2: Η εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης έξω από την Κρίτου Τέρα, 15^{ος} αιώνας(πηγή: *The Laona Project*, (1996)).

Φωτογραφία 5.3: Το παλιό σχολείο στο χωριό Κάθικας κατά την διάρκεια την αναπαλαίωσης του και μετατροπής του σε περιβαλλοντικό κέντρο ερευνών στα πλαίσια του Σχεδίου Λαόνα (πηγή: *The Laona Project*, (1996).

Φωτογραφία 5.4: Κρίτου Τέρα- «Το Σπίτι της Αναστασίας», Παραδοσιακό οικοτουριστικό κατάλυμα(πηγή: *The Laona Project*, (1996).

Φωτογραφία 5.5: Μιλιού- «Το σπίτι του Καραμάνου» Οικοτουριστικό κατάλυμα που αναπαλαιώθηκε στα πλαίσια του σχεδίου Λαόνα (πηγή: *The Laona Project*, (1996).

6. Ακάμας

Φωτογραφία 6.1: Τα παράλια του Ακάμα (πηγή: Karouzis& Karouzis, 1998).

Φωτογραφία 6.2: Τα βόρεια παράλια του Ακάμα
(πηγή: www.cosmosnet.net/azias/cyprus/akamas/latsi8.htm.)

Φωτογραφία 6.3: Ομάδα από πράσινες χελώνες στις ακτές του Ακάμα
(πηγή: www.cosmosnet.net/azias/cyprus/akamas/latsi8.htm).

Φωτογραφία 6.4: Αετός (πηγή: www.cosmosnet.net/azias/cyprus/akamas/latsi8.htm.)

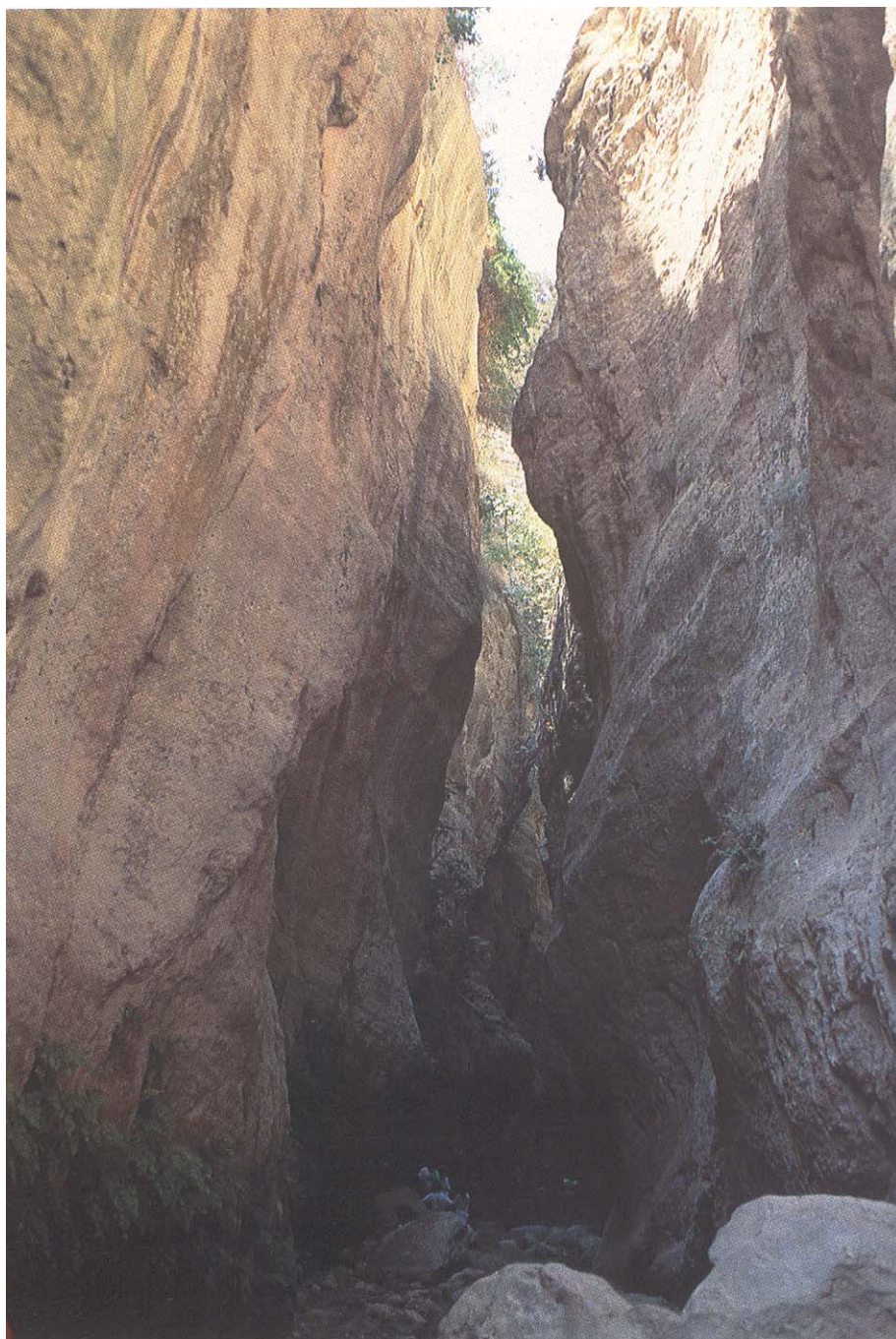
Φωτογραφία 6.5: Η Πράσινη Χελώνα
(πηγή: www.cosmosnet.net/azias/cyprus/akamas/latsi8.htm.)

Φωτογραφία 6.6: Πεταλούδα
(πηγή: www.cosmosnet.net/azias/cyprus/akamas/latsi8.htm.)

Φωτογραφία 6.7: Λαγός (πηγή: www.cosmosnet.net/azias/cyprus/akamas/latsi8.htm.)

Φωτογραφία 6.8: Το φαράγγι του Άβακα (πηγή: Karouzis & Karouzis, 1998).

7. Το Κυπριακό Αγρινό

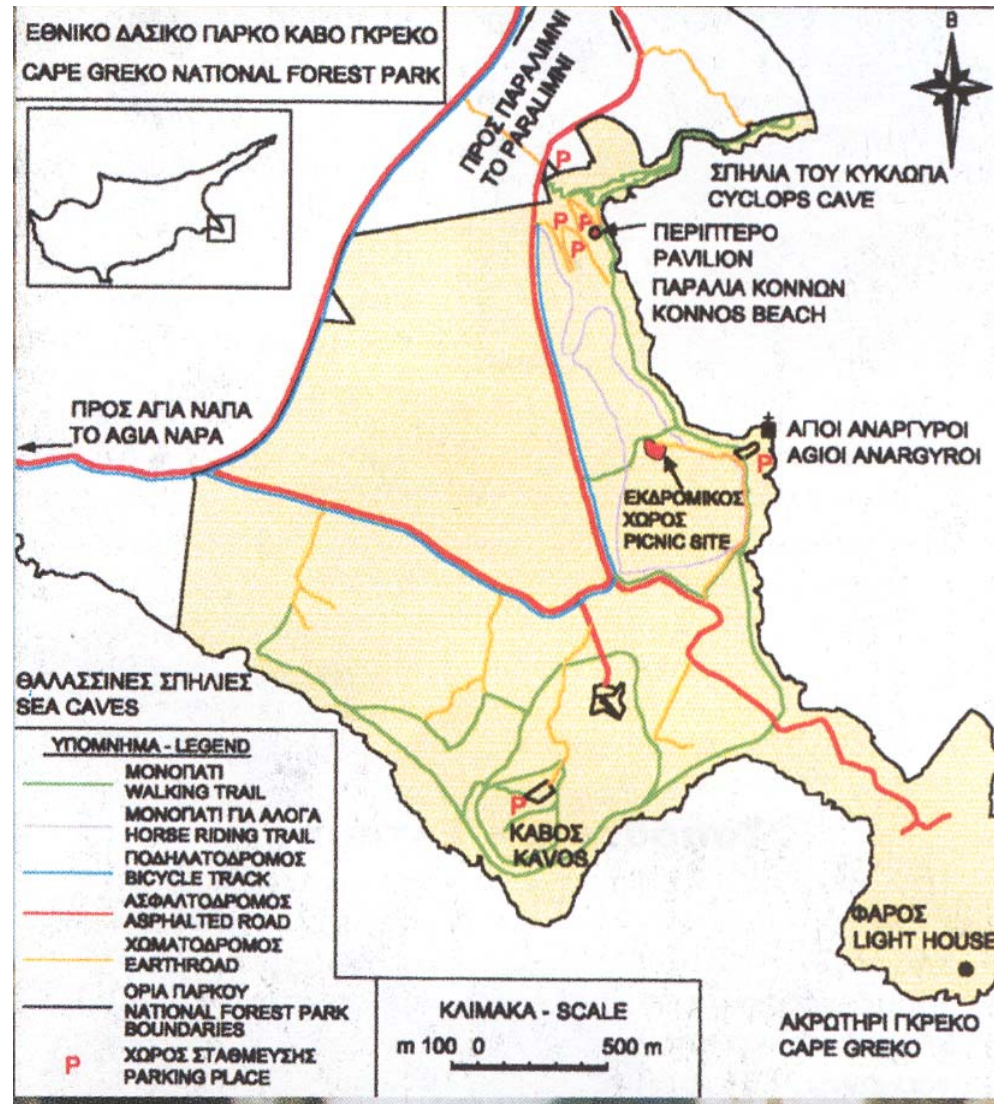

Φωτογραφία 7.1: Το Κυπριακό αγρινό (*Ovis gmelini ophion*) (πηγή: Karouzis & Karouzis, 1998).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΧΑΡΤΕΣ

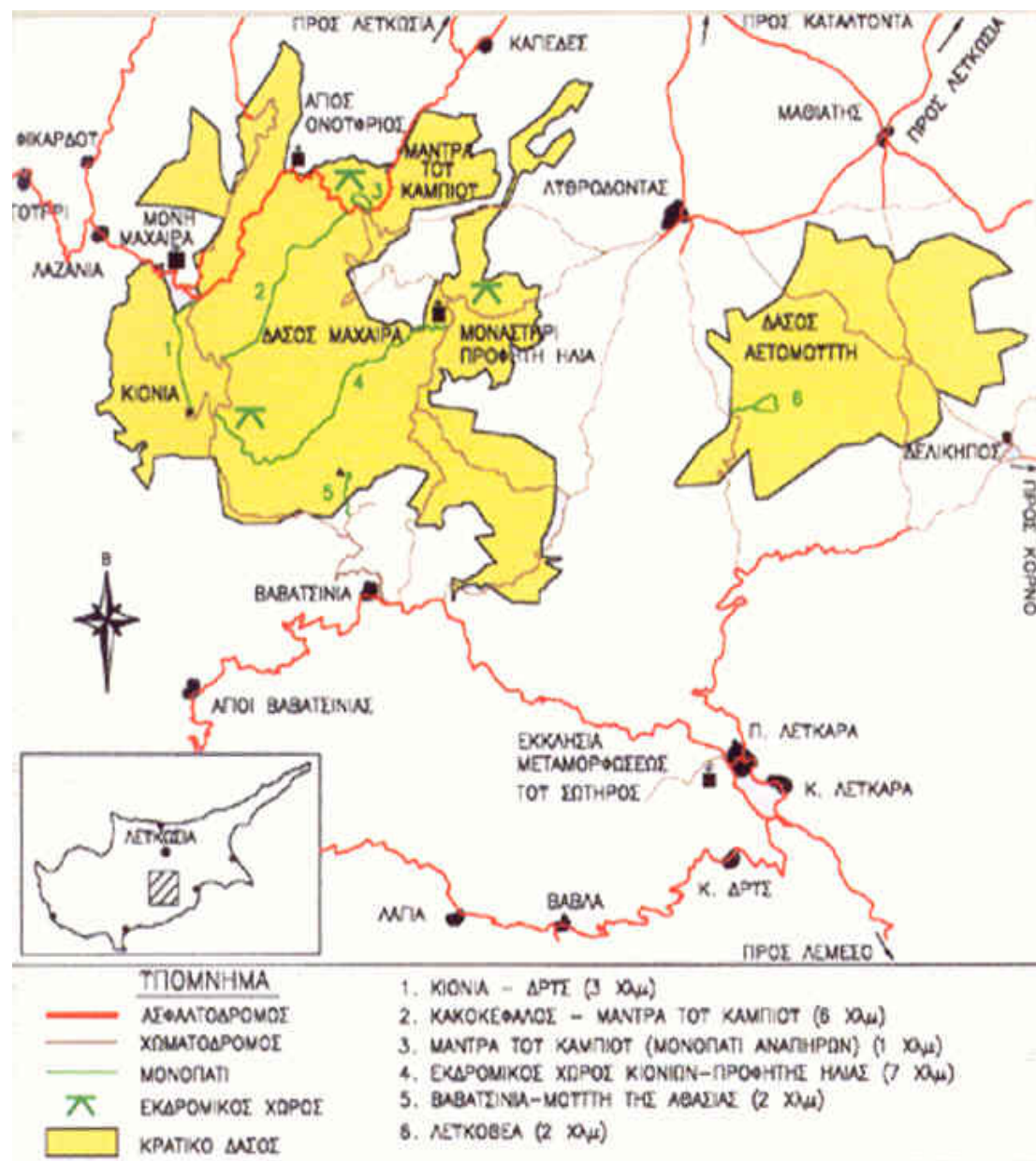
Δάση- Εθνικά Δασικά Πάρκα

Χάρτης 6: Εθνικό Δασικό Πάρκο Κάβο Γκρέκο.

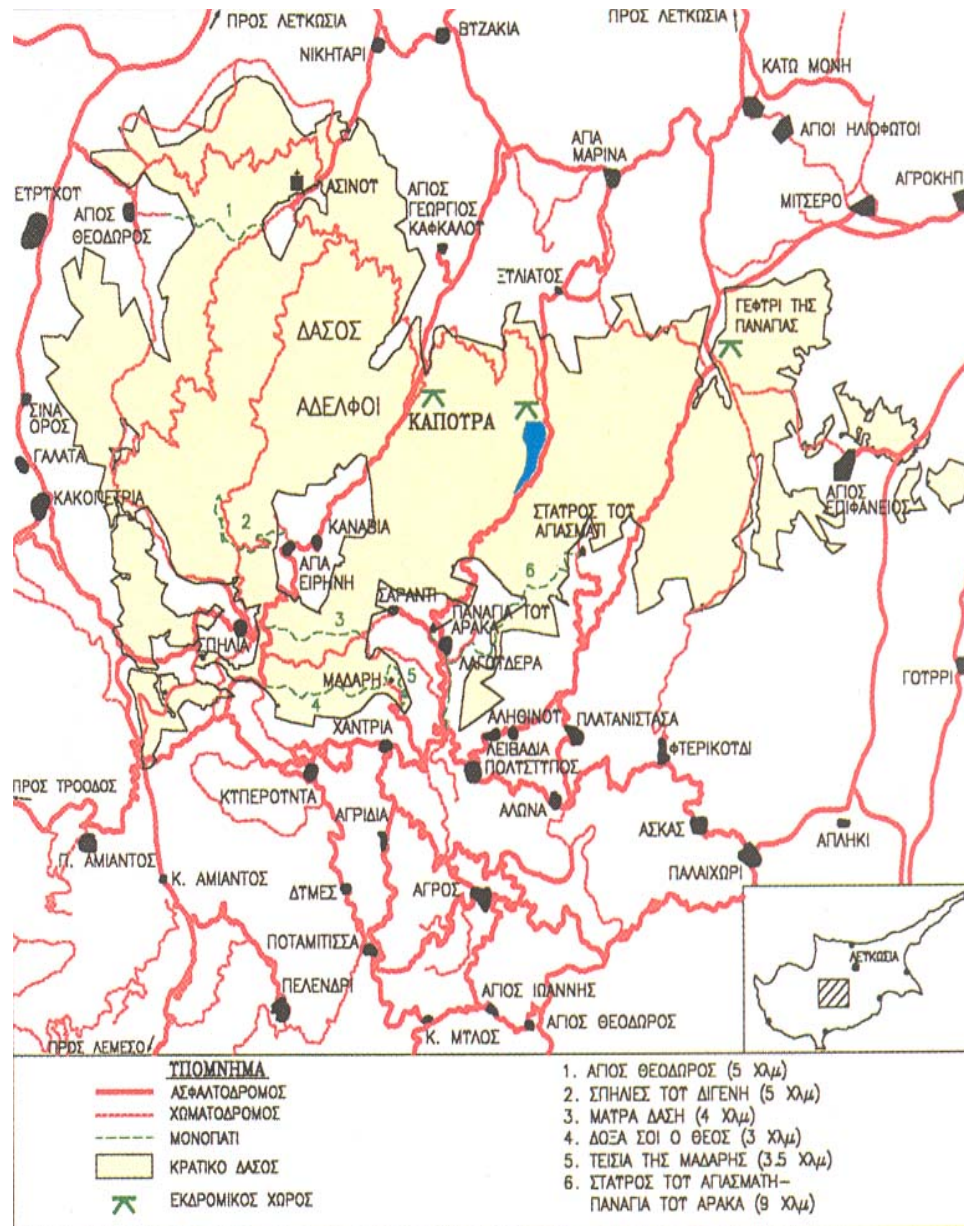
Πηγή: (Τμήμα Δασών, 2001α)

Χάρτης 10: Δάσος Μαχαιρά.

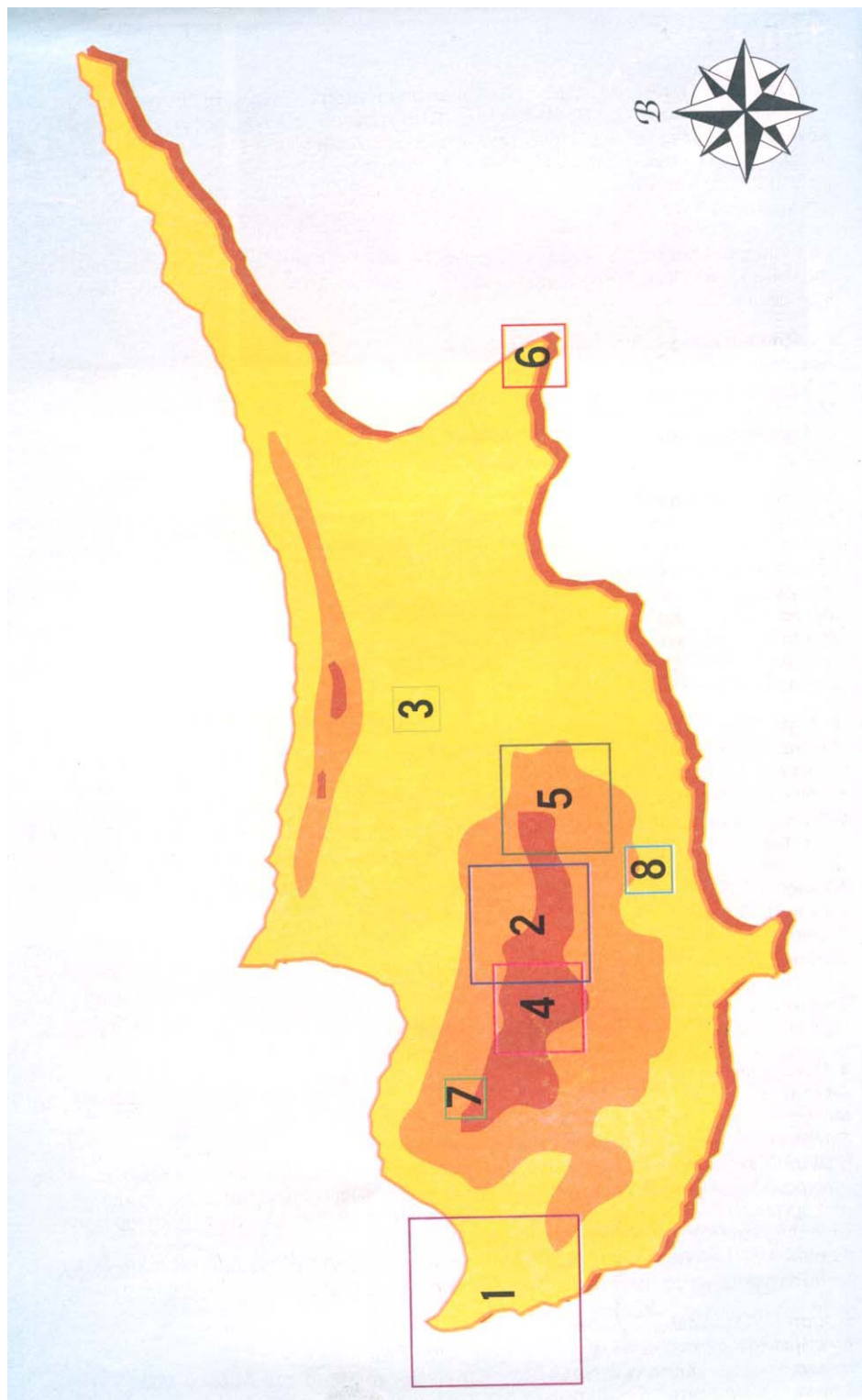
Πηγή: (Τμήμα Δασών, 2001d).

Χάρτης 11: Δάσος Αδελφοί.

Πηγή: (Τμήμα Δασών, 1999).

Χάρτης 13: Μονοπάτια της Φύσης αριθμημένα κατά περιοχή

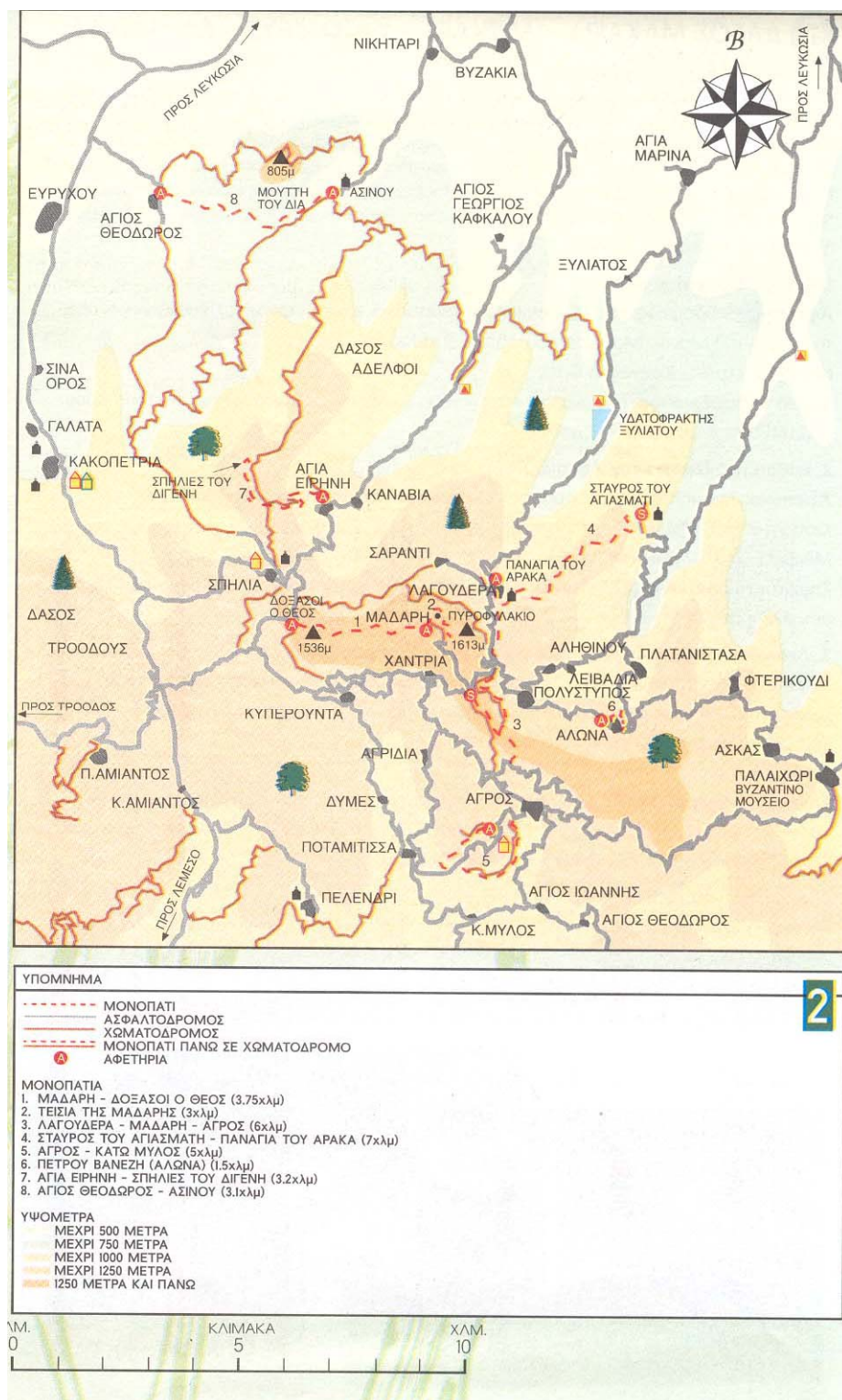
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 14: Πάφος/ Ακάμας

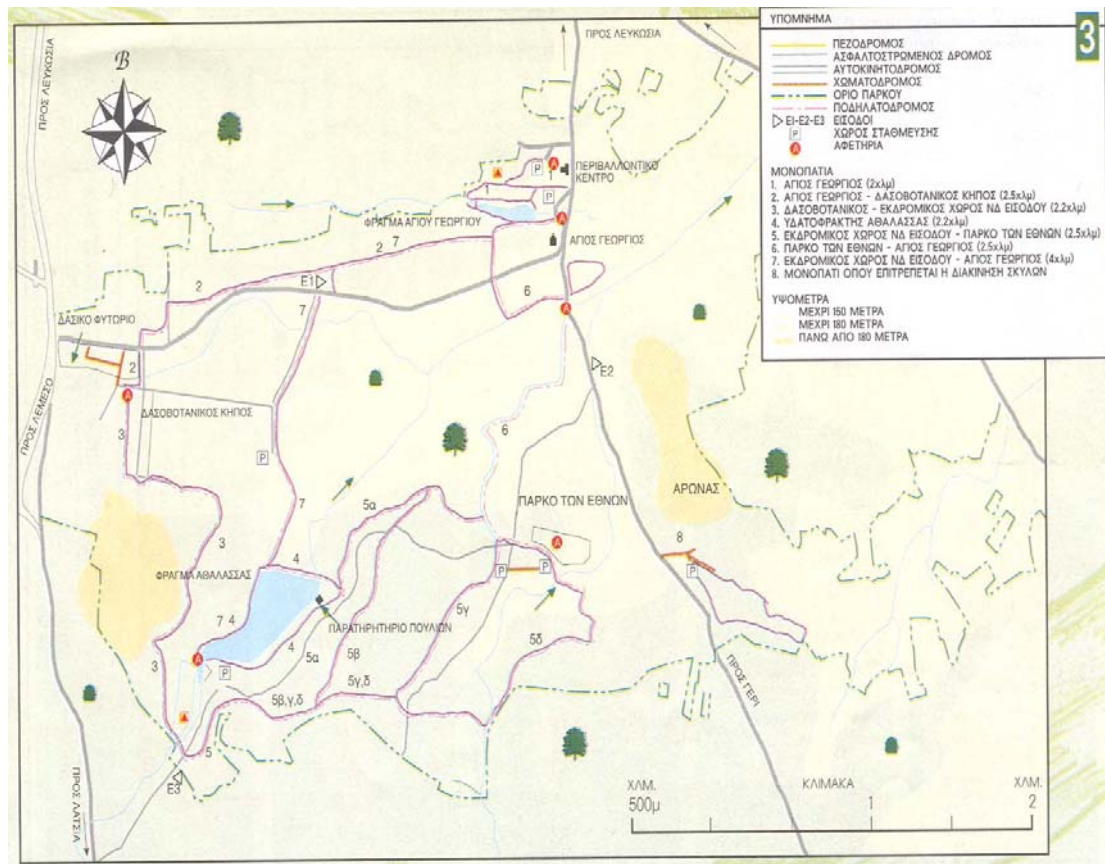
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 15: Τρόδος/ Πιτσυλιά

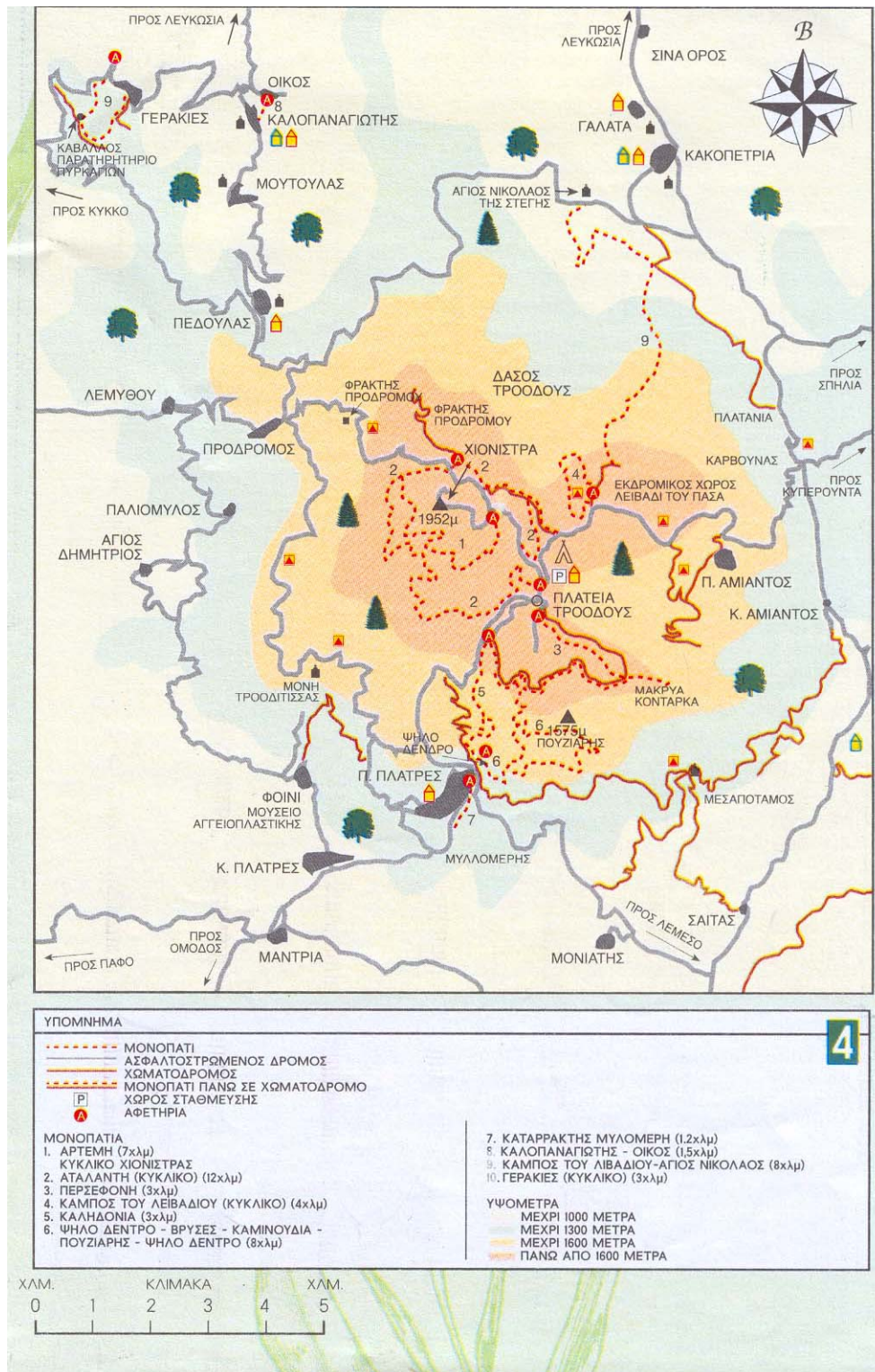
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 16: Λευκωσία/ Αθαλάσσα

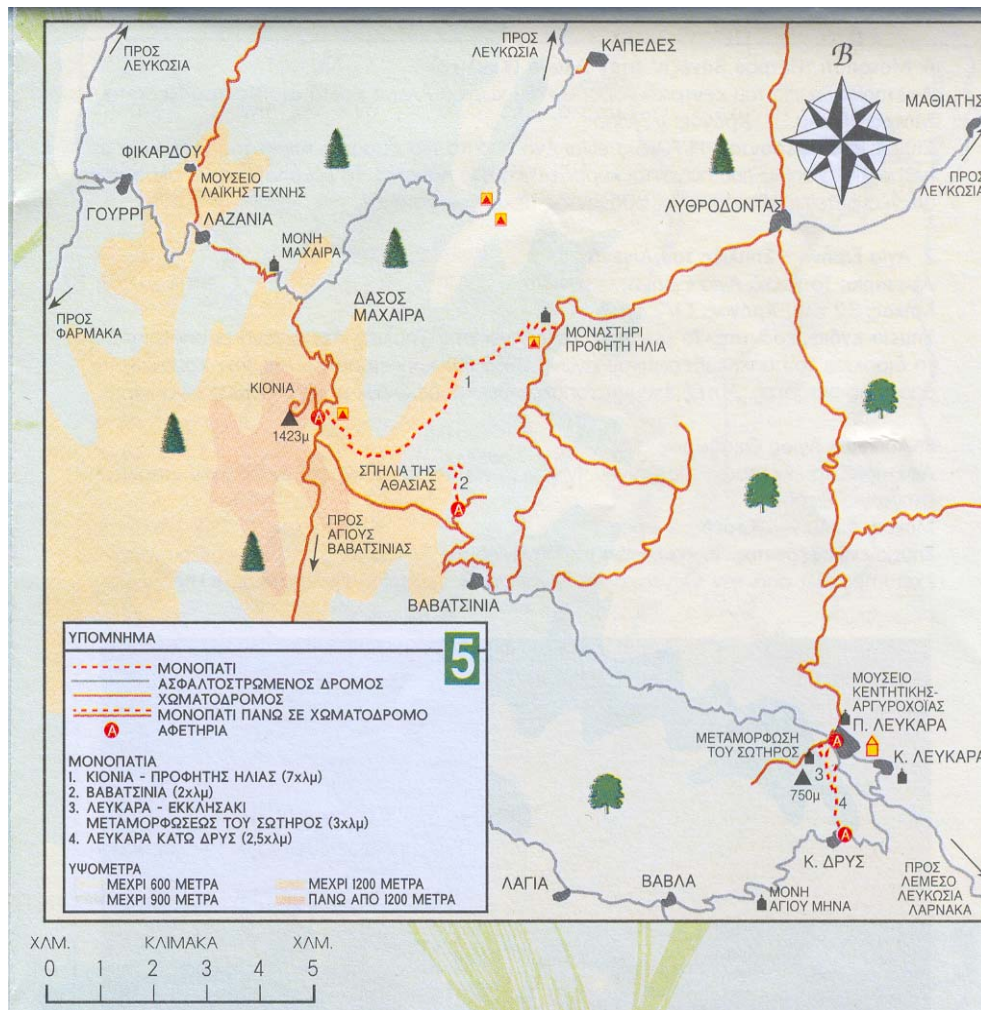
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 17: Τρόδος/ Τρόδος

Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 18: Τρόδος/ Μαχαιράς.

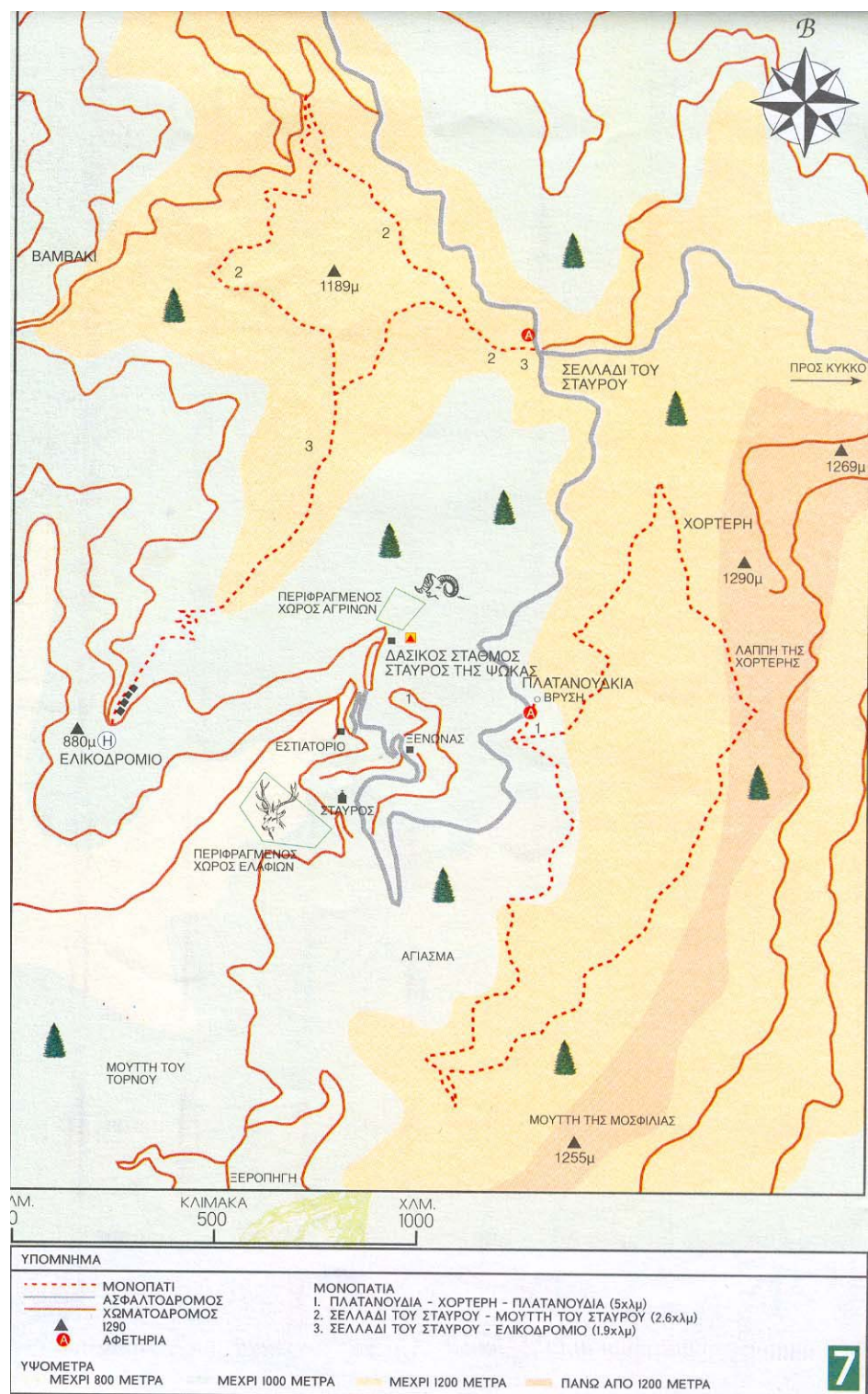
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 19: Αμμόχωστος/ Κάβο Γκρέκο

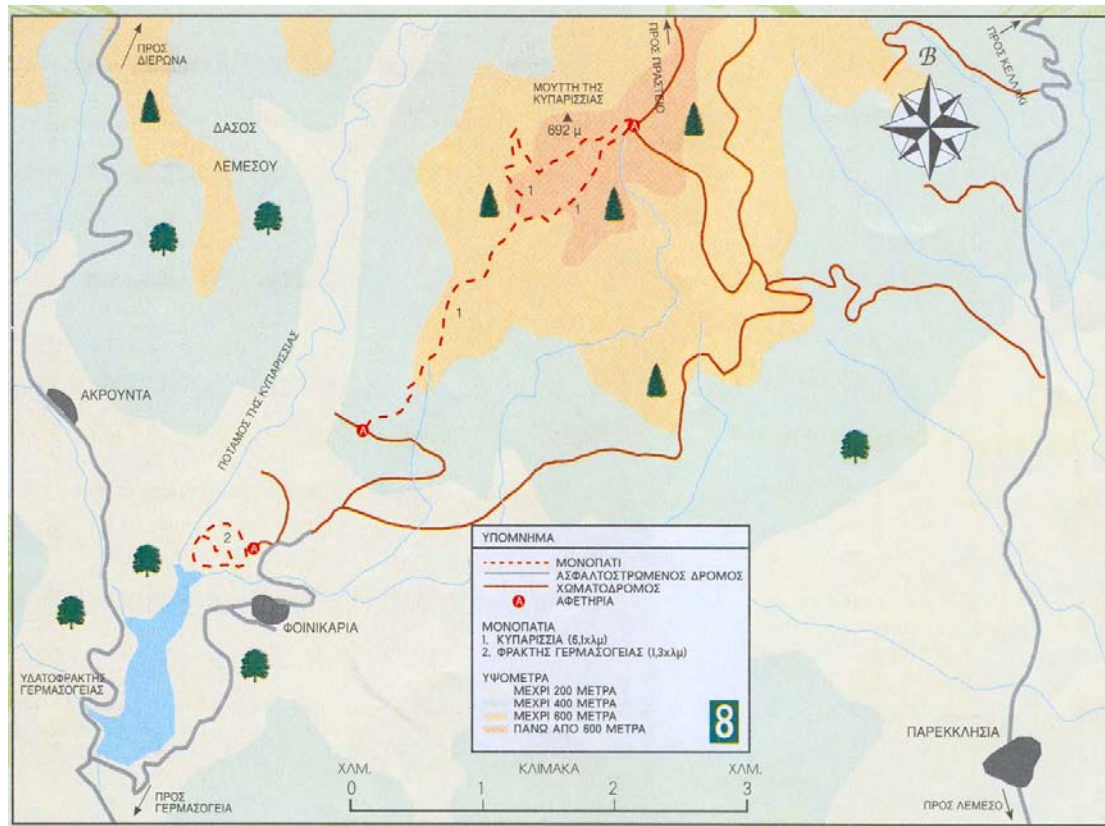
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 20: Πάφος/ Σταυρός της Ψώκας

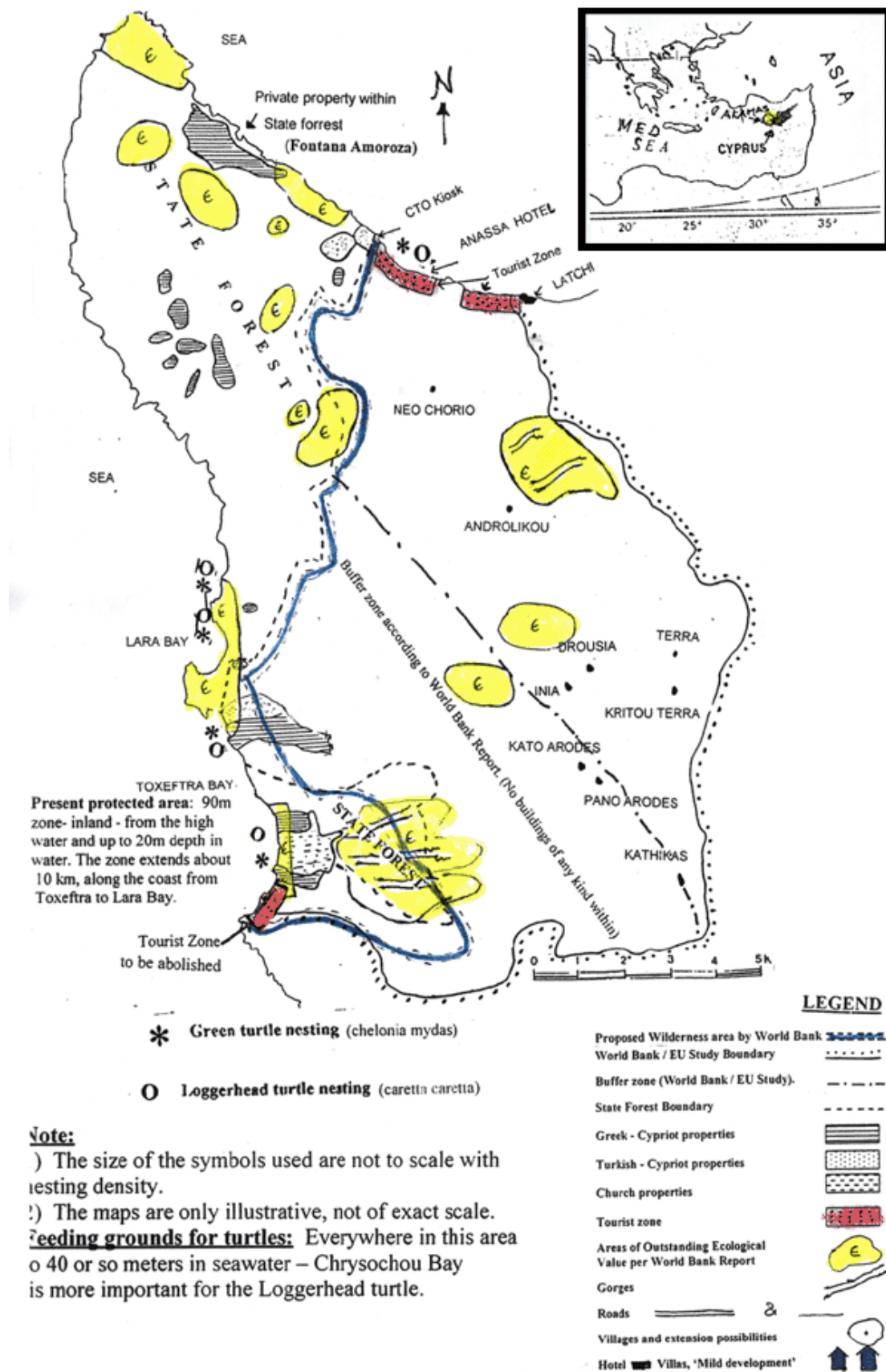
Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 21: Λεμεσός/ Γερμασόγεια

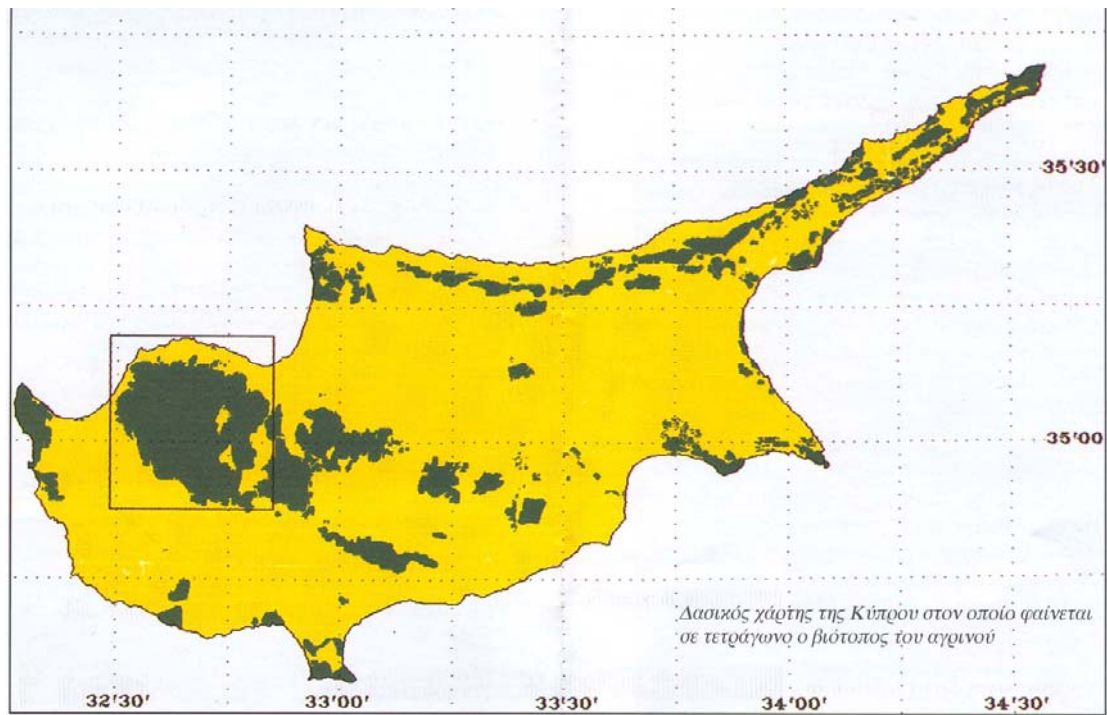

Πηγή: (ΚΟΤ, Μονοπάτια της Φύσης, 2000)

Χάρτης 22: Ακάμας

Χάρτης 23: Δασικός Χάρτης της Κύπρου στο τετράγωνο φαίνεται ο βιότοπος του Κυπριακού Αγρινιού.

Πηγή: (Τμήμα Δασών, 2001c).

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ:
ΕΓΓΡΑΦΑ ΚΟΤ-ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ-
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ**

Έγγραφο 1: Σχέδιο Οικονομικών Κινήτρων του ΚΟΤ

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**Σχέδιο Δανειοδότησης Οικοδομών Παραδοσιακής Αρχιτεκτονικής
με επιχορηγημένο επιτόκιο για σκοπούς προώθησης
του Αγροτουρισμού****1. Σκοπός του Σχεδίου**

Σκοπός του Σχεδίου είναι η επιδότηση του τρέχοντος εμπορικού επιτοκίου για εξασφάλιση δανείων από εμπορικές τράπεζες και συνεργατικά πιστωτικά ιδρύματα:

- (α) Για τη μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών οικοδομών ή μνημείων Β' πίνακα ή μέρους τους σε ξενοδοχειακά καταλύματα ή κέντρα αναψυχής που ικανοποιούν τις πρόνοιες της σχετικής Νομοθεσίας Περί Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων και Πέρι Κέντρων Εστίασεως και Αναψυχής.
- (β) Για τη μετατροπή διατηρητέων οικοδομών ή μνημείων Β' πίνακα ή μέρους τους σε εστιατόρια, ταβέρνες, παραδοσιακά εργαστήρια και πολιτιστικά κέντρα (χώροι εκθέσεων, μουσεία κλπ.).

2. Δικαιούχοι

Ιδιοκτήτες οικοδομών που έχουν κηρυχθεί διατηρητέες σύμφωνα με τη Νομοθεσία Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας ή μνημεία Β' πίνακα σύμφωνα με το Νόμο Περί Αρχαιοτήτων καθώς επίσης και οικοδομών που χαρακτηρίζονται ότι έχουν παραδοσιακό χαρακτήρα από το Διοικητικό Συμβούλιο του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού κατόπιν αίτησης των ιδιοκτητών.

Οι αιτητές πρέπει να ήταν ιδιοκτήτες μέχρι το 1989 ή να έγιναν ιδιοκτήτες μετά την ημερομηνία αυτή είτε διά κληρονομιάς ή διά μεταβιβάσεως με δωρεάν (ονομαστική πώληση) εφόσον και στις δύο αυτές περιπτώσεις πρόκειται για συγγενείς α και β βαθμού. Αιτήσεις από άτομα που έγιναν ιδιοκτήτες μετά το 1989 με άλλο τρόπο (αγορά) μπορούν επίσης να εξεταστούν. Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει ο αιτητής να κατάγεται από την περιοχή ή το χωριό.

Θα γίνονται επίσης δεκτές και αιτήσεις από ενοικιαστές οικοδομών όπως περιγράφονται πιο πάνω, νοουμένου ότι:

- (α) Είναι κάτοικοι του χωριού ή της περιοχής,
- (β) Θα προσκομίζουν ενοικιαστήριο έγγραφο διάρκειας μεγαλύτερης της διάρκειας αποπληρωμής του δανείου, και
- (γ) Θα υπάρχει η γραπτή συγκατάθεση του ιδιοκτήτη.

3. Ύψος Δανείου

- (α) Το δάνειο θα καλύπτει μέχρι 100% της ολικής δαπάνης για εργασίες συντήρησης/ανακαίνισης καθώς και για εσωτερικές μεταρρυθμίσεις/επίπλωση/εξοπλισμό και γενικά για τη μετατροπή διατηρητέων ή παραδοσιακών οικοδομών ή μνημείων Β' πίνακα ή μέρους τους σε τουριστικά καταλύματα ή κέντρα αναψυχής, για τη μετατροπή διατηρητέων οικοδομών ή μνημείων Β' πίνακα ή μέρους τους σε παραδοσιακά εργαστήρια και πολιτιστικά κέντρα.

Σε περίπτωση που στον αιτητή παραχωρήθηκε οποιαδήποτε άλλη βοήθεια μέσω άλλων Σχεδίων/Κινήτρων, θα παραχωρείται δάνειο για την κάλυψη του υπόλοιπου ποσού της ολικής δαπάνης για την εκτέλεση των εργασιών που αναφέρονται πιο πάνω.

- (β) Το ανώτατο κόστος για σκοπούς υπολογισμού του ύψους των δανείων για τα οποία θα εξασφαλίζεται επιδότηση επιτοκίου καθορίζεται όπως πιο κάτω:

- Οικοδομικό κόστος (εργασίες συντήρησης/ανακαίνισης και εσωτερικές μεταρρυθμίσεις): μέχρι ΛΚ.150 ανά τετραγωνικό μέτρο.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις (πλήρης αναστήλωση/αποκατάσταση της οικοδομής): μέχρι ΛΚ.180 ανά τετραγωνικό μέτρο.

- Επίπλωση και εξοπλισμός:

(i) Τουριστικά καταλύματα: μέχρι ΛΚ.500 ανά δίκλινο δωμάτιο.

(ii) Κέντρα Αναψυχής:

- Εξοπλισμός και επίπλωση κουζίνας: μέχρι ΛΚ.2.000.
- Αίθουσας εστίασεως: μέχρι ΛΚ.30 ανά τετραγωνικό μέτρο.

- Παραδοσιακά εργαστήρια και πολιτιστικά κέντρα:

Το ποσό του δανείου θα καθορίζεται με βάση τις προσφορές/τιμές που θα λαμβάνονται από κατάλληλους προμηθευτές.

Κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων για παραδοσιακά εργαστήρια θα λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις του Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και της Υπηρεσίας Χειροτεχνίας και Οικοτεχνίας. Στην περίπτωση των πολιτιστικών κέντρων θα λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις των αρμόδιων Κυβερνητικών Υπηρεσιών ανάλογα με την περίπτωση.

4. Διάρκεια αποπληρωμής των δανείων: Μέχρι 10 χρόνια με περίοδο χάριτος 2 χρόνια.

5. Ύψος επιδότησης επιτοκίου

(α) Χωριά Α, Β, Γ κατηγορίας:

Μετατροπή υφιστάμενων παραδοσιακών οικοδομών σε εστιατόρια/ταβέρνες 1/3 του επιτοκίου, παραδοσιακά εργαστήρια και πολιτιστικά κέντρα 2/3 του επιτοκίου.

(β) Μετατροπή υφιστάμενων παραδοσιακών οικοδομών σε τουριστικά καταλύματα:

- Χωριά Α' κατηγορίας: 2/3 (δύο τρίτα) του επιτοκίου.
- Χωριά Β' κατηγορίας: 1/2 (ένα δεύτερο) του επιτοκίου.

6. Ασφάλεια δανείου

Υποθήκευση της γης και των οικοδομών: Σε περίπτωση ενοικιαστών θα προσφέρεται ικανοποιητική ασφάλεια από τον ενοικιαστή.

7. Ελάχιστο ύψος δαπάνης

Δεν θα παραχωρείται οποιαδήποτε επιδότηση επιτοκίου στις περιπτώσεις που το ύψος της ολικής δαπάνης για οποιεσδήποτε εργασίες δεν ξεπερνά τις ΛΚ.2.000.

8. Οροι δανείων

- (α) Ο αιτητής θα πρέπει να συμμορφωθεί πλήρως προς τις πρόνοιες των σχετικών κανονισμών του ΚΟΤ που διέπουν τη λειτουργία της τουριστικής χρήσης για την οποία εγκρίθηκε το δάνειο προς την πολεοδομική νομοθεσία καθώς επίσης και προς οποιουδήποτε άλλους όρους τους οποίους θα εισηγηθεί η Υπηρεσία του ΚΟΤ.
- (β) Θα υπάρχουν ή ο ιδιοκτήτης θα είναι διατεθειμένος να εξασφαλίσει ορισμένες απαραίτητες προϋποθέσεις όπως η υδατοπρομήθεια, η ηλεκτροδότηση και η προσπέλαση. Η δαπάνη για τα πιο πάνω έργα δεν περιλαμβάνεται στους σκοπούς του Σχεδίου.
- (γ) Ο ιδιοκτήτης θα πρέπει να είναι διατεθειμένος να αναλάβει την υποχρέωση να χρησιμοποιεί την οικοδομή για τη χρήση που παραχωρήθηκε το δάνειο τουλάχιστο μέχρι αποπληρωμής του δανείου. Σε αντίθετη περίπτωση, το δάνειο θα καθίσταται πληρωτέο αμέσως εκτός αν εξασφαλίσει τις απαιτούμενες άδειες για την αλλαγή της χρήσης.
- (δ) Στην περίπτωση οικοδομών που έχουν κηρυχθεί διατηρητέες σύμφωνα με το Νόμο Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας, τα σχέδια θα πρέπει να εγκριθούν από τον Υπουργό Εσωτερικών.
- (ε) Στην περίπτωση οικοδομών που έχουν κηρυχθεί σαν μνημεία Β' πίνακα σύμφωνα με το Νόμο Περί Αρχαιοτήτων, τα σχέδια θα πρέπει να εγκριθούν από το Τμήμα Αρχαιοτήτων.

9. Αποδέσμευση δανείων

Τα δάνεια θα αποδεσμεύονται σταδιακά από τη δανείστρια εμπορική τράπεζα/συνεργατικό πιστωτικό ίδρυμα σύμφωνα με την πρόοδο των εργασιών και εφόσον οι εργασίες προχωρούν με βάση τα εγκεκριμένα σχέδια.

10. Διαδικασία

- (α) Οι ενδιαφερόμενοι αιτητές θα πρέπει να απευθύνονται γραπτώς στη Γενικό Διευθυντή του ΚΟΤ συμπληρώνοντας το ειδικό έντυπο που θα ετοιμαστεί. Οι αιτήσεις θα συνοδεύονται από τα ακόλουθα:
- Τίτλος ιδιοκτησίας/Ενοικιαστήριο έγγραφο.
 - Γραπτή συγκατάθεση του ιδιοκτήτη σε περίπτωση ενοικιαστών.
 - Τοπογραφικό σχέδιο.
 - Φωτογραφίες του κτιρίου εσωτερικά και εξωτερικά καθώς και του χώρου γύρω από το κτίριο.
 - Περιγραφή της οικοδομής.
 - Περιγραφή των προτεινόμενων εργασιών.
 - Αναλυτική κατάσταση δαπάνης των προτεινόμενων εργασιών.
- (β) Οι αιτήσεις θα αξιολογούνται από τον ΚΟΤ για να διαπιστωθεί κατ' αρχήν κατά πόσο ο αιτητής είναι δικαιούχος σύμφωνα με την παράγραφο (2) του Σχεδίου. Στο στάδιο αυτό θα γνωστοποιείται στον αιτητή το ύψος της επιδότησης του επιτοκίου που μπορεί να παραχωρηθεί για το δάνειο, ανάλογα με την προτεινόμενη χρήση και την κατηγορία του χωριού όπως καθορίζεται στις παραγράφους 8(α-δ).
- (γ) Στη συνέχεια οι αιτητές θα απευθύνονται στην Εμπορική Τράπεζα/Συνεργατικό Πιστωτικό Ίδρυμα για εξασφάλιση του δανείου.
- (δ) Η συμφωνία δανείου θα υπογράφεται μετά την υποβολή των πιο κάτω:
- Πολεοδομικής άδειας.
 - Εγκεκριμένων αρχιτεκτονικών σχεδίων σύμφωνα με τη Νομοθεσία περί Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων και περί Κέντρων Αναψυχής στην περίπτωση μετατροπής υφιστάμενων οικοδομών σε τουριστικά καταλύματα, εστιατόρια/ ταβέρνες ή στην περίπτωση ανέγερσης νέων ξενοδοχείων.
 - Αδειας οικοδομής.
 - Αναλυτικού προϋπολογισμού δαπάνης για τα έργα που θα προβλέπονται στα σχέδια υπογεγραμμένου από εγγεγραμμένο αρχιτέκτονα/μηχανικό.
 - Διάταγμα διατήρησης στις περιπτώσεις διατηρητέων οικοδομών.
 - Διάταγμα κήρυξης σε μνημείο Β' Πίνακα στις ανάλογες περιπτώσεις.

Συνημμένα

Έγγραφο 2: Χωριά Κατηγορίας Α

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ

Γενικές Πληροφορίες προς Ενδιαφερομένους

A. Πρόνοιες του Προγράμματος αναφορικά με τα χωριά της Α' κατηγορίας

Το πρόγραμμα του Αγροτουρισμού που εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση το Δεκέμβριο 1991 προβλέπει τα πιο κάτω κίνητρα για τα χωριά της Α' κατηγορίας (κατάλογος των χωριών επισυνάπτεται).

B. Κίνητρα

1. Θα παραχωρούνται τα πιο κάτω κίνητρα:

(α) Επιδότηση επιτοκίου για τα ακόλουθα:

- Μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε τουριστικά καταλύματα ή παραδοσιακά εργαστήρια ή πολιτιστικά κέντρα/μουσεία: 2/3 του επιτοκίου.
- Μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε εστιατόρια/ταβέρνες: 1/3 του επιτοκίου.

Λεπτομέρειες για τους όρους επιδότησης φαίνονται στο Σχέδιο Δανειοδότησης που επισυνάπτεται.

(β) Παραχώρηση κυβερνητικής εγγύησης για ποσά που δεν καλύπτονται από εγγυήσεις των αιτητών.

2. Ενδιαφερόμενοι αιτητές θα πρέπει να συμπληρώσουν και υποβάλουν στον Οργανισμό το έντυπο αίτησης που επισυνάπτεται δίνοντας όλες τις πληροφορίες και επεξηγήσεις που ζητούνται. Στη συνέχεια αφού εξασφαλίσουν την κατ' αρχήν έγκριση από τον ΚΟΤ θα μπορούν να απευθύνονται στις Εμπορικές Τράπεζες ή στα Συνεργατικά Ιδρύματα για εξασφάλιση του δανείου.

3. Υφιστάμενες οικοδομές που καλύπτονται από τις πρόνοιες του Σχεδίου είναι:

- Διατηρητέες με βάση το Νόμο περί Πολεοδομίας.
- Μνημεία Β' πίνακα με βάση το Νόμο περί Αρχαιοτήτων.

.../2

- Παραδοσιακές, οι οποίες κηρύσσονται σαν τέτοιες από τον ΚΟΤ με βάση τη σχετική νομοθεσία κατόπιν σχετικής αίτησης του ιδιοκτήτη.
- 4. Για όλες τις τουριστικές επιχειρήσεις (καταλύματα, κέντρα αναψυχής) οι ενδιαφερόμενοι, μετά την εξασφάλιση της πολεοδομικής άδειας, θα πρέπει να υποβάλλουν σχέδια στον ΚΟΤ για έγκριση με βάση τη σχετική νομοθεσία, και εξασφάλιση στη συνέχεια άδειας λειτουργίας.
- Γ. Σημειώνεται ότι ο ΚΟΤ προώθησε με δικές του δαπάνες την ετοιμασία μελετών και την κατασκευή έργων εξωραϊσμού και αναβάθμισης του παραδοσιακού χαρακτήρα των χωριών της Α' κατηγορίας. Παράλληλα δραστηριοποιείται στον τομέα του "αγροτουριστικού προϊόντος" καθώς και στην οργάνωση των παραδοσιακών εργαστηρίων και ασχολιών και άλλων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων σε συνεργασία με άλλα Τμήματα και φορείς.

Για την καλύτερη οργάνωση, προώθηση και εμπορία του Αγροτουριστικού προϊόντος, συστάθηκε και λειτουργεί κατόπιν πρωτοβουλίας του ΚΟΤ, η "Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού". Ενδείκνυεται όπως ιδιοκτήτες/διαχειριστές αγροτουριστικών καταλυμάτων εγγραφούν σαν μέλη στην εταιρεία αυτή για προαγωγή των συμφερόντων τους στην ολόκληρη τους.

Δ. Γενικές Υποδείξεις

Οι ενδιαφερόμενοι για συμμετοχή στο Πρόγραμμα του Αγροτουρισμού θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τα πιο κάτω:

- (α) Όλα τα έργα θα πρέπει να σχεδιάζονται με προσοχή και σύμφωνα με τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του χωριού κάνοντας χρήση των υλικών της περιοχής. Όλα τα ξένα στοιχεία θα πρέπει να αποφεύγονται και εκείνα που υπάρχουν να απομακρυνθούν.
- (β) Η εσωτερική διαρρύθμιση, η επίπλωση και ο εξοπλισμός κάθε τουριστικής επιχείρησης θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον τοπικό χαρακτήρα.
- (γ) Θα πρέπει να παρέχεται η πατροπαράδοτη κυπριακή φιλοξενία και φροντίδα προς τους τουρίστες είτε ξένους είτε Κυπρίους.
- (δ) Θα πρέπει να αποφεύγονται αυστηρά οποιαδήποτε κρούσματα αθέμιτου συναγωνισμού, πειστικών μεθόδων πώλησης, οι κράχτες κλπ. Γι' αυτό το σκοπό οι επιχειρηματίες και ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να συνεργαστούν ή και να οργανωθούν πάνω σε συνεταιριστική βάση με τη δημιουργία συνεταιρισμών ή εταιρειών ανάπτυξης χωριών.

Συνημμένα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Α΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΩΡΙΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Κάμπος της Τσακίστρας	Πέρα Ορεινής
Αλωνα	Φικάρδου
Γούρρι	Παλαιχώρι
Ασκάς	Οίκος
Γαλάτα	Μηλικούρι
Κακοπετριά	Πολύστυπος
Καλοπαναγιώτης	Πλατανιστάσα
Λαζανιά	

ΛΕΜΕΣΟΣ

Ομοδος	Μονάγρι
Λόφου	Φοινί
Αρσος	Αγρός
Βάσα	Λεμύθου
Βουνί	Πάχνα
Κοιλάνι	Πέρα Πεδι
Δωρός	Πρόδρομος
Λάνια	

ΛΑΡΝΑΚΑ

Κάτω Δρύς	Οδού
Κάτω Λεύκαρα	Ορά
Τόχνη	Χοιροκοιτία
Αγία Άννα	Άγιοι Βαβασιινιάς
Σκαρίνου	Καλαβασός

ΠΑΦΟΣ

Φοίτη	Πραιτώρι
Χούλου	Φιλούσα Κελοκεδάρων
Λυσός	Παναγιά
Λάσα	Αρμίνου
Νατά	Καλλέπεια

ΣΥΝΟΛΟ : 50 χωριά

Έγγραφο 3: Χωριά Κατηγορίας Β΄

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΑΙΘΡΟΥ****Γενικές Πληροφορίες προς Ενδιαφερόμενους****A. Πρόνοιες του Προγράμματος αναφορικά με τα χωριά της Β΄ κατηγορίας**

Το Πρόγραμμα του Αγροτουρισμού που εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση το Δεκέμβριο του 1991 προβλέπει τα πιο κάτω κίνητρα για τα χωριά της Β΄ κατηγορίας (κατάλογος των χωριών επισυνάπτεται).

B. Κίνητρα

1. Θα παραχωρούνται τα πιο κάτω κίνητρα:

(α) Επιδότηση επιτοκίου για τα ακόλουθα:

- Μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε εστιατόρια, ταβέρνες: 1/3 του επιτοκίου.
- Μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε παραδοσιακά εργαστήρια, πολιτιστικά κέντρα: 2/3 του επιτοκίου.

Γίνονται δεκτές αιτήσεις για τη μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε τουριστικά καταλύματα με επιδότηση επιτοκίου: 1/2

Λεπτομέρειες για τους όρους επιδότησης φαίνονται στο Σχέδιο Δανειοδότησης που επισυνάπτεται.

(β) Παραχώρηση κυβερνητικής εγγύησης για ποσά που δεν καλύπτονται από εγγυήσεις των αιτητών.

2. Οι ενδιαφερόμενοι αιτητές θα πρέπει να συμπληρώσουν και υποβάλουν στον Οργανισμό το έντυπο αίτησης που επισυνάπτεται δίνοντας όλες τις πληροφορίες και επεξηγήσεις που ζητούνται. Στη συνέχεια αφού εξασφαλίσουν την κατ' αρχήν έγκριση από τον ΚΟΤ, θα μπορούν να απευθύνονται στις Εμπορικές Τράπεζες ή στα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα για εξασφάλιση του δανείου.

3. Υφιστάμενες οικοδομές που καλύπτονται από τις πρόνοιες του Σχεδίου είναι:

- Διατηρητέες με βάση το Νόμο περί Πολεοδομίας.
- Μνημεία Β΄ Πίνακα με βάση το Νόμο περί Αρχαιοτήτων.

- 2 -

- Παραδοσιακές οι οποίες κηρύσσονται σαν τέτοιες από τον ΚΟΤ με βάση τη σχετική νομοθεσία κατόπιν σχετικής αίτησης του ιδιοκτήτη.
4. Για τις τουριστικές επιχειρήσεις (κέντρα αναψυχής) οι ενδιαφερόμενοι μετά την εξασφάλιση της πολεοδομικής άδειας, θα πρέπει να υποβάλουν σχέδια στον ΚΟΤ για έγκριση με βάση τις σχετικές νομοθεσίες και εξασφάλιση στη συνέχεια άδειας λειτουργίας.
- Γ. Σημειώνεται ότι στα χωριά της Β' κατηγορίας ο ΚΟΤ δραστηριοποιείται στον τομέα της προβολής του «αγροτουριστικού προϊόντος» που διαμορφώνεται, στην οργάνωση των παραδοσιακών εργαστηρίων και ασχολιών και άλλων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων, σε συνεργασία με άλλα Τμήματα και φορείς καθώς και στην επιχορήγηση διάφορων εξωραϊστικών έργων.

Για την καλύτερη οργάνωση, προώθηση και εμπορία του αγροτουριστικού προϊόντος, συστάθηκε και λειτουργεί κατόπιν πρωτοβουλίας του ΚΟΤ, η «Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού». Ενδείκνυται όπως ιδιοκτήτες/διαχειριστές αγροτουριστικών καταλυμάτων εγγραφούν σαν μέλη στην Εταιρεία αυτή για προαγωγή των συμφερόντων τους στην ολόκληρη τους.

Δ. Γενικές Υποδείξεις

Οι ενδιαφερόμενοι για συμμετοχή στο Πρόγραμμα του Αγροτουρισμού θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τα πιο κάτω:

- (α) Όλα τα έργα θα πρέπει να σχεδιάζονται με προσοχή και σύμφωνα με τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του χωριού κάνοντας χρήση των υλικών της περιοχής. Όλα τα ξένα στοιχεία θα πρέπει να αποφεύγονται και εκείνα που υπάρχουν να απομακρυνθούν.
- (β) Η εσωτερική διαρρύθμιση, η επίπλωση και ο εξοπλισμός κάθε τουριστικής επιχείρησης θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον τοπικό χαρακτήρα.
- (γ) Θα πρέπει να παρέχεται η πατροπαράδοτη κυπριακή φιλοξενία και φροντίδα προς τους τουρίστες είτε ξένους είτε Κυπρίους.
- (δ) Θα πρέπει να αποφεύγονται αυστηρά οποιαδήποτε κρούσματα αθέμιτου συναγωνισμού, πειστικών μεθόδων πώλησης, οι κράχτες κλπ. Γι' αυτό το σκοπό οι επιχειρηματίες και ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να συνεργαστούν ή και να οργανωθούν πάνω σε συνεταιριστική βάση με τη δημιουργία συνεταιρισμών ή εταιρειών ανάπτυξης χωριών.

Συνημμένα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Β΄ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΧΩΡΙΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αλάμπρα
Αληθινού
Ευρύχου
Καπέδες
Κλήρου
Λαγουδερά
Λειβάδια (Πιτσιλιάς)
Λυθροδόντας
Μαλούντα
Μάμμαρι
Μουτουλλάς
Πεδουλάς
Πέρα Χωριό
Περιστερώννα
Φαρμακάς

ΛΕΜΕΣΟΣ

Αγιος Γεώργιος
Αγιος Δημήτριος
Αγιος Θεράπων
Αγιος Μάμας
Ακαπνού
Απεσιά
Αψιού
Γεράσα
Καμινάρια
Καπηλιό
Κουκά
Λιμνάτης
Μαλιά
Μανδριά
Παλιόμυλος
Πάνω Πλάτρες
Συλίκου
Τρεις Ελιές

ΛΑΡΝΑΚΑ

Αγιος Θεόδωρος
Αλαμινός
Αλεθρικό
Βάβλα
Βαβατσινιά
Κόρνος
Λάγια
Ψεματισμένος
Ψευδάς

ΠΑΦΟΣ

Αγία Μαρίνα Κελοκεδάρων
Αγιος Νικόλαος
Αναρίτα
Αρμού
Αρχιμανδρίτα
Επισκοπή
Κοίλη
Λεμόνα
Νικόκλεια
Τσάδα

ΣΥΝΟΛΟ : 52 χωριά

Έγγραφο 4: Χωριά Κατηγορίας Γ΄

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΑΙΘΡΟΥ****Γενικές Πληροφορίες προς Ενδιαφερόμενους****A. Πρόνοιες του Προγράμματος αναφορικά με τα χωριά της Γ΄ κατηγορίας**

Το Πρόγραμμα του Αγροτουρισμού που εγκρίθηκε από την Κυβέρνηση το Δεκέμβριο του 1991 προβλέπει τα πιο κάτω κίνητρα για τα χωριά της Γ΄ κατηγορίας. (Τα χωριά της ενδοχώρας εκτός της παραλιακής ζώνης ρύθμισης της τουριστικής ανάπτυξης, που δεν περιλαμβάνονται ούτε στην Α΄ ούτε στη Β΄ κατηγορία).

B. Κίνητρα

1. Θα παραχωρούνται τα πιο κάτω κίνητρα:

Επιδότηση επιτοκίου για τα ακόλουθα:

- Μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε εστιατόρια, ταβέρνες: 1/3 του επιτοκίου.
- Μετατροπή υφιστάμενων οικοδομών σε πολιτιστικά κέντρα (π.χ. χώροι εκθέσεων, μουσεία κλπ.) και παραδοσιακά εργαστήρια: 2/3.

Λεπτομέρειες για τους όρους επιδότησης φαίνονται στο Σχέδιο Δανειοδότησης που επισυνάπτεται.

2. Οι ενδιαφερόμενοι αιτητές θα πρέπει να συμπληρώσουν και υποβάλουν στον Οργανισμό το έντυπο αίτησης που επισυνάπτεται δίνοντας όλες τις πληροφορίες και επεξηγήσεις που ζητούνται. Στη συνέχεια αφού εξασφαλίσουν την κατ' αρχήν έγκριση από τον ΚΟΤ, θα μπορούν να απευθύνονται στις Εμπορικές Τράπεζες ή στα Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα για εξασφάλιση του δανείου.
3. Υφιστάμενες οικοδομές που καλύπτονται από τις πρόνοιες του Σχεδίου είναι:
 - Διατηρητέες με βάση το Νόμο περί Πολεοδομίας.
 - Μνημεία Β΄ Πίνακα με βάση το Νόμο περί Αρχαιοτήτων.
 - Παραδοσιακές οι οποίες κηρύσσονται σαν τέτοιες από τον ΚΟΤ με βάση τη σχετική νομοθεσία κατόπιν σχετικής αίτησης του ιδιοκτήτη.
4. Για τις τουριστικές επιχειρήσεις (κέντρα αναψυχής) οι ενδιαφερόμενοι μετά την εξασφάλιση της πολεοδομικής άδειας, θα πρέπει να

.../2

- 2 -

υποβάλουν σχέδια στον ΚΟΤ για έγκριση με βάση τις σχετικές νομοθεσίες και εξασφάλιση στη συνέχεια άδειας λειτουργίας.

- Γ. Σημειώνεται ότι στα χωριά της Γ' κατηγορίας ο ΚΟΤ δραστηριοποιείται στον τομέα της προβολής του «αγροτουριστικού προϊόντος» που διαμορφώνεται, στην οργάνωση των παραδοσιακών εργαστηρίων και ασχολιών και άλλων δραστηριοτήτων και εκδηλώσεων, σε συνεργασία με άλλα Τμήματα και φορείς καθώς και επιχορήγηση διάφορων εξωραϊστικών έργων.

Για την καλύτερη οργάνωση, προώθηση και εμπορία του αγροτουριστικού προϊόντος, συστάθηκε και λειτουργεί κατόπιν πρωτοβουλίας του ΚΟΤ, «Κυπριακή Εταιρεία Αγροτουρισμού». Ενδείκνυται όπως ιδιοκτήτες/ διαχειριστές αγροτουριστικών καταλυμάτων εγγραφούν σαν μέλη στην Εταιρεία αυτή για προαγωγή των συμφερόντων τους στην ολότητα τους.

Δ. Γενικές Υποδείξεις

Οι ενδιαφερόμενοι για συμμετοχή στο Πρόγραμμα του Αγροτουρισμού θα πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τα πιο κάτω:

- (α) Όλα τα έργα θα πρέπει να σχεδιάζονται με προσοχή και σύμφωνα με τον αρχιτεκτονικό χαρακτήρα του χωριού κάνοντας χρήση των υλικών της περιοχής. Όλα τα ξένα στοιχεία θα πρέπει να αποφεύγονται και εκείνα που υπάρχουν να απομακρυνθούν.
- (β) Η εσωτερική διαρρύθμιση, η επίπλωση και ο εξοπλισμός κάθε τουριστικής επιχείρησης θα πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τον τοπικό χαρακτήρα.
- (γ) Θα πρέπει να παρέχεται η πατροπαράδοτη κυπριακή φιλοξενία και φροντίδα προς τους τουρίστες είτε ξένους είτε Κυπρίους.
- (δ) Θα πρέπει να αποφεύγονται αυστηρά οποιαδήποτε κρούσματα αθέμιτου συναγωνισμού, πειστικών μεθόδων πώλησης, οι κράχτες κλπ. Γι' αυτό το σκοπό οι επιχειρηματίες και ενδιαφερόμενοι θα μπορούσαν να συνεργαστούν ή και να οργανωθούν πάνω σε συνεταιριστική βάση με τη δημιουργία συνεταιρισμών ή εταιρειών ανάπτυξης χωριών.

Συνημμένα

Έγγραφο 5: Οικονομικό Σχέδιο κινήτρων από την Πολεοδομία

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΕΣ ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ

A. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

• Ποιές οικοδομές χαρακτηρίζονται ως Διατηρητέες

Οποιοσδήποτε οικοδομές για τις οποίες έχει εκδοθεί Διάταγμα Διατήρησης από τον Υπουργό Εσωτερικών, σύμφωνα με το άρθρο 38 του Νόμου περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας του 1990. Το εκάστοτε Διάταγμα δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας.

• Κριτήρια επιλογής των διατηρητέων Οικοδομών

Ο πιο πάνω Νόμος παρέχει κάποια γενικά κριτήρια σύμφωνα με τα οποία Διάταγμα Διατήρησης μπορεί να εκδοθεί για οικοδομές με ειδικό, κοινωνικό, αρχιτεκτονικό, ιστορικό ή άλλο ενδιαφέρον ή χαρακτήρα. Στοιχεία όπως η τυπολογία, μορφολογία, τα υλικά, η κατάσταση, η θέση της οικοδομής, κλπ. παίζουν ρόλο στην αξιολόγηση της. Σημαντικό κριτήριο θεωρείται η οικοδομή να βρίσκεται σε συμπαγή ιστορικό/παραδοσιακό πυρήνα.

• Κήρυξη οικοδομής ως διατηρητέας

Μια οικοδομή δεδομένου ότι πληρεί τα κριτήρια, μπορεί να κηρυχθεί ως διατηρητέα, με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:

- (α) Ύστερα από αίτηση του ενδιαφερόμενου ιδιοκτήτη για τη συγκεκριμένη οικοδομή του στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, ή
- (β) Ύστερα από εισήγηση του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ή της Τοπικής Αρχής προς τον Υπουργό Εσωτερικών για τη συγκεκριμένη οικοδομή, καθώς και για εωρύτερη περιοχή (όπως ιστορικούς και παραρροσιακούς πυρήνες πόλεων, χωριών, κλπ.).

Αιτήσεις για κήρυξη οικοδομών ως διατηρητέων μπορούν να γίνουν για οικοδομές που βρίσκονται σ' όλα τα μέρη της Κύπρου (πόλεις και χωριά).

• Οικοδομικές εργασίες και μετατροπές σε διατηρητέες οικοδομές

Για οποιοσδήποτε επεμβάσεις, (οικοδομικές εργασίες ή μετατροπές) σε διατηρητέα οικοδομή, πρέπει πρώτα να εξασφαλιστεί ειδική άδεια (Συναινέση Υπουργού Εσωτερικών) η οποία εκδίδεται από το Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως στον οποίο εκχωρήθηκε η σχετική εξουσία. Σημειώνεται ότι μπορούν οι ιδιοκτήτες να προβούν σε γενική συντήρηση, μετατροπές, αποκατάσταση, κλπ. με σκοπό τη βελτίωση της οικοδομής τους, την κάλυψη σύγχρονων και άλλων αναγκών τους, ή την αύξηση των οικονομικών τους απολαβών, φτάνει αυτές να συνάδουν ή να μην επηρεάζουν αρνητικά τον αυθεντικό χαρακτήρα της οικοδομής. Εννοείται ότι θα έχουν εξασφαλίσει προηγουμένως τη Συναινέση του Υπουργού Εσωτερικών και στη συνέχεια την πολεοδομική άδεια καθώς και την άδεια οικοδομής εφόσον απαιτούνται με βάση τους σχετικούς Νόμους. Επίσης σε περίπτωση που μια ούλη ή τμήματα της διατηρητέας οικοδομής μπορεί να προσφερθούν για νέα ανάπτυξη, θα ήταν δυνατό να επιτραπεί ανέγερση εντελώς νέων κτισμάτων με όρους, εφόσον αυτά δεν αλλοιώνουν τη διατηρητέα οικοδομή ή το άμεσο της περιβάλλον.

• Χρήση διατηρητέας οικοδομής

Μια διατηρητέα οικοδομή με την κατάλληλη αρχιτεκτονική επέμβαση, μπορεί να συντηρηθεί και ανακαινιστεί χωρίς πρόβλημα για οποιαδήποτε επιτρεπόμενη χρήση σύμφωνα με τις ισχύουσες πολεοδομικές ζώνες.

• Πώληση, ενοικίαση, μεταβίβαση διατηρητέας οικοδομής

Δεν υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά τη μεταβίβαση, πώληση ή ενοικίαση μιας διατηρητέας οικοδομής.

• Παροχή οικονομικής βοήθειας στους ιδιοκτήτες διατηρητέων οικοδομών

Αναγνωρίζεται ότι η συντήρηση αποτελεί ένα εξειδικευμένο οικοδομικό τομέα με απαιτήσεις που αρκετές φορές είναι δαπανηρές. Με το Νόμο 68(Ι)/92 και τις σχετικές τροποποιήσεις του, η Κυβέρνηση έχει θέσει σε ισχύ πληθώρα ουσιαστικών οικονομικών κινήτρων, όπως οι επιχορηγήσεις, φοροαπαλλαγές, μεταφορά/πώληση αναπτυξιακών δικαιωμάτων διατηρητέων τεμαχίων, κλπ. (περιγράφονται αναλυτικά στο Μέρος Γ του φυλλαδίου αυτού).

B. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Έκδοση Διατάγματος Διατήρησης

Αν μια οικοδομή δεν είναι κηρυγμένη ως διατηρητέα θα πρέπει να συμπληρωθεί αίτηση για έκδοση σχετικού Διατάγματος Διατήρησης. Η αίτηση θα πρέπει να υπογράφεται από όλους τους ιδιοκτήτες και να συνοδεύεται από τα απαιτούμενα στοιχεία (αντίγραφο τίτλου ιδιοκτησίας, χωρομετρικού σχεδίου, φωτογραφίες, κλπ.). Η αίτηση υποβάλλεται στα Κεντρικά Γραφεία του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

2. Εξασφάλιση απαιτούμενων εγκρίσεων/ αδειών

- Ετοιμασία των απαιτούμενων αρχιτεκτονικών σχεδίων μέσω του ιδιωτικού τομέα.
- Εξασφάλιση της Συναίνεσης του Υπουργού Εσωτερικών (Απαιτούνται πλήρη αρχιτεκτονικά σχέδια αποτύπωσης καθώς και πρότασης σε κλίμακα 1:50). Η αίτηση υποβάλλεται στην αντίστοιχη Πολεοδομική Αρχή.
- Εξασφάλιση της Πολεοδομικής Άδειας από την Πολεοδομική Αρχή αν απαιτείται (δεν χρειάζεται υποβολή νέας αίτησης, αλλά η άδεια αυτή εκδίδεται από την Πολεοδομική Αρχή αυτεπάγγελα ύστερα από την εξασφάλιση της Συναίνεσης του Υπουργού Εσωτερικών).
- Εξασφάλιση Άδειας Οικοδομής από την αρμόδια αρχή, αν απαιτείται, ύστερα από υποβολή σ' αυτήν σχετικής αίτησης.

3. Ζήτηση προσφορών

Ζήτηση δύο τουλάχιστον προσφορών από εργολάβους.

4. Εξασφάλιση Οικονομικών κινήτρων

Υποβολή αίτησης στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (Κεντρικά Γραφεία) και εξασφάλιση έγκρισης των οικονομικών ωφελημάτων από το Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

5. Έναρξη οικοδομικών εργασιών με ιδιώτη εργολάβο στον οποίο θα ανατεθεί το έργο από τον ιδιοκτήτη.

6. Σταδιακή παροχή επιχορήγησης

Πρώτα δαπανείται η συνεισφορά του ιδιοκτήτη (αν έχει), μετά το δάνειο ή δάνεια του (τελευταίο το τυχόν δάνειο από τους Δανειστικούς Επιτρόπους) και τέλος η επιχορήγηση σύμφωνα με την πρόοδο των οικοδομικών εργασιών (σταδιακά) και εφόσον πιστοποιείται από αρμόδιο Λειτουργό/Τεχνικό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ότι αυτές εκτελούνται σύμφωνα με τα εγκριμένα σχέδια.

7. Επίβλεψη/έλεγχος οικοδομικών εργασιών

Η επίβλεψη των οικοδομικών εργασιών θα γίνεται από τον επιβλέποντα μελετητή ο οποίος έχει και τη γενική ευθύνη του έργου. Κατά στάδια τα οποία κρίνει κατάλληλα ο μελετητής (και τα οποία δεν πρέπει να ξεπερνούν τους δύο μήνες), θα καλεί εκπρόσωπο του Διευθυντή τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, για έλεγχο με βάση τα εγκριμένα σχέδια και τους όρους της σχετικής Συναίνεσης.

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΙΝΗΤΡΑ

I. Χρηματοδοτικά Κίνητρα

Επιχορηγήσεις

Δίνεται επιχορήγηση ύψους 40% του ανεγνωρισμένου κόστους εργασιών συντήρησης/αποκατάστασης.

Το μέγιστο ποσό επιχορήγησης που δίνεται είναι €25000. Από το ποσό αυτό θα παρέχονται μέχρι €1000 ως αμοιβή (50%) στο μελετητή για την επίβλεψη του έργου.

Ανεγνωρισμένο κόστος

Το ανεγνωρισμένο κόστος υπολογίζεται ως εξής:

- μέχρι €350/τ.μ. για συντήρηση/αποκατάσταση οικοδομών με εμβαδό κάτω των 100 τ.μ
- μέχρι €300/τ.μ. για συντήρηση/αποκατάσταση οικοδομών με εμβαδό από 101 τ.μ. —1000 τ.μ.
- μέχρι €200/τ.μ. για συντήρηση/αποκατάσταση οικοδομών με εμβαδό πάνω από 1001 τ.μ.

Ανεγνωρισμένο εμβαδο

Ως ανεγνωρισμένο εμβαδό θεωρείται αυτό της υπάρχουσας διατηρητέας οικοδομής που συντηρείται συν το εμβαδό τυχόν νέων προσθήκων/επεκτάσεων μέχρι και 30% περίπου της διατηρητέας οικοδομής (οι προσθήκες/επεκτάσεις θα πρέπει να αποτελούν λειτουργικό μέρος της διατηρητέας οικοδομής π.χ. χώροι υγιεινής, κουζίνα, υπνοδωμάτια, αποθήκη, κλπ.)

3.

- χρήσεις προσθηκών/επεκτάσεων που λειτουργούν ανεξάρτητα με τη διατηρητέα οικοδομή δεν υπολογίζονται.
- Αν σε μια οικοδομή παραμείνει μόνο η πρόσοψη ή μόνο μικρό τμήμα της, τότε μόνο η επιδιόρθωση αυτών των τμημάτων θα χρηματοδοτηθεί.
- Στο ανεγνωρισμένο κόστος θα προστίθεται και το κόστος **ειδικών εργασιών** που αφορούν τη συντήρηση/αποκατάσταση/κατασκευή λιθόστρωτου/πλακόστρωτου, πέτρινου/πλινθάρινου περιτειχίσματος, πέτρινης δώμης, πέτρινου/πλινθάρινου φούρνου, στέρνων, τοιχογραφιών και άλλων τυχόν ειδικών κατασκευών. Τα ανώτατα ποσά και τα ποσοστά των ειδικών εργασιών έχουν καθοριστεί από το Διευθυντή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

2. Επιχορηγημένα Δάνεια μέσω των Δανειστικών Επιτροπών

Θα παρέχεται η δυνατότητα εξασφάλισης χαμηλότοκου δανείου (επιτόκιο 4%) για ποσό μέχρι τα μισά του ανεγνωρισμένου κόστους, μέσω των Δανειστικών Επιτροπών, μόνο στους ιδιοκτήτες χαμηλών εισοδηματικών τάξεων (ατομικό μικτό εισόδημα κάτω των £8000). Το ύψος του δανείου δεν θα ξεπερνά τις £30000, με περίοδο αποπληρωμής μέχρι 15 χρόνια, περιλαμβανομένης περιόδου χάριτος δύο χρόνων. Για την εξασφάλιση της αποπληρωμής οι Δανειστικοί Επιτροπείς μπορούν να απαιτούν την υποθήκευση της διατηρητέας οικοδομής και προσωπικές ή άλλες εγγυήσεις. Η αίτηση θα υποβάλλεται στον Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ο οποίος θα την παραπέμπει στους Δανειστικούς Επιτρόπους που θα τη χειρίζονται ανεξάρτητα.

3. Άμεσες επεμβάσεις

Οι άμεσες επεμβάσεις που διενεργούνται από τις **αρμόδιες αρχές** (άρθρο 15(A) του περί Ρυθμίσεως Οδών και Οικοδομών Νόμου) για στήριξη και ασφάλεια διατηρητέων οικοδομών, μπορούν να επιχορηγηθούν από το Ταμείο Διατήρησης κατά τα 2/3 της δαπάνης νοουμένου ότι το υπόλοιπο 1/3 θα καταβληθεί από την αρμόδια αρχή. Το μέγιστο ποσό που μπορεί να δοθεί από το ΕΤΑΔ είναι 2000 (για σύνολο κόστους άμεσης επέμβασης 3000). Αν ο ιδιοκτήτης στον οποίο χρεώνεται το συνολικό ποσό των δαπανών αρνηθεί να το καταβάλει τότε η αρμόδια αρχή το διεκδικεί δικαστικά ως αστικό χρέος.

II. Φορολογικά Κίνητρα

- Απαλλαγή ολόκληρου του ανεγνωρισμένου κόστους συντήρησης (αφού αφαιρεθούν οι τυχόν επιχορηγήσεις) από το φορολογητέο εισόδημα του ιδιοκτήτη. Το κόστος θα αποσβεστεί για όσα χρόνια απαιτηθεί.
- Απαλλαγή ενοικίων διατηρητέων οικοδομών από το φορολογητέο εισόδημα του ιδιοκτήτη.
- Απαλλαγή διατηρητέας οικοδομής από το φόρο ακίνητης ιδιοκτησίας.
- Επιστροφή μεταβιβαστικών τελών εφόσον η οικοδομή ήταν διατηρητέα όταν έγινε η μεταβίβαση και εφόσον η συντήρηση συμπληρώθηκε μέσα σε 4 χρόνια από την ημερομηνία μεταβίβασης.

Σημείωση:

Τα φορολογικά κίνητρα δίνονται όταν παρουσιαστεί στην αντίστοιχη αρχή Πιστοποιητικό του Υπουργού Εσωτερικών που εκδίδεται από το Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, που να βεβαιώνει ότι η συντήρηση/αποκατάσταση της οικοδομής έχει ολοκληρωθεί, ή ότι δεν χρειάζεται συντήρηση.

III. Μεταφορά Συντελεστή Δόμησης

Παρέχεται η δυνατότητα διατηρητέων οικοδομών να μεταφέρουν σε άλλη εγκριμένη περιοχή παγκύπρια τον υπολειπόμενο ή το χαρισμένο συντελεστή δόμησης του διατηρητέου τεμαχίου τους.

- **Μεταφορά υπολειπόμενου συντελεστή δόμησης** δηλαδή του συντελεστή που δύναται επιπρόσθετα να δομηθεί σύμφωνα με τις ισχύουσες πολεοδομικές ζώνες.
- **Μεταφορά χαρισμένου συντελεστή δόμησης** δηλαδή του συντελεστή που παρέχεται εφόσον η οικοδομή χρειάζεται συντήρηση ώστε πουλώντας τον ο ιδιοκτήτης να αποκτήσει ως βοήθεια τα μισά του κόστους συντήρησης.

Η μεταφορά του υπολειπόμενου συντελεστή δόμησης μπορεί να γίνει οποτεδήποτε στη ζωή του κτιρίου ενώ ο χαρισμένος συντελεστής δόμησης πρέπει να γίνει πριν την έναρξη ή κατά την πρόοδο των οικοδομικών εργασιών για συντήρηση/αποκατάσταση της διατηρητέας οικοδομής. Χαρισμένος συντελεστής δεν παρέχεται αν έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες.

Οικοδομές δότες όσον αφορά τον υπολειπόμενο συντελεστή δόμησης είναι μόνο οι διατηρητέες των αστικών περιοχών ενώ όσον αφορά το χαρισμένο συντελεστή δόμησης είναι οι διατηρητέες οικοδομές οπουδήποτε παγκύπρια.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

**ΣΧΕΔΙΟ ΠΑΡΟΧΗΣ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ
ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΑΝΕΓΕΡΣΗΣ/ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ
ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΟΥ ΑΥΤΕΣ ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΟΡΟΥΣ
ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ**

Το παρόν Σχέδιο Επιχορηγήσεων εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που επιβάλλονται όροι κατά την έκδοση πολεοδομικής και οικοδομικής άδειας, ώστε σε οικοδομές που ανεγείρονται ή επιδιορθώνονται μέσα σε ιστορικούς/παραδοσιακούς πυρήνες ή μέσα σε ευαίσθητο (φυσικό/αρχαιολογικό) περιβάλλον, να χρησιμοποιούνται συγκεκριμένα παραδοσιακά υλικά, όπως πέτρα της περιοχής για εξωτερικές τοιχοποιίες και τοίχους αντιστήριξης, ξύλινα κουφώματα και τελειώματα στέγης, και απόκρυψη ντεποζιτών νερού του ηλιακού θερμοσίφωνα.

Το σχέδιο προβλέπει την εφάπαξ παροχή οικονομικής βοήθειας (επιχορήγησης) στους επηρεαζόμενους ιδιοκτήτες, η οποία θα παρέχεται μια μόνο φορά, μετά τη συμπλήρωση της ανάπτυξης με βάση τα εγκριμένα σχέδια.

Ποιός δικαιούται να πάρει επιχορηγήσεις

Μετά την 1η Ιανουαρίου 2000, οποιοσδήποτε ιδιοκτήτης, μετά την εξασφάλιση Πολεοδομικής ή Οικοδομικής Άδειας στην οποία έχουν επιβληθεί όροι για πέτρινες τοιχοποιίες, πέτρινους τοίχους αντιστήριξης, ξύλινα κουφώματα, ξύλινα τελειώματα στέγης καθώς και απόκρυψη των ντεποζιτών ηλιακού θερμοσίφωνα, δικαιούται να υποβάλει αίτηση για παροχή των επιχορηγήσεων όπως αναφέρονται σε πιο κάτω κεφάλαιο, νοουμένου ότι η ανάπτυξη θα βρίσκεται:

- (α) σε ιστορική/παραδοσιακή περιοχή
- (β) ευαίσθητη (φυσική/αρχαιολογική) περιοχή

Σημείωση:

Δεν παρέχονται επιχορηγήσεις με το παρόν Σχέδιο στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- (α) Διατηρητέων Οικοδομών και Αρχαίων Μνημείων διότι αυτές επιχορηγούνται μέσω άλλων σχετικών Σχεδίων.
- (β) Οικοδομών των οποίων οι οικοδομικές εργασίες έχουν ήδη αρχίσει πριν από την 1 Ιανουαρίου 2000.
- (γ) Οικοδομών των οποίων οι εργασίες έχουν προχωρήσει/ολοκληρωθεί σε αντίθεση με τους όρους των αδειών/εγκρίσεων που εξασφάλισαν.

Ποιό έντυπο αίτησης συμπληρώνεται και από πού εξασφαλίζεται

Το έντυπο αίτησης είναι αυτό που φαίνεται στο Παράρτημα Ι του παρόντος ενημερωτικού φυλλαδίου και διατίθεται σε όλες τις Πολεοδομικές Αρχές.

Πού υποβάλλεται η αίτηση

Η αίτηση υποβάλλεται στην Πολεοδομική Αρχή, στην περιοχή της οποίας βρίσκεται η ανάπτυξη. Πολεοδομικές Αρχές είναι τα Δημοτικά Συμβούλια Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας και Πάφου καθώς και οι Επαρχιακοί Λειτουργοί Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Αμμοχώστου.

Ποιός εξετάζει την αίτηση και ποιός παραχωρεί τις επιχορηγήσεις

Η Πολεοδομική Αρχή εξετάζει την αίτηση ελέγχοντας την ορθότητα των στοιχείων που αναγράφονται σ' αυτή και την αποστέλλει με σχετική σύσταση στον Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Ο Διευθυντής με βάση τα εγκριμένα κριτήρια όπως φαίνονται στο κεφάλαιο των επιχορηγήσεων πιο κάτω, προβαίνει στον υπολογισμό των ποσών των επιχορηγήσεων που δικαιούται ο αιτητής και στη συνέχεια αποστέλλει στον αιτητή τη σχετική έγκριση αναφέροντας λεπτομερώς κάτω από ποιους όρους αυτή παρέχεται. Στο Παράρτημα II σημειώνονται οι βασικοί όροι που αφορούν τις οικοδομικές εργασίες που επιχορηγούνται.

Πώς δίνονται οι επιχορηγήσεις

Αποτελεί ευθύνη του αιτητή η απαρέκλιτη τήρηση των βασικών όρων των αδειών που εξασφαλίστηκαν καθώς και των όρων της έγκρισης για παροχή των επιχορηγήσεων (οι τελευταίοι περιγράφονται στο Παράρτημα II του παρόντος εντύπου). **Η μη τήρηση των όρων αυτών θα έχει ως συνέπεια τη μη καταβολή των οποιωνδήποτε επιχορηγήσεων.** Προκειμένου οι αιτητές να βοηθηθούν στην καλύτερη δυνατή εκτέλεση των εργασιών, ο επιβλέπων μελετητής της ανάπτυξης μπορεί σε ένα στάδιο που κρίνει ως το πιο κατάλληλο να καλέσει γραπτώς τον αρμόδιο εκπρόσωπο του Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως για επιθεώρηση. Ιδιαίτερα κρίνεται ότι η επιθεώρηση είναι επιθυμητή στο στάδιο της κατασκευής πέτρινης τοιχοποιίας.

Μόλις οι εργασίες ολοκληρωθούν σύμφωνα με τα σχέδια και τους όρους της Πολεοδομικής και Οικοδομικής Άδειας καθώς και τους όρους της έγκρισης για παροχή των επιχορηγήσεων, τότε ο επιβλέπων μελετητής καλεί γραπτώς τον αρμόδιο εκπρόσωπο του Διευθυντή ο οποίος εφόσον επιβεβαιώσει ότι οι εργασίες ολοκληρώθηκαν ορθά, συστήνει την καταβολή της σχετικής επιχορήγησης από το ειδικό, για το σκοπό αυτό ταμείο. Διαχειριστής του ταμείου τούτου είναι ο Διευθυντής Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Σημειώνεται, ότι ο επιβλέπων μελετητής θα έχει στο εργοτάξιο μια σειρά από τα εγκριμένα σφραγισμένα σχέδια και τους σχετικούς όρους.

Πότε αρχίζει η εφαρμογή του παρόντος Σχεδίου

Με σχετική Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου, η εφαρμογή του παρόντος Σχεδίου αρχίζει την 1 Ιανουαρίου 2000.

Οι επιχορηγήσεις

1. Περιπτώσεις πρώτης ιδιόκτητης κατοικίας

Στις περιπτώσεις οι οποίες αφορούν την πρώτη ιδιόκτητη κατοικία για ικανοποίηση των βασικών στεγαστικών αναγκών του ενδιαφερόμενου αιτητή, ισχύουν τα ακόλουθα:

1Α. Εξωτερικές πέτρινες τοιχοποιίες και πέτρινοι τοίχοι αντιστήριξης

Παρέχεται 100% επιχορήγηση του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται η ανέγερση ή η επιδιόρθωση πέτρινης τοιχοποιίας και τοίχου αντιστήριξης με βάση τις τιμές που καθορίζονται αντίστοιχα στους πιο κάτω πίνακες:

ΑΝΕΓΕΡΣΗ

Τύπος πέτρας	Κτίσιμο	Επένδυση
Τύπος Α	£38/τ.μ.	£28/τ.μ.
Τύπος Β	£32/τ.μ.	£26/τ.μ.
Τύπος Γ	—	£26/τ.μ.

ΕΠΙΔΙΟΡΘΩΣΗ

Για όλους τους τύπους πέτρας

£6/τ.μ., £12τ.μ., £18τ.μ., ανάλογα πόσο φθαρμένη είναι η επιφάνεια

Ανώτατο ποσό επιχορήγησης: £7000

Επιχορήγηση δεν παρέχεται για επιπρόσθετο κόστος κάτω από £1000

Τύποι πέτρας:

Τύπος Α: Πέτρα περιοχής Τροόδους και πέτρα ποταμού

Τύπος Β: Πέτρα περιοχής Λευκάρων – Τόχνης, Λεμεσού – Πάφου

Τύπος Γ: Πουρόπετρα πελεκητή

1Β. Εξωτερικά ξύλινα πορτοπαράθυρα και ξύλινα τελειώματα στέγης

Παρέχεται 100% επιχορήγηση του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται η συντήρηση (καθάρισμα/μπογιάτισμα) εξωτερικών ξύλινων πορτοπαραθύρων και ξύλινων τελειωμάτων στέγης με βάση τις τιμές που καθορίζονται αντίστοιχα στον πιο κάτω πίνακα:

- 4 -

Ξύλινα πορτοπαράθυρα συμπεριλαμβανομένων και των τζαμλικιών	Ξύλινα πορτοπαράθυρα χωρίς τζαμλίκια	Ξύλινο τέλειωμα στέγης (καρκάνι)
£30/τ.μ.	£20/τ.μ.	£8/μ.

Ανώτατο ποσό επιχορήγησης: £1000

Επιχορήγηση δεν παρέχεται για επιπρόσθετο κόστος κάτω από £250

1Γ. Απόκρυψη ντεποζιτών ηλιακού θερμοσίφωνα

Θα δίνεται επιχορήγηση £200 για κάθε ηλιακό θερμοσίφωνα, σε περίπτωση που αποκρύβονται πλήρως τα ντεπόζιτα του κρύου και του ζεστού νερού και στη στέγη/δώμα θα τοποθετούνται μόνο τα ηλιακά πλαίσια παράλληλα και σε επαφή σχεδόν με την επιφάνεια της στέγης/δώματος.

2. Περιπτώσεις πλην της πρώτης ιδιόκτητης κατοικίας

2Α. Εξωτερικές πέτρινες τοιχοποιίες και πέτρινοι τοίχοι αντιστήριξης

Παρέχεται 50% επιχορήγηση του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται η ανέγερση ή η επιδιόρθωση πέτρινης τοιχοποιίας και τοίχου αντιστήριξης με βάση τις τιμές που καθορίζονται αντίστοιχα στους πίνακες της πιο πάνω παραγράφου 1Α.

Ανώτατο ποσό επιχορήγησης: £5000

Επιχορήγηση δεν παρέχεται για επιπρόσθετο κόστος κάτω από £1000

2Β. Εξωτερικά ξύλινα πορτοπαράθυρα και ξύλινα τελειώματα στέγης

Παρέχεται 50% επιχορήγηση του πρόσθετου κόστους που συνεπάγεται η συντήρηση (καθάρισμα/μπογιάτισμα) εξωτερικών ξύλινων πορτοπαράθρων και ξύλινων τελειωμάτων στέγης με βάση τις τιμές που καθορίζονται αντίστοιχα στον πίνακα της πιο πάνω παραγράφου 1Β.

Ανώτατο ποσό επιχορήγησης: £1000

Επιχορήγηση δεν παρέχεται για επιπρόσθετο κόστος κάτω από £250

2Γ. Απόκρυψη ντεποζιτών ηλιακού θερμοσίφωνα

Όπως αναφέρεται στην πιο πάνω παράγραφο 1Γ.

Έγγραφο 6: Διαχείριση του Ακάμα, έγγραφο από την Υπηρεσία Περιβάλλοντος

9.001

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΧΕΡΣΑΝΗΣΟΥ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

Με την Απόφασή του με αρ. 51.344 και ημερομηνία 1.3.2000, το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τις αρχές πολιτικής για να κατευθύνουν τις προσπάθειες για εξεύρεση, ει δυνατό, συναινετικής λύσης για την ορθολογική διαχείριση της χερσανήσου του Ακάμα.

2. Οι πιο πάνω κατευθύνσεις επαναβεβαιώθηκαν με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με Αρ. 52.292 και ημερομηνία 30.8.2000, με την οποία και ανατέθηκε στην αρμόδια Υπουργική Επιτροπή (Υπουργός Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, Πρόεδρος, Υπουργός Οικονομικών, Υπουργός Εσωτερικών, Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Υπουργός Συγκοινωνιών και Έργων – μέλη), να συνεχίσει το διάλογο με τους ενδιαφερόμενους φορείς και να υποβάλει Έκθεση – Πρόταση στο Συμβούλιο σε σύντομο χρονικό διάστημα.

3. Με βάση την υποβληθείσα Πρόταση το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε τα ακόλουθα:

(α) παγοποίηση της παραχώρησης νέων αδειών για «ΣΑΦΑΡΙ» και επανεξέταση όλων των αδειών που δόθηκαν, με στόχο την απαγόρευση της διακίνησης σε δασικούς δρόμους, στους οποίους προκαλούνται προβλήματα και την ακύρωση όλων των αδειών που δεν πληρούν τους όρους που τέθηκαν.

(β) εξαίρεση της περιοχής Ακάμα από τις διαδρομές του Ράλλυ Κύπρου,

(γ) μετακίνηση από την περιοχή όλων πινακίδων τοποθετήθηκαν παράνομα,

(δ) διάθεση κονδυλίου ύψους £50,000 για καθαρισμό της περιοχής.

2

(ε) έλεγχος της υπερβόσκησης, σε συνδυασμό με την παροχή ειδικών κινήτρων και την επιβολή κυρώσεων.

(στ) ετοιμασία σχεδίου αναδάσωσης και αποκατάστασης της περιοχής, όπου πραγματοποιήθηκαν οι Βρετανικές στρατιωτικές ασκήσεις,

(ζ) άσκηση διώξεων σε όσους παρανομούν.

4. Πολιτική για τις ιδιωτικές ιδιοκτησίες που είναι περικλειστές στο κρατικό δάσος

Οι ιδιοκτησίες αυτές θα αποζημιωθούν ή θα ανταλλάγουν με άλλη κρατική ή δασική γη. Η κάθε περίπτωση θα εξετάζεται με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, οι αποζημιώσεις θα είναι δίκαιες, με βάση τις εκτιμήσεις της αγοραίας αξίας, που θα ετοιμαστούν από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

5. Περιοχές Λάρας, Τοξεύτρας και «Φοντάνα Αμορόζα»

Στις εν λόγω περιοχές δεν θα επιτραπεί οποιαδήποτε ανάπτυξη και οι ιδιωτικές ιδιοκτησίες θα ανταλλάγουν με άλλη κρατική ή δασική γη και θα μεθοδευτεί η μεταφορά του συντελεστή δόμησης που ισχύει για αυτές σε άλλες ιδιοκτησίες ή και θα καταβληθούν αποζημιώσεις με βάση εκτιμήσεις της σημερινής αξίας τους που θα καθορίσει ο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας.

6. Δημιουργία κοινοτικού έργου στα νότιο κόλπο της Λάρας, το οποίο θα διαχειρίζεται η Κοινοτική Αρχή Οίνειας, με στόχο την παροχή βασικών εξυπηρετήσεων στους επισκέπτες, με κατάλληλη χωροθέτηση, αρχιτεκτονικό σχεδιασμό και όρους λειτουργίας, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε σύγκρουση με τις αρχές προστασίας του περιβάλλοντος.

7. Ήπια και ορθολογική ανάπτυξη με ευαισθησία και σεβασμό προς το περιβάλλον, πέραν του κρατικού δάσους

Η περιοχή που βρίσκεται στα δυτικά των οικισμών (μεταξύ των οικισμών και της ήδη καθορισμένης Ακτής και Περιοχής Προστασίας της Φύσης) παρουσιάζει ιδιαίτερα αυξημένη ευαισθησία και σε αυτή δε θα ισχύει η πολιτική μεμονωμένης κατοικίας, η οποία καθορίζεται στη Δήλωση Πολιτικής. Στην εν λόγω περιοχή, θα καταβληθεί προσπάθεια να επισημανθούν θύλακες, με περιορισμένη περιβαλλοντική σημασία, οι οποίοι θα καθοριστούν ως ζώνες παραθεριστικής κατοικίας, χαμηλής πυκνότητας, με συντελεστές και ποιότητες ανάπτυξης που θα διασφαλίζουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο την πλήρη ένταξη των αναπτύξεων στο περιβάλλον.

8. Στα διοικητικά όρια της κοινότητας Οίνειας θα καθοριστεί Τουριστική Ζώνη σε κρατικής ιδιοκτησίας γη εκτός της Ακτής και Περιοχής Προστασίας της Φύσης και του κρατικού δάσους, αλλά στις παρυφές του, θα παραχωρηθεί στην κοινότητα και θα επιτραπεί ήπια ανάπτυξη, με ευαισθησία και σεβασμό προς το περιβάλλον.
9. Μη επηρεασμός της ανάπτυξης που επιτρέπεται στις ήδη καθορισμένες ζώνες ανάπτυξης.
10. Οι περιοχές ανάπτυξης (Οικιστικές και Τουριστικές Ζώνες) περίξ των οικισμών θα αναθεωρηθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις ισχύουσες Ζώνες, τις πραγματικές ανάγκες των κοινοτήτων για ενδεχόμενες επεκτάσεις και τη σκοπιμότητα τροποποίησης των ισχυουσών Τουριστικών Ζωνών σε Οικιστικές ή Παραθεριστικές Ζώνες.
11. Εξέταση της ευχέρειας τροποποίησης της τουριστικής ζώνης Πάνω Αρόδων σε ζώνη οικιστική. Ανάλογη τροποποίηση θα είναι δυνατή και σε άλλες κοινότητες, εάν το επιθυμούν.

12. Οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες θα εκπονήσουν εξειδικευμένα σχέδια οργάνωσης του χώρου για όλες τις περιοχές ανάπτυξης που θα καθοριστούν. Στα σχέδια θα προβλέπονται αρχές αρχιτεκτονικού σχεδιασμού, αρχές επεμβάσεων σε υφιστάμενες οικοδομές, οι αναγκαίες υποδομές, κ.α.κ.
13. Στην περιοχή που κείται στα ανατολικά των οικισμών θα ισχύει η πολιτική μεμονωμένης κατοικίας, σύμφωνα με τις σχετικές πρόνοιες της ισχύουσας Δήλωσης Πολιτικής. Εξάιρεση θα αποτελέσουν συγκεκριμένες υποπεριοχές, για τις οποίες θα τεκμηριωθεί επαρκώς η περιβαλλοντική τους σημασία.
14. Εξέταση των υφιστάμενων ζωνών προστασίας του δάσους, για να διαπιστωθεί αν υπάρχουν προοπτικές περιορισμού της έκτασής τους, εκεί που θα διαπιστωθεί ότι κάτι τέτοιο είναι εφικτό, χωρίς να μειώνεται ο βαθμός της αναγκαίας προστασίας. Θα εξεταστεί, επίσης, αν εγείρεται θέμα αποζημιώσεων ιδιοκτητών, που επηρεάζονται από τις ζώνες προστασίας.
15. Σχεδίαση με βάση κριτήρια ορθής ένταξης στα ευαίσθητα περιβάλλον και κατασκευή με υλικά που θα συνάδουν με το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία της περιοχής ενός βασικού δρόμου τοπικής σημασίας, ο οποίος θα συνδέει τις κοινότητες Κάθηκα, Αρόδων, Οίνειας και Δρούσιας, από κοινού, με την παραλιακή περιοχή, με ταυτόχρονα ρυθμιστικά μέτρα για τη μη δημιουργία προοπτικών ανάπτυξης κατά μήκος του, εκτός στις περιπτώσεις που πιθανόν ο δρόμος να διέρχεται από περιοχές ανάπτυξης.

Με βάση την παρούσα Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου θα εκπονηθεί ένα ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης από το Τμήμα Πολεοδομίας

5

και Οικήσεως, σε συνεργασία με όλες τις Αρχές Τοπικής Αυτοδιοίκησης της περιοχής, την Υπηρεσία Περιβάλλοντος και άλλους εμπλεκόμενους φορείς και οργανισμούς, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου. Το διαχειριστικό Σχέδιο της Χερσονήσου του Ακάμα, που χρηματοδοτήθηκε από τη Διεθνή Τράπεζα, όπως και άλλα έγγραφα και μελέτες που τέθηκαν ενώπιον του Υπουργικού Συμβουλίου θα συνεκτιμηθούν για την εκπόνηση του Σχεδίου Ανάπτυξης.

Για τα θέματα κινήτρων/χαρηγιών, διακίνησης, υπερβόσκησης, γεωργοκτηνοτροφικής ανάπτυξης καθώς και άλλα μέτρα που αφορούν εκδρομικούς χώρους, διευκολύνσεις υγιεινής, ανάδειξη/συντήρηση αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, θα μελετηθούν περαιτέρω και θα ληφθούν οι δέουσες αποφάσεις.

Λευκωσία, 3 Ιουλίου 2002

Εγγραφó 7: Επιστολή της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΚΥΠΡΟΥ

FEDERATION OF
ENVIRONMENTAL
AND ECOLOGICAL
ORGANISATIONS
OF CYPRUS

Προς: Διευθυντή Υπηρεσίας Περιβάλλοντος

Λευκωσία 12 Ιουλίου 2002,

Αξιότιμε κύριε,

Οι Φίλοι Του Ακάμα σε συνεργασία με την Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου μελέτησαν σε πρόσφατη τους συνεδρίαση την απόφαση του υπουργικού Συμβουλίου ημερομηνίας 3/7/02, για το μέλλον της περιοχής Ακάμα και παραθέτουν τα ακόλουθα:

1. Παρά τα επιμέρους θετικά και αρνητικά στοιχεία που περιέχει η απόφαση, από το εν λόγω κείμενο απούσιάζει το γενικό πλαίσιο της οικολογικής διαχείρισης και ανάπτυξης των κοινοτήτων με περιβαλλοντικά κριτήρια, κάτι που θα έπρεπε να ήταν η αφετηρία των κατευθυντηρίων γραμμών για όλα τα ζητήματα που αφορούν τον Ακάμα. Φαίνεται πως για κάθε παράγραφο της απόφασης λήφθηκαν υπόψη διαφορετικά κριτήρια. Επίσης η αναφορά ότι μια σειρά ζητημάτων θα αποφασισθούν, θα συμφωνηθούν, θα γίνουν στο μέλλον δείχνει μια διάθεση να αποποιηθεί η παρούσα κυβέρνηση το πρόβλημα και να αφήσει την επόμενη να αποφασίσει για τα δύσκολα ζητήματα.
2. Ενώ γίνεται αναφορά σε σωρεία αποφάσεων που θα ληφθούν, ελέγχους που θα γίνουν (π.χ. παρανομίες, σαφάρι κ.τ.λ) δεν φαίνεται πως θα εφαρμοσθούν όλα αυτά, και από ποιο σώμα. Η δική μας εισήγηση για δημιουργία ανεξάρτητης επιστημονικής ομάδας για λεπτομερή επεξεργασία του τελικού σχεδίου διαχείρισης φαίνεται δεν λήφθηκε καθόλου υπόψη. Στην ομάδα αυτή πρέπει να συμμετέχουν αρμόδιοι επιστήμονες που να μπορούν να διασφαλίσουν την σωστή διαχείριση της περιοχής κάτω από την καθοδήγηση της αρμόδιας περιβαλλοντικής αρχής και την εφαρμογή των αποφάσεων και κανονισμών.
3. Η απόφαση μοιράζει τον Ακάμα σε διάφορες ζώνες, αλλά δεν βάζει συγκεκριμένα όρια που να καθορίζουν τις περιοχές με ιδιαίτερη αξία, που με την σειρά τους θα καθορίζαν και τις επιλογές ανάπτυξης. Θεωρούμε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να επιμένει στα όρια που οι προηγούμενες διακυβερνήσεις έθεσαν με το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, αλλά και με την Διαχειριστική Μελέτη της Διεθνούς Τράπεζας.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η κυβέρνηση χωρίς οποιαδήποτε τεκμηρίωση έχει εξαιρέσει τις τουριστικές ζώνες Αγίου Γεωργίου Πέγειας – Τοξεύτρας, και Ασπρόγκρεμμου από οποιαδήποτε προστασία και διαχείριση. Οι περιοχές αυτές θα έπρεπε κατ' ελάχιστον να τύχουν ιδιαίτερης μελέτης και ανάλογης προστασίας.

4. Κατανοούμε ότι είναι δυνατόν κάποιες από τις κοινότητες της περιοχής να έχουν ενδεχομένως επιπρόσθετες ανάγκες ανάπτυξης. Οποιαδήποτε αλλαγή ζωνών, περιλαμβανομένων των ζωνών προστασίας του δάσους, ή η δημιουργία καινούργιων ζωνών ανάπτυξης, πιστεύουμε πως πρέπει να γίνει σε περιοχές εφαιπόμενες και με οργανική σύνδεση με τους πυρήνες των υφισταμένων οικισμών, και όχι εκ του μηδενός, μακριά από τις υφιστάμενες οικιστικές και άλλες ζώνες. Είναι προς το συμφέρον και του περιβάλλοντος αλλά και του ιδίου του χαρακτήρα των κοινοτήτων οι όποιες αλλαγές, να σεβαστούν την φυσιογνωμία των τοπικών οικοσυστημάτων αλλά και την αρχιτεκτονική κληρονομιά των ιδίων των κοινοτήτων.
5. Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν σημεία τα οποία σίγουρα μπορούν να χαρακτηριστούν ως θετικά, λυπούμαστε να παρατηρήσουμε ότι αποτελούν μάλλον επανάληψη και διατύπωση του αυτονόητου, όπως για παράδειγμα η απόφαση για προστασία Λάρας – Τοξεύτρας – Φοντάνα Αμορόζα. Σε άλλες περιπτώσεις όπως το ζήτημα αδειών σαφάρι, μετακίνησης των παράνομων πινακίδων, το θέμα της υπερβόσκησης, την άσκηση δικώξεων σε όσους παρανομούν η απόφαση συνιστά παραδοχή ότι μέχρι τώρα οι αρμόδιες αρχές δεν εφαρμόζαν τους νόμους, κάτι που ελπίζουμε να αναγκαστούν να κάνουν μετά την απόφαση αυτή.
6. Θεωρείται ως μεγάλη παράλειψη η αποφυγή οποιασδήποτε αναφοράς για το κυνήγι στον Ακάμα.
7. Η περιοχή Λάρας και Τοξεύτρας αποτελεί προστατευόμενο βιότοπο της χελώνας, και δεν είναι λογικό να δημιουργηθεί η εντύπωση ή η υποδομή για μετατροπή της σε τουριστική πλαζ. Αν πρέπει να γίνει εκεί ένα έργο απαιτείται αυτό να γίνει στα πλαίσια της ενημέρωσης των επισκεπτών, αλλά και της προστασίας του βιότοπου και όχι ως κέντρο αναψυχής. Η χωροθέτηση, επίσης, του έργου πρέπει να συνάδει με τις περιβαλλοντικές παραμέτρους της περιοχής.
8. Η σχεδίαση του οδικού δικτύου πρέπει να συνάδει με τον χαρακτήρα και τις ανάγκες διαχείρισης και προστασίας της περιοχής και πρέπει να τύχει ενδελεχούς μελέτης και να μην αποτελεί απόρροια πολιτικής απόφασης. Η δε διαχείριση ενός οδικού δικτύου πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής και περίσκεψης. Στην υπουργική απόφαση αναφέρονται τα αυτοκίνητα-σαφάρι. Τι θα γίνει όμως με τα ιδιωτικά

αυτοκίνητα και τα μικρά λεωφορεία, τα οποία λόγω της πολύ καλής κατάστασης των δασικών δρόμων κατακλύζουν σήμερα και τις πιο οικολογικά ευαίσθητες περιοχές του Ακάμα;

Θεωρούμε ότι η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου βγάζει τουλάχιστον το ζήτημα του Ακάμα από το αδιέξοδο που βρισκόταν για καιρό. Με την μορφή που έχει τώρα δεν προσφέρει όμως επαρκή εχέγγυα για ουσιαστική και συνολική προστασία της περιοχής. Είμαστε στη διάθεση των αρμοδίων κυβερνητικών υπηρεσιών, αλλά και των κοινοτήτων της περιοχής να στηρίξουμε την προσπάθεια εφαρμογής ενός τελικού διαχειριστικού σχεδίου, το οποίο και το περιβάλλον να προστατεύει, αλλά και να δίνει δυνατότητες ανάπτυξης στις τοπικές κοινότητες, με ένα τρόπο που δεν υπάρχει αλλού στην Κύπρο, αλλά που τόσο αναζητείται στους κερπούς των τόσων προβλημάτων που παρουσιάζει το παραδοσιακό τουριστικό μοντέλο.

Επισυνάπτεται επιστολή της Ομοσπονδίας η οποία απεστάλη προς το Πρόεδρο και Μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου στις 2/7/02, πριν την εν λόγω απόφαση για τον Ακάμα(ημερ. 3/7/02). Το περιεχόμενο της οποίας εξακολουθεί να ισχύει

Κοινοποίηση: Μέλη Υπουργικού Συμβουλίου
Διευθυντή Υπηρεσίας Περιβάλλοντος
Διευθυντή Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως

Μ' εκτίμηση,

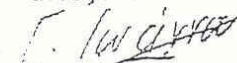
Αντωνία Θεοδοσίου

Πρόεδρος

Αντωνία Λύρα

Γραμματέας

Γεώργιος Ιωάννου

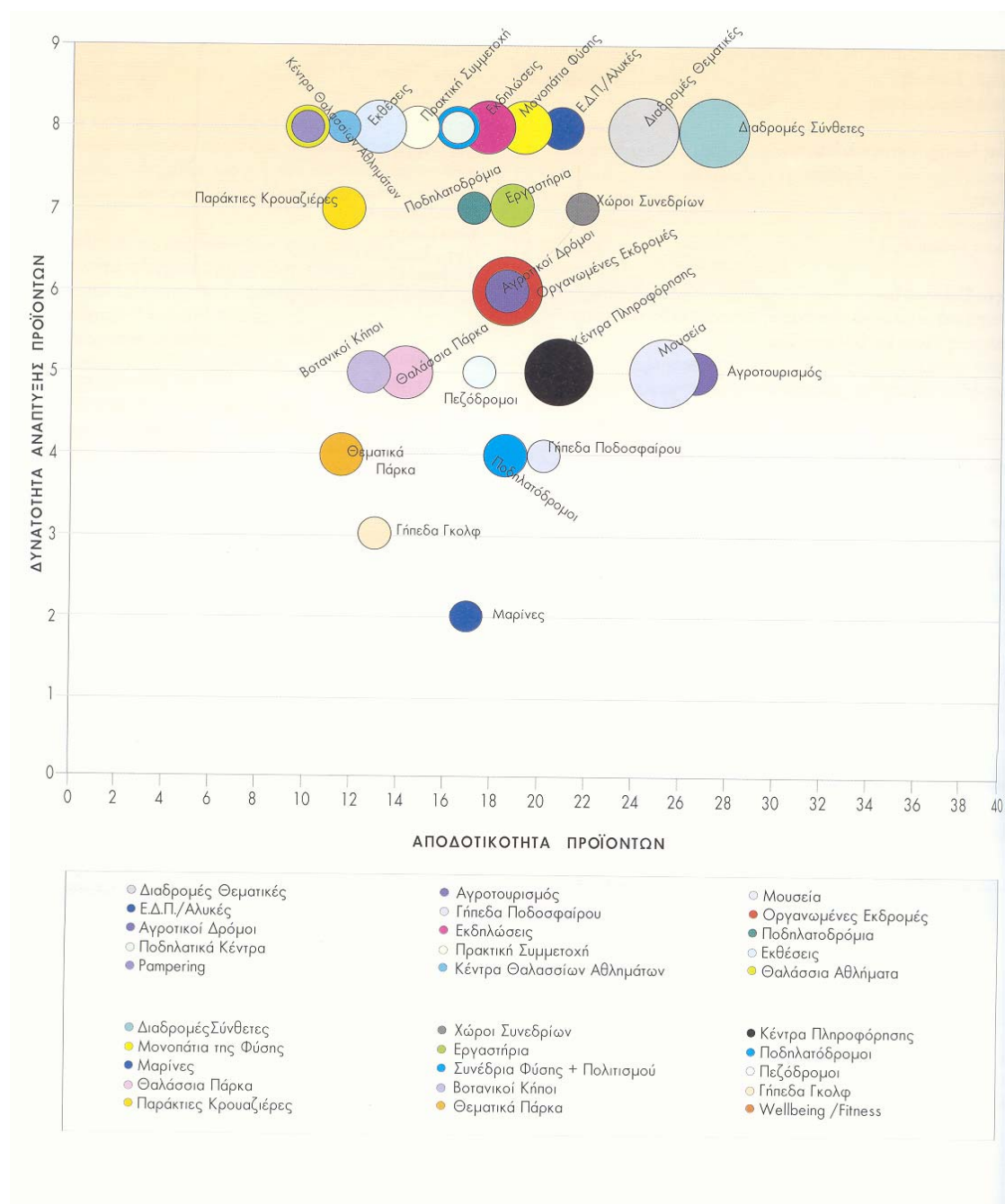

Φίλοι του Ακάμα

Δήμος Πρωτοπαπάς

Φίλοι του Ακάμα

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV:
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ
ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟ 2000-2010**

Ειδικά Προϊόντα

Διάγραμμα 4.1.

Δυνατότητα ανάπτυξης προϊόντων - Αποδοτικότητα

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ	8	7	6	5	4	3	2
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ							
20-23	Διαδρομές Θεματικές			Μουσεία			
	Διαδρομές Σύνθετες			Αγροτουρισμός			
16-20	Εθνικά Δασικά Πάρκα / Αλυκές	Εργαστήρια	Οργανωμένες Εκδρομές	Κέντρα Πληροφόρησης	Ποδηλατόδρομοι		Μαρίνες
	Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης	Χώροι Συνεδρίων		Πεζοδρόμια	Γήπεδα Ποδοσφαίρου		
	Εκδηλώσεις			Αγροτικοί Δρόμοι			
	Ποδηλατικά Κέντρα						
12-16	Πρακτική Συμμετοχή Εκθέσεις	Παράκτιες Κρουαζιέρες		Θαλάσσια Πάρκα Βοτανικοί Κήποι	Θεματικά Πάρκα	Γήπεδα Γκολφ	
	Θαλάσσια Αθλήματα						
	Ramporing						
	Wellbeing						
	Συνεδρία Φύσης + Πολιτισμού						
	Κέντρο Θαλασσιών Αθλημάτων						

Πίνακας 4.1

Η κλίμακα που ακολουθήθηκε φαίνεται πιο κάτω:

Αντίστοιχο χρώμα στον πίνακα	Βαθμός Προτεραιότητας.....Κριτήρια	
	ΜΕΓΙΣΤΗ	Μέγιστη Αποδοτικότητα και Δυνατότητα
	ΜΕΓΙΣΤΗ	Μέγιστη Αποδοτικότητα ή Δυνατότητα
	ΨΗΛΗ	Ψηλή-Καλή Αποδοτικότητα ή /και Δυνατότητα
	ΨΗΛΗ	Εξυπηρετούν συγκεκριμένα Τμήματα αγοράς
	ΜΕΣΗ	Μέση Αποδοτικότητα ή /και Δυνατότητα

Πίνακας 4.2

Συσχετισμός τμημάτων αγοράς με ειδικά προϊόντα/ πτυχές

Παρακάτω παρουσιάζονται πίνακες που συσχετίστηκαν με ειδικά προϊόντα του αγροτουρισμού και του οικοτουρισμού στα πλαίσια του Στρατηγικού Σχεδίου για τον Τουρισμό 2000-2010.

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ/ΠΤΥΧΕΣ						
ΗΛΙΟΣ & ΘΑΛΑΣΣΑ 'ΣΥΝ'			ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ	ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ	ΠΡΑΚΤΙΚΗ	ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	ΚΕΝΤΡΑ
			ΣΥΝ: ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ	ΣΥΝΘΕΤΕΣ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
	Ζευγάρια - Νεαρά	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Ζευγάρια - Μεσήλικες	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Χειμώνας		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Οικογένειες-παιδιά 6 χρ.	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	—	—	✓
	Οικογένειες-παιδιά 14 χρ.	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Ηλικιωμένοι	Καλοκαίρι <i>off peak</i>		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Χειμώνας		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Νεολαία	Καλοκαίρι		—	✓	—	—	—	—

Πίνακας 4.3

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ/ΠΤΥΧΕΣ						
ΗΛΙΟΣ & ΘΑΛΑΣΣΑ 'ΣΥΝ'			ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ	ΕΚΘΕΣΕΙΣ	ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ	ΚΕΝΤΡΑ	ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΠΡΟΪΟΝΤΑ
			ΣΥΝ: ΦΥΣΗ			ΚΗΠΟΙ	ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	ΣΥΝ: ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ	ΣΥΝ: MEGA EVENTS
	Ζευγάρια - Νεαρά	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Ζευγάρια - Μεσήλικες	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Χειμώνας		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Οικογένειες-παιδιά 6 χρ.	Καλοκαίρι		—	✓	✓	✓	✓	✓
	Οικογένειες-παιδιά 14 χρ.	Καλοκαίρι		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Ηλικιωμένοι	Καλοκαίρι <i>off peak</i>		✓	✓	✓	✓	✓	✓
		Χειμώνας		✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Νεολαία	Καλοκαίρι		—	—	—	—	✓	✓

Πίνακας 4.4

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΔΙΑΜΟΝΗ												
ΗΛΙΟΣ & ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΎΣΥΝ			RESORT HOTELS 4*, 5*	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 5*	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 4*	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 3*	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 2*	ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ 1*	ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡ. Α'	ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΑ ΔΙΑΜΕΡ. Β'	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΧΩΡΙΑ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΑΥΛΕΙΣ	ΑΓΡΟΤΟΥ ΡΙΣΤΙΚΑ	ΜΙΚΡΕΣ ΜΟΝ. ΜΕ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ	ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΤΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
	Ζευγάρια - Νεαρά	Καλοκαίρι	—	✓	✓	✓	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ζευγάρια - Μεσήλικες	Καλοκαίρι	✓	✓	✓	✓	—	—	—	—	✓	—	—	—	—
		Χειμώνας	✓	✓	✓	✓	—	—	—	—	✓	—	—	—	—
	Οικογένειες-παιδια 6 χρ.	Καλοκαίρι	✓	—	—	—	—	—	✓	✓	✓	✓	—	—	—
	Οικογένειες-παιδια 14 χρ.	Καλοκαίρι	✓	—	—	—	—	—	✓	✓	✓	✓	—	—	—
	Ηλικιωμένοι	Καλοκαίρι off peak	✓	✓	✓	✓	—	—	—	—	✓	—	—	—	—
		Χειμώνας	✓	✓	✓	✓	—	—	—	—	✓	—	—	—	—
	Νεολαία	Καλοκαίρι	—	—	✓	✓	—	—	✓	✓	—	—	—	—	—

Πίνακας 4.5

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ					
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ			ΠΤΥΧΕΣ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ/ ΙΣΤΟΡΙΑ	ΘΡΗΣΚΕΙΑ	ΠΑΡΑΔΟΣΗ /ΗΘΗ/ΕΘΙΜΑ	ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ /ΤΕΧΝΕΣ	ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΥζίΝΑ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ
	Ζευγάρια - Νεαρά	Καλοκαίρι-off peak Χειμώνας	Συνέδρια	✓	✓	✓	✓	✓
	Ζευγάρια - Μεσήλικες		Διαδρομές Θεματικές	✓	✓	✓	✓	✓
	Ηλικιωμένοι		Εργαστήρια	✓	✓	✓	✓	✓
			Πρακτική Συμμετοχή	✓	✓	✓	✓	✓
			Εκδηλώσεις	✓	✓	✓	✓	✓
			Κέντρα Πληροφόρησης	✓	✓	✓	✓	✓
			Αγροτουρισμός	✓	✓	✓	✓	✓

Πίνακας 4.6

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΔΙΑΜΟΝΗ	ΔΙΑΤΡΟΦΗ	ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ/ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ						
	Ζευγάρια - Νεαρά	Καλοκαίρι-off peak Χειμώνας	Resort Hotels 4*, 5*	—	Παραδοσιακά Εστ. Ταβέρνες Μαγειρεία	
	Ζευγάρια - Μεσήλικες		Ξενοδοχεία 5*	—		
	Ηλικιωμένοι		Ξενοδοχεία 4*	—		
			Ξενοδοχεία 3*	—		
			Ξενοδοχεία 2*	—		
			Ξενοδοχεία 1*	—		
			Οργανωμένα Διαμερίσματα Α'	—		
			Οργανωμένα Διαμερίσματα Β'	—		
			Τουριστικά Χωριά	—		
			Τουριστικές Επαύλεις	—		
			Αγροτουριστικά	✓		
			Μικρές Μονάδες με χαρακτήρα	✓		
			Κατασκηνωτικοί Χώροι	—		

Πίνακας 4.7

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ					ΔΙΑΜΟΝΗ	ΔΙΑΤΡΟΦΗ	ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡ. / ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΦΥΣΗ			ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	ΣΥΝΕΔΡΙΑ / ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ	ΒΟΤΑΝΙΚΟΙ ΚΗΠΟΙ	ΚΕΝΤΡΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	ΕΘΝΙΚΑ ΔΑΣ. ΠΑΡΚ./ ΑΛΥΚΕΣ/ ΒΙΟΤΟΠΟΙ				
Ζευγάρια - Νεαρά			Καλοκαίρι off peak Χειμώνας	✓	✓	✓	✓	✓	Resort Hotels 4*, 5* Ξενοδοχεία 5*	—	Παραδ. Εσπαι. Ταβέρνες
Ζευγάρια - Μεσήλικες				✓	✓	✓	✓	✓	Ξενοδοχεία 4* Ξενοδοχεία 3*	—	Μαγειρεία
Ηλικιωμένοι				✓	✓	✓	✓	✓	Ξενοδοχεία 2* Ξενοδοχεία 1*	—	
								Οργ. Διαμ. Α' Οργ. Διαμ. Β'	—		
								Τουριστικά Χωριά Τουριστικές Επαύλειες	—		
								Αγροτουριστικά Μικρές Μον. με χαρακτήρα	✓		
								Κατασκηνωτικοί Χώροι	—		

Πίνακας 4.8

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ			ΔΙΑΜΟΝΗ	ΔΙΑΤΡΟΦΗ	ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡ. / ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΠΕΡΙΠΑΤΗΤΕΣ			ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ				
	Ζευγάρια - Νεαρά	Καλοκαίρι off peak Χειμώνας	✓	✓	✓	Resort Hotels 4*, 5* Ξενοδοχεία 5*	—	Παραδ. Εσπαι. Ταβέρνες	Σταθμοί Υψηλών-Νερό
	Ζευγάρια - Μεσήλικες		✓	✓	✓	Ξενοδοχεία 4* Ξενοδοχεία 3*	—	Μαγειρεία	
	Ηλικιωμένοι		✓	✓	✓	Ξενοδοχεία 2* Ξενοδοχεία 1*	—		
						Οργ. Διαμ. Α' Οργ. Διαμ. Β'	—		
						Τουριστικά Χωριά Τουριστικές Επαύλειες	—		
						Αγροτουριστικά Μικρές Μον. με χαρακτήρα	✓		
						Κατασκηνωτικοί Χώροι	—		

Πίνακας 4.9

ΤΜΗΜΑ ΒΑΣΕΙ ΚΙΝΗΤΡΟΥ	ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	ΕΠΟΧΗ	ΕΙΔΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ			ΔΙΑΜΟΝΗ		ΔΙΑΤΡΟΦΗ	ΆΛΛΕΣ ΥΠΗΡ/ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ	ΓΕΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ
ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ			ΠΟΔΗΛΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	ΚΕΝΤΡΑ ΠΡΟΠΟΝΗΣΕΩΝ / ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΙΑ	ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΟΙ					
	Ζευγάρια - Νεαρά	Χειμώνας	✓	✓	✓	Resort Hotels 4*, 5*	—	Οργανική Διατροφή	Χαρτογράφηση Σήμανση Συνοδεία	
	Ζευγάρια - Μεσήλικες					Ξενοδοχεία 4*	✓			
						Ξενοδοχεία 3*	✓			
						Ξενοδοχεία 2*	—			
						Ξενοδοχεία 1*	—			
						Οργ. Διαμ. Α'	✓			
						Οργ. Διαμ. Β'	—			
						Τουριστικά Χωριά	✓			
						Τουριστικές Επαύλειες	—			
						Αγροτουριστικά	✓			
						Μικρές Μον. με χαρακτήρα	✓			
						Κατασκηνωτικοί Χώροι	—			

Πίνακας 4.10

Σύνδεση Τμημάτων Αγοράς με Ειδικά Προϊόντα (ζήτηση)

ΗΛΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΣΥΝ																
Τμήματα	Πολιτισμός	Φύση	Κρουαζιέρες	Mega Events	Ειδικά Ενδιαφέροντα	Πολιτισμός	Φύση	Περιπατητές	Ποδηλάτες	Αθλητικός Τουρισμός	Κρουαζιέρες (port of call)	Συνεδρία	Θαλάσσια Αθλήματα Yachting	Mega Events	Γαμ.Τελετές Μίνας Μελ.	Συνόψιση
Προϊόντα																
Διαδρομές-Θεματικές	✓					✓		✓							✓	4
Διαδρομές-Σύνθετες	✓							✓				✓		✓	✓	5
Εργαστήρια	✓					✓										2
Πρακτική Συμμετοχή	✓					✓										2
Εκδηλώσεις	✓					✓									✓	3
Κέντρα Πληροφόρησης	✓	✓				✓	✓									4
Θεματικά Πάρκα	✓	✓														2
Αγροτουρισμός	✓					✓										2
Μονοπάτια Μελ. Φύσης		✓					✓	✓								3
Εκθέσεις		✓					✓									2
Βοτανικοί Κήποι		✓					✓									2
Μουσεία	✓	✓				✓	✓				✓	✓				6
Γήπεδα Γκολφ					✓											1
Ποδηλατόδρομοι					✓											1
Πεζόδρομοι					✓											1
Θαλάσσια Αθλήματα					✓										✓	2
Παράκτιες Κρουαζιέρες					✓										✓	2
Wellbeing					✓											1
Rampreing					✓											1
Συνεδρ. Φύσης & Πολιτισμού						✓	✓									2
Εθν. Δασικά Πάρκα/Αλυκές							✓									1
Αγροτικοί Δρόμοι								✓								1
Κέντ. Προσπ./σενν-Ποδηλ./μια									✓							1
Γήπεδα Ποδοσφαίρου										✓						1
Ποδηλατικά Κέντρα									✓							1
Οργανωμένες Εκδρομές	✓										✓	✓		✓		4
Χώροι Συνεδρίων												✓				1
Θαλάσσια Πάρκα	✓						✓						✓			3
Κέντρ. Θαλασ. Αθλημάτων													✓			1
Μαρίνες / Καταφύγια													✓			1

Ιεράρχηση με βάση την συχνότητα:

►1= Γκολφ, Ποδηλατόδρομοι, Πεζόδρομοι Wellbeing, Rampreing, Εθνικά Πάρκα/Αλυκές, Αγροτικοί Δρόμοι, Κέντρα Προπόνησης, Ποδηλατιστών, Γήπεδα Ποδοσφαίρου, Ποδηλατικά Κέντρα, Χώροι Συνεδρίων, Κέντρα Θαλάσσιων Αθλημάτων

►2= Εργαστήρια, Πρακτική συμμετοχή, Αγροτουρισμός, Εκθέσεις, Βοτανικοί Κήποι, Θαλάσσια Αθλήματα, Παράκτιες Κρουαζιέρες, Συνεδρία Φύσης και Πολιτισμού, Θεματικά Πάρκα

►3= Εκδηλώσεις, Μονοπάτια Μελέτης της Φύσης, Θαλάσσια Πάρκα

►4= Διαδρομές Θεματικές, Κέντρα Πληροφόρησης, Οργανωμένες Εκδρομές

►5= Διαδρομές Σύνθετες

►6= Μουσεία

Πίνακας 4.11

Ιεράρχηση Ειδικών Προϊόντων

Κριτήρια Προϊόντα	ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ					ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ	ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ				Σύνολο (1)	Δυνατότητα Ανάπτυξης (2)	Αποδοπι- κότητα (3)	Βαθμός ικανοποίησης Στρατηγικών Στόχων (4)
	Στρατηγικοί Στόχοι					Πόροι	Επιπτώσεις							
	Αφίξεις	ΜΔΠ	Δαπάνη	Εποχι- κότητα	Επαναλαμβ νόμενοι	Κεφάλαιο	Γη/ Υποδομή	Φυσικό Περιβάλλον	Κοινωνικές	Οικονομικές				
Μουσεία	++++	+	++	++++	0	++	+++	++++	++++	+++	27	5	22	11
Διαδρομές Σύνθετες	++++	+	++	+++	+	++++	++++	++++	++++	++	29	8	21	11
Διαδρομές Θεματικές	++++	+	++	+++	+++	++++	++++	++++	++++	++	31	8	23	13
Κέντρα Πληροφόρησης	+++	+	++	++	+	++	+++	++++	++++	++	24	5	19	9
Οργανωμένες Εκδρομές	++++	+	++	+	+++	++	0	++++	0	+++	24	6	18	11
Εκθέσεις	++	+	++	++	0	++++	++++	++++	++	+	22	8	14	7
Εκδηλώσεις	+++	+	++	++	0	++++	++++	++++	+++	++	25	8	17	8
Μονοπάτια της Φύσης	++	+	++	+++	+++	++++	++++	++++	+++	0	26	8	18	11
Θαλάσσια Πάρκα	++	+	++	++	0	+	++++	+++	++	++	19	5	14	7
Εργαστήρια	++	+	++	+++	+	+++	++++	++++	+++	++	25	7	18	9
Πρακτική Συμμετοχή	++	+	++	+++	+	++++	++++	++++	0	++	23	8	15	9
Αγοροπωλείο	++	+	++	+++	+++	++	+++	++++	++++	++++	28	5	23	11
Βοτανικοί Κήποι	+	+	++	+	0	+++	++	++++	++	++	18	5	13	5
Θαλάσσια Αθλήματα	+++	+	++	0	0	++++	++++	++	+	+++	20	8	12	6
Παράκτιες Κρουαζιέρες	+++	+	++	0	0	+++	++++	++	+	+++	19	7	12	6
Συνεδρία Φύσης και Πολιτισμού	+	+	++	++	+++	++++	++++	++++	0	+++	24	8	16	9
Ποδηλατόδρομοι	++	+	++	+++	+++	++	++	++++	++	+	22	4	18	11
Εθνικά Δασικά Πάρκα	++	+	++	++	++	++++	++++	++++	++++	++	27	8	19	9
Αγροτικοί Δρόμοι	+	+	++	+++	+++	+++	+++	++++	++++	0	24	6	18	10
Θεματικά Πάρκα	+++	+	++	+	0	++	++	++	+	++	16	4	12	7
Γήπεδα Γκολφ	+	+	+++	++	+	++	+	+	+	+++	16	3	13	8
Πεζοδρόμοι	+++	+	++	+	0	+++	++	++++	++++	0	21	5	16	7
Wellbeing/Fitness	+++	+	++	+	0	++++	++++	++++	0	+	20	8	12	7
Rampering	++	+	++	+	0	++++	++++	++++	0	++	20	8	12	6
Κέντρα Προπόνησης / Ποδηλατοδρόμια	+	+	++	+++	+++	++++	+++	++++	++	+	24	7	17	10
Γήπεδα Ποδοσφαίρου	+	+	++	++++	++++	+++	+	+++	+	+++	23	4	19	12
Ποδηλατικά Κέντρα	+	+	++	+++	+++	++++	++++	++++	+	+	24	8	16	10
Χώροι Συνεδρίων	+	+	++++	++++	+++	+++	++++	++++	0	+++	27	7	20	13
Κέντρα Θαλασσιών Αθλημάτων	+	+	++	++	0	++++	++++	++++	+	++	21	8	13	6
Μαρίνες	+	+	+++	+	+++	+	+	+	+++	++++	19	2	17	9

Πίνακας 4.12

(1) Μέγιστη δυνατή Βαθμολογία: 40

(2) Μέγιστη δυνατή Βαθμολογία: 8

(3) Μέγιστη δυνατή Βαθμολογία: 32

(4) Μέγιστη δυνατή Βαθμολογία: 20

Κ Λ Ι Μ Α Κ Α

- Για τα κριτήρια - Αφίξεις Περιηγητών, Μέση Διάρκεια Παραμονής (ΜΔΠ), Δαπάνη Περιηγητών, Εποχικότητα, Επαναλαμβανόμενοι Περιηγητές και Οικονομικές και Κοινωνικές Επιπτώσεις, χρησιμοποιήθηκε η πιο κάτω κλίμακα:

++++-Μέγιστη Συνεισφορά / Θετική Επίδραση

+++-Ψηλή Συνεισφορά / Θετική Επίδραση

++-Μέτρια Συνεισφορά / Θετική Επίδραση

+ -Χαμηλή Συνεισφορά / Θετική Επίδραση

0-Καμία Συνεισφορά / Θετική Επίδραση

- Για τα κριτήρια - Επιπτώσεις στο Φυσικό Περιβάλλον, Πόροι-Κεφάλαιο, Γή/Υποδομή, χρησιμοποιήθηκε η πιο κάτω κλίμακα:

++++-Ελάχιστες αρνητικές επιδράσεις/χρήση των πόρων

+++ -Χαμηλές αρνητικές επιδράσεις/χρήση των πόρων

++-Μέτριες αρνητικές επιδράσεις/χρήση των πόρων

+ -Ψηλές/Πολύ ψηλές αρνητικές επιδράσεις/χρήση των πόρων

Σύνδεση Τμημάτων Αγοράς με Διαμονή

Είδος Καταλυμάτων Διαμονής	Resort Hotels	Hotel				Οργανωμένα Διαμερίσματα		Τουριστικά χωριά	Τουριστικές Επαύλεις	Αγροτουριστικά	Μικρές Μονάδες με χαρακτήρα	Κατασκηνωτικοί Χώροι
		5*	4*	3*	2*+1*	Διαμ. Α΄	Διαμ. Β΄					
Α Ηλιος και Θάλασσα «Συν»												
Ζευγάρια Νεαρά		✓	✓	✓				✓				
Μεσόλικες	✓	✓	✓	✓				✓				
Οικογ.- παιδιά 6χρ.	✓					✓	✓	✓	✓			
Οικογ.παιδιά 14χρ.	✓					✓	✓	✓	✓			
Ηλικιωμένοι (65+)	✓	✓	✓	✓				✓				
Νεολαία			✓	✓		✓	✓					
Β Πολιτιστικός Τ/μός												
Ζευγάρια Νεαρά										✓	✓	
Μεσόλικες										✓	✓	
Ηλικιωμένοι (65+)										✓	✓	
Γ Φύση												
Ζευγάρια Νεαρά										✓	✓	✓
Μεσόλικες										✓	✓	
Ηλικιωμένοι (65+)										✓	✓	
Δ Περιπατητές												
Ζευγάρια Νεαρά										✓	✓	✓
Μεσόλικες										✓	✓	
Ηλικιωμένοι (65+)										✓	✓	
Ε Ποδηλάτες												
Ζευγάρια Νεαρά		✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓
Μεσόλικες		✓	✓	✓		✓		✓		✓	✓	✓
Στ Αθλητικός												
Singles σε group		✓	✓									
Ζ Κρουαζιέρες												
Η Συνέδρια+Κίνητρα												
Singles σε group	✓	✓	✓									
Ζευγάρια Νεαρά	✓	✓	✓									
Μεσόλικες	✓	✓	✓									
Θ Γαμ. τελετές/ Μίνι-μέλιτος												
Ζευγάρια Νεαρά	✓	✓	✓									
Ι MEGA EVENTS												
Ζευγάρια Νεαρά		✓	✓	✓								
Μεσόλικες		✓	✓	✓								
Οικογ. 14χρ.		✓	✓	✓		✓		✓				
Ηλικιωμένοι (65+)		✓	✓	✓								
Νεολαία		✓	✓	✓								
Κ Θαλάσσια Αθλημ.												
Ζευγάρια Νεαρά	✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓
Μεσόλικες	✓	✓	✓	✓		✓		✓				✓
Νεολαία	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓				✓
Συνολικός αριθμός τμημάτων αγοράς	4	7	7	4	-	4	2	4	1	4	4	4

Πίνακας 4.13

Ιεράρχηση Τουριστικών Καταλυμάτων

	ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ								ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑ					
	Στρατηγικοί Στόχοι				Επιπτώσεις				Πόροι					
Κριτήρια	Αφίξεις	ΜΔΠ	Δαπάνη	Εποχι- κότητα	Επαναλαμβ νόμενος	Φυσικό Περιβάλλον	Κοινωνικές	Οικονομικές	Κεφάλαιο	Γη/ Υποδομή	Ανάγκη νέων κλινών	Σύνολο (1)	Δυνατότητα (2)	Αποδοτι- κότητα (3)
Τύπος Διαμονής														
Resort Hotels	+++	+	++++	++	++	++	0	++++	+	+	++++	24	2	22
Ξενοδοχεία 5*	++++	+	++++	++	++	++	0	++++	+	+	+++	24	2	22
Ξενοδοχεία 4*	++++	+	++++	++	++	++	0	++++	+	+	+++	24	2	22
Ξενοδοχεία 3*	+++	+	+++	+	+	++	0	+++	+	++	+	18	3	15
Οργανωμ. Διαμ. Α΄	+++	+	++	+	+	++	0	++	+	++	0	16	4	6
Οργανωμ. Διαμ. Β΄	++	+	+	0	0	++	0	++	+	++	0	12	4	8
Τουριστικά Χωριά	++++	+	+++	++	+	+++	0	+++	+	+	++	21	2	19
Τουριστικές Επαύλεις	++	+	+++	0	++	++++	0	++	++	++	++	20	4	16
Αγροτουριστικά Καταλύματα	++	+	++	++	++	++++	0	+++	+++	++++	++++	27	7	20
Μικρές Μονάδες με χαρακτήρα	++	+	+	++	++	++++	0	++	+++	++++	++++	25	7	18
Κατασκηνωτικοί Χώροι	+	+	+	0	+	++++	0	0	++++	++++	0	16	8	8

(1) Μέγιστη δυνατή βαθμολογία: 44

(2) Μέγιστη δυνατή βαθμολογία: 8

(3) Μέγιστη δυνατή βαθμολογία: 36

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

A/A:

Ερωτηματολόγιο στα πλαίσια πτυχιακής εργασίας με θέμα «Αγροτουρισμός και Οικοτουρισμός στην Κύπρο»

Απαντήστε σημειώνοντας στα τετραγωνίδια με ένα X. Οι αριθμοί δίπλα στα τετραγωνίδια χρησιμεύουν για τη κωδικοποίηση των απαντήσεων

1. Φύλο:

Ανδρας	☐	1	Γυναίκα	☐	2
--------	--------------------------	---	---------	--------------------------	---

2. Ηλικία:

18-25 ετών	☐	1
26-35 ετών	☐	2
36-45ετών	☐	3
46-60 ετών	☐	4
60 και άνω ετών	☐	5

3. Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμος/η	☐	1
Έγγαμος/η	☐	2
Διαζευγμένος/η	☐	3
Χήρος/α	☐	4

Αριθμός παιδιών	☐	1
Αγόρια	☐	2
Κορίτσια	☐	3

4. Τόπος Καταγωγής- χωριό :

5. Τόπος κατοικίας:

6. Επίπεδο εκπαίδευσης (Σημειώστε ένα μόνο X)

Δημοτικό		1
Γυμνάσιο		2
Τεχνικό Λύκειο/Τεχνικές σχολές		3
Λύκειο		4
Εμπορική σχολή		5
Κολλέγιο		6
ΤΕΙ		7
ΑΕΙ		8
Μεταπτυχιακό		9

7. Ποια είναι η κύρια απασχόλησή σας;

A. Ελεύθερος επαγγελματίας		1
B. Ιδιωτικός υπάλληλος		2
Γ. Δημόσιος υπάλληλος		3
Δ. Τεχνίτης		4
Ε. Γεωργός/ Κτηνοτρόφος		5
Στ. Συνταξιούχος		6
Ζ. Οικιακή Απασχόληση		7
Η. Άλλο		8

8.α. Ασχολείστε με την γεωργία;

ΝΑΙ		1
ΟΧΙ		2

8.β. Αν ναι τι καλλιεργείτε;

A. Εσπεριδοειδή		1
B. Σιτηρά		2
Γ. Πατάτες		3
Δ. Μπανάνες		4
Ε. Αμπέλια		5
Στ. Ελιές		6
Ζ. Κηπευτικά		7
Η. Άλλα		8

8.γ. Συνολικό ατομικό/ οικογενειακό ετήσιο εισόδημα από την γεωργία:

0-4 000 Λ.Κ.		1
4 001-6 000 Λ.Κ.		2
6 001-8 000 Λ.Κ.		3
8 001-10 000 Λ.Κ.		4
10 000 και άνω		5

9. Συνολικό ατομικό/ οικογενειακό ετήσιο εισόδημα:

0-4 000 Λ.Κ.		1
4 001-6 000 Λ.Κ.		2
6 001-8 000 Λ.Κ.		3
8 001-10 000 Λ.Κ.		4
10 000 και άνω		5

10. Συνολικό ατομικό/ οικογενειακό ετήσιο εισόδημα από τον αγροτουρισμό/ οικοτουρισμό:

0-4 000 Λ.Κ.		1
4 001-6 000 Λ.Κ.		2
6 001-8 000 Λ.Κ.		3
8 001-10 000 Λ.Κ.		4
10 000 και άνω		5

11. Τι γνωρίζετε για τον αγροτουρισμό/ οικοτουρισμό;

Α. Ήπια Μορφή Τουρισμού		1
Β. Αντίθετο Μαζικού Τουρισμού		2
Γ. Μέτρο ανάπτυξης της Υπαίθρου		3

12. Γιατί ασχοληθήκατε με τον αγροτουρισμό/ οικοτουρισμό;

Α. Μου άρεσε		1
Β. Ενίσχυση του εισοδήματος		2
Γ. Αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου		3
Δ. Επαγγελματική αποκατάσταση των παιδιών		4
Ε. Λόγω οικονομικών κινήτρων που δόθηκαν		5

13.α. Πήρατε κάποιες επιδοτήσεις; Αν ναι από πού;

ΟΧΙ		0
ΚΟΤ		1
Πολεοδομία		2

Άλλο		3
------	--	---

13.β. Ήταν αρκετό;

ΝΑΙ		1
ΟΧΙ		2

14. Είστε μέλος της Κυπριακής Εταιρείας Αγροτουρισμού. Ποια η γνώμη σας για την Εταιρεία;

.....

.....

.....

15. Η αγροτουριστική/ οικοτουριστική επιχείρηση είναι οικογενειακή;

ΝΑΙ		1
ΟΧΙ		2

16. Ποια μέλη της οικογένειας ασχολούνται με τον αγροτουρισμό και ποιο το επίπεδο εκπαίδευσής τους;

	Συζ	1π	2π	3π	
Δημοτικό					1
Γυμνάσιο					2
Τεχνικό Λύκειο/Τεχνικές σχολές					3
Λύκειο					4
Εμπορική σχολή					5
Κολλέγιο					6
ΤΕΙ					7
ΑΕΙ					8
Μεταπτυχιακό					9

17.α. Χρησιμοποιείτε άλλα άτομα στην επιχείρηση σας εκτός της οικογένειας;

ΝΑΙ		1
ΟΧΙ		2

17.β. Αν ναι; Πόσα συνολικά και ποιας ηλικίας;

Αρ. Συνολικά	
Αρ. Αλλοδαπών	

17.γ. Ηλικίες

	1 ^ο	2 ^ο	3 ^ο	4 ^ο	
18-25 ετών					1
26-35 ετών					2
36-45 ετών					3
46-60 ετών					4
60 και άνω					5

18. Τόπος καταγωγής υπαλλήλων**19. Τόπος κατοικίας υπαλλήλων****20. Ποιο στοιχείο της περιοχής σας θεωρείτε θετικό για την ανάπτυξή της;**

A. Ιστορία		1
B. Πολιτισμός		2
Γ. Φύση		3
Δ. Τουριστικές Δραστηριότητες		4
Ε. Άλλο		5

21. Τι είδους φιλοξενία προσφέρετε;

Διανυκτέρευση		1
Διανυκτέρευση με πρωινό		2

22. Ποιας ηλικίας είναι συνήθως οι τουρίστες;

Μέχρι 35 ετών		1
36-50 ετών		2
60 και άνω		3

Όλων των ηλικιών		4
------------------	--	---

23. Ποια εποχή του χρόνου παρατηρείται αυξημένη προσέλευση;

A. Χειμώνα		1
B. Φθινόπωρο		2
Γ. Άνοιξη		3
Δ. Καλοκαίρι		4
E. Όλο το χρόνο		5

24. Από ποιες χώρες δέχεστε συχνότερα αγροτουρίστες/ οικοτουρίστες;

Ηνωμένο Βασίλειο		1
Γαλλία		2
Γερμανία		3
Αυστρία		4
Ιταλία		5
Ολλανδία		6
Ελβετία		7
Ισραήλ		8
Άλλες χώρες εκτός Ευρώπης		9

25. Φιλοξενείτε Κύπριους Αγροτουρίστες/ Οικοτουρίστες;

ΝΑΙ		1
ΟΧΙ		2

26. Αν ναι ποια κυρίως εποχή του χρόνου;

A. Χειμώνα		1
B. Φθινόπωρο		2
Γ. Άνοιξη		3
Δ. Καλοκαίρι		4
E. Όλο το χρόνο		5
Στ. Γιορτές		6

27. Οργανώνετε κάποιες άλλες ασχολίες αγροτικού ή οικολογικού χαρακτήρα;

ΝΑΙ		1
-----	--	---

OXI		2
-----	--	---

28. Αν ναι ποιες είναι αυτές;

.....

29. Φροντίζετε ώστε η επιχείρησή σας να μην ρυπαίνει το περιβάλλον;

NAI		1
OXI		2

30. Ποια είναι η μορφή των αποβλήτων της μονάδας σας;

Υγρά		1
Στερεά		2
Άλλο		3

31. Κάνετε ανακύκλωση;

NAI		1
OXI		2

32. Χρησιμοποιείτε οικολογικά προϊόντα;

NAI		1
OXI		2

33. Συμμετέχετε σε προγράμματα προστασίας του περιβάλλοντος; Αν ναι σε ποια;

NAI		1
OXI		2

34. Συμμετείχατε στο πρόγραμμα LEONARDO DA VINCI : «Τουρισμός και Πολιτιστική Κληρονομιά»;

NAI		1
OXI		2

35. Αν ναι πώς θα χαρακτηρίζατε αυτή σας την εμπειρία;

A. Εξαιρετική		1
B. Πολύ Καλή		2
Γ. Αρκετά Καλή		3
Δ. Καλή		4
Ε. Αδιάφορη		5

36. Τα παιδιά σας θα ασχοληθούν με τον αγροτουρισμό/ οικοτουρισμό;

ΝΑΙ		1
ΟΧΙ		2

37. Αν ναι γιατί;

A. Σίγουρο εισόδημα		1
B. Τους ενδιαφέρει		2
Γ. Δεν έχουν άλλες επαγγελματικές Ευκαιρίες		3

38. Αν όχι γιατί;

A. Το εισόδημα δεν είναι ικανοποιητικό		1
B. Δεν τους ενδιαφέρει		2
Γ. Έχουν άλλες επαγγελματικές Ευκαιρίες		3